

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 12 mars.

2 § Meddelande om information från regeringen

Förste vice talmannen meddelade att *tisdagen den 24 mars kl. 13.30* skulle statsminister Fredrik Reinfeldt (m) lämna information från Europeiska rådets möte.

Meddelandet hade delats ut till riksdagens ledamöter.

3 § Meddelande om aktuell debatt

Förste vice talmannen meddelade att på begäran av Socialdemokraternas, Vänsterpartiets och Miljöpartiet de grönas riksdagsgrupper skulle en aktuell debatt om bonusar i de statliga företagen anordnas *torsdagen den 26 mars kl. 12.00*.

Från regeringen skulle näringsminister Maud Olofsson (c) delta.

Den inkomna skrivelsen hade följande lydelse:

Till talmannen

Begäran om aktuell debatt

Den ekonomiska krisen slår hårt mot många delar i samhället. Flera statliga bolag går med förlust. De statligt ägda AP-fonderna rapporterar om förluster i storleksklassen runt 200 miljarder kronor.

Under hösten har vi vid återupprepade tillfällen kunnat lyssna till regeringens kritik mot storbankernas frikostiga bonussystem. Finansminister Anders Borg sa så sent som den 3 februari i år ”Vi tillåter inte bonusar. Vi tillåter inte lönehöjningar. Och vi tillåter inte någon höjning av styrelsearvoden, säger Anders Borg (M).” (Privata affärer, 2009-02-03)

Men precis som på många andra områden så säger regeringen en sak; men gör något helt annat. I de statligt ägda bolagen, där regeringen själv har makten att styra, har bonusavtalen under hösten höjts till nya rekordnivåer. Förra sommaren ändrade nämligen regeringen reglerna för bonus

i statliga företag. I regeringens nya generösa regler har det generella motståndet mot bonusar i statlig verksamhet hävts. Regeringen fördubblade utrymmet för bonusersättningar för direktörer från två till fyra månadslöner. Regeringen tog bort kravet på att bonus skall tidsbegränsas. Regeringen avskaffade också förbudet mot bonus vid förluster.

Vi kräver att regeringen omedelbart agerar i frågan. För oss är det fullständigt omoraliskt och orimligt att staten i det nödläge som råder i svensk ekonomi tillåter en fördubbling av bonusarna.

Mot bakgrund av detta begär vi, Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet, en aktuell debatt om bonusar i de statliga företagen och regeringens ansvar.

Stockholm den 5 mars 2009

Sven-Erik Österberg

Ulf Holm

Alice Åström

4 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2008/09:369

Till riksdagen

Interpellation 2008/09:369 Vidareutbildning av obehöriga lärare av Mats Pertoft (mp)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 3 april 2009.

Skälet till dröjsmålet är en hastigt påkommen resa.

Stockholm den 16 mars 2009

Utbildningsdepartementet

Lars Leijonborg

Interpellation 2008/09:374

Till riksdagen

Interpellation 2008/09:374 Bensinmackarna av Ann-Kristine Johansson (s)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 24 mars 2009.

Skälet till dröjsmålet är nationella samt utrikes resor.

Stockholm den 5 mars 2009

Näringsdepartementet

Maud Olofsson (c)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

Föredrogs och hänvisades

Propositioner

2008/09:93 till trafikutskottet
2008/09:127 och 138 till arbetsmarknadsutskottet
2008/09:139 till socialförsäkringsutskottet
2008/09:147 till miljö- och jordbruksutskottet
2008/09:148 till finansutskottet
2008/09:150 till konstitutionsutskottet
2008/09:151 och 154 till utbildningsutskottet
2008/09:156 till arbetsmarknadsutskottet
2008/09:157 till justitieutskottet
2008/09:158 till konstitutionsutskottet
2008/09:159 till trafikutskottet
2008/09:160 till socialutskottet
2008/09:161 till civilutskottet
2008/09:162 till miljö- och jordbruksutskottet
2008/09:163 till näringsutskottet
2008/09:164 till finansutskottet
2008/09:165 till justitieutskottet
2008/09:168 till näringsutskottet
2008/09:170 till miljö- och jordbruksutskottet
2008/09:171 till utbildningsutskottet
2008/09:172 till finansutskottet

Skrivelser

2008/09:75 till konstitutionsutskottet
2008/09:85, 114 och 137 till utrikesutskottet
2008/09:166 till trafikutskottet
2008/09:167 till näringsutskottet

6 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2008/09:SfU9
Miljö- och jordbruksutskottets betänkanden 2008/09:MJU19–MJU21
Utrikesutskottets betänkande 2008/09:UU12
Socialutskottets betänkande 2008/09:SoU13
Socialutskottets utlåtande 2008/09:SoU18
Försvarsutskottets betänkande 2008/09:FöU7

NU15 Ändringar i lagen om elcertifikat – tilldelningsprinciper och förhandsbesked

Punkt 2 (Ytterligare stöd till förnybar elproduktion)

1. utskottet
2. res. 2 (mp)

Votering:

256 för utskottet
15 för res. 2
17 avstod

61 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 s, 82 m, 24 c, 23 fp, 21 kd

För res. 2: 15 mp

Avstod: 1 s, 16 v

Frånvarande: 23 s, 15 m, 5 c, 5 fp, 3 kd, 6 v, 4 mp

Punkt 3 (Mål för elcertifikatssystemet)

1. utskottet
2. res. 3 (s, v, mp)

Votering:

150 för utskottet
138 för res. 3

61 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 82 m, 24 c, 23 fp, 21 kd

För res. 3: 107 s, 16 v, 15 mp

Frånvarande: 23 s, 15 m, 5 c, 5 fp, 3 kd, 6 v, 4 mp

Punkt 4 (Certifikatberättigad elproduktion)

Utskottets förslag till beslut med godkännande av

1. utskottets motivering
2. motiveringen i res. 4 (s)

Votering:

160 för utskottet
108 res. 4

20 avstod

61 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag till beslut med godkännande av utskottets motivering.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 82 m, 24 c, 23 fp, 21 kd, 10 v

För res. 4: 107 s, 1 mp

Avstod: 6 v, 14 mp

Frånvarande: 23 s, 15 m, 5 c, 5 fp, 3 kd, 6 v, 4 mp

Ulla Andersson (v) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Peter Pedersen (v) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

NU17 Europeiska energinät

Utskottets förslag till beslut med godkännande av

1. utskottets motivering

2. motiveringen i res. 1 (s, v)

3. motiveringen i res. 2 (mp)

Förberedande votering:

123 för res. 1

16 för res. 2

148 avstod

62 frånvarande

Kammaren biträdde motiveringen i res. 1.

Huvudvotering:

150 för utskottet

123 för res. 1

15 avstod

61 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag till beslut med godkännande av utskottets motivering.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 82 m, 24 c, 23 fp, 21 kd

För res. 1: 107 s, 16 v

Avstod: 15 mp

Frånvarande: 23 s, 15 m, 5 c, 5 fp, 3 kd, 6 v, 4 mp

Utskottets utlåtande lades till handlingarna.

MJU17 Grönbok om hanteringen av bioavfall i Europeiska unionen

Kammaren biföll utskottets förslag.

8 § Public service-frågor

Föredrogs

kulturutskottets betänkande 2008/09:KrU2

Public service-frågor.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

(Beslut fattades under 16 §.)

9 § Kulturmiljövård och museer

Föredrogs
kulturutskottets betänkande 2008/09:KrU3
Kulturmiljövård och museer.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 16 §.)

10 § Spel- och lotterifrågor

Föredrogs
kulturutskottets betänkande 2008/09:KrU4
Spel- och lotterifrågor.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 16 §.)

*Vissa kultur-
politiska frågor*

11 § Vissa kulturpolitiska frågor

Föredrogs
kulturutskottets betänkande 2008/09:KrU5
Vissa kulturpolitiska frågor.

Anf. 1 SIV HOLMA (v):

Herr talman! Kulturutskottet kom i går tillbaka från en tredagars utskottsresa till Region Skåne. Vi fick ta del av Region Skånes sätt att arbeta med kulturfrågorna. Vi har ökat vår kompetens om skånska kulturmiljöfrågor, Skånes Dansteater, skånsk kulturpolitik, skånska riksspelmän, kulturhuvudstadsprojektet Lund 2014, Riksarkivet i Uppåkra som har rikedomar från järnåldern, Dunkers kulturhus i Helsingborg, Moderna Museet Malmö och sist men inte minst skånska filmskapares förutsättningar och villkor i Skåne.

Det är mycket värdefullt att vi ibland kan lämna huvudstaden för att på ort och ställe ta del av hur kulturen växer och knakar runt om i vårt avlånga land.

Herr talman! I detta motionsbetänkande finns tolv reservationer. Vänsterpartiet är med på samtliga. Vi har två gemensamma reservationer med Socialdemokraterna och Miljöpartiet som dels handlar om HBT-frågor, dels om jämställdhet inom kulturområdet. Vi har en gemensam reservation med Socialdemokraterna som handlar om vikten av arbetsplatsbibliotek. Övriga nio är våra egna v-reservationer.

Jag yrkar bifall till v-reservationen 1 om pris- och löneomräkning av kulturanslag.

I linje med vad den förre socialdemokratiske kulturministern Bengt Göransson säger, att kulturpolitikens viktigaste uppgift är att skapa och vidmakthålla en kulturens infrastruktur, alltifrån fasta institutioner till ett

generöst konstnärstöd, där ett fritt och i grunden okontrollerbart kulturliv kan odlas är det viktigt att samtliga kulturanslag räknas upp med hänsyn till pris- och löneutvecklingen.

Vänsterpartiet har länge drivit kravet på pris- och löneomräkning av samtliga kulturanslag. Allianspartiernas företrädare i kulturutskottet uttalade sig våren 2006 för att anslaget till de fria grupperna och Teateralliansen skulle omfattas av en årligen återkommande pris- och löneomräkning och för att regeringen skulle ta ett helhetsgrepp då det gäller inflationssäkring av anslagen på hela kulturområdet.

Men ännu har ingenting hänt utom att alliansregeringen efter valet har sagt att de inte avser att göra något. Allianspartiernas ståndpunkt står alltså i dag inte i överensstämmelse med vad företrädarna tidigare uttalade före valet, inte heller efter valet.

Kulturministern till exempel lovade i en interpellationsdebatt våren 2007 om pris- och löneomräkning att självklart ska det man säger i opposition också gälla: Vår ambition är fortfarande kvar. Vi ansåg, som det stod i den reservation som Siv Holma tog upp, att anslaget till de fria grupperna och Teateralliansen ska omfattas av pris- och löneomräkning och att regeringen borde ha ett helhetsgrepp över denna fråga. Detta avser vi att genomföra.

Då kommer frågan: När kommer allianspartierna att genomföra kulturministerns löfte? Vill ni som företrädare alliansregeringen ge ett besked i dagens debatt?

Herr talman! På kulturområdet likaväl som på alla andra samhällsområden finns en maktordning som inte bara har med klass att göra utan också med kön.

Jag yrkar därför bifall till s-, v- och mp-reservation nr 5 om jämställdhet inom kulturen.

Inom kultursektorn finns samma strukturer och könsbarriärer som råder i samhället i stort. Kvinnor utgör den största andelen av dem som läser skönlitteratur, går på teater, museer och så vidare. Flickor och kvinnor dominerar på de flesta konstnärliga linjerna och utbildningarna på gymnasiet, högskolorna och inom folkbildningen medan männen har makten över de ekonomiska resurserna.

Se bara på alliansregeringen! Den har en kvinna som kulturminister, men det är en man som är finansminister och har makten över pengarna i statsbudgeten.

Kvinnorna är, som sagt, i klar majoritet bland publiken i konsthallar, teatersalonger och konserthus. Kvinnliga konstnärer har ofta svårare än manliga att klara sig ekonomiskt. Men på chefsstolarna är männen i majoritet.

Vänsterpartiet tillämpar genusperspektiv på alla delar av kulturområdet och vill bredda mäns och pojkars tillgång till kultur samtidigt som vi också vill öka kvinnors tillgång till positioner med inflytande och makt. Hur skulle ett framtida samhälle se ut om intresset för kultur skulle vara jämnt fördelat mellan kvinnor och män? Skulle kulturen få en mer framskjuten plats?

Vi föreslår att en aktionsgrupp liknande den som tidigare arbetade inom barnkulturområdet tillsätts och får i uppdrag att kartlägga kulturlivet ur ett genusperspektiv. Kartläggningen ska avse både kulturskaparna och kulturnyttjarna.

Vi behöver en feministisk handlingsplan för att få en jämställd kultur. Om alliansregeringen menar allvar med jämställdheten bör den återkomma till riksdagen med en feministisk handlingsplan. Det räcker inte med att pytsa ut 3 miljoner under en treårsperiod till jämställdhetsinsatser och projekt främst inom scenkonstområdet.

Dessutom, herr talman, är det beklagligt att Kulturutredningen föreslår nya mål där man undviker att nämna jämställdhet. Kulturutredningen återgår till ett mer slätstruket mål där man talar om alla. Man skulle kunna tro att Kulturutredningen resonerar som så att om man blundar tillräckligt mycket slipper man se könsmaktstrukturen.

Sammantaget, herr talman, innebär alliansregeringens åtgärder och Kulturutredningens förslag att vi backar in i framtiden.

Herr talman! Vänsterpartiet uppmärksammar samarbetet mellan proffs och amatörer i två reservationer. De är lika viktiga båda två. Jag koncentrerar mig på en av dem i dag. Jag yrkar bifall till v-reservation 10 om communityteater.

Communityteater är en ny men växande företeelse inom teatrarna som går ut på att nå dem som inte självmant hittar till teater- och dansscenerna. Det kan exempelvis handla om att samla människor som får berätta historier som är viktiga och som med stöd från den professionella teatern kan innebära att en pjäs blir till och spelas upp. Exempel på detta arbetssätt finns i Botkyrka men också vid Tornedalsteatern i Pajala.

Tornedalsteatern har visat att framgångsrik teaterverksamhet kommer till stånd just i mötet mellan professionella och amatörer. De har med en liten professionell kärna genomfört olika projekt som fått mycket stor betydelse för det omgivande samhället. Förutom kreativ och konstnärlig inspiration har de uppnått flera viktiga sociala mål.

Communityteatrarna hamnar lätt utanför fungerande bidragssystem, eftersom staten inte tar ansvar för amatörkulturens möte med professionella utan lämnar över ansvaret till kommunerna vilkas ekonomiska ställning, som vi alla vet, oftast är alltför bekymmersam. Tornedalsteatern har genom sin position som nationell minoritetsteater ändå lyckats erhålla statliga bidrag. Det är bra, men Vänsterpartiet anser att alliansregeringen på ett mer offensivt sätt måste ta tag i den här nya formen av framgångsrikt samarbete mellan amatörer och proffs.

Vänsterpartiet har länge efterlyst större engagemang från alliansregeringens sida. Visst handlar det också om ekonomiska resurser. Nuvarande nivåer på bidrag till institutionsteatrar och de fria grupperna räcker inte till för ytterligare uppdrag utöver dem som de redan har. Amatörteaterföreningarnas anslag är också för magra.

När vi mäter ekonomiska värden av kulturella insatser måste vi förstå vad självförtroende, självförståelse, tillit till varandra, kulturell identitet och utveckling av kreativa förmågor har för positiva effekter på samhällsutvecklingen. Kultur utgör i sig en motkraft till ett samhälle präglad av vinstmaximering, eftersom dess egentliga värde inte kan mätas kommersiellt.

Herr talman! Tornedalsteatern arbetar envist vidare och har en vision om att den inom en inte alltför avlägsen framtid av stat, landsting och kommun ges möjlighet att starta en professionell ensemble inom meänkieliområdet.

Anf. 2 ANNE LUDVIGSSON (s):

Herr talman! Det är KrU5 *Vissa kulturpolitiska frågor* vi diskuterar. Nyss hemkommen från en fantastisk utskottsresa till Skåne känner jag det helt naturligt att fortsätta kulturdebatten här i kammaren.

Jag ska börja med något som naturligtvis också diskuterades i Skåne, och det är Kulturutredningen och de förslag och de icke-förslag som finns eller inte finns där.

För drygt en månad sedan presenterades Kulturutredningen. Den till-sattes 2007 och har blivit föremål för oerhört stora förhoppningar. Man sade också att man mer eller mindre skulle göra upp med 1974 års kulturpolitik.

Kulturpolitik är en djupt politisk fråga. Den är fundamental för demokratin som sådan, och därför måste en utredning ge plats åt en bred, öppen och obändig diskussion, inte bara i referensgrupper. Det är inget nytt att vi socialdemokrater var väldigt kritiska till att det inte blev en parlamentarisk utredning, och man hade nog också från fler håll förväntat sig en utredning som skulle ha tid och möjlighet att gå mer på djupet.

Men det blev en expertutredning som gavs bara ett och ett halvt år, följt av tre månaders remisstid. Det är väldigt snabbt, och därmed har mycket gått förlorat. Det som presenterades var mer eller mindre en organisationsutredning med en förändrad administrativ modell. Man pratar om kulturens sfärer och kulturens arkitektur. Det är bra att man tar tag i myndighetsstrukturen, men jag måste ändå fråga mig om man inte börjar i fel ända. Myndighetsstrukturen ska ju följa behoven, och därför hade det varit naturligt att man tittade på kulturpolitiken som helhet och därefter lade fast en myndighetsstruktur.

Herr talman! Mottagandet talar sitt tydliga språk. Det var en livlig debatt och höga förväntningar innan utredningen kom, men nu är det förvånansvärt tyst. Den diskussion förslagen i någon mån har väckt handlar naturligtvis om den administrativa förvaltningen och framför allt om frågan vad en sådan stor omorganisering kommer att kosta.

Det som är positivt att det diskuteras är förslagen om en portföljmodell. Det är ett bra förslag, men det måste hanteras på ett varsamt sätt eftersom vi inte har regionerna klara i Sverige.

Förslagen och diskussionerna om medborgarperspektivet är också bra. De är dock inte fördjupade, men det hoppas jag att inte minst remissinstanserna ska göra.

Man blir lite oroad över vad det egentligen är som händer. I Kulturutredningen uppmanar man kulturministern att ge Statskontoret i uppdrag att räkna på och börja arbetet med att förbereda för myndighetssammanslagningen. Nu säger kulturminister Lena Adelson Liljeroth att de inte har några planer på att ge ett sådant uppdrag just nu, och hon har också tidigare sagt att hon egentligen inte tror på att flytta runt myndigheter.

Herr talman! Vi får återkomma till Kulturutredningen. Men vi hänvisar ändå en hel del till den, eftersom vi väntar på remissvar och på en proposition. När kommer den, och när kommer förslagen? Inte vet jag, och kanske vet inte kulturministern heller. Vad vill regeringen? Frågetecknen är många.

I det här betänkandet finns som sagt var motioner som vi socialdemokrater tillsammans med v och mp har tagit ställning för. Det är motioner som tar upp viktiga frågeställningar om HBT-kompetens i kulturli-

vet och ett jämställt kulturliv och kultur i arbetslivet – främst arbetsplatsbibliotek.

Vi anser att det är angeläget att myndigheter och institutioner på kulturområdet synliggör homosexuellas, bisexuellas och transpersoners liv och erfarenheter. Detta är något som vi också ska vara vaksamma på och lyfta upp när vi har internationellt utbyte, för vi vet ju hur de här människorna behandlas och hur det ser ut i vår omvärld. Här har alla myndigheter och alla på kulturområdet ett stort ansvar.

Inom kultursektorn finns samma strukturer och könsbarriärer som i samhället i stort, och det är inget nytt. Det måste bli jämställt, både på och bakom scenen och också bland kulturutnyttjarna. Där har vi det omvända; det är män som utnyttjar kulturen mindre än kvinnor. Här måste vi göra något, och därför står vi också bakom den motion som vi har på det området.

Närheten till kultur och möjligheten till kulturkonsumtion som en del i vardagen har väldigt många positiva effekter, såväl för den enskilde som för samarbetsklimatet på arbetsplatsen. Därför vill jag understryka betydelsen av arbetsplatsbibliotek, och i likhet med motionären bakom Kr360 anser vi därför att det är kulturpolitiskt väl motiverat att satsa på arbetsplatsbibliotek med engagerade bokombud och läsfrämjande insatser.

Det är också viktigt att gå vidare och utveckla nya försök med biblioteksverksamhet, bland annat på platser där många passerar från och till arbetsplatsen. Där har Stockholm gått före. I tunnelbanan i Stockholm finns det tunnelbanebibliotek. Sådant skulle jag vilja se mycket mer av, kanske på busshållplatser och lite överallt. Även vägbiblioteken är prövade och väldigt bra. Där kan de som kör lastbil låna ljudböcker som de sedan kan lämna tillbaka på annan ort.

Det är mycket som återstår, och vi får som sagt var invänta den stora debatten om Kulturutredningen. Jag vill yrka bifall till reservation 4, 5 och 12.

Anf. 3 ESABELLE DINGIZIAN (mp):

Herr talman! Miljöpartiet har tillsammans med Socialdemokraterna och Vänsterpartiet en reservation där vi efterlyser efterfrågan från politiskt håll när det gäller jämställdhetsarbete.

Att det råder ojämställdhet inom kulturlivet tror jag att vi alla är överens om. Hur det kommer till uttryck kan man se på många sätt, till exempel på våra museer. Hur beskriver man historien? Man kan se hur bidragsfördelningen ser ut. Vem producerar kulturen? Det är olika yrkesmässiga villkor för kvinnor och män.

De strukturer som finns i samhället i stort finns också i kulturlivet. Detta råder det ingen tvekan om.

Kulturrådet har kommit med en ny rapport om jämställdhet som ministern har beställt. Där står det att det händer saker men att det naturligtvis fortfarande är väldigt mycket kvar att göra.

Det är också viktigt att konstatera att insatser har betydelse, och det är därför man inte ska tappa efterfrågan från politiskt håll och tro att nu sköter det sig självt. Politiken måste konstant fråga efter hur det ser ut och sedan inte bara stanna vid en beskrivning utan också göra någonting åt det.

I betänkandet står det att en rad åtgärder har vidtagits. Jag känner inte till några åtgärder mer än de 5 miljoner som kulturministern har gett för att köpa konst från kvinnor. Majoriteten kanske kan tala om ifall några andra politiska insatser har gjorts. Jag tycker naturligtvis att det är bra att man har gett pengar för att köpa mer konst från kvinnor, men att man går in och gör punktinsatser förändrar inte de strukturer som finns.

Vidare står det i betänkandet om regleringsbrev. Problemet är väl att det inte hjälper med en massa fina dokument och regleringsbrev. Problemet är att man inte riktigt vet hur man ska göra. Man behöver kunskap för att kunna förverkliga intentionerna. Det tar också rapporten upp – det är viktigt med stöd och metodkunskap för våra institutioner och myndigheter. Där finns det en hel del att göra.

När det gäller regleringsbrev råder det lite förvirring, menar jag, eftersom det i rapporten står att det numera inte finns någonting i regleringsbrev utan det är instruktionerna som gäller. Kulturrådet har ändå valt att ha ett jämställdhetsperspektiv, står det. Jag vet inte riktigt hur det är med det, hur alliansen vill ha det.

Man refererar också till utredningen i betänkandet. Jag måste bara säga att jag är djupt besviken på utredningen. Det står ingenting om jämställdhet och den obalans som finns i samhället när det gäller fördelningen av makt mellan könen. Att bara prata om alla människors lika rätt är ju att blunda för de problem som finns.

Min förhoppning är ändå att kulturministern i sin proposition verkligen har ett genusperspektiv och vågar se den maktobalans som finns i samhället. Det är ett djupt demokratiskt problem att det ser ut som det gör och att ni dessutom väljer att blunda för det.

Jag vill med detta yrka bifall till reservationerna 4 och 5.

Anf. 4 OLOF LAVESSON (m):

Herr talman! Vi debatterar i dag kulturutskottets betänkande *Vissa kulturpolitiska frågor*. Det finns ju alltid ett betänkande som samlar upp allt det där som inte riktigt platsar någon annanstans. Det här är, som namnet antyder, ett sådant betänkande. Det innebär inte att de frågor som behandlas här är mindre viktiga, tvärtom.

Vi behandlar 44 motionsyrkanden som sträcker sig från Astrid Lindgren-priset och frågor om community art till stora frågor om jämställdhet, mångkultur och diskriminering. Jag vill lyfta fram ett par områden som jag tycker är särskilt intressanta att debattera här i dag.

Det första är naturligtvis, som redan har nämnts, jämställdheten. Såväl den här regeringen som den tidigare har fattat en lång rad viktiga beslut för att öka jämställdheten inom kulturområdet. För 2006 fick samtliga myndigheter och institutioner ett förtydligt mål om att jämställdhetsperspektivet ska integreras i verksamheten. I mars 2004 tillsattes en kommitté för jämställdhet på scenkonstområdet som lämnade sitt betänkande *Plats på scen* till regeringen i april 2006. Där föreslås en lång rad insatser för hur en jämställd scenkonst ska kunna uppnås.

I augusti 2007 aviserade kulturministern tillsammans med integrations- och jämställdhetsministern en gemensam satsning med bakgrund i utredningen *Plats på scen*. Regeringen har uppdragit åt Statens kulturråd att efter samråd med Konstnärsnämnden och JämO göra en fördjupad analys av jämställdheten inom scenkonstområdet. Den ska förutom att

fungera både som temperaturmätare och blåslampa vara en uppföljning av den kartläggning som finns i den tidigare nämnda *Plats på scen*. Analysen ska belysa Kulturrådets bidragsfördelning och de yrkesmässiga villkoren för kvinnor och män inom olika konstformer.

Så sent som för en månad sedan lämnade också Kulturrådet rapporten *På väg mot jämställd scenkonst* som svar på regeringens initiativ. Där konstaterar man att arbetet med jämställdhetsfrågorna har intensifierats under de senaste åren, och det börjar också ge konkreta resultat. Andelen kvinnliga chefer vid landets teaterinstitutioner har ökat kraftigt, från 0 till 40 procent enbart under de senaste tre åren. Liknande utveckling pågår vid landets operahus och dansinstitutioner. Även de så kallade repertoarråden vid institutionerna har en bra könsfördelning i dag.

Däremot gäller inte den här utvecklingen musikområdet. På musikinstitutionerna, bland tonsättare och fria musikgrupper, är männen i majoritet. I många fall är 75 procent av de medverkande musikerna män. Även cheferna vid musikinstitutionerna är i de flesta fall män. Rapporten visar också att det finns få kvinnliga tonsättare som över huvud taget är aktuella för samarbeten när institutioner eller fria grupper söker bidrag från Kulturrådet. Kulturrådet kommer därför att ägna musikområdet särskilt intresse i det fortsatta arbetet med jämställdhetsfrågorna.

Jag skulle vilja rekommendera mina vänner som säger att ingenting händer att läsa den rapport som kom nyligen. Det är en mycket intressant läsning.

Därutöver kom för bara någon vecka sedan Europaparlamentets utskott för kvinnors rättigheter och jämställdhet mellan kvinnor och män med ett betänkande som handlar just om lika behandling av män och kvinnor och lika tillgång till scenkonsten. Även det finns tillgängligt att läsa. Det händer väldigt mycket på det här området, och mer ska hända.

Utöver det jag har nämnt har regeringen uppdragit åt Kulturrådet att stödja projekt som långsiktigt verkar för ökad jämställdhet inom scenkonstområdet. Man har också utökat stödet till Delegationen för fördelning av statsbidrag till kvinnors organisering och jämställdhetsprojekt för att ytterligare stödja det pågående jämställdhetsarbetet inom kultursektorn.

Herr talman! Ett annat område jag vill beröra är det som handlar om censurfrågor. Det har ännu inte nämnts här eftersom det inte finns några reservationer. Ändå handlar hela sex motioner som behandlas i betänkandet om censurlagstiftningen. Flera föreslår att Statens biografbyrå ska läggas ned och att vuxencensuren ska avskaffas.

Censur är att genom förhandsgranskning hindra information från att nå allmänheten. Den enda svenska myndighet som har rätt att göra detta är Statens biografbyrå. Det är världens äldsta filmcensurorgan, instiftat 1911. Byråns syfte var till en början att klippa bort de delar i en film som ansågs vara obehagliga eller moraliskt stötande och att sätta åldersgränser. Sedan 1996 gäller dock ett principbeslut som innebär att man koncentrerar sig på att bestämma åldersgränserna för film. Den senaste filmen att censureras var *Casino* 1995. Sedan flera år driver Biografbyrån själv uppfattningen att man bör avskaffas.

Icke desto mindre är Sverige i dag ett av få länder i världen där en myndighet har rätt att totalförbjuda ett filmverk.

Utskottet föreslår att samtliga förslag avslås med hänvisning till att regeringen har beslutat att uppdra åt en särskild utredare att göra en översyn av granskningslagen. Översynen omfattar bland annat en prövning av möjligheten att förbjuda film för offentlig visning, den så kallade vuxencensuren, och ska vara klar senast den 31 maj i år.

Utan att föregripa den utredningen är det min förhoppning att man kommer fram till att den så kallade vuxencensuren ska avskaffas. I stället menar jag och Moderaterna att förhandsgranskningen bör ses över och moderniseras på så sätt att föräldrar och familjer får bättre verktyg för att ta ansvar för vad deras barn och ungdomar möter för skildringar och vad som kan tänkas vara skadligt.

Herr talman! Inledningsvis i betänkandet hänvisar utskottet till den kommitté som fick i uppdrag att se över kulturpolitiken, dess inriktning och arbetsformer, den kommitté som sedan antog namnet Kulturutredningen. Utredningen har arbetat sedan sommaren 2007 och presenterade i februari i år sitt betänkande.

Det är inte alltid lätt att hänga med när oppositionen diskuterar utredningen från talarstolen. Ena sekunden tar det för lång tid, i nästa sekund går det för fort. Först säger regeringen ingenting, sedan föregriper man en utredning. Det ska bli spännande att höra i replikerna vad det är som är så stötande och upprörande med regeringens hantering av den här utredningen.

Utskottet hänvisar i många av sina avslagsyrkanden till Kulturutredningen, och det är egentligen inte så konstigt. Nära 900 sidor presenterades, och förslagen bereds nu i Regeringskansliet. De har redan väckt stor debatt i Kultursverige, en debatt som är mer än välkommen. Vi debatterar kultur alldeles för lite. Vi är redan inne i remissrundan, och regeringen har aviserat en proposition under riksmötet 2009/10.

Att i dag ta ställning till mycket av det som behandlas i utredningen och som nu är ute på remiss känns givetvis inte rimligt. Utskottet har därför valt att avvakta den beredning som pågår. Vad som dock inte ska avstanna är debatten. Den pågår för fullt i kommuner, landsting och regioner, i teaterföreningar, i de konstnärliga fackförbunden och på institutionerna. Den pågår också i riksdagens kammare i dag, och jag är övertygad om att den kommer att resultera i gediget beredda förslag och en bättre kulturpolitik för Sverige.

(Applåder)

I detta anförande instämde Cecilia Magnusson (m) samt Camilla Lindberg och Cecilia Wikström i Uppsala (båda fp).

Anf. 5 ANNE LUDVIGSSON (s) replik:

Herr talman! Olof Lavesson inledde med att ta upp jämställdheten. Jag gick inte in så mycket på den i mitt anförande eftersom både Siv Holma och Esabelle Dingizian gjorde förtjänstfulla insatser och påtalade fel och brister och vad som behöver åtgärdas.

Plats på scen var en förträfflig utredning, men det har inte kommit så mycket efter den.

Ojämsställdheten på kulturområdet finns både på scen, bakom scen och bland kulturutnyttjarna. När det gäller situationen för kulturarbetarna ser vi att arbetslösheten ökar hela tiden. Där är kvinnor mest utsatta. Det

här visar ändå att det finns en ojämställdhet också inom kulturlivet. Vi har flera gånger sagt att vi tror att barnomsorg på obekvämt arbetstid är en viktig del i detta, det vill säga familjepolitiken som helhet, eftersom vi känner till deras arbetsvillkor.

Sedan var det frågan om kulturutnyttjarna. Vi vet att när kulturen kommer till arbetsplatserna, speciellt manliga arbetsplatser, nås männen – det är män vi pratar om här – av kulturen på ett annat sätt. Varför säger ni nej till kultur i arbetslivet och till att utveckla arbetsplatsbibliotek? Varför bifaller ni inte våra motioner på de områdena om det är så att ni tycker att det är så viktigt?

Anf. 6 OLOF LAVESSON (m) replik:

Herr talman! Anne Ludvigsson nämnde utredningen *Plats på scen* och säger att ingenting kommer ut ur den. Samtidigt kan vi konstatera att i allt det regeringen gör, framför allt inom kulturområdena när det gäller jämställdhet, hänvisas till just *Plats på scen*. Den utgör en värdefull grund, och vi har tagit till oss mycket av vad som står i den. Det är också den som ligger till grund för det som regeringen nu har begärt från Kulturrådet, det vill säga den rapport som presenterades för bara en månad sedan.

Under 2007 till 2009 har 3 miljoner avsatts för jämställdhetsåtgärder och projekt främst inom scenkonstområdet. Jag nämnde tidigare att Delegationen för fördelning av statsbidrag för kvinnors organisering och jämställdhetsprojekt har avsatt 3 miljoner kronor under en treårsperiod för jämställdhetsprojekt inom kultursektorn. Den analys jag just redovisade från Statens kulturråd har tagits fram på uppdrag av regeringen. I tillägg ska sägas att allt det som redan görs kan göras ytterligare på andra områden. Detta är inte isolerat till kulturen.

I Kulturrådets rapport fastslår man också att scenkonstområdet är en del av samhället. De jämställdhetsproblem som finns i samhället i stort finns även inom scenkonstområdet. Så är det. Det handlar till exempel om barnomsorgen. Anne Ludvigsson nämnde barnomsorg på obekvämt arbetstid. Jag har själv tidigare både motionerat om och här talat om vikten av barnomsorg. Det står jag fast vid, och där försöker jag påverka både mitt parti och regeringen.

Det handlar också om delad rätt till och delat ansvar för att vara hemma med sina barn. Det handlar om jämställdhetsbonus, vilket regeringen har infört och som också är en fördel på kulturområdet. Det handlar om uttag av föräldrapenning, löneskillnader på arbetsmarknaden, ett breddat ledarskap och att kunna påverka sin arbetssituation. Det här är frågor vi arbetar med varje dag, inte bara på kulturområdet. Det är precis som Anne Ludvigsson säger, nämligen att om vi kan lösa detta i samhället kommer det också att lösa problem inom kulturområdet.

Anf. 7 ANNE LUDVIGSSON (s) replik:

Herr talman! Jag vet att Olof Lavesson på ett förtjänstfullt sätt arbetar med frågorna. Men vad blir resultatet, vad vill dina partikamrater och vad vill regeringen? Där återstår kanske en del för Olof Lavesson att göra.

Jag ska återgå till Kulturutredningen. De kulturpolitiska målen har hos vissa väckt en hel del frågor och diskussioner. Målet om att kulturen ska minska kommersialismens negativa verkningar har alltid varit kon-

troverskiell i de borgerliga leden. I den här tiden när vi ser hur marknaden styr och vilka konsekvenser det får, är det inte lite passé att ta bort alla skrivningar? Kulturpolitiken finns därför att marknaden på egen hand inte sköter kulturfrågorna. På Skåneresan fick vi del av Skånes fantasiska kulturliv, och kulturpolitiken är bra. Men det man tryckte hårt på var att grunden är den offentliga finansieringen. Jag skulle vilja att Olof Lavesson utvecklar lite hur man ser på detta.

Kommer Kulturutredningens förslag att genomföras när kulturministern egentligen inte vill ha förslagen? Hon vill inte gå vidare med att utreda hur myndigheterna ska blir färre och få till sfärerna – kulturens arkitektur. Kommer något i höstpropositionen, eller ska man vänta ännu längre? Besparingarna skulle generera minskade kostnader, och då skulle kulturarbetarna och konstnärerna få ökade bidrag. När kommer det?

Anf. 8 OLOF LAVESSON (m) replik:

Herr talman! Anne Ludvigsson skjuter brett, och jag ska försöka svara på det mesta.

Till att börja med frågar Anne Ludvigsson vad mina partikamrater tycker om jämställdhetsområdet. Jag har haft glädjen att sitta med i en arbetsgrupp i Moderaterna som heter Lika möjligheter. Vi har gått igenom jämställdhetsområdet i en rapport på ca 85 sidor, drygt 60 förslag. Jag skickar gärna över den till Anne Ludvigsson så att hon får läsa exakt vad vi tycker om detta.

Vad gäller i fråga om kommersialismens negativa verkningar? Är det inte fruktansvärt att marknaden ska få bestämma allt?

Då vill jag fråga Anne Ludvigsson: Vem tycker du är marknaden? Är det företagen? Är det de stora kapitalisterna, eller är det Anne Ludvigsson och jag? Är det inte Anne Ludvigsson själv när Anne Ludvigsson köper en biljett till en teaterföreställning? Vad är marknaden?

Varför ska man ha mål för kulturpolitiken som är negativa? Är det några fler negativa verkningar som vi samtidigt inte ska motverka? Givetvis ska vi motverka alla negativa verkningar, må de vara kommersialismens, kollektivismens eller individualismens negativa verkningar. Alla negativa verkningar ska givetvis motverkas. Men att sitta och skriva upp en förteckning över detta i målen är märkligt.

Sedan var det frågan om Kulturutredningens förslag. Jag förstår att det Anne Ludvigsson egentligen tänker på är sponsring. Är det vad som ska ta över? Det offentliga kan inte stå för allt. Det måste finnas ett offentligt grundstöd. Ja, det har vi också sagt om och om igen. Där handlar det om att bredda finansieringen och att hitta fler ingångar. En stark offentlig finansiering i grunden gör det möjligt för fler att bidra. För mig kan det inte vara något negativt. Att strypa kanaler till finansiering av kulturen hoppas jag heller inte är socialdemokratisk politik.

Vad tycker kulturministern? Anne Ludvigsson säger att kulturministern avvisar eller inte vill uttala sig om förslagen. Jag har inte hört kulturministern avvisa några förslag inom Kulturutredningen. Tvärtom har kulturministern om och om igen sagt att det pågår en remissrunda. Den ska vi avvakta och låta alla säga sitt. Det är 400 remissinstanser inbjudna, och vi förväntar oss långt fler svar. Låt oss avvakta dem, och sedan ska vi debattera vad både kulturministern, departementet och den borgerliga gruppen i utskottet tycker.

Anf. 9 SIV HOLMA (v) replik:

Herr talman! Det finns en hel del frågor som jag skulle vilja fortsätta att diskutera.

Min första fråga gäller helhetsgrepp på kulturområdet vad gäller jämställdhet inom kulturen. Jag tycker att alliansregeringen borde lyssna mer på Olof Lavesson. Olof Lavesson har bra synpunkter, men jag skulle vilja att Olof Lavesson också går ett steg längre, det vill säga tar ett helhetsgrepp när det gäller jämställdhet på kulturens område. Då ligger det nära att fråga om Olof Lavesson kommer att agera för att vi får en feministisk handlingsplan för att på riktigt genomföra jämställdheten inom kulturen?

Den andra frågan gäller pris- och löneomräkning som ska gälla samtliga anslag inom kulturbudgeten. Där var allianspartiernas representanter väldigt överens med Vänsterpartiet före valet. Här har kulturministern också gett ett löfte. Jag undrar då om Olof Lavesson kommer att agera för att den här frågan tas upp och löses på det sätt som allianspartierna före valet sade att den skulle lösas.

Jag vill också höra om detta med communityteater, som är någonting som ligger oss varmt om hjärtat. Det handlar om att nå målet om allas tillgång till teater och att få vara skapande. Vad har du för tankar, Olof Lavesson, när det gäller de frågorna? Kan du tänka dig att i maktens boningar driva frågan om att vara mer positiv till det här och se till att det finns ett stöd som skapar ytterligare möjligheter att bedriva community art?

Anf. 10 OLOF LAVESSON (m) replik:

Herr talman! Jag ska börja där Siv Holma avslutade, med communityteater, vad vi tycker om olika typer av sådana initiativ och om vi vill uppmuntra dem. Jag tycker att alla initiativ inom kulturområdet är bra, och sedan får de värderas. Jag har själv i Malmö nyligen deltagit i en debatt om spontankultur, som är en annan del som inte är särskilt känd.

Givetvis ska detta få finnas och blomstra, men frågan är: Måste allting detaljregleras i Sveriges riksdag? Måste det pekas ut av Siv Holma och mig? Måste det få särskilda stöd?

Vi har nu en kulturpolitik som försöker gå mot minskad detaljreglering, inte ökad, och i stället se till målstyrning. Mycket av Kulturutredningen handlar om just detta.

Jag vet att Siv Holma gärna vill se en expansiv politik som omfattar allt. Det vill inte jag. Jag vill se en politik där allt kan växa. Det gör vi inte genom att peka ut och avgränsa.

Det där är kännetecknande även när det gäller jämställdhetsområdet. Det finns ingen måtta på Vänsterpartiets etikettsiver. Är jag beredd att handla för en feministisk handlingsplan? Siv Holma sätter likhetstecken mellan detta och ökad jämställdhet.

Det finns ett antal motioner här om en feministisk handlingsplan för jämställd kultur, att HBT-kompetensen ska förbättras och att scenkonsten ska vara icke-diskriminerande och inkluderande. Allt detta föreslår Vänsterpartiet. Det är en politik som utgår från sektorisering och klassificering. Att bara hitta var man själv hör hemma kräver en egen utredning i sig.

Kulturutredningen är väldigt tydlig. Man säger att mångfald innebär att alla ges möjlighet att fritt utveckla sina skapande förmågor och att statliga myndigheter och institutioner ska arbeta för att främja mångfald och kulturell pluralism.

Det finns ett likhetstecken, Siv Holma, mellan alla och mångfald. Det handlar om betydligt mer än etnisk tillhörighet. Det handlar om betydligt mer än kön och sexuell läggning. Låt oss i stället prata om mångfald och tillgång för alla! Då tror jag att vi kan ha ett betydligt mer omfattande helhetsgrepp inom kulturpolitiken.

Anf. 11 SIV HOLMA (v) replik:

Herr talman! "Alla" är begreppet. Det finns en stor risk som jag vill göra Olof Lavesson uppmärksam på. Om man inte synliggör de särskilda maktstrukturer som det handlar om, att kvinnor är underordnade män, och om man inte ser maktperspektivet på de andra sakerna också, tenderar man att tro att man löser allting genom att blunda – och sedan finns de inte. Jag tror att det är viktigt att man synliggör maktstrukturen mellan män och kvinnor, där kvinnor missgynnas.

Då måste jag säga att det är ett politiskt ansvar att se till att de som har en missgynnad position stärks, för att det i sin tur ska innebära att vi får ökad jämställdhet och ökad jämlikhet. Men vill man föredra blundarpolitiken och därmed tro att allting löser sig tycker jag att det är trist.

Sedan talar Olof Lavesson om detaljreglering och så vidare. Ja, jag tycker att det är viktigt att jag som politiker också kan lyfta upp frågor, till exempel där jag ser att det som community art står för ska få bättre förutsättningar. Just i dag har man inte de förutsättningarna att utvecklas och växa, som Olof Lavesson så gärna talar för. Det är också ett sätt att synliggöra de faktiska förhållandena.

Man kan ju säga att allt ska fixa sig och att alla ska få det bättre. Jag tror inte på en sådan strategi. Däremot tror jag att när man synliggör saker och ting har man möjlighet att förändra det till någonting som blir bättre.

Anf. 12 OLOF LAVESSON (m) replik:

Herr talman! Jag har förstått att Siv Holma och jag har lite olika syn på vad som är fritt skapande och konstnärlig frihet och att skapa förutsättningar för detta.

Siv Holma pratar om att komma till rätta med könsmaktsstrukturer, och där instämmer jag med henne. Siv Holma inledde med att säga att alliansregeringen borde lyssna mer på Olof Lavesson. Då kan jag säga att jag har gått tillbaka och sett vad alliansregeringen har gjort och gör. Jag har också nämnt mycket av det som görs, när det gäller både jämställdhet och etnisk diskriminering.

Jag vill ändå uppehålla mig lite vid det som Siv Holma håller fast vid. Det är etnicitet, kön och sexuell läggning, och det ska definieras vilka grupper som ska vara med eller inte vara med när Siv Holma pratar om diskriminering.

Jag köper inte den begreppsinlåsningen, där vi hela tiden först och främst ska identifieras utifrån våra yttre egenskaper. Huruvida man är diskriminerad eller inte blir till slut en bricka i ett vänsterpartistiskt flip-

perspel. Jag tycker inte att det är rättvist. Om du har tur ingår din kategori i förteckningen, om inte kan du be Siv Holma skriva en motion.

Jag vill också passa på att svara på det som Siv Holma tog upp i sin första replik, och det gäller pris- och löneomräkningen för fria grupper. Det här behandlade vi redan förra året både i utskottet och i riksdagen. I vårt budgetbetänkande förra året konstaterade vi bland annat att den här metoden inte är särskilt användbar för att värdesäkra kulturanslag som i dag inte har en automatisk anslagsuppräknig. Pris- och löneomräkningen är ett av flera verktyg. En mer fungerande modell är att justera anslagen genom särskilda beslut.

Däremot konstaterade utskottet att regeringen har att följa medelsutvecklingen för verksamheter som får stöd men som inte automatiskt omfattas av pris- och löneomräkning. Ett av de områdena är just bidragen till exempelvis centrala amatörorganisationer och fria grupper. Det är också två områden där regeringen har genomfört höjningar under mandatperioden.

På förslag av utskottet beslutade riksdagen förra riksmötet att genom ett tillkännagivande uppmana regeringen att eftersträva en jämnare medelstildelning. Det håller vi fast vid. Därför blir det avslag på Siv Holmas förslag.

Anf. 13 ESABELLE DINGIZIAN (mp) replik:

Herr talman! Det blir mycket jämställdhet i dag, och det gläder mig. Jag tvekar inte en minut om att viljan finns hos alliansen och hos Moderaterna. Det gläder mig att kunna läsa att även Moderaterna har fått en jämställdhetspolitisk talesperson.

Problemet är inte bara viljan, utan det är praktiken: Vad kommer sedan? Olof Lavesson säger att man har gjort och gör mycket. Då undrar jag: Vad är det ni har gjort?

Det beskrivs att det händer saker i omvärlden just nu, men det kan knappast vara Moderaternas förtjänst, när det bygger på en utredning som kommer från förra mandatperioden. Vad ministern har gjort är att hon har beställt den här rapporten. Nu måste vi gå från ord till handling.

Olof Lavesson säger att vi ska reglera mindre. Det är helt riktigt att man har tagit bort jämställdhetsperspektivet i regleringsbrev. Men frågan är: Hur vill allianspartierna styra samhället? Hur ska vi gå den väg som vi vill att det ska gå? Jag tror inte att marknaden känner igen några maktstrukturer. Det är alltid den starka som vinner. Det tror jag att också Olof Lavesson känner till.

I detta anförande instämde Siv Holma (v).

Anf. 14 OLOF LAVESSON (m) replik:

Herr talman! Det känns kanske lite onödigt – och repliktiden tillåter det inte – att jag håller mitt anförande en gång till. Jag hade kunnat göra det. Jag nämnde ett antal förslag med olika direktiv som regeringen har lämnat på kulturområdet för ökad jämställdhet. Jag sade i min replik till Anne Ludvigsson att utöver det gäller den politik som vi har på alla andra områden. Jämställdhetsbonus är bara ett exempel.

Att det finns ett jämställdhetsperspektiv i regeringens politik kan inte ha undgått ens Esabelle Dingizian. Jag skulle rekommendera henne att lyfta blicken och se till helhetspolitiken också.

Jag uppmärksammade under det anförande som Esabelle Dingizian höll att det fanns klagomål på att det var mycket dokument, regleringsbrev och instruktioner, men att detta inte räcker utan att det måste till någonting mer. Då vill jag fråga Esabelle Dingizian: Vilka verktyg tycker du att vi ska använda oss av? Det är ju precis regleringsbrev och instruktioner som står till buds. Vi ska väl inte gå in i verksamheterna och styra och ställa. Det systemet har vi inte haft tidigare. Vilka verktyg vill du se?

Anf. 15 ESABELLE DINGIZIAN (mp) replik:

Herr talman! Det är jag som ställer frågorna och Olof Lavesson som ska besvara dem. Det är du som sitter vid makten och som ska tala om för mig hur du ska styra. Jag vet hur jag ska göra när jag sitter vid makten.

Sedan vill jag bara tala om att om jag hade kommit med förslaget skulle jag inte ha flaggat för jämställdhetsbonus. Nu visar det sig att det tyvärr inte är några män som vill ta del av den bonusen. Att man vill något innebär inte att det händer saker. Och bara för att man har begreppet jämställdhet med i förslaget behöver det inte innebära att det faktiskt gynnar jämställdheten.

Jag är lite oroad över utredningen. Jag undrar hur Olof Lavesson tänker ställa sig inför det faktum att det inte står något om jämställdhet i utredningen. Det är lite som Siv Holma säger: Ser man inte maktstrukturerna? Vill man inte inse att det blir normen som gäller om man inte lyfter fram maktstrukturerna? Normen är ju den vita heterosexuella mannen. Det behöver jag väl inte upplysa Olof Lavesson om?

Vi behöver en politik som förändrar normen och inte bara pekar på individen. Ett individperspektiv har det väl alltid funnits i den demokratiska politiken, det vill säga att den ska gynna alla människor? Man har ju sett att när man inte pekar ut att man ska ha ett jämställdhetsperspektiv är det den vite medelålders mannen som vinner på det.

Hur ser du på Kulturutredningen? Det skulle jag gärna vilja veta.

Anf. 16 OLOF LAVESSON (m) replik:

Herr talman! Esabelle Dingizian svarar inte på mina frågor. I stället får jag veta att det är jag som ska stå till svars eftersom mitt parti är i regeringsställning. Nu tycker jag inte, Esabelle Dingizian, att man kan ställa sig i riksdagens talarstol och föra fram ett antal synpunkter och sedan inte vara beredd att svara på de frågor man får om förslagen.

Jag ställde väldigt konkreta frågor till Esabelle Dingizian: Vad är det man menar när man vill gå längre än att inte bara ha regleringsbrev och instruktioner? Det är ju det som står till buds. Jag har räknat upp ett antal ställen där regeringen har gjort detta. Vem vet, Esabelle Dingizian kanske är jämställdhetspolitisk talesman eller till och med statsråd om det vill sig illa i nästa val och oppositionen vinner valet.

Det finns en mängd förslag som vi har genomdrivit, och jag nämnde också för Anne Ludvigsson i ett tidigare replikskifte att vi utöver det har

tagit fram ytterligare 66 konkreta förslag från Moderaterna om hur vi kan öka ytterligare. Det kommer vi att föra in i regeringsarbetet.

Om jämställdhetsbonusen inte fungerar får vi se över den och ändra i den, naturligtvis. Det är vi beredda att göra hela tiden. Något som kännetecknar den här regeringen är att vi hela tiden har omprövat det vi har gjort. Vi har kunnat genomdriva det. Vi har ökat jämställdheten, och vi vill göra det ytterligare.

Vi återkommer i den här debatten fler gånger, Esabelle Dingizian, och jag ser fram emot att då också få höra lite mer om vad Esabelle Dingizian vill göra på det här området.

Anf. 17 SOLVEIG TERNSTRÖM (c):

Herr talman! Först vill jag naturligtvis yrka bifall till utskottets förslag.

Vi har fått en kulturutredning, och det är en spännande och innehållsrik läsning. Där finns mycket att glädjas åt, inte minst överblicken över vår kulturpolitiska historia, beskrivningen av vår värld i förändring, förnyelseprogrammen med kulturens samspel med andra samhällsområden, inte minst kultur och hälsa och kultur och miljö. Detta gläder jag mig åt, för här finns en framtid inom kulturen, och den kommer jag att ägna mig mycket åt.

Jag vet däremot att detta just har retat upp vissa konstnärliga grupper, som anser att kulturen och framför allt konsten och dess former nu kan bli utslätade och ofarliga. Konsten ska nämligen vara inrängande och provocerande. Den får aldrig smeka medhårs, för det är konstens – åtminstone den modernistiska konstens – obehagliga lagar. Människan får aldrig somna på en rosenbänk.

I slutet av 1960-talet – jag tror att det var 1967 – var vi några unga skådespelare som började repetera en pjäs av Peter Handke på Dramatiska Teatern. Den hette *Publikskändningen*. Nu skulle vi sannerligen spränga gränserna totalt och ta publiken med på en hisnande färd. Vi repeterade en vecka, men sedan lade vi av, för det gick inte. Man skändar inte publiken.

Det har gått många år sedan 1967. I dag finns det ett stort underhållningsvärde i publikskändning. Skändarna blir till och med hjältar och stilbildare. Jag läser varje dag om den unga konstfackseleven som simulerade ett självmordsförsök inom ramen för ett konstprojekt. För ett par månader sedan spelade hon självmordsbenägen på Liljeholmsbron och fördes till sjukhus där hon fick akut psykiatrisk vård. Det var ett examensprojekt som sedan skulle presenteras på Konstfacks utställning den 12 maj. Hon är nu polisanmäld och riskerar fängelse. Hon är naturligtvis plågad och utsatt, men hon har erövat medierna och hennes lycka är gjord. Ingen har ännu sett eller upplevt hennes verk, förutom personalen på psykakuten, som känt sig mycket kränkt.

Kanske det var något liknande som jag var med om nyligen utanför Riksdagshuset, på Riksbron. Mitt i rusningen hade folk samlats runt en ung flicka som bar på en stor blodig säck som hon försökte slänga ut i Strömmen. De flesta stod undrande och tittade på. En del flinade. Några försökte hindra henne från att kasta ned säcken i vattnet. Flickan spelade sinnessjuk och gjorde starkt motstånd. Det skulle sedan visa sig att det var något slags installation eller en scenisk provokation som man skulle

kunna skratta åt när nu folk var så dumma att de tog detta på allvar och försökte avstyra det hela. Några unga män stod i bakhåll och filmade hela händelsen, som sedan skulle visas på tv.

Jag måste säga att jag kände mig illa till mods länge efter denna händelse. Ändå borde jag kanske förstå. Jag minns Alf Sjöberg, vår kanske främste teaterregissör jämte Ingmar Bergman, när han i slutet på 1950-talet ropade till oss flickor som då var förstaårselever på Dramaten och stod och darrade av rädsla på stora scenen: Protestera, flickor! Glöm aldrig det! Protestera mot verkligheten. Konsten är människans protest, hennes revolt mot existensvillkoren. Glöm inte det!

Det kanske är just det som dessa flickor vill när de spelar psyksjuka på gator och torg. De vill revoltera mot existensvillkoren, men de förmår inte skilja mellan protest och kränkning av andra människor. Hur ska teatern återta sin överlägsenhet som diskussionsform och visionärt konstnärlig gestaltning av samtiden? Det var den stora frågan under Berlinfestivalen för en tid sedan, när man diskuterade den nutida teaterns stora problem: att ha förlorat sin angelägenhet. Kanske den nya Kulturutredningen skulle kunna inspirera till en ny angelägenhet?

Till sist skulle jag vilja återge det någon har sagt: Modernism är konst som handlar om konst, däremot är all stor konst i historien konst som handlar om livet.

(Applåder)

I detta anförande instämde Anders Åkesson (c), Olof Lavesson (m) samt Camilla Lindberg och Cecilia Wikström i Uppsala (båda fp).

Anf. 18 CECILIA WIKSTRÖM i Uppsala (fp):

Herr talman! Så länge som människor har levt på jorden har kulturen – språket, musiken teatern, sången och dansen – funnits. Kulturen hjälper oss att hitta just det djupast mänskliga, som är du, jag och alla andra på jorden. Nu har vi ett unikt tillfälle i Sverige att åter diskutera kultur därför att år 2009 blir det år då kulturen återkommer på den politiska dagordningen. Det är väldigt länge sedan det inträffade, nämligen 1974 när de förra kulturpolitiska målen sattes upp. De reviderades på 1990-talet, men nu blir det en ny startpunkt för kulturen och kulturpolitiken, och jag tycker att vi alla ska vara glada för att vi nu får tillfälle att diskutera kultur och kulturens möjligheter på ett sätt som aldrig förr i vår tid som politiker.

Folkpartiet välkomnar givetvis att kulturen har åkt upp på den politiska dagordningen. Det är viktigt. Många talar om att kulturen skulle vara satt på undantag, att vi inte gör så mycket. Vi har hört hur oppositionen har klagat på att regeringen inte gör så mycket. Men jag skulle vilja säga att det nu råder kulturgröning i Sverige – kulturgröning, smaka på ordet! Nu öppnar sig möjligheten att diskutera kultur med nya utgångspunkter – vad kulturen kan göra för ett samhälle och för individer, grupper av människor, unga och gamla, kvinnor och män, både som utövare och som mottagare av kultur. Kulturen och kulturarvet visar oss vägen till det djupast mänskliga och ger oss perspektiv på vad det är att vara människa.

Olof Lavesson, min eminenta kollega från Moderaterna, har talat väl om detta betänkande och jämställdhetsaspekter, HBT-aspekter och allt

annat i sitt anförande och i replikskiftena. Jag vill egentligen bara instämma i det han har sagt om detta betänkande, som fångar upp alla möjliga olika saker som inte får plats i ett eget betänkande. Så vill jag konstatera, precis som sades tidigare av Solveig Ternström, att konsten är människans protest mot allt det som förråar och förhärdar och som kanske gör det för enkelt. Konsten utmanar, och det elementet ska vi ta fasta på när vi nu går vidare med den kulturpolitiska diskussionen med utgångspunkt i de förslag som utredningen har lagt fram.

Vi får komma ihåg att vi som har fått förtroendet att arbeta med kultur, antingen direkt som utövare eller som politiker, har ett stort ansvar. Tillsammans har vi ett syfte som är mycket större än vad vi kanske ibland kan föreställa oss här i kammaren eller vid datorn på arbetsrummet. Ansvaret är att alltid, på varje plats och i varje tid, lyfta fram kulturen och dess oanade kraft och möjlighet för varje människa och för samhället.

I detta anförande instämde Camilla Lindberg (fp).

Anf. 19 DAN KIHLLSTRÖM (kd):

Herr talman! Det är som tidigare har sagts många intressanta förslag från allmänna motionstiden 2008. För min del ser jag dem som ett medskick i den fortsatta beredningen, då speciellt den beredning som sker efter Kulturutredningen. De flesta av förslagen i betänkandet har bäring på utredningen. Precis som det har uttryckts här och som det uttrycks i inledningen till betänkandet vill inte heller jag föregripa regeringens ställningstagande avseende Kulturutredningens förslag.

Det finns ett antal viktiga förslag här. Jag ska inte uppehålla mig vid alla dem i dag, jag vill bara lyfta fram några saker i slutet på debatten.

En viktig fråga som lyfts fram i betänkandet handlar om kultur i vården. Det framförs i en gemensam alliansmotion. Vi kristdemokrater har under en lång tid framfört tankar om de gynnsamma effekter det har när kulturen används som en del av vården. Men också i hälsoarbetet finns det intressanta kopplingar. Tankarna anknyter till Kulturutredningens tankar om kulturpolitiken som aspektpolitik. Kulturutredningen lyfter i sina förslag fram betydelsen av samverkan mellan till exempel kulturpolitik och folkhälsopolitik. Utredningen framför att sambandet mellan kultur och hälsa på senare år alltmer har uppmärksammats såväl vetenskapligt som politiskt. Positiva samband har belagts mellan kulturupplevelse och välbefinnande och mellan kulturupplevelse och livslängd. Även sambandet mellan välbefinnande och hälsa är belagt, och samband har kunnat påvisas mellan kulturupplevelser och vissa aspekter av god fysisk hälsa såsom stärkt immunförsvar, sänkt blodtryck och minskade halter av stresshormoner. Det här skulle vi kunna diskutera mycket, och det är en aktuell fråga.

Jag vill något kommentera Vänsterpartiets motion om samarbetet mellan amatörer och professionella. Vänsterpartiet vill främja amatörkulturens utveckling samt amatörers och professionella kulturutövares möjligheter att samarbeta. Jag tycker att det sambandet är en oerhört viktig fråga. Här spelar folkbildningen en viktig roll. Det är frågor som vi kristdemokrater har lyft fram tidigare.

Därför är det mycket intressant att Kulturutredningen har ganska mycket tankar och förslag på just det här området. Enligt utredningen bör samarbetet stärkas mellan amatörculturföreningarna och de offentliga kulturverksamheterna. För att detta ska kunna ske på lika villkor föreslår utredningen att regeringen ska ta initiativ till en dialog med civilsamhället och dess organisationer på kulturens område och med Sveriges Kommuner och Landsting. Den dialogen ska syfta till att skapa tydligare och bättre förutsättningar för att stärka gränssnittet mellan kulturpolitiken och det civila samhället och därigenom bidra till bättre och mer jämställda samarbetsformer på området. Kulturpolitiken bör enligt utredningens mening inte diskuteras utan att också amatörculturen och andra relevanta delar av civilsamhället inkluderas. Det står en hel del i Kulturutredningen om det här, som jag tycker att det är intressant att återkomma till.

I en annan motion från Vänsterpartiet, tror jag, föreslås en samordning av biblioteksväsendet. Jag har sympati för detta förslag. Det är en fråga som vi kristdemokrater har motionerat om ett antal år här i riksdagen, och även Kulturutredningen har funnit att det finns behov av att samordna biblioteksväsendet. Men precis som jag sade inledningsvis ska vi inte föregripa den debatten, utan alla de här ingredienserna ska finnas med i den fortsatta beredningen. Därför är det klokt att invänta regeringens förslag på området.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 16 §.)

12 § Ungdomspolitik och trossamfundsfrågor

*Ungdomspolitik och
trossamfundsfrågor*

Föredrogs
kulturutskottets betänkande 2008/09:KrU6
Ungdomspolitik och trossamfundsfrågor.

Anf. 20 LEIF PETTERSSON (s):

Herr talman! Unga är i dag en utsatt grupp. Ungdomsarbetslösheten är större än på länge, ja, den högsta vi upplevt på många år. I Norrbotten är den upp till 11 procent, i vissa kommuner så hög som 14 procent. Trots regeringens försäkringar om motsatsen ökar i dag det som man för mindre än två år sedan skulle ha kallat utanförskap bland de unga. Men den definitionen man hade för två år sedan har den moderatledda regeringen noggrant städat bort. Man talar inte om utanförskap längre.

Det är och förblir en mycket viktig uppgift för samhället att garantera att unga får jobb. Inte ensam men tillsammans kan vi genomföra åtgärderna på politisk väg. Det är genom jobben vi definierar oss själva. Det är genom jobben vi får en identitet. Det är genom jobben vi får en möjlighet till försörjning och eget liv.

Därför är det så viktigt att den unga generationen ges möjligheter att komma in på arbetsmarknaden. Regeringens tillkortakommanden på detta område är någonting mycket allvarligt.

Allt fler unga tvingas också mot sin vilja att bo kvar hemma. Det byggs inga hyresrätter som gör att vi kan få ruljans på bostadsmarknaden och därmed erbjuda ungdomar de bostäder de så väl behöver. De unga kan naturligtvis i mycket låg grad efterfråga nyproducerade hyresrätter, men icke desto mindre måste det komma till stånd så att vi får ruljans på marknaden och därmed kan erbjuda de unga de lägenheter som de så väl behöver. Det blir allt svårare att vara ung i dagens Sverige.

Som en följd av arbetslöshet och utanförskap blir i dag de ungas ekonomi allt sämre. Kronofogdemyndigheten och Konsumentverket har i en undersökning om de ungas ekonomi visat att så är fallet. De blir lätt offer för sms-lån och allehanda oseriösa låneinstitut bara för att överleva. Det är påvisat att allt fler unga drar på sig stora skulder som de sedan inte kan betala tillbaka. Här skulle regeringen, som motionären i motion Kr328 påpekar, kunna göra en insats genom att utse en nationell samordnare, så att en handlingsplan för detta mycket viktiga område kan komma till stånd.

Vidare borde Ungdomsstyrelsen ges i uppdrag att på allvar ge sig i kast med det här problemet. I dag ges Ungdomsstyrelsen alla möjliga uppdrag, omöjliga också för den delen. Än ska de vara bidragsgivare för kvinnors organisering, än ska de vara bidragsgivare till olika invandrarorganisationer, men ingenting om ungdomars situation. Ungdomsstyrelsen har själv visat att ungdomar är i en utsatt situation. Låt Ungdomsstyrelsen göra det som de är bra på! Låt Ungdomsstyrelsen syssla med ungdomars problem och verklighet! Låt Ungdomsstyrelsen få uppdraget att samordna arbetet mot ungdomars problem med överskultsättning! Det är faktiskt dagens unga som en dag ska ta över efter oss. Då måste vi ge dem en rejäl chans att få en bra start i vuxenlivet. Det gör inte den här regeringen.

Herr talman! Så till ett problem som framför allt berör de unga flickorna. Det är i dag många unga flickor som är rädda – rädda för dem som borde vara deras stöd i livet, rädda för dem som står dem närmast, rädda för att bli slagna och förnedrade. För dessa unga kvinnor är tjejjourerna en ovärderlig hjälp. Där kan de få stöd och hjälp, och där är det någon som lyssnar och bryr sig. Där kan de också få styrkan att gå vidare med en polisanmälan för att få ett slut på den plåga som de upplever.

Det är mycket viktigt att vi kan göra tjejjourerna mer tillgängliga via nätet. Det är många tjejer som via nätet sköter de flesta av sina kontakter. De vågar inte göra på annat sätt; de vet att det inte finns någon annan utväg. Därför är det viktigt att samhället har möjlighet och ser möjligheten att stödja dem.

Tjejjourerna har mycket små ekonomiska resurser. Det kan inte vara rimligt att vi helt skjuter över ansvaret för denna viktiga verksamhet på ideella krafter. Visst kan och ska själva jobbet vid tjejjourerna skötas ideellt, men vi måste kunna stötta dem som i dag gör detta viktiga jobb med ekonomiska resurser så att de kan lägga det problemet bakom sig och koncentrera sig på att hjälpa tjejer i nöd. Det är trots allt det som är det viktiga.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 2 i ärende KrU6. Jag står naturligtvis bakom bägge reservationerna, men för tids vinnande gör jag på detta sätt.

Prot. 2008/09:86
18 mars

*Ungdomspolitik och
trossamfundsfrågor*

Anf. 21 MEHMET KAPLAN (mp):

Herr talman! I dag debatterar vi ungdomspolitik och trossamfundsfrågor. Från Miljöpartiets sida har det varit tydligt att när det gäller frågorna om grooming, som också har behandlats i justitieutskottet, handlar det om att se till att få en allomfattande reglering för att kunna ge stöd och råd till ungdomar i deras i princip organiska anslutning till Internet. Samtidigt vet vi att det finns en hel del organiserad verksamhet som ska hantera de här frågorna på bästa möjliga vis. Därför har vi ingen reservation på det området, utan vi väntar och ser hur det utvecklar sig framöver. Men det är ett oerhört viktigt område. Leif Pettersson tog också upp flera olika aspekter av det.

När det gäller frågan om trossamfund handlar det framför allt om hur vi ser på de olika samfund som finns i vårt samhälle i dag. Sverige ser inte ut som det gjorde för 30–40 år sedan; det förändras. Att säga att någonting är svenskt är lika svårt som att konstatera vilken tidsaxel vi befinner oss i, för vad som är Sverige och vad som är svenskt är hela tiden föremål för förändring. Hittills har det handlat om att vi faktiskt går mot ett bättre samhälle där alla har möjlighet att inkluderas. När jag säger alla menar jag framför allt att vi i alla fall de senaste 10–20 åren har gjort många viktiga landvinningar när det gäller rätten att kunna utveckla sin egen person och kunna ha ett självförverkligande, när det gäller jämställdhet mellan kvinnor och män, när det gäller människors lika värde. Men det är många steg till som behöver tas. Och när jag lyssnade på den tidigare debatten om KrU5 var det väldigt tydligt vad som är skillnaderna mellan alliansens borgerliga politik och Socialdemokraternas, Vänsterpartiets och Miljöpartiets alternativ.

Det som jag kommer att lyfta fram här är Miljöpartiets reservation, nämligen reservation nr 3. Den handlar framför allt om hur vi vill att samhället ska hantera de olikheter som finns i stödet till trossamfund. Majoriteten har i betänkandet lyft fram att utredningen från SST, Nämnden för statligt stöd till trossamfund, har kommit fram till att det råder viss diskrepans mellan teorin och praktiken inom området.

Om vi då tittar närmare på vad SST har sagt handlar det om att man lyfter fram ett antal frågor. Bland annat noterar man att nyanskaffning, underhåll och utveckling av församlingslokaler innebär en betydande extrakostnad för framför allt de så kallade invandrarsamfunden, alltså kyrkor, moskéer eller församlingar. På grund av den begränsade medeltilldelningen som har varit under en längre tid har de lokalbidrag som har beviljats bara kunnat täcka en väldigt liten del och därigenom skapat den här ojämlikheten.

När vi har fört fram det här tidigare har vi hört att det finns många olika förklaringar till detta. En väldigt tydlig och enkel förklaring som vi har hört har handlat om att staten skildes från kyrkan år 2000 och att vi därigenom är på lika stort avstånd till alla trossamfund. Problemet är att när församlingarna i dag vill bygga nya byggnader, nya lokaler, anskaffa något som man ska kunna samlas i och inte bara vara hänvisad till

källarlokalerna, har medlen inte riktigt räckt till. I Sverige har vi inte det system som andra europeiska länder har begagnat sig av där staten kan gå in som en säkerhet när lånet tas. Det har gjorts att församlingarna i vissa fall har blivit hänvisade till utlandet. Från Miljöpartiets sida tycker vi att det inte är en bra lösning, för med pengar kommer ibland krav.

Det har inte visat sig stämma i de fall som har varit uppe till debatt tidigare, men vi har sett att liknande ärenden i andra europeiska länder har föranlett en hel del huvudbry. Med kraven, det kan till exempel vara att man vill att det ska vara en speciell ordförande eller församlingsledare, flyttas makten från den lokala samfundsmedlemmen till människor som inte har kunskap och koll på den svenska kontexten.

Därför, herr talman, är det viktigt att man tar itu med den diskrepansen som länge har funnits på detta område och ser till att hantera frågan med en referensgrupp som kan utreda och se vad som kan göras för att komma till rätta med problemet.

Med detta yrkar jag bifall till reservation nr 3 och hoppas att majoriteten har funderat igenom detta.

Anf. 22 CECILIA MAGNUSSON (m):

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga reservationer. Med 15 motioner på området ungdomsfrågor och trossamfund kan man stanna upp och fundera en liten stund på oppositionens politik inom området. Det räcker med att säga att det inte är särskilt mycket.

Jag är tacksam för att Mehmet Kaplan tog upp den viktiga frågan om trossamfundet. Anledningen till att vi inte biträder motionen är att vi just har haft en utredning och genomgång av området. Den lämnades till regeringen i januari månad. Just nu pågår ett gediget arbete med att gå igenom de förslag och redovisningar som har gjorts för att sedan åstadkomma. Det är vad jag har att säga angående reservation nr 3.

Tittar man på reservation nr 1 är det tur att Miljöpartiet har en motion i den frågan eftersom de andra två som driver frågan om unga och Internet är allianspartister. Det är på detta område som jag ska uppehålla mig i mitt anförande. Det görs mycket, vilket också står i betänkandet. Vi har umo.se, den virtuella ungdomsmottagningen som har fått ett fantastiskt genomslag. Vi har den virtuella tjejjoursverksamheten där Ungdomsstyrelsen gör ett viktigt arbete för att samordna och utveckla verksamheten. Det behövs dock hela tiden nya inslag och nya åtgärder, för Internetvärlden är en föränderlig värld. Därför måste vi hela tiden ha beredskap för att det inträffar nya saker som gör att vi måste gå in och förändra.

Samtidigt som myndigheter, organisationer och privata företag gör mycket gör regeringen bland annat en översyn av granskningslagen för skyddet av barn och unga mot skadligt medieinnehåll och skadlig mediepåverkan. Vi håller just på att utarbeta strategin för ungdomspolitikerna som vi kommer att ha möjlighet att diskutera i utskottet under hösten.

Dessutom vill jag ta upp frågan om grooming som Mehmet Kaplan var inne på. Det tas inte upp i betänkandet, men den 5 mars lade regeringen äntligen fram ett förslag om att lagstiftningsvägen kunna bekämpa grooming. Under hela min tid i riksdagen har jag jobbat med denna fråga, försökt driva på och påpekat att vi måste ha en lagstiftning i dessa

frågor. Vi fick det inte under hela den förra mandatperioden, men nu har vi proposition 149 på riksdagens bord. Vi kan äntligen ge de rättsvårdande myndigheterna en möjlighet att beivra och stoppa förövarna på Internet. Det är mycket viktigt att vi får denna lagstiftning på plats.

Brå har kartlagt flickor i årskurs 9 och över hälften av dessa har haft kontakt med någon vuxen som i sexuellt syfte har försökt kontakta dem, träffa dem eller på andra sätt kränkt dem. Flickorna säger att det inte är när de är 15 utan när de är yngre som de flesta av dessa kontakter har tagits. Därför är detta så viktigt. Det här är unga människor som precis börjat upptäcka världen och den del av världen som Internet och datorer är i dag. Det gäller förresten inte bara unga människor. Vi äldre upptäcker denna värld dagligen. Självt är jag en av dem som har lite svårt att upptäcka dessa nya saker – jag har ett visst initialt motstånd – men jag gör så gott jag kan och tar ett steg i taget. Jag tror att också herr talman kan ha erfarenhet av detta.

De unga som vill gå in i detta med öppet sinne ska kunna fortsätta med det, och då är det viktigt att vi från vuxenvärlden ser till att det finns skydd som man kan luta sig mot.

Denna fråga vill jag alltså komplettera med att proposition 149 som lades fram den 5 mars är ännu ett steg i det viktiga arbete som regeringen gör för att barn och unga ska få vara barn så länge som möjligt.

Anf. 23 LEIF PETTERSSON (s) replik:

Herr talman! Cecilia Magnusson berörde kortfattat tjejjourerna. Hon pekade på saker som regeringen har tagit fram i arbetet med detta. Hon pekade också, mycket riktigt, på en massa viktiga saker som görs. Varför drar ni då undan pengarna för detta? Varför satsar ni inte på det? Varför finns inte anslaget kvar?

Vidare undrar jag om ni inte anser att överskuldssättningen är ett problem för unga i dag. Jag tycker att det är sett stort problem att unga människor på grund av att de är arbetslösa och har en utsatt situation tvingas ta lån för att överleva. De tvingas in i en situation där de under hela livet måste betala tillbaka. De får kanske inte banklån och så vidare – ja, allt sådant som följer med en utsatt situation. Det är ett stort problem som man borde göra något åt. Tillsätt en samordnare och hitta verksamma medel för att rensa i det träsk av sms-lån och annat som finns i dag! Varför vill ni inte göra något åt det?

Anf. 24 CECILIA MAGNUSSON (m) replik:

Herr talman! Jag tackar Leif Pettersson som gör det möjligt för oss att uppehålla oss vid dessa viktiga frågor ännu en stund.

Kulturutredningen föreslår att kulturen ska bli en aspektpolitik på alla andra områden.

Jag tycker att Leif Pettersson är en utmärkt talesman för Kulturutredningens kommande förslag. Det är ju oerhört viktigt och spännande.

På tal om Kulturutredningen talades det tidigare om att remisstiden var så kort; den är tre månader. Jag vill betona att det är brukligt med tre månader – bara så att vi har det klart för oss eftersom det har ifrågasatts i ett tidigare betänkande i debatten.

När det gäller Leif Petterssons aspekter på arbetslösheten glömmer Leif Pettersson vad som är grunden till att så många unga är arbetslösa. Det är att Socialdemokraterna under sina tolv år vid makten inte gjorde något åt den utan lät den växa. Vi har lyckats ganska väl, innan lågkonjunkturen kom, med att få in unga människor på arbetsmarknaden.

Leif Pettersson har tydligen glömt att regeringen i budgeten i höstas lade fram ytterligare förslag för att underlätta unga människors insteg på arbetsmarknaden.

När det gäller tjejjourerna har man gjort oerhört mycket för att öka stöden till dem. Man har till exempel slutit avtal mellan staten och de ideella organisationerna.

Anf. 25 LEIF PETERSSON (s) replik:

Herr talman! Jag vet inte vad detta har med Kulturutredningen och remisstiden på den att göra. Det kanske Cecilia Magnusson kan förklara för mig vid sidan om så att vi inte tar upp talartid med det.

Regeringen har inte lyckats med sin politik när det gäller ungdomsarbetslösheten. Regeringens politik går ut på att man får en sänkning av arbetsgivaravgiften oavsett vilka ungdomar man har anställda. Vi tycker att det är de arbetslösa ungdomarna som sänkningen borde komma till del. Nog sagt om det.

Överskudsättning inträffar även om man har ett jobb. Det kan vara ett jobb som är dåligt betalt eller ett jobb som man av någon annan anledning inte klarar sig på.

Överskudsättning hänger ihop med att man lever över sina tillgångar. Det är många problem som man måste adressera när man pratar om överskudsättning, kanske ungdomars förväntan att allt ska lösa sig på en gång och att man ska kunna gå in i vuxenlivet utan att förstå vad det innebär.

Överskudsättning måste vi också adressera politiskt. Jag tycker att vi måste tillsätta en samordningsman som får möjlighet att titta på detta och komma med nya förslag och därmed vara med och hjälpa till.

Jag frågar igen: Varför drar ni undan pengarna för tjejjouren?

Anf. 26 CECILIA MAGNUSSON (m) replik:

Herr talman! Jo, Leif Pettersson, jag nämnde remisstiden tre månader för Kulturutredningen eftersom det var uppe tidigare att det var kort tid. Nu vet du varför. Du förstod det ju inte i det förra inlägget.

När det gäller ungdomarna och arbetslösheten har vi inte lyckats. Det beror på att det är ett jättestort problem. Leif Pettersson och Socialdemokraterna kan vara säkra på att vi i alliansregeringen, till skillnad från den tidigare regeringen, arbetar stenhårt med att komma till rätta med arbetslösheten, inte bara för ungdomar utan för alla som är utanför arbetslivet. För oss är det arbetslinjen som gäller.

När det gäller tjejjourerna och indraget anslag vet jag inte vilket anslag Leif Pettersson pratar om. Det jag vet är att regeringen har slutit avtal med de ideella organisationerna om en samverkan och om en starkare finansiering.

Anledningen till att jag inte kan frågan i detalj är att den inte ligger på kulturutskottet. Det är socialutskottet som har hand om den. När det

gäller de juridiska frågorna har justitieutskottet en del av dem på sitt bord. Därför kan jag inte gå in i detalj och besvara Leif Petterssons frågor i den delen.

Prot. 2008/09:86
18 mars

*Ungdomspolitik och
trossamfundsfrågor*

Anf. 27 ANDERS ÅKESSON (c):

Herr talman! Betänkande nr 6 från kulturutskottet som handlar om ungdomspolitik och trossamfund tar upp flera och viktiga frågor. Det är ungdomspolitik och mer specifikt unga på nätet, ungas ekonomiska situation, ungas rätt till föreningsorganisation samt frågor om trossamfundet.

I fråga om unga på nätet som jag tänker uppehålla mig något vid finns det flera angelägna motioner. En av dem handlar om att göra tjejjourer tillgängliga över nätet, att engagera nätets aktörer att bidra till att hjälpa unga som har drabbats av problem genom användning av nätet och att i görligaste mån förhindra att unga besökare och nyttjare av nätet far illa.

Herr talman! Det är frågor som engagerar och berör. Nätet är generationsbrytande såtillvida att föräldragenerationen – som de flesta av oss i kammaren tillhör – sällan vet vad ungdomsgenerationen gör på nätet. Det är inte något nytt, men Internet med alla sina möjligheter har naturligtvis gett just den här frågan helt nya dimensioner.

Det är därför tillfredsställande att ta del av utskottets betänkande där det konstateras att det pågår en rad aktiviteter, nationella såväl som internationella – då i ett samarbete inom EU – i syfte att minska riskerna och för att bistå unga som har drabbats av övergrepp och kränkningar på och utanför nätet.

Herr talman! Låt mig ge ett par exempel på vad som görs.

Staten var med och startade umo.se, en ungdomsmottagning på nätet. Jag uppfattade att Sveriges Kommuner och Landsting har tagit över driften. Sedan den startade i november i fjol har den haft mer än 250 000 – mer än en kvarts miljon – unika besökare. Den har en frågetjänst som frekventeras av ett 60-tal per dag. Den har länkar och adressuppgifter till fysiska ungdomsmottagningar runt om i landet.

EU-kommissionen lyckades så sent som för en månad sedan teckna avtal med ett flertal av de sociala nätverkssajterna för ett gemensamt regelverk för användning av Internet. Det innebär att man mellan samhället och de kommersiella aktörerna på nätet har kommit överens om regler mot nätmobbning och så kallad grooming. Det har koppling till den lagstiftning som Cecilia Magnusson berörde tidigare.

Herr talman! Det är bra att motionärerna har lyft upp och belyst de här frågeställningarna, men det är ännu bättre att vi i betänkandet har fått redovisat att saker och ting görs. Leif Pettersson borde vara nöjd med den redovisning vi har fått som på ett bra sätt besvarar flera av de motioner som är ställda.

Internet med sina olika och ständigt skiftande sajter och communityer är, och ska sannerligen förbli, en rörlig och föränderlig del av vår vardag. Nätet är bara ett av många sammanhang för kontakter och utbyte mellan människor. I vår ambition att skydda och stödja ungas användande av nätet må vi aldrig hemfalla åt att begränsa och censurera, utan enbart

bejaka och sanktionera efterlevnad av de regler och lagar som reglerar umgänget människor emellan.

Herr talman! Jag vill med detta yrka bifall till utskottsmajoritetens förslag avseende betänkande KrU6.

Anf. 28 DAN KIHLESTRÖM (kd):

Herr talman! Jag ska börja med att säga att det även i detta betänkande finns en rad intressanta motionsyrkanden från allmänna motionstiden. De är ganska jämnt fördelade. Det är tio yrkanden gällande ungdomspolitik och sex yrkanden som rör trossamfundsfrågor. Jag ska kortfattat kommentera dessa områden.

Motionerna avstyrks med hänvisning till regeringens arbete att skapa en samlad politik för ungdomsområdet genom den strategi för ungdomsfrågor som ska vara klar under kommande höst. Man kan säga att en översyn inom regeringen är viktig för att lyfta fram ungdomsfrågorna men också för att helhetstänkandet möjligen kan bidra till att hitta nya och bättre lösningar på området.

Det har sagts en hel del om Internet, och när det gäller just Internet handlar det – nu är jag inne på ungdomspolitik – både om ett positivt användande av Internet och om de ungas trygghet på nätet. Det är viktigt att prioritera stödfunktioner för ungdomar, och så sker också. Det har nämnts här. I betänkandet ges en utförlig redovisning av olika insatser som är planerade eller redan på gång. Det är dock viktigt att komma ihåg att vuxen- och föräldraansvaret inte bara gäller IRL, in real life, som är en vanlig förkortning på Internet, utan att ansvaret också sträcker sig till de virtuella domänerna. I olika kommuner anordnas till exempel föräldracirkel på skolor. Det kan vara ett sätt att påbörja en diskussion om ungas Internetanvändande.

Datorn och Internet innebär, som jag sade, fantastiska möjligheter. Det handlar både om tillgången till information och kunskap men också om chansen att träffa nya vänner och skapa kontakter med människor över hela världen. Gemensamma intressen kan binda samman individer som lever i olika världsdelar.

Men det finns också problem, och det är ett problem att ungdomar lägger ut till exempel stora mängder privat information på Internet. Facebook, Lunarstorm och andra snabbt växande webbcommunityer lockar ungdomar att sprida information om sig själva. Syftet är ofta oskyldigt, men materialet kan återanvändas i andra sammanhang och av andra personer. Internetmobbning är ett växande fenomen som har en nära koppling till personlig information på nätet. Datainspektionen har i en studie nyligen visat att ungdomar är beredda att mer obehindrat lägga ut information om sig själva på nätet än i mötet med verkliga människor. Den strategi som vi talar om för ungdomspolitik som väntas i höst kommer med stor sannolikhet att beröra dessa frågor i ganska stor omfattning.

Jag ska också kortfattat säga något om trossamfunden. Miljöpartiet vill, som vi har hört, ha en översyn av fördelningsprinciperna. I en kristdemokratisk motion som tas upp i betänkandet lyfts också sjukhuskyrkans arbete fram. Samfundens verksamhet är naturligtvis viktig. Även sjukhuskyrkans omfattande arbete i hela landet är viktigt. Relationen mellan staten och samfunden ska löpa så smidigt som möjligt, och jag ser

fram mot regeringens beredning av utredningsförslaget från Nämnden för statligt stöd till trossamfund. Jag tycker också att Mehmet Kaplan här på ett bra sätt har berört de utmaningar och frågor som finns på detta område, och jag utgår från att de kommer att belysas och diskuteras vidare. Men det är rimligt att regeringens beredning avvaktas.

Jag ska i anslutning till detta avsluta med att säga att Kulturutredningen skriver om trossamfundens betydelsefulla roll på kulturområdet. I en av böckerna kan man faktiskt läsa ett helt avsnitt om detta. Jag ska citera några meningar från utredningen. Inom parentes kan jag säga att jag tycker att det har skrivits mer nu än på länge om trossamfundens betydelse inom kulturlivet.

I utredningen står till exempel följande:

”Trossamfundet spelar en betydelsefull roll på kulturområdet. Svenska kyrkan är en av de största aktörerna i svenskt kulturliv.”

Där står även följande:

”Därtill bedrivs en betydande mängd amatörkulturell verksamhet inom ramarna för Svenska kyrkan och andra samfund. Som exempel kan nämnas att 113 000 personer är aktiva i Svenska kyrkans körverksamhet. Svenska kyrkan svarar årligen för runt 60 000 musikaliska framträdanden.”

Lite längre ned står det:

”Även andra trossamfund spelar en betydelsefull roll i svenskt kulturliv. Detta gäller inte minst inom de religiösa grupper som blivit en del av det svenska samhället tack vare invandringen.”

Man nämner också en del studieförbund som också har koppling till trossamfundet.

Jag är väldigt glad över dessa skrivningar och delar förstås Kulturutredningens syn på trossamfundet när det gäller kulturlivet.

Anf. 29 LEIF PETTERSSON (s) replik:

Herr talman! Det är ganska typiskt att när vi diskuterar ungdomspolitik diskuterar vi Internet. Vi diskuterar alla möjliga aspekter på Internet, vad Internet kan användas till och inte kan användas till, vad det inte ska användas till med mera. Det är bra. Det ska vi diskutera. Det är självklart.

Men för mig är ungdomars överskuldssättning ett mycket större problem. Det är någonting konkret och någonting som vi verkligen måste ta tag i på ett allvarligt menat sätt. Vi kan inte helt och hållet blunda för det faktum att ungdomar via sms-lån via allehanda låneinstitut som finns i dag skaffar sig stora skulder som de sedan får dras med resten av livet. Vi kan inte blunda för detta. Vi måste göra någonting åt det.

Det som vi kan göra nu är att bifalla vår reservation med anledning av en motion om detta. Där kräver vi att det tillsätts en samordningsman för att man ska få grepp om hela vidden av problemet och vad detta egentligen handlar om och att det också tas fram förslag på åtgärder.

Det andra som man kan göra är att ge Ungdomsstyrelsen i uppdrag att verkligen ta tag i problemet och att verkligen göra någonting åt detta.

Dan Kihlström, varför vill ni inte göra detta?

Anf. 30 DAN KIHLESTRÖM (kd) replik:

Herr talman! I ett inlägg försöker man lyfta fram några saker som man vill kommentera. I betänkandet nämns två områden, nämligen Inter-

net och den ekonomiska situationen för ungdomar. Jag valde att kommentera Internetsituationen.

Precis som det står i betänkandet och som Leif Pettersson vet har det gjorts en rad insatser. Kronofogdemyndigheten och Konsumentverket har utrett frågan och lagt fram förslag.

Regeringen håller också på med ett omfattande arbete när det gäller en strategi för ungdomspolitik som ska läggas fram i höst. Då tycker jag att det är ganska rimligt att man också har med dessa frågor. Det är viktiga frågor som Leif Pettersson berör. Det är inte så att det ena väger tyngre än det andra, utan självklart är det så att ungdomars situation i dag är en mycket viktig fråga. Det gäller det ekonomiska området. Det kan gälla på psykiatriområdet – hur ungdomar mår. Det gäller också ungdomars trygghet i samhället på olika sätt – på dagarna i skolan och på kvällarna i stan och så vidare. Det är alltså många fler frågor än de som Leif Pettersson berör här. Ungdomars ekonomiska situation är en del av deras verklighet i dag.

Alla dessa frågor är oerhört viktiga. Låt oss samla dem i en gemensam ungdomsstrategi som läggs fram i höst. Jag är alldeles övertygad om att dessa frågor också kommer att beröras.

Anf. 31 LEIF PETTERSSON (s) replik:

Herr talman! Nu är det dessa motioner som vi behandlar. Därför kommer inte frågan om ungdomars trygghet och så vidare upp just nu. Jag håller med om att det är viktiga frågor, och vi får se vad regeringen kommer fram med för förslag på dessa områden.

Men när det nu finns en motion som på ett förtjänstfullt sätt belyser just frågan om överskuldssättning, varför kan vi då inte ta tag i detta nu? Varför kan vi inte göra någonting åt det så att vi kommer vidare på den vägen? Det är nämligen ett galopperande problem, och det blir värre och värre dag för dag. Hela tiden tar ungdomar fler sms-lån, och fler skumma låneinstitut får chansen att exploatera ungdomars allvarliga situation. Detta problem blir större i takt med att ungdomsarbetslösheten ökar därför att det är genom att ha ett jobb som man helt enkelt skulle slippa det här eländet.

Jag tycker att vi ska ta tag i det här nu, men det vill tydligen inte Dan Kihlström och inte heller regeringen. Jag får väl ge mig till tåls. Vi får se vad som kommer i den beryktade ungdomspositionen.

Anf. 32 DAN KIHSTRÖM (kd) replik:

Fru talman! Jodå, vi har både i det här betänkandet och i förra betänkandet diskuterat många aktuella frågor. Men det är väl lite grann av oppositionens roll att driva på. Själv har jag i många år här verkat i opposition. Man har många konkreta förslag som man vill lägga fram och säger att beslut måste tas ”nu”.

Frågan är väldigt viktig. Det kan hända att den så att säga accelererar, men på något sätt måste man också på det här området se till helheten när det gäller ungdomspolitik.

Därför vill jag återigen hänvisa till det jag förut sagt, nämligen att den här frågan tillsammans med många andra frågor är en viktig del av ungdomspolitik. Men jag är inte alldeles säker på att det ens tillhör vårt kompetensområde att besluta i frågan. Kanske vill också andra utskott

vara med och diskutera frågan. Den är viktig, så låt oss ta med den. Den kommer att ingå som en del också i den strategi som regeringen till hösten presenterar.

Prot. 2008/09:86
18 mars

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 16 §.)

13 § Äldrefrågor

Äldrefrågor

Föredrogs
socialutskottets betänkande 2008/09:SoU8
Äldrefrågor.

Anf. 33 TOBIAS KRANTZ (fp):

Fru talman! Någon klok person har sagt att det sätt på vilket vi behandlar våra äldre säger en hel del om hur utrymmet är för medmännisklighet och humanitet i samhället i stort. Det tycker jag är tänkvärda ord.

Äldrepolitik engagerar, berör och ibland också upprör. Socialutskottet ska i dag debattera ett betänkande om äldrepolitik där ett antal motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2007 och 2008 behandlas. En rad olika områden täcks in, allt från äldrepolitikens inriktning till bland annat boendefrågor, utbildning, kompetens, fysisk aktivitet och hälsa, läkemedelshantering, psykisk ohälsa bland äldre samt tillsynsfrågor; jag har säkert glömt något område.

Samtliga motionsyrkanden i betänkandet avstyrks. Till betänkandet har fogats åtta reservationer och fyra särskilda yttranden.

Med dessa ord, fru talman, ber jag att få lämna ordet till debattörerna.

Anf. 34 CATHARINA BRÅKENHJELM (s):

Fru talman! Att få leva ett friskare liv är en av välfärdssamhällets riktigt stora framgångar. Vår livslängd har ökat. Japan och Sverige ligger, läste jag alldeles nyss, i topp vad gäller livslängden.

Vi här som har ett stort politiskt ansvar för många människor måste vara medvetna om och också beredda på de resurser och behov som är framtidens utmaningar för oss just för att få leva ett så bra liv som möjligt. Men i dag kan vi se att den kommunala äldreomsorgen hotas då kommunernas krympande resurser hotar äldreomsorgen. Man har mindre pengar att göra äldreomsorg för. Alla har vi faktiskt rätt att åldras på ett bra sätt, med bibehållen värdighet och med inflytande över vår vardag samt med möjlighet att leva ett så långt aktivt och innehållsrikt liv som möjligt.

Att döma av antalet motioner är äldreomsorgen en fråga som engagerar många från alla partier. Förra veckan var jag tillsammans med andra ledamöter på en debatt om äldreomsorgen och om hur denna fungerar. Jag kunde då konstatera att vi upplever det väldigt olika, mycket beroende på var i landet vi varit och tittat på äldreomsorgen – i en storstad eller på en mindre ort.

Jag kan trots allt sammanfatta det hela med att vi har en väldigt bra äldreomsorg i vårt land. Men det betyder inte att vi inte behöver för-

ändra, förbättra och utveckla den. Just nu finns det en rad stora frågor att diskutera, framför allt att antalet platser i särskilt boende fortsätter att minska. Ribban ligger alldeles för högt i de flesta kommunerna då det gäller när man får flytta till ett särskilt boende. Man önskar en enhetlig bedömning över landet. Det skiljer alldeles för mycket mellan olika kommuner i fråga om biståndsbedömningen.

Socialstyrelsen och SKL har visat att det finns stora problem också när det gäller de äldres läkemedelsanvändning. Riksrevisionen har påtalat allvarliga problem med insynen i den privat drivna äldreomsorgen.

Äldreomsorgen står inför stora framtida utmaningar. Dessa är inte omöjliga att hantera, men man måste ta tag i dem nu. Pengar måste till och framför allt ett stort mått av nytänkande.

Fler äldre, högre krav och ett generationsskifte bland personalen – går det verkligen att klara av detta?

Grundläggande för hur äldreomsorgen framöver ser ut kommer att vara vilken prioritet regeringen ger frågan. Blir det ekonomiska satsningar på kommunerna? Blir det satsningar på utbildning och på vidareutbildning av personalen?

Från att vård och omsorg tidigare huvudsakligen har drivits av kommuner och landsting finns det nu sedan en tid tillbaka en rad nya aktörer på området. Den här mångfalden kan faktiskt bidra till att verksamheten utvecklas.

Systemet med offentlig upphandling av vård och omsorg har däremot visat sig skapa allvarliga problem – problem som växt sig allt större allteftersom tiden gått. Vi har fått en stark koncentration till ett fåtal internationella koncerner som slukar de mindre aktörerna. Uppenbarligen är det svårt för de här mindre aktörerna och för landstingen att styra mot kvalitet.

Vi ser ju i dag många exempel på att jakten på lägsta pris gått ut över vårdtagarna. Självklart är det möjligt, och måste vara möjligt, att hitta andra lösningar. Vi är faktiskt *för* att medborgarna får välja mellan olika alternativ och att det valet ersätter upphandlingen. Men vi vill ha ett system där landstingen, regionerna och kommunerna certifierar de utförare som man vill använda inom vård och omsorg och ställer krav på verksamheten. En sådan ordning skulle med all säkerhet göra att mindre personaldrivna eller idéburna aktörer hade större möjligheter att hävda sig.

Fru talman! Regeringens förslag till lagstiftning för att styra bort från upphandling – lagen om valfrihetssystem, LOV – har tyvärr, tycker vi allvarliga brister och måste göras om på en del punkter. Det är olyckligt att det blir fri etablering för företagen. Vård och omsorg som finansieras med våra gemensamma medel ska styras efter behov, inte efter vinstkalkyler.

Regeringens förslag innebär att kommuner och landsting blir tvungna att tillåta vårdföretag att etablera sig där de finner det mest lönsamt – detta utan att egentligen ta hänsyn till var vården mest behövs.

Vi är också emot att man tillåter utföra att erbjuda extra tilläggs-tjänster mot avgift i den privata omsorgen. Risken är stor att det blir ett sätt att dra ned på den offentligt finansierade servicen.

Den nya lagen riskerar att skapa ett system där offentliga och privata pengar blandas. Slutresultatet blir att stora serviceskillnader uppstår be-

roende på hur mycket pengar man har att handla det här extra för. En mycket liten basomsorg ska sedan kompletteras med köpta tjänster, men bara för dem som verkligen har råd. Om systemet med de här privatfinansierade tilläggstjänsterna även tillämpades på sjukvårdsområdet skulle det vara ett avgörande steg bort från vårt solidariska välfärdssystem.

Vi vill också ha samma krav på arbetsgivarna när det gäller privata utförare som de krav som gäller i det offentliga. Kollektivavtal ska så klart gälla i all verksamhet, och personalen ska ha meddelarfrihet i all verksamhet. Att detta i dag är ett stort problem för de anställda, och i en förlängning givetvis också för patientsäkerheten, är solklart. Personalen får inte röja företagshemligheter, men man är enligt lex Sarah skyldig att anmäla allvarliga missförhållanden.

Det finns behov av utvecklingsinsatser på flera områden för att stärka och bygga framtidens äldreomsorg. Fler läkare behövs och också fler distriktssjuksköterskor som gör hembesök hos de äldre. Det skulle öka tryggheten. Många gamla är sköra. De skulle slippa jobbiga resor till akutmottagningarna. Det är också viktigt att demensvården byggs ut mer och att verkligen alla som jobbar med dementa är utbildade för det.

Om man är äldre och man har råkat ut för en olycka och inte kan bo kvar hemma är det väldigt många instanser som ska kontaktas; det ska ordnas och fixas. Vi tycker att det då ska finnas *en* sammanhållande person som man kan vända sig till och som reder upp det hela.

Alla vill vi ha makt över våra egna liv. Många saker är självklarheter under större delen av livet som att bestämma om eller när man ska duscha, var eller när man ska handla eller om man vill ha ett glas vin till maten. Helt plötsligt är det inte alls lika självklart. Någon annan bestämmer det för oss när vi har blivit beroende av stöd.

Principen att var och en bestämmer över sin egen vardag ska vara vägledande inom äldreomsorgen. Möjligheten att bestämma över sitt eget liv kan inte vara avgörande av ålder. Att man behöver hjälp med en del saker betyder faktiskt inte att man inte bestämmer över sitt liv.

Vi hör ganska ofta här från talarstolen att man vill att makten flyttas från oss politiker ned till människorna. Det har vi hört många gånger, och det låter väldigt fint. Men då glömmer man att det bara är de starkaste som tar den största biten av kakan.

Hur skulle det egentligen se ut om bara de starkaste tog för sig? Vi politiker är till för att se till att varje skattekrona fördelas så jämnt och rättvist som möjligt. Det handlar om att ge till dem som har störst behov men som kanske inte alltid är starkast och kan hävda sin rätt. Det är den största skillnaden mellan socialdemokratisk och moderat politik.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation nr 1.

(Applåder)

I detta anförande instämde Ann Arleklo, Christer Engelhardt, Lars U Granberg och Per Svedberg (alla s) samt Eva Olofsson (v) och Thomas Nihlén (mp).

Anf. 35 EVA OLOFSSON (v):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 3 om HBT-frågor i äldreomsorgen och reservation 7 om psykisk ohälsa hos äldre.

Det finns många viktiga frågor i äldreomsorgen. Den allra viktigaste är att vi ska kunna åldras och veta att vi kan se fram mot en ålderdom i trygghet och gemenskap med god vård och omsorg när vi behöver den. Det handlar om att det finns tillräckligt med äldreboendeplatser och att det är så bra bemanning där att jag kan ha ett meningsfullt liv.

Det handlar om att det finns tillräckligt med personal i äldreomsorgen så att man har tid med även sociala aktiviteter. Det handlar om att jag kan komma ut när jag vill och kan fortsätta med sådant som är viktigt för mig. Det handlar om att äldreomsorgen blir en attraktiv arbetsplats där människor vill jobba och jobba kvar och dit yngre människor, både kvinnor och män, vill söka sig och jobba.

Jag tänkte säga lite om de två reservationer vi har. Det gäller två frågor som är viktiga för oss i Vänsterpartiet och där Socialstyrelsen väldigt tydligt har sagt att det brister.

Att äldres psykiska ohälsa ska tas på lika stort allvar som hos andra åldersgrupper borde vara en självklarhet. Men så är det inte i dag. Kunskaperna och metoderna finns, säger Socialstyrelsen, men äldre har i dag inte tillgång till säker vård på området psykisk ohälsa.

Vad beror det på? Det beror bland annat på hur vi ser på åldrandet. Det är alldeles för slentrianmässigt. Man anser att när människor åldras hör det till att de inte mår så bra. Det beror också på att de som behöver samarbeta och jobba ihop i dag inte gör det på det sätt som behövs. Det gäller självklart äldreomsorgen men också geriatriken, som är specialist på äldres sjukdomar, och psykiatrin, som har kunskapen om psykisk ohälsa och psykiatriska sjukdomar.

Socialstyrelsen efterlyser en långsiktig satsning och ett samlat ansvar. Det gör också vi i Vänsterpartiet i vår motion. Vi vill att Socialstyrelsen tar fram riktlinjer för arbete mot psykisk ohälsa och att frågan lyfts fram i de ekonomiska satsningarna på äldreomsorgen. Äldre kvinnor och män ska inte behöva må dåligt för att det anses tillhöra åldrandet, för att det inte tas på allvar och för att det slentrianmässigt ges lugnande medicin i stället för att man gör andra insatser.

Vi har tyvärr inte sett några konkreta förslag från regeringen i den här frågan. Man tar heller inte upp några sådana förslag i betänkande, utan man avstyrker motionen.

Fru talman! Att bli behandlad som en hel människa är en förutsättning för att vi ska må bra. För de flesta av oss är det självklart att vi ska kunna berätta om vilka människor som har betytt mest för oss i livet, vilka människor som vi har levt med och att vi ska kunna visa våra känslor för dem som betyder mest för oss och står oss närmast också när vi har hemtjänst eller bor på äldreomsorg.

Men för de ca 80 000 homo-, bi- och transsexuella ser det inte ut så. Där är situationen annorlunda. Många av dem har växt upp och levt i ett Sverige där det var brottsligt att ha homosexuella relationer. De var sjukdomsstämplade, ja, det var de ända till år 1979 då Socialstyrelsen tog bort detta.

Det är för många svårt att komma ut som bög eller lesbisk på äldre dagar. Det ställer extra stora krav på personalen i äldreomsorgen. Det handlar om kunskap om HBT-frågor och människor som är homo-, bi- eller transsexuella och deras levnadsvillkor när det gäller både män respektive kvinnor. Det ställer också kravet att vara lyhörd. Det gäller att kunna se att väninnan som hälsar på varje dag inte är en väninna utan den livspartner som någon kanske har levt med i många år.

Det är viktigt att ta ett konkret initiativ och se till att personalen får utbildning inom vård- och omsorgsutbildningar. Det handlar om att jobba fram ett bra material och också att Socialstyrelsen tillsammans med Sveriges Kommuner och Landsting såg till att goda erfarenheter och bra jobb i de här frågorna sprids mellan kommunerna. Tyvärr finns det inget svar på våra motioner i betänkandet.

Fru talman! Jag har under senaste året besökt äldreomsorgen på många ställen i landet i Luleå, Botkyrka, Norrköping, Södertälje, Väster- vik, Umeå, Sundbyberg och inte minst i min hemstad Göteborg. Jag har träffat väldigt mycket engagerad personal. Jag har träffat äldre som många gånger har varit mycket nöjda och ibland haft önskemål om olika saker. Jag har träffat pensionärsorganisationer och fackliga organisationer.

På sina håll sjuder det i dag av aktivitet i äldreomsorgen. Den miljard som Vänsterpartiet, Socialdemokraterna och Miljöpartiet satsade på den så kallade Kompetensstegen med verksamhetsnära utveckling i äldreomsorgen 2005–2007 har man verkligen använt för att förbättra äldreomsorgen.

De stimulanspengar som alla partier i riksdagen är överens om är välkomna. Men jag har under de senaste månaderna känt en allt större oro. Kommunernas skatteintäkter minskar i takt med finanskrisen och ökad arbetslöshet samtidigt som kostnaderna för socialbidragen stiger runt om i kommunerna.

Konjunkturinstitutet kom i förra veckan med uppgiften att kommunerna och landstingen nästa år behöver 14 miljarder för att klara verksamheten. Den moderata ordföranden i Sveriges Kommuner och Landsting, Anders Knape, har skrivit brev till regeringen. Kommer inte ökade statsbidrag till kommuner och landsting som just nu på många ställen sitter och jobbar med sina budgetar skulle det först bli 30 000 färre jobb. Nu har skatteintäkterna minskat ännu mer. Nu talar man om 50 000 färre heltidsjobb i landsting och kommuner.

Kommunal rapporterar om de tysta varslen när timanställda och vikarier sägs upp runt om i kommuner och landsting. Deras förtroendevalda säger att det mest utsatta just nu är äldreomsorgen. Kommunaltjänstemännen säger: Vakna, regeringen! Jag håller med dem och tycker att det är bråttom.

Just nu lägger man fram budgeterna och funderar på hur man ska få det att gå ihop. Man har redan fått mindre inkomster än vad man räknade med när man lade fram budgetarna förra året. Det är väldigt viktigt att vi får ett besked från regeringen om ändrad politik och att man vill satsa på välfärdsjobb och kvinnors arbetsmarknad och att de efterfrågade miljarderna kommer. Annars får vi nedskärningar både i hälso- och sjukvård och i kommunerna.

Under 90-talskrisen fick de äldre och de anställda ta stöten men också i väldigt hög grad de anhöriga. Anhöriga har som ni vet ett kön. Det är tre gånger så vanligt att döttrar hjälper sina föräldrar som att söner gör det.

På 90-talet ökade anhörigas insatser från 60 till 70 procent av insatserna till våra äldre utifrån den ekonomiska kris som rådde då. Det är viktigt att anhörigas insatser är frivilliga, och det är viktigt att det är frivilligt att ta emot insatser från en anhörig. Jag vill inte se att det sker en gång till att det som vi ska göra offentligt i kommuner, som ett offentligt åtagande, övervältras på kvinnors gratis omsorgsarbete.

Man funderar lite runt om i landet på stimulanspengarna. Man har dragit i gång många projekt och undrar om pengarna kommer att finnas sedan. Vågar man anställa människor för dem? Hur gör man när projektpengarna man har fått tar slut? Oron blir ännu större nu när kommunerna går mot en dålig ekonomi.

Jag kan bara påpeka det självklara som alla vet: Stimulanspengar och projekt har man liten nytta av när man får göra nedskärningar och inbesparingar i den ordinarie verksamheten.

Det behövs ett välfärdslyft i äldreomsorgen, för fler anställda i hemtjänsten och på våra äldreboenden. Vi behöver fler, inte färre, platser på äldreboenden. Vi behöver mer tid i hemtjänsten, inte mindre personal och ökad stress. Vi behöver ökade resurser till kompetensutveckling för personalen, fler heltider och fasta tjänster och inte fler osäkra anställningar. Vi behöver få tillräckligt med pengar till kommuner och lands-ting. Det är äldreomsorgens allra viktigaste fråga i dag.

Jag kan säga att jag inte blev riktigt lugnad när jag hörde Fredrik Reinfeldt i debatten med Mona Sahlin i går. Han pratade mycket om att kommunerna först måste ta sitt eget ansvar och satsa på de delar som är kärnverksamhet. Men jag tror att alla som är kommunalpolitiker vet att det som pengarna i kommunerna går till är äldreomsorg, förskola, skola och handikappomsorg. Andelen andra pengar är väldigt liten. Det besked som äldreomsorgen och kommunerna behöver är alltså att man slipper göra nedskärningar och besparingar och att det kommer ett ökat statsbidrag.

(Applåder)

I detta anförande instämde Elina Linna (v), Ann Arleklo, Catharina Bråkenhielm, Christer Engelhardt, Lars U Granberg och Per Svedberg (alla s) samt Thomas Nihlén (mp).

Anf. 36 THOMAS NIHLÉN (mp):

Fru talman! Till detta betänkande har Miljöpartiet fyra reservationer som vi naturligtvis ställer oss bakom. Men för tids vinnande yrkar jag bifall enbart till reservation nr 7 som handlar om psykisk ohälsa hos äldre.

Jag har valt att lyfta fram två områden inom äldrepolitiken där vi i Miljöpartiet ser att det finns stora möjligheter till förändringar och förbättringar, nämligen inom vården och omsorgen samt de äldres boendesituation.

Generellt sett tycker vi att det satsas alldeles för lite på förebyggande och hälsofrämjande arbete inom svensk hälso- och sjukvård. Inom vår-

den och omsorgen för våra äldre är bristerna uppenbara när det gäller det förebyggande och hälsofrämjande arbetet.

Miljöpartiet har lagt fram ett flertal motioner som behandlar två områden som vi tror skulle kunna bidra till en positiv utveckling av det hälsofrämjande arbetet inom vården av och omsorgen om våra äldre, nämligen djur och natur inom vården.

De senaste årens forskning har visat att djur har en mycket positiv inverkan på framför allt äldres sociala aktivitet. Allt fler läkare, psykologer och djurvårdare vittnar om de positiva effekterna av att ha sällskapsdjur.

Tyvärr är det långt ifrån alltid tillåtet eller möjligt att ha husdjur i äldreboenden, eller att behålla sitt husdjur hemma i sitt eget boende när man blir äldre. Vi vill därför att våra äldreboenden ska utformas så att husdjur skulle kunna vara en naturlig del i boendet och att alla äldre inom äldreomsorgen som vill ska ha rätt att ha sällskapsdjur när det är praktiskt möjligt.

Samtidigt ska naturligtvis även de äldre som bor kvar hemma kunna räkna med stöd och hjälp för att kunna behålla sitt husdjur. Tillgång till gröna miljöer har stor betydelse för vårt välbefinnande. Socialmedicinsk forskning visar att intresse för natur, trädgård och andra naturbaserade aktiviteter kan hjälpa till att bevara fysisk och psykisk hälsa långt upp i åren.

Trädgårdar kan också vara viktiga redskap för rehabilitering. Inte minst äldre personer behöver dagligen komma i kontakt med dagsljus, frisk luft och vardagsnära grönska för att få förutsättningar för både fysisk och psykisk hälsa.

Fru talman! Jag ska säga några ord om bostadens betydelse för våra äldre. Boendesituationen är som vi ser det en viktig och ofta avgörande fråga för våra äldre. För att underlätta för äldre att fortsätta ett socialt aktivt liv och samtidigt bidra till en bättre hälsa och livskvalitet behövs bostäder med god tillgänglighet och trygghet med närhet till bra samhällsservice och tillgång till natur och grönska.

Vi vill utveckla diskussionerna om hur man planerar och bygger för ett aktivt åldrande. Familjemönster och boendevanor förändras, och det behövs ett mer varierat utbud av boendeformer för olika delar av livet. Bostäder bör inbjuda till fler möten mellan grannar och mellan generationer och etniska grupper för dem som så önskar. Vi vill satsa på fler olika bostadsformer för äldre, till exempel trygghetsboenden, generationsboenden, kooperativ, kollektiv och seniorbostäder.

Även den som är äldre ska kunna delta i samhällsliv och kultur- och fritidsaktiviteter och kunna få motion och naturupplevelser.

Fru talman! Nu tänkte jag ta upp det område där vi ser att de kanske största förbättringsmöjligheterna finns för att ge våra äldre en bättre och tryggare vård och omsorg. Det handlar om bristen på en rationell läkemedelsanvändning och den omfattande felaktiga och onödiga läkemedelsanvändning som våra äldre utsätts för.

Vi i Miljöpartiet anser att felaktig läkemedelsanvändning är ett mycket stort och allvarligt samhällsekonomiskt, medicinskt och folkhälsopolitiskt problem. Det kan utgöra ett direkt hot mot en god ålderdom i dagens Sverige.

Många äldre får tio eller fler läkemedel per dag, och var fjärde patient är ordinerad direkt olämpliga eller farliga läkemedel. Ca 20 procent av

alla äldre som läggs in akut på sjukhus har drabbats av biverkningar av läkemedel.

Var fjärde person över 80 år tar regelbundet och under lång tid sömn-tabletter – detta trots att de här läkemedlen efter några veckor inte ger bättre effekt än vanliga sockerpiller. Omkring 45 000 personer över 75 år fick förra året antipsykotiska läkemedel. Dessa läkemedel är tänkta för psykosjukdomar, som schizofreni, men de allra flesta äldre som får antipsykotiska läkemedel är dementa. En tredjedel av alla Sveriges gamla dementa är ordinerade antipsykotiska läkemedel. Detta är ett allvarligt missförhållande eftersom forskningen visar entydiga resultat: Dementa patienter som får dessa läkemedel löper tre till fyra gånger större risk att dö eller skadas i förtid.

Problemen och riskerna med den felaktiga läkemedelsanvändningen hos våra äldre är ingenting nytt. Det har varit väl känt under flera årtionden. Socialstyrelsen har vid ett flertal tillfällen analyserat läkemedelsanvändningen hos våra äldre. I en rapport från 2005 ansåg man att det fanns allvarliga brister och missförhållanden och att felbehandlingar med läkemedel var vanligt förekommande hos våra äldre.

I den senaste rapporten från Socialstyrelsen, som kom för någon vecka sedan, konstaterades att felbehandlingarna har ökat, att antalet läkemedel per patient har ökat, att antalet D-interaktioner har ökat, att förskrivningen av lugnande medel och sömnläkemedel har ökat samt att dubbelanvändningen av läkemedel mer än fördubblats.

Varför har det inte skett någon förbättring utan snarare en försämring av den felaktiga läkemedelsbehandlingen av våra äldre trots att det har genomförts en hel del åtgärder för att försöka komma till rätta med problemet?

Det finns naturligtvis många orsaker till detta, men jag vill lyfta fram ett par konkreta förslag som skulle kunna minska den felaktiga läkemedelsanvändningen. Vi vet att många människor i Sverige drabbas av problem, sjuklighet och död som orsakas av felaktig läkemedelsanvändning, men det saknas säkra uppgifter om storleksordningen på de samhällsekonomiska kostnaderna samt hur många som drabbas och varför.

Därför har Miljöpartiet föreslagit att en kommission för läkemedels-säkerhet bör tillsättas för att söka svar på dessa frågor. När vi vet hur stort detta problem är och vad det består av kan vi också få en möjlighet att följa upp och utvärdera om den felaktiga läkemedelsanvändningen ökar eller minskar och vilken effekt de insatta åtgärderna har.

Miljöpartiet vill införa en lex Gulli. Det behöver införas en skyldighet för personal att anmäla om man misstänker att någon drabbats av felaktig läkemedelsanvändning som leder till läkemedelsvanvård. Även anhöriga måste kunna göra en anmälan enligt lex Gulli. Namnet lex Gulli anknyter till Gulli Johansson som SVT:s *Uppdrag granskning* lyfte upp i september 2008.

Hon förlorade elva år av sitt liv på grund av biverkningar av läkemedel. Hennes räddning var att hon till slut var så dålig att hon inte längre kunde svälja sina läkemedel. Då vaknade hon upp och kunde fortsätta ett normalt liv. Vi får aldrig glömma vad som hände Gulli Johansson. Vi måste göra allt för att se till att inte andra drabbas av samma öde som Gulli Johansson.

Läkemedelsbehandling av äldre personer över 80 år saknar till stor del all form av vetenskaplig evidens. Eftersom kunskaper och evidens i stor utsträckning saknas är läkemedelsbehandling av våra äldre till stor del ingenting annat än ett stort experiment. Därför anser vi att innan man godkänner ett läkemedel som ska användas på äldre patienter borde det krävas mer forskning och att man har testat läkemedlet på äldre avseende biverkningar, dosering och effekter.

I läkarutbildningen ingår inte en obligatorisk del som handlar om det normala åldrandet, gerontologi. Geriatrik är inte längre obligatoriskt vid AT-tjänstgöring ute i landstingen och regionerna. Därför anser vi att Högskoleverket borde få i uppdrag att förändra läkarutbildningen så att både gerontologi och geriatrik blir obligatoriska i läkarutbildningen.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag säga att fler dietister i äldreomsorgen skulle uppmuntra till att äta god och näringsriktig mat, vilket i sin tur kan bidra till bättre hälsa och livskvalitet samtidigt som behovet av läkemedelsbehandling skulle minska.

Med fler psykologer och kuratorer i äldrevården kan behov och problem som i dag behandlas med psykofarmaka i stället mötas med samtal och terapi.

Miljöpartiet vill se mer förebyggande och hälsofrämjande insatser riktade till våra äldre, uppsökande verksamhet, egenvård, förbättrad bostadsplanering, gröna miljöer, fler husdjur, kultur- och fritidsverksamhet samt utökade möjligheter till naturbaserade aktiviteter.

(Applåder)

I detta anförande instämde Ann Arleklo, Catharina Bråkenhielm, Christer Engelhardt, Lars U Granberg och Per Svedberg (alla s) samt Eva Olofsson (v).

Anf. 37 KENNETH JOHANSSON (c):

Fru talman! Först vill jag yrka bifall till förslagen i utskottets betänkande och avslag på samtliga reservationer och motioner.

Fru talman! Att bli äldre innebär att en del saker i livet ändras medan andra är sig lika. En del slutar lönearbete och engagerar sig i ideellt arbete. Många äldre är i dag friska och pigga, men samtidigt är också ålderdomen en tid då många drabbas av sjukdomar, krafterna tryter och hjälpbehovet ökar. Att åldras är mycket individuellt, och behoven varierar. Hur vi vill ha det på ålderns höst varierar också beroende på att vi alla är unika, och ska så vara.

Jag menar att alla ska ha möjlighet till en bra ålderdom, och Centerpartiet arbetar självfallet för detta. Människors erfarenheter ska tas till vara. De många anhöriga som i dag vårdar närstående ska synliggöras för det viktiga arbete som de utför i det tysta.

Till en bra ålderdom hör också att kunna må så bra som möjligt både fysiskt och psykiskt. Man ska kunna känna sig trygg, känna social samvaro och ha ett meningsfullt liv. Centerpartiet vill att människors självbestämmande ska öka.

Att äldre ska få bestämma över sina liv kan låta som en självklarhet, men så är verkligen inte fallet. Här finns det en ideologisk skillnad mellan allianspartiernas och vänsterpartiernas synsätt. När alliansregeringen genomför sin valfrihetsreform, LOV:en, från den 1 januari 2009 och på

flera sätt stimulerar övergången till valfrihetssystem inom äldreomsorgen säger vänsterpartierna stopp. När alliansregeringen inför fritt val i primärvården säger vänsterpartierna stopp. Jag är glad å många äldres vägnar att vi äntligen har en majoritet för att kunna genomföra en äldrepolitik som sätter människan i centrum.

Fru talman! Dagens betänkande är ett motionsbetänkande. Jag tycker att många goda idéer framförs i motioner och anföranden. Jag tycker att det är idéer som verkligen ska tas på allvar. Av betänkandet framgår också att det är mycket som behandlas i positiva skrivningar. Det redovisas att det har gjorts mycket under den hittillsvarande tiden av mandatperioden, att utredningar arbetar och presenterar sina förslag och att propositioner läggs fram. Jag anser att det finns mycket höga ambitioner hos allianspartierna att reformera och förbättra för våra äldre. Jag ser också att det finns stor samstämmighet från oppositionens sida också i många frågor.

I betänkandet sammanfattar utskottsmajoriteten en lång rad satsningar på äldrepolitikens område. Vi redovisar stora kvalitetssatsningar som har gjorts och görs.

Under 2007 satsades ca 1,9 miljarder för att höja kvaliteten och för att stimulera byggandet av fler bostäder för äldre. Under 2008 och 2009 har det avsatts 1,4 miljarder respektive 500 miljoner vardera året till kvalitets- och boendesatsningar.

Som jag nämde har vi infört lagen om valfrihetssystem, LOV:en. Den är på plats.

Utöver ett ekonomiskt stöd till särskilt boende för äldre har en utredning med Barbro Westerholm i spetsen presenterat och lagt förslag om så kallade trygghetsboenden med mera.

Inom ramen för de stimulansbidrag som finns pågår nu intressanta utvecklingsarbeten, till exempel när det gäller förebyggande insatser, demensvård och kost och nutrition.

Äldreforskningen har fått en ökad satsning. Det är ett utredningsarbete. Yrkesutredningens förslag är nu ute på remiss. Värdigt liv i äldreomsorgen är ett projekt som är på gång. Ökad rättssäkerhet inom demensomsorgen har diskuterats länge, men nu är åtgärder nära.

Vi har redovisat förslag som tas upp av en utredning om patientens ställning med fast vård- och omsorgskontakt, en vårdlots.

Vi redovisar förslag på en rad åtgärder för att öka tillgängligheten i vården, och det gäller inte minst åldersbetingad vård. Omregleringen av apoteksmarknaden gör ju att vi får ökad tillgänglighet och en förbättrad service som inte minst är angelägen för våra äldre.

Jag skulle kunna räkna upp ytterligare många områden, till exempel satsningen på närstående, den sociala tillsynen som reformeras, frivilliginsatser, öppna jämförelser med mera.

Det är med andra ord en lång rad områden, fru talman, där vi på eget initiativ eller ibland också tillsammans över parti- och blockgränser kan peka på förslag och resultat som ger underlag för att vi ska kunna möta våra äldre med gott samvete och visa att det finns mycket som är på gång.

Fru talman! Jag ser fram emot att få fortsätta att vara med och utveckla och förbättra förutsättningarna för våra äldre, och dagens betänkande är ett steg i det arbetet.

Anf. 38 CATHARINA BRÅKENHIELM (s) replik:

Fru talman! Jag lyssnade nogsamt på Kenneths anförande här och skulle vilja höra vad det egentligen är man ska göra.

Något som Kenneth Johansson tryckte mycket på var detta att människors självbestämmande ska öka och att det är en stor skillnad mellan regeringen och oppositionen i den frågan. Då har jag en fråga till Kenneth: Vad är det som skiljer så kolossalt?

För oss, för att vara tydlig, är det inte valfrihet för den äldre att välja internationellt bolag, utan för oss är valfrihet att välja när man ska få hjälp och vad man ska få hjälp med, till exempel om man ska få ha sitt husdjur kvar eller om man ska få dricka snaps på lördagen om man har gjort det i hela sitt liv. Det är att sätta människan i centrum.

Men vad har Kenneth Johansson och kompani gjort för att förverkliga detta utöver det här med att välja bolag?

Anf. 39 KENNETH JOHANSSON (c) replik:

Fru talman! Jag tycker att det var en bra fråga. Jag ska upprepa vad jag sagt och också komplettera.

För det första nämnde jag LOV:en, valfrihetsreformen nummer ett, som vi har drivit igenom här i riksdagen med ert motstånd. För det andra nämnde jag fritt vårdval. Det finns många äldre även inom primärvården som ges möjligheter att göra egna val i stor utsträckning. För det tredje kan jag tillägga att det pågår ett arbete för att öka mångfalden till exempel när det gäller alternativa driftsformer. Den enskilde ska kunna välja att få servicen via en kommun, via ett kooperativ eller via privat driven verksamhet. Allt under förutsättning att det är behovet som styr och att vi ska få en möjlighet att göra egna val i högre grad.

Jag håller med om att det går att göra väldigt mycket oavsett vad vi har för lagstiftning i den delen. Det handlar väldigt mycket om att ha kreativa kommunpolitiker, att införa brukarstyrd hemtjänst och vi ska kunna göra de val som vi vill kunna göra utan att någon tjänsteman ska tala om vad vi har för behov.

Jag tror att detta tillsammans pekar på ett nytt synsätt. Det är vi som enskilda människor med alla våra speciella behov och önskemål som i större utsträckning ska få göra valen både när det gäller innehåll och upplåtelseformer. Det är vårt val som ska gälla.

Anf. 40 CATHARINA BRÅKENHIELM (s) replik:

Fru talman! Kenneth räknar upp och fortsätter egentligen på samma tema som i anförandet. Det handlar om att brukarna ska få välja olika utförare. Jag skulle vilja att du konkretiserade innehållet mer. Vad är det man får välja på av det jag räknade upp?

Det som har gjorts i stället är ju att man inte får ha tilläggstjänster i det offentliga, utan man får bara ha det för dem som har råd i den verksamhet som blir privat.

Det är samma sak med resurserna. Man behöver resurser också inom äldreomsorgen. I dag sänker regeringen kraftfullt alla skatter som man egentligen skulle kunna använda till fler händer i vården och alltså göra mer för de äldre. Det blir fler äldre, och vi har högre krav och det kom-

mer att kosta mer pengar. Ändå sinar pengarna ute i kommunerna. I valrörelsen lovade man ganska stort och vitt att det skulle bli fler tjänster. I dag kan man läsa i var och varannan tidning hur mycket tjänster man får dra in i kommunerna i stället.

Vad avser regeringen att göra för att det ska bli så som man sade i valet?

Anf. 41 KENNETH JOHANSSON (c) replik:

Fru talman! Först och främst handlar det om flera saker. Det handlar om att vi ska kunna göra egna val när det gäller upplåtelseformer, alltså vilka som vi får tjänster från. Men det handlar också om hur den konkreta vardagen ska kunna förbättras när det gäller valfrihet.

De exempel som jag gav är vad kloka kommuner som lyssnar på sina medborgare redan i dag infört. Dessutom ger vi förutsättningar för den enskilde att kunna styra via valfrihetslagstiftningen i kommuner som inte är så kloka.

Jag tycker att det är väldigt viktigt att vi myndigförklarar våra äldre och att vi ger dem, utifrån deras förutsättningar, det stöd som de behöver både för att göra egna val och inte minst för att ha kvalitet i verksamheten.

Jag vet flera kommuner som har kvalitetsupphandlingar. Man säger: Så här mycket pengar har vi. Vad får vi för den summan?

På det sättet är det inte ekonomin i första hand utan kvaliteten som man kan jämföra, och man får ut maximalt av verksamheten. Det är upphandlingar som görs av både stora företag, av mindre företag och av kooperativ.

Sedan var det frågan om resurser. Ja, det krävs resurser. Alliansregeringen har för i år tillfört 9 miljarder kronor extra till kommun- och landstingssektorn. 9 miljarder kronor extra. Det är sannolikt att det inte räcker. Även vi tar till oss rapporter som kommer, och vi väntar nu på den vårbudget som är under utarbetande och ser vad det kan leda till.

Anf. 42 EVA OLOFSSON (v) replik:

Fru talman! Kenneth Johansson vill få det att framstå som att vi vill bestämma över alla äldre och ta ifrån dem den egna beslutanderätten, men det är helt fel. Jag tror snarare att det handlar om hur vi ser på äldre människor. Är de kunder på en äldreomsorgsmarknad, en hälso- och sjukvårdsmarknad, där företag ska finnas som också ska använda skattepengarna till vinst i egen ficka? Eller är de medborgare med rättigheter och med delaktighet? Jag kommer aldrig att använda ordet kund om en äldre människa som behöver hemtjänst eller äldreomsorg.

Jag kan ge ett konkret exempel: Om jag bor på Södermalm i Stockholm och vill välja ett äldreboende i min närhet som är kommunalt så går inte det, vad jag har hört, för man har sett till att alla äldreboenden har alternativa utförare. Då får jag alltså, om jag vill bo på ett kommunalt äldreboende, välja att bo längre bort från där jag skulle vilja bo. Detta är en väldigt förenklad syn som Kenneth Johansson ger uttryck för.

När det gäller den fria etableringsrätten som man ju påtvingar landstingen är det faktiskt så att Stockholm har gjort det här. Man har flyttat resurser från förorter där människor som faktiskt har större ohälsa och behov av hälso- och sjukvård bor till att starta fler vårdcentraler i mer

centrala områden. Landstingen i Skåne, Västra Götaland och Halland, som har varit en förebild, har valt att inte låta olika företag själva bestämma var de vill lägga sin vårdcentral, utan de har sagt att de ska kunna styra det. Nu har regeringen förbjudit landstingen att göra så. I de landstingen sitter också Kenneth Johanssons partikamrater. Det hade väl varit snyggt att de i alla fall fick bygga upp sina egna vårdvalsmodeller i landstingen, eller vad säger du, Kenneth Johansson?

Anf. 43 KENNETH JOHANSSON (c) replik:

Fru talman! Eva Olofsson säger att Vänsterpartiet inte vill bestämma över alla äldre, och sedan talar hon om att det är hon som ska bestämma, att det är politiken som ska bestämma. Det håller ju inte. Eva Olofsson säger emot sig själv direkt. Endera är det fråga om att den enskilda människan ska kunna fälla ett eget avgörande – om man vill – eller också är det Eva Olofsson och vi andra, som kanske har engagemang på olika ställen, som ska fälla det avgörandet. Vi ska nog hålla isär det.

Jag har inte använt ordet ”kund”. Jag vet inte var Eva Olofsson har fått det ifrån. Jag brukar inte använda ordet ”kund”. Jag pratar om medmänniskor och medborgare. Jag pratar om mor och far, som har behov av olika insatser. Jag själv och mina anhöriga har också behov av insatser. Vi har, tycker jag, all anledning att se oss som enskilda individer, och det är där själva poängen ligger för mig.

Ja, det finns en skillnad när det gäller fri etableringsrätt eller inte. Vi anser att det finns fördelar. Vi ser bara i Stockholms läns landsting – Eva Olofsson tar ju upp sjukvården och vårdcentralerna – att det under den här mandatperioden är över tjugotalet nya vårdcentraler, netto, som har tillkommit och förstärkt läkarförsörjningen i både starka områden och områden med mer socioekonomiskt svaga boenden. Det tycker jag är ett tecken på att även om det även här finns så att säga barnsjukdomar som ska rättas till, är vi i alla fall på rätt väg för att lyssna på enskilda människors önskemål. Då brukar det bli bra.

Anf. 44 EVA OLOFSSON (v) replik:

Fru talman! Ja, det är ju dem man lyssnar på, de som vill ha nära till en vårdcentral när de får luftrörsinfektioner och influensa och snabbt vill komma till läkare. Men man lyssnar inte på de multisjuka människor som kan vara äldre eller som kanske är förtidspensionerade invandrare med många olika sjukdomar som tar mycket längre tid. Det är inte dem man har lyssnat på i Stockholm.

Jag bor i en sådan där icke klok kommun, som Kenneth Johansson pratar om, nämligen Göteborg, som inte tänker införa lagen om valfrihet men som jobbar väldigt aktivt med äldres inflytande. Jag har varit runt i äldreomsorgen på flera håll och tittat hur man jobbar. Man tänker införa en modell där man aktivt kan välja olika insatser inom hemtjänsten. Frågan ligger hos kommunstyrelsen nu, tror jag, och är på gång.

Man jobbar väldigt aktivt med hur man diskuterar vilken hjälp den äldre behöver ha när han eller hon kommer till sjukhuset, och man har på flera håll sagt att man ska ha som rutin att gå hem efter tre veckor när någon har kommit hem, för det är väldigt svårt för någon som ligger på sjukhus och inte vet hur han eller hon kommer att klara sig att där ta ställning och välja om han eller hon ska på äldreboende eller inte och

vilket äldreboende i så fall. Man har sagt att man ska titta på biståndsbeslutet och innehållet i tjänsterna och göra det öppet så att den äldre kan ha eget inflytande. Man har sagt att man, när det gäller genomförandeplanerna, ska jobba väldigt nära ihop med den äldre, alltså om vad man ska göra hemma, hur man ska göra det och beträffande egna önskemål. Det ska också följas upp tillsammans med den äldre. Man har lyft upp det här med meningsfulla aktiviteter, mat och prat.

Jag undrar om Kenneth Johansson vill fortsätta kalla Göteborg för en icke klok kommun för att man inte väljer lagen om valfrihet.

Jag tror också att vi ska vara väldigt klara över att vi kommer att behöva öka äldreboendeplatserna med 50–70 procent de närmaste 20 åren. Hur många äldreboendeplatser kan jag välja emellan om jag inte kan stå i kö och vänta? Hur många gånger kommer jag att flytta mellan olika äldreboenden för att jag inte trivs? Det är inte en verklighet som kommer att vara en verklighet när det gäller att kunna påverka mitt vardagsliv på äldreboendet som är valfriheten.

Anf. 45 KENNETH JOHANSSON (c) replik:

Fru talman! När det gäller besökare på vårdcentraler och liknande och multisjuka stämmer inte heller de exempel som Eva Olofsson tar här. Det har redan initialt gjorts förstärkningar när det gäller till exempel om man har behov av tolk. Det har också gjorts andra insatser för att ta hänsyn till socioekonomiska effekter. Det pågår också kontinuerligt ett utvärderingsarbete som bland annat, just för exemplet Stockholms läns landsting, innebär att man jobbar för att hitta diagnosbaserade ersättningsystem som verkligen ska ta hänsyn till om man är multisjuk eller vad man har för behov som ska tillgodoses.

Det håller alltså inte, Eva Olofsson. Vi har skilda synsätt här.

Jag tycker att de redovisningar som Eva Olofsson beskriver när det gäller hennes hemkommun är bra. Jag kan också räkna upp många andra kommuner. Jag kan nämna Falun med dess brukarstyrda hemtjänst som är väl utvecklad och ligger väl i linje med att ge människor ökade möjligheter att påverka sin vardag.

Jag säger inte annat än att det är kommunen själv som ska avgöra om man ansluter sig till LOV-lagstiftningen. Det är mycket medvetet upplagt så att det krävs ett kommunalt ställningstagande. Det är snarare göteborgarna som ska tycka till om kommunen är klok eller inte. Jag kan bara säga att om jag hade bott där hade det för mig varit självklart att driva på så att vi utöver vad som redan görs också skulle ges en reell möjlighet att göra egna val även när det gäller upplåtelseformer och liknande.

Det gäller frågan om det är vi som enskilda som ska styra över våra liv, eller om det är Eva Olofsson och andra. Jag föredrar det första.
(Applåder)

Anf. 46 MARGARETA B KJELLIN (m):

Fru talman! I dag debatterar vi ett motionsbetänkande om äldrefrågor med 60 motioner, åtta reservationer och fyra särskilda yttranden. Jag yrkar avslag på alla de här motionerna och jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet, och jag ska förklara varför jag gör det.

Jag vill börja med att läsa upp ett stycke ur betänkandet. Det står så här: ”Enligt vår mening behöver det byggas fler platser i särskilda boen-

den eftersom den s.k. kvarboendepincipen på många håll har drivits för långt och det i dag är brist på platser i särskilda boenden.” Vem skriver så? Jo, det gör Socialdemokraterna. Det är från deras reservation.

Då måste jag ställa frågan: Vem bär ansvaret för att kvarboendepincipen har drivits för långt? Inför valet 2002 sade dåvarande statsministern att det skulle komma att behövas 10 000 fler platser inom äldreomsorgen.

Fru talman! Vad hände för någonting? Jo, under den mandatperioden, när Ylva Johansson var äldreminister, blev det 18 000 platser färre. De här förlorade platserna saknar de äldre i dag i våra kommuner. Kvarboendepincipen blev det enda alternativet, och det blev ett boende som innebar att vara ensam hemma som blev det viktiga. Jag är glad att Socialdemokraterna insett misstaget och försöker visa det i sina motioner.

Alliansregeringen såg bristen och sköt därför till 500 miljoner årligen för att stimulera kommunerna att bygga fler äldreboenden. Det tar tid att vända trender som har uppstått under en längre period. Samtidigt har Äldreboendedelegationen tagit fram förslag om framtida boendeformer för äldre. Det måste bli en större variation när det gäller både bostäder och service, men också när det gäller innehållet i vården. Jag ser framför mig trygghetsboende med vardagsservice eller kanske rent av rumsservice och gemenskapsutrymmen. Vi måste sluta tänka på särskilda boenden och kvarboende som de enda alternativen.

I det här motionsbetänkandet finns det också motioner om boende för hörselskadade, för homosexuella, för människor med andra språk och för människor med många andra olika behov. Och det är väl bra med de motionerna. Men därför är det så svårt att förstå varför oppositionen, samtidigt som man lägger fram de här motionerna, säger nej eller är tveksam till lagen om ett valfrihetssystem. Det är ju en lag som skapar möjligheter att välja vårdgivare med särskild kompetens inom just de områden där man har behov och som är eftersatta.

När jag lyssnar till Catharina Bråkenhielm och hennes syn på lagen om ett valfrihetssystem börjar jag fundera över om inte Catharina Bråkenhielm har missförstått systemet. Det handlar ju faktiskt inte om att välja bolag. Det handlar inte om upphandling. Det handlar om att man konkurrerar med kvalitet.

Priset för insatserna och kriterierna för dem som ska utföra insatserna fastställs av kommunen när de läggs ut. Sedan är det den enskilde som själv väljer. Jag kan inte tänka mig att någon väljer ett boende som inte ger den insats eller hemtjänst som täcker de behov man har. Det står också i lagen att det ska finnas ett icke-valsalternativ.

Jag förstår inte varför vänstersidan säger nej till dessa möjligheter, och jag förstår det ännu mindre efter att ha hört Catharina Bråkenhielm vitt och brett tala om vikten av att kunna styra sitt eget liv och att LOV egentligen är bra, men ändå inte riktigt bra så hon säger nej i alla fall.

Det är oerhört värdefullt för människor att känna till kvaliteten på de särskilda boendena, att få veta vilken vård som bedrivs och vilka behov som kan tillgodoses just där. Därför har regeringen gett Socialstyrelsen i uppdrag att i samarbete med Sveriges Kommuner och Landsting utveckla ett nationellt system med öppna jämförelser av kvalitet, kostnader och effektivitet i kommunernas vård och omsorg av äldre. Också databasen

Äldreguiden är under utveckling. Dessa frågor är viktiga för självbestämmandet.

Efter maktskiftet 2006 har alliansregeringen arbetat med att öka kvaliteten inom äldreomsorgen. Regeringen har avsatt 1,4 miljarder årligen för att öka den kvaliteten. Här ingår allt från hembesök för att motverka och undanröja fallskador till dagliga aktiviteter för att skapa innehåll i vardagen samt läkemedelsgenomgångar för att undanröja den risk för felmedicinering som Thomas Nihlén tar upp. Thomas Nihlén är välkommen att komma med i vårt parti, för vi är väldigt överens åtminstone i synen på hur man ska hantera läkemedel. Här ingår också ökad läkarmedverkan för att få den medicinska kontinuiteten så att man får rätt medicinering och rätt behandling när man har stora medicinska behov. Vidare ingår nutrition bland äldre, bättre demensvård och ökad rehabilitering. Detta är basen för en kvalitetssäker god äldreomsorg, och det är också basen i Moderaternas äldrepolitik.

Ett annat område där alliansregeringen vill öka kvaliteten är det som gäller bemötande och människors möjlighet att påverka sin vardag, möjligheten att få leva ett värdigt liv, eller, som jag brukar säga, att få vara levande tills man dör. Världighetsutredningen, som är under beredning, har avlämnat sitt betänkande. Det kommer att skapa möjligheter för ett värdigt bemötande där kvaliteten blir oerhört viktig. En hög kvalitet inom äldreomsorgen är viktig för oss moderater.

Det behövs också yrkeskrav för att kunna ha en god kvalitet. Därför är den utredning som vi tagit fram om de kompetenskrav som ska ställas på äldrepersonalen oerhört värdefull och viktig. Man ska poängtera värdet av rätt kompetens hos personalen.

Valfrihetssystemet och LOV har inte enbart betydelse för de äldre. Det har också betydelse för att personalen ska kunna välja vilken arbetsgivare man vill ha eller rent av kunna starta eget. Man har hittills på många ställen varit begränsad till en arbetsgivare vilket ger små möjligheter att påverka sin vardag, och vi vet att när man kan påverka sin vardag kan man också öka kvaliteten i det man gör. Kvalitet utgår från kunskap.

Vi behöver säkerställa tillsynen. Det kommer förslag om en ny tillsynslag där tillsynen samordnas mellan hälso- och sjukvården och socialtjänsten. Det är där man utvärderar kvaliteten i tillsynen.

Fru talman! Jag har citerat från oppositionens reservationer och räknat upp alla de insatser som regeringen har gjort. Jag har också räknat upp alla de förändringar som skett sedan 2006. Det är viktigt att göra det för att visa att de motioner som oppositionen väckt egentligen är tillgodosedda. Eftersom det inte finns mer än åtta reservationer undrar jag om det inte i själva verket är så att oppositionen är nöjd med den politik vi för inom äldreomsorgen, den politik de själva inte hade kraft att genomföra men som vi nu genomför.

Eftersom alliansregeringen har genomfört, genomfört och kommer att genomföra en rad kvalitetsförbättringar är det väldigt lätt att yrka avslag på samtliga motioner och bifall till regeringens politik.

(Applåder)

I detta anförande instämde Maria Kornevik Jakobsson (c).

Anf. 47 EVA OLOFSSON (v) replik:

Fru talman! Det hade varit betydligt fler reservationer om vi inte hade plockat undan dem som vi lagt fram under flera år. Att det inte finns fler reservationer är nog inget uttryck för att vi skulle stödja alliansregeringens politik. Det finns dock saker som vi är överens om. Vi är överens om att satsa de 1,4 miljarderna.

Jag vill påminna om att den satsningen började göras före valet då det tillfördes 600 miljoner. Äldreboendedelegationen tillsattes av Ylva Johansson. Jag var själv med i den. Anita Gradin var dess första ordförande, och efter valet blev Barbro Westerholm ordförande. Också investeringsstödet fanns med i den utvecklingsplan som antogs före regeringsbytet liksom diskussionen om att tillsätta en utredning om yrkes- och kompetenskrav i äldreomsorgen.

Den politik vi är överens om är egentligen den som alliansregeringen tagit över från den nationella utvecklingsplanen som s, v och mp förhandlade fram och antog i maj 2006. Vi är förstås glada för att man jobbar vidare med en del av de frågorna.

Jag skulle vilja ställa en konkret fråga till Margareta B Kjellin. Jag var i Umeå där de skulle införa LOV. Efter att ha varit på kurs med SKL diskuterade de enligt följande: Vi vill att kvinnor – det är mest kvinnor i äldreomsorgen – ska ha möjlighet att jobba heltid i vår kommun. Nu ska vi införa lagen om valfrihet. Om vi ställer samma krav på de företag som ska starta kommer småföretag inte att kunna utföra arbetet, utan det kommer att göras av de stora vårdbolagen. Om vi ställer alltför tuffa kvalitetskrav kommer småföretagen inte att kunna klara dem, utan de stora företagen tar över. Hur ska vi göra?

Därmed har man gjort välfärden och äldreomsorgen till en småföretagsverksamhet i stället för en bra arbetsplats med kontinuitet och heltidsanställd personal, som är bra för äldreomsorgen. Det är viktigt att kvinnor ska kunna jobba heltid och försörja sig på sin lön. Hur vill Margareta B Kjellin göra?

Anf. 48 MARGARETA B KJELLIN (m) replik:

Fru talman! Eva Olofsson lyckas göra frågor om kvalitet i äldreomsorgen till näringspolitiska frågor, vilket jag tycker är märkligt. Jag tycker att det är bra att kvinnor inom äldreomsorgen får möjlighet att starta eget. De har varit helt bundna till endast en arbetsgivare, eller möjligtvis till två om de varit beredda att jobba inom landsting. Det har handlat om kommuner och landsting.

Det allra viktigaste med lagen om ett valfrihetssystem handlar om pensionären, den som behöver hjälp och ska ha möjlighet att välja. De undersköterskor som startar eget under LOV kommer att skapa möjligheter att kunna försörja sig på sitt arbete. Det är jag fullständigt övertygad om.

Jag skulle inte vilja säga att kommunerna är de bästa arbetsgivarna genom att se till att alla kan arbeta heltid. Eva Olofsson vet lika väl som jag att det inte ser ut så i verkligheten. Jag tror därför att LOV skapar möjligheter för kvinnor att kunna försörja sig på sitt jobb, och framför allt skapar den en god kvalitet för de äldre. Det är därför vi inför den.

Anf. 49 EVA OLOFSSON (v) replik:

Fru talman! Jag skulle nog vilja säga att det inte finns något som garanterar en god kvalitet för de äldre, allra minst om man inte vågar ställa kvalitetskrav för att man är rädd för att inte få med de små företagen.

Många kommuner har faktiskt ökat andelen heltider. De jobbar målmedvetet med det och försöker minska tillfälliga anställningar. Det gör de för att det är bra för äldreomsorgen, för kontinuiteten. Det är bra för äldreomsorgen om människor kan försörja sig på sin lön, kan fortsätta att jobba där. Då blir det mycket bättre kvalitet än om det bara är ett tillfälligt jobb som man går igenom för att man inte kan leva på det utan måste söka sig vidare till andra ställen.

Man talar om dem som ska starta egna småföretag, men frågan är vilka som ska jobba i dessa småföretag, där det inte alltid finns kollektivavtal. När man startar ett eget företag och inte vet hur många hemtjänständeren man får vågar man inte heltidsanställa och fastanställa personal. Om någon får ont i ryggen och inte kan jobba tillräckligt blir den personen genast uppsagd eftersom det inte finns möjligheter för dessa små företag att skapa andra arbetsuppgifter.

Jag tycker att man borde fundera mycket mer på de kvinnor som ska jobba i de här småföretagen. I stället pratar man bara om dem som vill starta eget.

Jag tycker att det är rent horribelt att det inte ställs krav på kollektivavtal och att man inte har meddelarfriheten, som innebär att man faktiskt har rätt att, utan att arbetsgivaren får efterforska och utan att man riskerar att få sparken, gå ut och tala om ifall man ser grejer som man inte tycker fungerar bra.

Jag är väldigt rädd för en motsatt utveckling, en utveckling där kvinnors jobb blir mer av tillfälliga jobb, mer av deltider.

Jag har varit på några privata boenden och pratat mycket med kommunalare. Hur får man den här vinsten från skattepengarna? Vad gör man så att säga effektivare gentemot det kommunala? Jo, det jag har sett är att man jobbar med deltider och slimmade organisationer. Det är vad man gör. Det är där man får pengarna till Attendo Care.

Anf. 50 MARGARETA B KJELLIN (m) replik:

Fru talman! Den kommun som inte vågar ställa kvalitetskrav när det gäller LOV tror jag inte heller ställer kvalitetskrav på sin egen äldreomsorg. Om man gör det är man ju van vid att ha de här kvalitetskraven, och jag kan inte tänka mig att någon är beredd att ge avkall på och ställa mindre kvalitetskrav på andra utförare än man gör på den egna omsorgen.

En av de stora bristerna, tror jag, inom kommunal äldreomsorg är att man är för dålig på att ställa de egna kvalitetskraven, och jag tror att det här är en bra läxa för att kunna lära sig att ställa kvalitetskrav.

Jag ska berätta för Eva Olofsson om min mamma som bodde i utkanten av Uppsala och hade hemtjänst. Det fungerade inte särskilt bra. Personalen som arbetade där kände inte att de hade möjligheter att göra ett bra jobb, så de ville starta eget. Det var två undersköterskor inom hemtjänsten.

Nej, sade man i Uppsala kommun, det går inte an. Ni får inte köra eget. Då får ni sparken.

De tog det. De gick. De startade eget. Skillnaden var att mamma fick betala lite mer, ganska mycket mer, vilket var dyrbart för henne. Hon hade bara garantipension, så vi fick hjälpa henne. Detta gjorde vi för att hon skulle få den omsorg som hon var beredd att betala för att ha, för den kunde inte kommunen ge.

De här två kvinnorna startade ett eget företag. De fick pensionärerna i lilla Skyttorp i utkanten av Uppsala att vara en del av ett framtida LOV. De hade med den lagen kunnat göra ett väldigt bra jobb. Nu valde man att göra detta ändå. Så jag är inte orolig. Jag tror att kvinnorna kommer att hitta sin försörjning och att de kommer att ha en god kvalitet på den äldreomsorg de bedriver.

Anf. 51 CATHARINA BRÅKENHJELM (s) replik:

Fru talman! När jag lyssnar på Margareta B Kjellin hör jag en mycket klassisk moderat politik.

Man har en lång inledning och talar om hur dåliga vi var på vår tid, och man pratar om ansvarsfrågan och så vidare. Men det handlar väl om framtidens politik? De motioner som är väckta av både opposition och majoritet syftar ju på framtiden. Det gäller vilken politik vi vill ha i morgon och framåt, inte vad som har varit.

Margareta B Kjellin talade om att det fattades 18 000 platser i särskilt boende på vår tid. Det saknas 18 000 platser i dag. Alltså har ingenting hänt under den moderata regeringens två år vid makten. Det är lite tråkigt, tycker jag.

Sedan säger du att du inte alls kan förstå att vårt parti inte stöder LOV, som jag ser som en näringspolitisk fråga från den moderata regeringen. Det handlar om fler företag. Alla ska vara företagare. Det är klart viktigare än hur de som finns i de här företagen, både anställda och boende, har det.

Man pratar om att valfriheten är jätte viktig. Men jag har fortfarande inte fått svar på vilken valfrihet det är man prioriterar. Det är ju valfriheten mellan bolag.

Jag tycker att valfriheten ska gälla innehållet. Hur ofta byts det personal? Hur många människor får jag möta i min vardag? Kan jag få hjälp med det ena eller det andra? Det är det som är valfriheten, inte vilka multinationella bolag jag väljer mellan. Det här är oerhört viktigt.

Jag vill säga till Margareta B Kjellin att anledningen till att vi inte stöder detta är att det finns flera viktiga punkter som inte är uppfyllda i dagens LOV. Det handlar inte om att man inte ska få välja, utan det handlar om helt andra saker som jag ska återkomma till i nästa replik.

Anf. 52 MARGARETA B KJELLIN (m) replik:

Fru talman! Två år – det går faktiskt inte så fort att bygga äldreboenden. Men vi vet att stimulansmedlen är eftersökta och går åt. Självklart behövs det fler boenden. Det är bara så tråkigt att det som hände mellan 2002 och 2006 kommer att sätta spår ute i kommunerna länge.

Sedan handlade det om innehållet i vården. Vilka insatser som man får från kommunal hemtjänst är ju i dag grundat på en behovsbedömning. Jag kan inte se någon skillnad när det gäller det i framtiden.

En av fördelarna med LOV är att man, när man har valt sin egen, kanske på ett bättre sätt kan påverka när, hur, var och i vilken form insatserna ska ske, allt utifrån vad man har fått för biståndsbedömning.

Jag kan ju inte tro att Socialdemokraterna säger att biståndsbedömningen ska bli fri i det här avseendet, att man ska kunna få precis vad man vill. För både du och jag, Catharina Bråkenhielm, vet att det inte ser ut så i verkligheten.

Förra veckan var jag tillsammans med en kvinna i min hemkommun hos kommunalrådet med ansvar för äldreomsorgen. Vi gick igenom en pärm från 2005 som hon hade om vad hennes mamma hade varit utsatt för i den kommunala omsorgen. Samtliga av oss som satt och lyssnade på berättelsen hade tårar i ögonen innan hon var färdig.

Hade det varit ett par personer som hade startat enligt LOV hade de inte uppfyllt de kvalitetskriterier som man förutsätter ska finnas. De hade inte kunnat vara kvar på sitt arbete och fått missköta äldre på det vis som den kommunala äldreomsorgen kan göra. Det är en klar fördel att vi kan få en bättre kontroll.

Anf. 53 CATHARINA BRÅKENHIELM (s) replik:

Fru talman! Margareta B Kjellin säger att det satte spår ute i kommunerna när vi byggde äldreboenden eller byggde om 2002–2006.

Ja, det gjorde det. Det är jag jätteglad för, för under den perioden byggde vi bort de här flerbäddsrummen. Vi byggde om till något väldigt bra, så att man hade sitt eget, sina egna möbler, sin egen toalett, sin egen dusch. Man kunde behålla sin värdighet och integritet. Man behövde inte köras ut i korridorerna och springa med bäcken och sådant inför andra. Vi gjorde något väldigt bra.

När man byggde om befintliga boenden tog man naturligtvis yta. För det är mer praktiskt, om man ska se det rent ekonomiskt, att ha sex stycken i en sal än att en person har en egen lägenhet på äldreboendet. Det var på bekostnad av det.

När det gäller LOV är de absolut viktigaste punkterna följande: Det är inget krav på meddelandefrihet. Man har inte krav på kollektivavtal, och man särskiljer så att tilläggstjänster bara kan erbjudas i den privata vården.

Det är tre ganska stora och tunga punkter som gör att vi absolut inte kan tänka oss att säga ja till den. Detta är dessutom konkurrenshämmande, vilket Moderaterna annars brukar höja fanorna för.

En annan sak som jag vill fråga Margareta B Kjellin gäller djur i vården. Där skulle jag vilja ha ett bra svar – det andra har vi ju debatterat ganska mycket.

Vad görs för att man ska kunna få ha djur i äldreboenden? I dag prioriterar man personalens behov framför djurens. Och när jag åker runt ser jag att det finns djur på en del ställen och att reglerna är oerhört olika.

På ett ställe som jag var på sist bodde en katt. Man fick inte ens ta från den stora budgeten för att köpa kattmat. Det finns inga riktiga regler. Och när någon i personalen blir allergisk åker hunden eller katten ut, trots att man vet att djur kan innebära att man kan sänka medicineringskraftfullt för många av dem som bor där.

Jag skulle också vilja lägga in en passus om detta med att man säger nutrition.

Anf. 54 MARGARETA B KJELLIN (m) replik:

Fru talman! Det talades om att man byggde bort och förändrade flerbäddsrumsrum. Ja, det startade med en folkpartistisk riksdagsledamot och partiledare som sade: eget rum inom långvården. Det var 1992–1994. Sedan byggde man särskilda boenden under 90-talet.

Men det som hände 2002–2006 handlade inte om att man byggde bort flerbäddsrumsrum. Det handlade om att man tog bort rum.

Man tog bort boenden, ingenting annat.

LOV och lex Sarah finns, och man är skyldig att anmäla felbehandlingar. Så är det. Det är ingen skillnad. Faktiskt kan man också avtala om meddelarfriheten.

När det gäller tilläggstjänster i dag inom hemtjänsten – det har vi också diskuterat förut – kan du på väldigt många ställen inte få storstädning, fönsterputs och annat. Du köper det i dag också. Man har inget annat val. Har man inte en anhörig som kan sköta det får man det inte tillgodosett av kommunen. Alltså måste man köpa tilläggstjänsterna i dag, och där har kommunen ställts utanför. Det tycker jag är helt okej.

När det gäller djur i vården kan jag berätta en annan historia. När min mamma skulle fylla 98 flyttade hon äntligen in på ett äldreboende. Då hade hon katten med sig, den katt som sov hos henne varje kväll. Man hade problem på det äldreboendet, för en i personalen var allergisk. Mamma levde inte så länge. Jag vet inte hur det hade gått. Varje gång hon var inne hos mamma fick hon ha munskydd och annat och ta läkemedel för att kunna klara det.

Men jag tycker att här handlar det om ett kommunalt självstyre. Jag tycker att det vore lite skräp av kommunen om den inte kunde se till att åtminstone ett av äldreboendena såg till att man kunde ha sina husdjur med sig. På andra ställen är det möjligt. Vi ska vårda det kommunala självstyret.

Anf. 55 BARBRO WESTERHOLM (fp):

Fru talman! När jag blev ordförande för Sveriges Pensionärsförbund för tio år sedan fick jag ofta frågan: Vågar jag bli gammal? Det ledde till att vi skrev en bok med den titeln om allt som behövde göras för att vi skulle kunna svara ja på den frågan. När jag läser vad vi då skrev behövde göras mot det som i dag görs och som finns i propositioner blir faktiskt svaret ja, från ett nej för tio år sedan till ett ja i år.

När utomstående tar del av den här debatten tror jag att de finner att det är väldigt lite skillnad mellan de sju partiernas målsättningar när det gäller vad vi ska erbjuda äldre människor i olika avseenden. Jag tror att det ger en trygghet ute i samhället att målen är gemensamma. Däremot när det handlar om vägen dit ser vi olika på saken.

En sak som har lyfts fram här är självbestämmande. Det är oerhört viktigt att man får vara någon hela livet ut och få tala om hur man vill ha det. Det är något som vi lyfte fram väldigt tydligt som en röd tråd i Äldreboendedelegationens skrift *Bo bra hela livet*.

Bostäder har lyfts fram här i debatten. Miljöpartiet var inte med i den här utredningen, men jag finner att Thomas Nihlén säger ja till alla våra förslag. Jättebra!

Vi ser att det behövs fler vård- och omsorgsboenden, som vi kallar de särskilda boendena, för där bor människor som är väldigt sjuka, med

demens eller med multisjuklighet. Det är klart att det blir tufft att tillgoda detta om vi inte gör andra saker.

Vi behöver bygga trygghetsboenden, därför att de siffror vi presenterade i utredningen visar att vi då ordentligt kan minska behovet av särskilt boende, vård- och omsorgsboende. Det har kommit mera forskning sedan vi skrev betänkandet som går i samma riktning. Kan man bevara aktiviteten hos äldre, om de får hålla i gång, minskas behovet av just vård- och omsorgsboende.

Det var en debatt i lördags på ABF om kultur och hälsa där det här kom fram som nya rön. Det tycker jag är väldigt bra. Då har vi fått ytterligare belägg för att det ska byggas trygghetsboenden.

Och det börjar byggas. Det planeras. Jag har aldrig varit med i en utredning där man i kommunerna innan remissbehandlingen är klar, innan det ligger proposition på bordet, börjar ta tag i frågan. Det har byggts, och det planeras och byggs. Jag är handelsresande i äldreboenden för närvarande och är ute i många kommuner och ser till min glädje hur man tar fatt i den här frågan.

Men vi behöver också förebygga ohälsa bland äldre. Där är Folkhälsoinstitutet oerhört aktivt. Jag hörde en representant från dem på en boendekonferens så sent som i går. Hon tog hela programmet, det som har efterlysts här i riksdagen. Men det är redan på gång.

Det som står högst upp på listan där och som är allra viktigast för att man ska må bra är att känna att man är behövd. Det är också visat genom forskning, både internationell och svensk sådan.

Hur åstadkommer vi den känslan? Det är naturligtvis genom att äldre får finnas kvar på arbetsmarknaden och att ideellt arbete stimuleras. Peter Örn har kommit med en utredning om hur den ideella sektorn kan samverka med den offentliga. Det är något som man absolut måste ta vara på.

Vi var inne på djuren i äldreomsorgen. Det tog vi upp i vår utredning, och det breder ut sig. Det är hundar, katter och sällskapsgrisar. Det senaste jag såg på Tre Stiftelser i Göteborg var kinesiska höns med fjädrar ända ut på klorna, och de är väldigt kärvännliga. De bodde i ett höns hus mitt på en gård, och de lade mycket ägg som äldre gick och plockade där.

Arbetsmiljöverket sade att djur sprider infektioner. När vi tittar närmare på det är det snarare människor som sprider infektioner om man lagar maten dåligt. Allergierna då? Javisst, det finns människor med allergier. Men i de kommuner där jag har varit och på de boenden jag har varit – de är många – där det finns djur säger personalen att det blir ett arbetsmiljöproblem om man tar bort djuren i vården. Då blir människor med demens så mycket oroligare. När vi fick katter och när vi fick de andra djuren blev det mycket lugnare, säger man.

Sedan vill jag ta upp två frågor som inte berörs så hemskt mycket här. Det ena är våld och övergrepp mot äldre. Jag hoppas att det kommer in i Vårdighetsutredningen. Det är inte bara mäns våld mot äldre det handlar om. Det är barn som förgriper sig på föräldrar. Det är i nära relationer det allvarligaste problemet ligger.

Sedan är det ett helt annat problem. Då kommer vi in på utbildningsidan. Det är våld och övergrepp inom omsorgen. I tidningarna läser vi om våld och övergrepp där vårdgivare förgriper sig på vårdtagare, men man skriver inte om när vårdtagare förgriper sig på personal.

Det finns en studie som visar att 40 procent av personalen i äldreomsorgen har blivit bitna, klösta och slagna och till och med utsatta för sexuella övergrepp. Risksituationen är på morgonen när den äldre ska stiga upp och duscha och när man ska byta blöja. Det finns erfarenhet av hur man kan hantera de här situationerna, men det fordrar utbildning och tid.

Funktionshinder och äldre är också en fråga som vi nog måste lyfta fram bättre. Så sent som för två veckor sedan var det ett stort EU-möte där man tog fram att lagstiftningen i länderna går i stuprör med äldrepolitiken för sig och politiken för funktionshindrade för sig. Det behöver krokas ihop när det gäller äldre så att vi gör rätt saker. Men det får vi säkert återkomma till.

Med de här kommentarerna yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.

(Applåder)

Anf. 56 EVA OLOFSSON (v) replik:

Fru talman! Jag delar mycket av Barbro Westerholms åsikter och tycker att många av de frågor hon lyfter upp är väldigt viktiga. Vi satt i Äldreboendedelegationen ihop, och vi är överens om många av de satsningar som behövs på trygghetsboende och på fler vård- och omsorgsboenden, men det vi inte riktigt är överens om är ifall alla kommuner ska vara ålagda att ha trygghetsboende eller om det ska vara frivilligt.

Det var dock därför inte jag gick upp nu, utan jag skulle vilja höra med Barbro Westerholm utifrån att vi har skrivit en motion om homo-, bi- och transsexuellas situation i äldreomsorgen. Barbro Westerholm har också skrivit en motion, ihop med Birgitta Ohlsson. I det här betänkandet försökte jag hitta något svar på dessa motioner, som ju är avslagna, och det enda jag hittade var att man, efter några rader om rätten till äldreomsorg på det egna modersmålet vilket är en väldigt viktig fråga, skriver att detta kan lösas genom LOV. Man skriver även: Även andra önskemål om behov av äldreomsorg med viss inriktning ska kunna lösas på detta sätt.

Det är den enda kommentaren till våra motioner om att på ett helt annat sätt lyfta upp homo-, bi- och transsexuella kvinnors och mäns situation i äldreomsorgen som jag kan se i det här betänkandet, och jag vill höra vad Barbro Westerholm anser behöver göras för att förbättra situationen här.

Anf. 57 BARBRO WESTERHOLM (fp) replik:

Fru talman! Det behöver göras en rad saker, men vi behöver inte göra allt genom tillkännagivanden här i riksdagen när vi ser att saker och ting händer ändå. Socialstyrelsen prioriterar nu äldrefrågor. Jag vet att Socialstyrelsen inbegriper HBT-frågorna här, och då är det i det vida perspektivet med kunskapshöjande insatser för personal.

Om vi går till boendena har vi lyft fram det i det här gemensamma betänkandet, så det remissbehandlas nu i Regeringskansliet. Här kan jag tillägga att i Stockholm är det nu på väg ett äldreboende för just HBT-personer. Det berättade Ewa Samuelsson, som har hand om äldrefrågorna i Stockholm, så sent som i går.

Här kommer det alltså att ske saker utan att vi behöver hålla på med tillkännagivanden.

Ska det vara frivilligt eller ett tvång för kommunerna att inrätta trygghetsboenden? En majoritet – dit alliansen hör – är övertygad om att det här ska ske på frivillig väg, eftersom det ser så olika ut i landet med olika behov i olika kommuner.

Dessutom är det så att om man för in detta som ett tvång så blir det under socialtjänstlagen, och vilken biståndsbedömare skulle jag vilja ha som ska avgöra om jag är tillräckligt orolig och ångestladdad för att komma i fråga för ett sådant boende?

Anf. 58 EVA OLOFSSON (v) replik:

Fru talman! Precis som man kan göra en lag om frivilligt åtagande om trygghetsboende kan man göra en där man inte biståndsbedömer, men där kommunerna ska se till att det finns en variant av trygghetsboende. Det hade vi redan uppe. Vi vill inte ha biståndsbedömning på detta.

Det jag tänkte ta upp angående motionerna om HBT är att Socialstyrelsen har kommit med en rapport och pekat på att det behöver göras mycket mer i kommunerna. Det gäller inte bara att skaffa ett boende, för många kommer kanske inte att vilja bo där, utan det gäller att personalen får utbildning och kunskap så att de på ett bra sätt kan bemöta människor som är homo- eller bisexuella. Även personal som är det ska kunna vara öppna med sin sexuella läggning och med hela den person de är när de jobbar inom äldreomsorgen.

Socialstyrelsen skriver att en av de viktigaste frågorna är att inte osynliggöra människor som är homo-, bi- och transsexuella, men jag ser inget bättre exempel på osynliggörande än att skriva: Även andra önskemål om behov av äldreomsorg med en viss inriktning skulle kunna lösas på detta sätt.

Det är den enda kommentar alliansen har när det gäller de här motionerna. Det tycker jag i allra högsta grad är ett osynliggörande.

Jag vill gärna ta upp en annan fråga också, och det är det här med psykisk ohälsa hos äldre. Socialstyrelsen talar om att långsiktiga samlade insatser behövs för detta. När jag tittar i svaret på motionen och den här frågan skriver man ungefär så här: Det går stimulanspengar till förebyggande och uppsökande verksamhet, och vi satsar på meningsfull sysselsättning.

Punkt slut, som om detta löser problemen med äldre människors psykiska ohälsa: att man får lugnande mediciner, att man inte tar det på allvar, att man inte får andra insatser.

Jag vill ha en kommentar från Barbro Westerholm om vad allianspartierna vill göra.

Anf. 59 BARBRO WESTERHOLM (fp) replik:

Fru talman! Detta är ett motionsbetänkande, och där har man hållit texten ganska kortfattad. Bakom dessa ord ligger naturligtvis mycket mer. Det kanske kan vara svårt att associera när man sitter i opposition vad som ligger bakom de texter som kommer i Vårdighetsgarantiutredningen och i en rad andra förslag som är på väg till riksdagen. Det kommer ni att se när det kommer i form av propositioner.

Det är också så att Socialstyrelsen har kommit med steg ett i vad som behöver göras. När nu Socialstyrelsen alltså prioriterar äldrefrågorna kommer steg två som man vidtar gentemot kommunerna vars självbestämmande i de här frågorna vi ändå måste respektera, eftersom det ser så olika ut på olika ställen.

Det är min kommentar till detta.

Anf. 60 CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd):

Fru talman! Det är intressant att sitta och lyssna. Det finns fördelar med att vara sist på talarlistan – man hinner lyssna in debatten och diskussionen.

Ibland tycker jag att det är, som man brukar säga, en strid om påvens skägg. Det finns väldigt mycket som den nuvarande oppositionen nu är överens med oss om, och det är vi jätteglada för. Det är bara synd att det skulle behöva ta så lång tid innan alliansregeringen fick börja jobba med dessa värdefrågor som det handlar om. När socialisterna och det socialdemokratiska blocket styrde gick det inte att snacka om detta, inte ens ute i de socialiserade kommunerna. Skulle äldre plötsligt få bestämma någonting själva?

Jag har varit med så länge i politiken så jag vet, fru talman, när socialnämnden tog beslut om vad hemtjänstpersonalen fick göra och inte göra. Man brydde sig blankt intet om vad den äldre ville. Omyndigförklaringen kom kanske inte när man fyllde 65 år, men bra nära. Då skulle plötsligt kommunen bestämma över mig, och det är ju fruktansvärt fel. Inget annat kan vara mer felaktigt.

Vad som är på gång nu och som också oppositionen har anammat – jag är jätteglad för detta – är ett tankeskifte inom synen på våra äldre, på oss äldre. Gamla blir vi allihop om vi får leva, och det vill vi ju. Jag är jätteglad för det, för detta är en människovärdesfråga.

Jag vill utmana Catharina Bråkenhielm som nästan alltid säger att människan ska vara i centrum. Jag ser det faktiskt inte riktigt så. Tänk er alla att äldrevården, en arbetsterapeut, en sjukgymnast, en sjuksköterska och en geriatriker sitter runt en person som står i centrum. Är man inte utsatt då, när alla runt en pratar om en? Jag vill att den äldre ska finnas med i ringen som en aktör och verkligen vara med och fatta besluten och tala om hur de ska fattas. Vi kanske tycker likadant om detta, men i så fall är det viktigt att vi också talar om att vi inte vill ha en person stående mitt i som man beslutar om.

Sedan är det alltid intressant, fru talman, att lyssna på oppositionens argument beträffande all form av nytänkande i mångfaldens Sverige. Plötsligt säger man: Jamen då kommer ju alla att etablera sig på Östermalm, på Södermalm och i Norrtälje. Sedan målar man ut något riktigt otäckt och obehagligt. Men jag hör aldrig er säga: Vi kan väl inte ha fri etablering av butiker, för tänk om alla etablerar sig på Östermalm.

Vi vet ju att det inte är någon som etablerar sig om det inte finns någon marknad. Jag kan inte se att varenda butik skulle ligga på Östermalm här i Stockholm. Det skulle inte funka. Likadant är det med LOV. Tänk att få lov, det tycker jag är ett jättebra ord. Det är klart att man inte etablerar sig på en plats där samma funktioner redan finns. Det säger sig självt, då får man ju stänga igen. Jag förstår inte varför ni är rädda.

Äldre frågor

Mina allianskolleger har alla på ett föredömligt sätt tagit upp de här frågorna så jag ska försöka att inte säga samma saker igen. Jag tror att det var Margareta B Kjellin som när det gäller tilläggstjänster sade precis det jag hade en anteckning om. De går ju inte att få i dag. De stackars människor som inte har några närstående och inte heller har några grannar som kan hjälpa sig har ju ingen som helst möjlighet att få de här tjänsterna. Jo, möjligtvis när regeringen har skapat avdrag för liknande hushållstjänster, som vi också har fått höra mycket fy, ack och ve om, men i övrigt finns det ingen möjlighet.

Jag säger snarare: Vad bra att en människa äntligen ska kunna teckna tilläggstjänster för att må väl! Den färska bullen som Agda kanske har haft i hela sitt liv kan man nu se till att få betala för och få någon som hjälper en, om nu inte hemtjänstpersonalen kan göra det.

Mer pengar till kommuner och landsting! Jag ska säga ärligt och uppriktigt att jag jobbar så gott jag kan för att det i budgeten ska bli mer pengar till kommuner och landsting. Ändå ska jag säga att jag träffade ett par kommunpolitiker förra veckan som sade: Vi behöver inte mer pengar till kommuner och landsting. Vi måste lära oss att använda dem på ett klokare sätt.

Så säger inte alla, det vet jag mycket väl.

Jag ska avsluta med att prata om djuren. De som känner mig väldigt väl vet att jag snarare är rädd för katter och hundar som jag inte känner. Skulle jag vara på ett äldreboende och det kom fram en katt som hoppade upp i min säng skulle jag nog bli hysterisk. Då kanske jag skulle få medicin för det, vad vet jag, om det inte finns tillräckligt med personal. Men Barbros förslag om höns tycker jag låter rätt så bra. Sådana skulle jag kunna tänka mig.

Det jag också vill säga här är att vi måste ha respekt för den äldres trygghet. Det är ingen trygghet om man är rädd för djuren. Tryggheten måste ju finnas i att det när jag blir äldre är mina behov som ska styra.

Jag var på ett annat ställe där de hade en hund som var med på arbets-schemat. Hunden tjänstgjorde. När han var ledig kom det en annan hund därför att de ingick i personalstyrkan. Det var också fräscht.

Avslutningsvis ska jag säga att jag vill fortsätta att arbeta för att kommunerna själva får bestämma. Ta bort en massa regler och låt kommunerna själva och personalen tillsammans med pensionären få bestämma vad som är bäst.

Förlåt, fru talman, att jag syndade mot den talartid jag hade anmält, men det har fler än jag gjort i dag. Jag yrkar bifall till förslagen i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 16 §.)

14 § Handikappfrågor

Föredrogs
socialutskottets betänkande 2008/09:SoU15
Handikappfrågor.

Handikappfrågor

Anf. 61 MARIA KORNEVIK JAKOBSSON (c):

Fru talman! Vi har nu någon timme framför oss där handikappfrågorna ska stå i fokus. Det är med glädje jag kan konstatera att viljan att förändra och förbättra inom det här området är stor. Det är nog allmänt känt att om människor både får ta del av och bidra med något så blir det en mångfald som inte bara gynnar den enskilde, utan hela samhället får ta del av det.

Utskottet behandlar i betänkandet 20 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2007 och 18 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2008, alltså 38 motioner. I betänkandet finns fem reservationer och tre särskilda yttranden.

Med det, fru talman, ser jag fram emot en givande debatt.

Anf. 62 LARS U GRANBERG (s):

Fru talman! En av de stora frågorna inom området handikappolitik är hur och när vi når ett tillgängligt samhälle för alla. Det behövs målsättningar som är byggda på jämlikhet och full delaktighet i vårt samhälle.

I det betänkande vi nu debatterar skriver utskottet att mycket händer på tillgänglighetsområdet. Vi siktar, vi bestämmer oss och vi skjuter på ett rörligt mål. Det är ett rörligt mål som kan bedömas helt olika. Vi väljer att bedöma det utifrån vårt perspektiv. Brukarna kanske har ett helt annat perspektiv. Jag tycker ändå att vi skulle kunna vara överens om att mycket återstår att göra för att nå målet.

Regeringens politik, eller avsaknad av politisk vilja, gör att flera nu riskerar att gå från funktionsnedsatt till funktionshindrad. Vad menar jag då med det? Den politiska viljan kan ju avläsas på olika politiska områden. För några veckor sedan hade jag en debatt med kommunikationsminister Åsa Torstensson om kassaservice i glesbygd. Jag tog upp ett fall. Det var en blind man uppe i Svanstein som hela sitt liv har klarat sig själv. Han har kunnat bo själv och har skött sina räkningar själv. Ett politiskt beslut utan den politiska viljan att använda tillgänglighetsglasögonen förändrade hans liv från att vara funktionsnedsatt till att bli funktionshindrad.

Vad är det som gör att regeringens politik kan leda till de konsekvenserna? Tittar man på jobbskatteavdraget kan man säga att det är ett val att inte satsa på den här målgruppen och se till att den får en säkrare plats på arbetsmarknaden. Man kan säga att det är ett val av incitament till gruppen friska som är inne på arbetsmarknaden i stället för ett val av incitament till gruppen funktionsnedsatta eller funktionshindrade som inte har tagit sig in på arbetsmarknaden.

I vår politik ser vi till en av de kanske största bristerna som finns i tillgänglighetsanpassningen, boendet. En satsning nu under kristider på omställning av miljonprogram, för att se till att få dem anpassade för människor med funktionsnedsättning, är ett viktigt steg för att nå ett tillgängligt samhälle för alla.

Det som förvånar mig är kanske den nyhetsmässigt stora händelsen när statsrådet Maria Larsson klev fram och sade att nu hade hon gjort en stor satsning tillsammans med SKL. Frågan för mig är vad den satsningen är. Vilka steg framåt tar man?

Det man kan läsa ut är att det satsas på att få en del tågstationer tillgänglighetsanpassade. Jättebra, men fortfarande saknas väldigt mycket.

Socialstyrelsens rapport kom för någon dag sedan. Det kom ett pressmeddelande från dem. Rapporten visar att en stor andel av dem som i dag får ekonomiskt bistånd – 35 procent av den gruppen – bär på någon sorts funktionsnedsättning. Framför allt innehåller den gruppen personer med psykiska funktionsnedsättningar. I dag faller den gruppen igenom samhällets skyddsnet, och för att överleva tvingas de att leva på ekonomiskt bistånd eller att förlita sig på hjälp från anhöriga och vänner. Så säger Håkan Ceder från Socialstyrelsen.

Gårdagens debatt på tv gav inga direkta svar till de kommuner och landsting som nu har brist på pengar och resurser. Försörjningsstöden ökar. Av dem utgör gruppen personer med funktionsnedsättning, funktionshindrade, 35 procent. De tar sig inte ut på svensk arbetsmarknad. De är inte fria. Det är inte enbart fråga om en funktionsnedsättning.

Fredrik Reinfeldt gav inget svar till kommunerna i fråga om mer resurser till försörjningsstödet i gårdagens debatt. Det gjorde han inte heller när han besökte Norrbotten.

Fredrik Reinfeldt gav heller inget svar på frågan om risken att tappa de välfärdsarbetare som gör livet tillgängligt för många människor med funktionsnedsättning i dag.

Fredrik Reinfeldt nämnde ordet kärnverksamhet. Frågan som jag kan ställa till mina meddebattörer från allianssidan är vad kärnverksamhet är om inte vettig tillgänglighetsanpassning, satsning så att en blind människa kan bo själv och inte bli funktionshindrad och vara tvungen att anlita hjälp för att kunna leva. Vad är kärnverksamhet i en kommun om inte en väl fungerande handikappomsorg?

Mycket av motståndet som finns mot tillgänglighetsanpassning i vårt samhälle bygger på normer och attityder. Jag kan också uppleva att vi under lång tid har varit helt överens. Men hur man råder bot på fenomenet leder trots att vi är överens om problembeskrivningen till olika slutsatser eller inga slutsatser alls.

I går hade vi möjlighet att lyssna på representanter från Handisam. Där framkom med all tydlighet att regeringen inte valt att be om en fullständig omvärldsanalys om vad som görs på incitamentsidan runt om i vår nära omgivning. Varför inte? Varför inte välja att ta in goda kunskaper om hur man jobbar mot norm och attityd i samhället? Tyskland har valt en modell där man har lyckats bra med att införa incitamentsprogram för gruppen med sämre syn och blinda och fått in dem på arbetsmarknaden. Italien har en modell. Amerika har en annan modell. Möjligheterna att titta och lära finns.

Den solidariska välfärdsmodell som vi har haft, inte bara i Sverige utan också i de skandinaviska länderna, har stått sig stark tills nu. Men nu plötsligt upplever vi att vi är på väg i en annan riktning. Medan andra börjar se upp till hur vi har löst problemen i vårt land – Tyskland, Italien och Amerika – ändrar vi på vår inriktning. Vi har en möjlighet. Därför vill jag uppmana regeringen och er som tillhör regeringsmajoriteten att begära in en omvärldsanalys och fundera över incitamentsprogrammen. Kalla det för vad det handlar om. Kvotera om så skulle behövas.

Möjligheten att nå målet om tillgänglighet beror på tillgången till hjälpmedel i individens vardag. Vi har under en tid kunnat följa hur hjälpmedelsvolymerna konstant har ökat kraftigt och hur kostnaderna har ökat. Med det för ögonen ställer vi socialdemokrater krav på att rege-

ringen också formulerar en nationell strategi för hur det växande behovet av hjälpmedel ska mötas. Det här är grunden för att få tillgängliga arbetsplatser. Det är grunden för att döva människor ska kunna umgås på samma sätt som vi gör i konversationer över en kaffekopp vid en kaffeautomat.

Behovet av personliga ombud är också ett område som är eftersatt. Här bör regeringen också återkomma med förslag som gör att vi får mer fart i det arbetet. Det är en viktig del i tillgänglighetsanpassningen av ett samhälle där människor som är i behov av ett personligt ombud saknar ett sådant. Därför behöver arbetet stärkas för att komma till rätta med det.

I betänkandet finns två särskilda yrkanden. Jag vill lyfta fram ett av dem. Det handlar om vikten av att regeringen och riksdagen bör se över problemen med alltför många myndighetskontakter för gruppen personer med funktionsnedsättning. Låt mig ta upp mina egna erfarenheter. Jag är förälder till två barn med funktionsnedsättning. Jag vet vad som krävs av människor, anhöriga eller personer med funktionsnedsättning, i kontakterna med myndigheterna. Jag kan föra min egen talan här i riksdagens talarstol, men för mig eller den kvinna som föder sitt första barn och i samband med förlossningen får veta att barnet har en funktionsnedsättning kan en skilsmässa ske. Det är ganska vanligt förekommande när det handlar om människor som får barn med funktionsnedsättning. Den kvinnan ska vara stark nog att möta myndigheter på samma villkor som jag. Där inser man orimligheten, och förhoppningsvis inser man behovet av ett förenklingsarbete på området.

Det är viktigt att kunna känna sig fri i samhället i stället för hindrad av det samhälle man bor i. Det måste vara lika viktigt med förenklingsarbete för människor med särskilda behov och deras myndighetskontakter som det förenklingsarbete som drivs för friska företag. Ett samordnings- och förenklingsarbete måste till.

Fru talman! Jag vill avslutningsvis ta upp frågan om LSS. Det är svårt att inte göra det. Det gäller väntan på ett nytt LSS-förslag.

Jag satt med i utredningen som kom att leda fram till en förnyad LSS-reform. Utredningen innehåller nya reformer och nya insatser. Framför allt är förslaget en besparing på gruppen som har rätt till assistans. Det var i en tid med högkonjunktur som vi lade fram det förslaget. Nu råder lågkonjunktur, och kommunerna går på knäna. Om tröskeln höjs för människor att få personlig assistans ska vi veta att dessa människor måste vända sig till socialtjänsten och socialtjänstreformens arbete. Mitt medskick är enbart att se till att finansieringsprincipen får råda fullt ut och att de människorna inte hamnar hos socialtjänsterna i kommunerna, som redan nu går på knäna. Vi hör skriket efter resursförstärkningar till kommunerna.

Huvudfrågan, fru talman, är: När kommer regeringen med besked om hur man tänker gå vidare med tillgänglighetsarbetet efter 2010?

Jag yrkar bifall till reservation 1.

I detta anförande instämde Ann Arleklo, Catharina Bråkenhielm, Christer Engelhardt och Per Svedberg (alla s), samt Elina Linna (v) och Thomas Nihlén (mp).

Anf. 63 ELINA LINNA (v):

Fru talman! Det betänkande som vi diskuterar bygger på motioner, och väldigt många av motionerna har behandlats med förenklad behandling. Det kommer därför att vara väldigt många frågor som hänger kvar när det gäller regeringens insatser och regeringens förslag i handikappolitiken. Som Lars U Granberg avslutade sitt anförande med finns det många frågor där vi väntar att regeringen kommer med förslag till svar.

Fru talman! När det gäller det här betänkandet har Vänsterpartiet två egna reservationer och två tillsammans med s och mp. Självklart står jag bakom våra samtliga reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall till reservation nr 1.

I mitt anförande kommer jag att närmare beskriva de två egna reservationerna. Men först ska jag säga några ord om tillgänglighet.

Som bekant närmar vi oss året 2010, det år då vi ska ha ett samhälle tillgängligt för alla. Det lovar den nationella handlingsplanen för handikappolitiken, beslutad här i kammaren för snart tio år sedan. Både regeringen och vi riksdagsledamöter vet att vi inte kommer att nå upp till målet. Vi i oppositionen väntar att regeringen nu skyndsamt ska redovisa hur man tänker gå vidare för att kunna uppnå de uppsatta målen.

Fru talman! Hösten 1997 berättade en undersköterska med namnet Sarah Wägnert för massmedierna om de missförhållanden som boende på ett äldreboende i Solna utsattes för, detta efter att chefer och politiker inte hade lyssnat på personalen när de tidigare påtalat problemen.

Denna händelse ledde till lagen med namnet lex Sarah, som innebär att var och en som är verksam inom omsorger om äldre personer eller personer med funktionsnedsättning enligt socialtjänstlagen eller var och en som fullgör uppgifter enligt lagen om stöd och service för vissa funktionshindrade, LSS, ska vaka över att enskilda får god omvårdnad, gott stöd och god service samt lever under trygga förhållanden och ska anmäla allvarliga missförhållanden som gäller någon enskild. Dessa skyldigheter gäller både i kommunal och i privat verksamhet. Det ska finnas rutiner på arbetsplatserna av vilka det framgår till vem och hur en anmälan ska göras.

Allt är bra så långt, men sedan följer enligt Vänsterpartiets mening den svaga länken, nämligen att anmälan ska göras till närmaste chef. Vänsterpartiet menar att anmälningarna borde gå till en helt fristående och opartisk person. I vår motion föreslår vi att denna utomstående opartiska person skulle vara länskonsulenten.

För några veckor sedan råkade jag träffa Sarah Wägnert, som nu arbetar som undersköterska på Mälarsjukhuset i Eskilstuna. Vi diskuterade lagen och problematiken med anmälan till chefen, för att jag skulle kunna berätta för mina kolleger i socialutskottet att också Sarah Wägnert är av den åsikten att anmälan ska gå till en fristående, opartisk person.

Fru talman! Vänsterpartiet har i betänkandet en annan reservation där vi föreslår att Socialstyrelsen ska få uppdraget att klargöra att stammare har rätt till hjälpmedel och att dessa hjälpmedel ingår i landstingens ansvar. Ca 1 procent av alla vuxna stammar. Det är fyra gånger vanligare att killar stammar än att tjejer gör det. Kunskapen om stamning som funktionsnedsättning är liten hos allmänheten. Det finns många fördomar om stamning. Det är inte ovanligt att omgivningen tror att den stammande personen är blyg eller kommer att "växa ifrån" stamningen.

Vänsterpartiet anser att samhället har ett ansvar för att hjälpa personer som stammar. Det finns tekniska hjälpmedel som kan erbjudas genom landstingens hjälpmedelscentraler, men i dag är det bara två landsting som har sådana hjälpmedel i sitt utbud, fastän det är landstingens uppgift att erbjuda hjälpmedel. Vi anser att det är en viktig fråga att tillgången till hjälpmedel för stammare garanteras över hela landet. Det är därför vi föreslår att Socialstyrelsen får detta uppdrag.

Majoriteten i socialutskottet blundar för verkligheten och hänvisar frågan om hjälpmedel och andra åtgärder till stöd för personer som stammar till sjukvårdshuvudmännen. Det är beklagligt att majoriteten inte inser att endast få av landets stammare får tillgång till hjälpmedel som datorprogram och speciella hörapparater, hjälpmedel som skulle bidra till att stammare får förutsättningar för ett bättre liv.

Fru talman! Jag avslutar med att upprepa mitt yrkande om bifall till reservation nr 1.

I detta anförande instämde Eva Olofsson (v), Ann Arleklo, Catharina Bråkenhielm, Christer Engelhardt, Lars U Granberg och Per Svedberg (alla s) samt Thomas Nihlén (mp).

Anf. 64 THOMAS NIHLÉN (mp):

Fru talman! Till detta betänkande har Miljöpartiet tre reservationer som vi naturligtvis står bakom, men för tids vinnande yrkar jag bifall enbart till reservation nr 1, som handlar om ökad tillgänglighet för funktionshindrade.

I det här betänkandet behandlas många motioner som tar upp viktiga och angelägna förslag till åtgärder inom handikappområdet.

Ungefär var tionde medborgare i landet har någon form av funktionshinder. Då vårt samhälle på många sätt är organiserat för människor utan funktionshinder innebär det att ett stort antal människor dagligen möter hinder när de vill leva ett oberoende och jämlikt liv i gemenskap med andra. Det behövs ett medvetet och långsiktigt arbete för att undanröja dessa hinder.

Vinsterna med att anpassa samhället så att personer med funktionshinder får ökade möjligheter att delta är många. Ett samhälle som visar att det har plats för alla människor blir ett samhälle där det är lätt att bry sig om varandra.

Miljöpartiet vill bygga vidare på vägen till jämlikhet och egenmakt för alla funktionshindrade.

Att arbetet med ökad tillgänglighet måste skyndas på är alla eniga om, men vi tycker att det går för långsamt. Vi menar att det är dags att skynda på detta genom att låta bristande tillgänglighet enligt lagen utgöra diskriminering. Det är en stor brist att man i den nya diskrimineringslagen valde att inte ta upp detta.

Att samhället är tillgängligt är en av de allra mest centrala frågorna för människor med funktionsnedsättning. Det blir extra tydligt med den terminologi man använder sig av i FN-konventionen om mänskliga rättigheter, som Sverige nu har ratificerat. Där beskrivs funktionsnedsättning som nedsättning av fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsförmåga, medan funktionshinder beskriver den begränsning som en funktionsnedsättning innebär för en person i relation till omgivningen. Man

kan uttrycka det som att man blir funktionshindrad när tillgängligheten brister.

Miljöpartiet anser därför att en av de i särklass viktigaste åtgärder som regeringen snarast bör vidta på detta område är att återkomma till riksdagen med ett lagförslag som klargör att bristande tillgänglighet ska utgöra diskriminering. Detta skulle utan tvekan skynda på utvecklingen.

Diskrimineringskommittén lade fram ett sådant förslag. Vi delar deras bedömning att arbetsgivare och andra som omfattas av lagens förbud mot diskriminering inte ska få missgynna en person med funktionsnedsättning genom att underlåta att vidta skäliga åtgärder för tillgänglighet. Att göra detta ska klassas som diskriminering.

Regeringen anser att frågan om tillgänglighet bör utredas ytterligare. Vi menar att Diskrimineringskommitténs betänkande får anses innebära att frågan är tillräckligt utredd och att det var högst olyckligt att frågan inte togs in i den nya diskrimineringslagen. Vi anser inte att frågan behöver utredas ytterligare utan att regeringen skyndsamt bör återkomma till riksdagen med ett förslag till ändring av diskrimineringslagen.

Handikappombudsmannen har konstaterat att bristande tillgänglighet är en av de största orsakerna till att funktionshindrade diskrimineras. Sveriges samlade handikapprörelse har i årtal påtalat behovet av en diskrimineringslag som inkluderar bristande tillgänglighet.

Miljöpartiet vill vara en stark kraft i samhället som bejakar mångfald, humanitet och solidaritet. Det handlar i grunden inte om vilka insatser människor med funktionshinder ska ha rätt till eller om vilken service staten ska ha råd att ge dem. Det handlar om hur relationen mellan staten och medborgarna ska förändras för att vi ska uppnå social rättvisa för alla.

I medborgarskapet ingår den självklara rätten att leva och delta på samma villkor som alla andra. Personer med funktionshinder är medborgare med rättigheter och skyldigheter som alla andra i samhället.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag ta upp frågan om personliga ombud, som vi anser är en mycket välriktad och viktig reform som vi både vill stärka, men också se en delvis förändrad konstruktion av.

Reformen som har sitt ursprung i psykiatrireformen är välriktad genom att den kommer människor med psykisk funktionsnedsättning direkt till del. Ombuden hjälper människor att få tillgång till den hjälp de har rätt att få, från kommunen, landstinget och olika stödenheter. Ombuden arbetar nära den som de är ombud för och helt på dennes villkor.

Reformen har byggts ut successivt till allt fler kommuner under de senaste åren. Det finns dock kommuner som valt att dra ned på verksamheten, och det finns också kommuner som inte har några ombud alls.

Vi anser att det behöver utgå full statlig finansiering för de personliga ombuden. Att ombud inrättas över hela landet så att de som behöver får tillgång till dem bör ses som en statlig angelägenhet. Man kan se de personliga ombuden som en anpassad konstruktion av den samhälleliga ombudsmanfunktionen, som ju i alla andra sammanhang finansieras med statliga medel. Det kan ses som en rättssäkerhetsfråga för en grupp människor som annars har påtagligt svårt att få sina rättigheter tillgodosedda.

I dagsläget utgår visserligen statsbidrag per heltidsanställt ombud som kommunerna ansöker om hos länsstyrelsen. Men bidraget täcker

ungefärligt endast tre fjärdedelar av den faktiska kostnaden. I en del kommuner har man lagt ut verksamheten på brukarorganisationer, vilket vi tycker har stora fördelar.

Vi föreslår att man förändrar konstruktionen så att de personliga ombuden kopplas till brukarorganisationerna i stället för till kommunerna. Fördelar med förändrat huvudmannskap är att man bygger bort det indirekta beroendeförhållande som i dag är inbyggt i konstruktionen. Det är svårt att stå fri i sin kritik gentemot sin egen arbetsgivare. Att stå oberoende som personligt ombud ser vi som en viktig förutsättning för att ha ett verkligt brukarperspektiv och kunna agera utifrån det. Genom att de personliga ombuden kopplas till brukarorganisationerna säkras vi en sådan utveckling.

I detta anförande instämde Ann Arleklo, Christer Engelhardt och Lars U Granberg (alla s) samt Elina Linna (v).

Anf. 65 MARIANNE KIERKEMANN (m):

Fru talman! Det betänkande som vi i dag ska debattera behandlar 38 motionsyrkanden, och jag vill yrka avslag på samtliga motioner mot bakgrund av pågående arbete på området.

Det är med stolthet jag kan konstatera att den regering jag företräder tar handikappfrågorna på stort allvar. Vår grundinställning är att Sverige ska vara ett öppet och modernt samhälle som bejakar de olikheter och den mångfald som finns och att människor ska ges möjligheter att själva påverka de beslut som rör deras egna liv.

Det handikappolitiska arbetet ska särskilt inriktas mot att identifiera och undanröja hinder för full delaktighet i samhället, som vi har hört flera personer här prata om, för människor med funktionshinder, att förebygga och bekämpa diskriminering av personer med funktionshinder och att ge alla med funktionshinder förutsättningar för självständighet och självbestämmande.

Att vara funktionshindrad behöver inte vara ett problem om samhället anpassas och görs tillgängligt för alla. Därför tillsatte regeringen som en del i tillgänglighetsstrategin i oktober 2007 en statssekreterargrupp med uppgift att utarbeta en strategi för hur målen rörande tillgänglighet ska nås fram till 2010. Strategin fokuserar på tre områden: att intensifiera arbetet med att undanröja enkelt avhjälpbara hinder i lokaler dit allmänheten har tillträde, att skapa en tillgänglig kollektivtrafik och att skapa en tillgänglig statsförvaltning.

En förutsättning för att kunna åtgärda bristande tillgänglighet är att man har kartlagt vilka bristerna är och att man följer upp om de åtgärder som har vidtagits räcker. 14 myndigheter – däribland Arbetsförmedlingen, Banverket, Boverket, Skolverket och Socialstyrelsen, som har särskilt ansvar för att genomföra handikappolitiken i sin sektor, och Handisam, Myndigheten för handikappolitisk samordning, som strukturerar – samordnar och driver på arbetet.

Som ett led i arbetet har Boverket i budgetpropositionen tillförts 6 miljoner för 2009 och lika mycket för 2010 för arbetet med enkelt avhjälpbara hinder. Dessutom har regeringen och Sveriges Kommuner och Landsting inlett ett samarbete för att intensifiera tillgänglighetsarbetet.

Brister i tillgängligheten drabbar inte bara funktionshindrade utan alla som av andra skäl, till exempel ålder, har svårt att röra sig. Detta är också en viktig aspekt, då antalet äldre äldre ökar dramatiskt de kommande åren och därmed kostnaden för till exempel färdtjänst. Frågan om bristande tillgänglighet för personer med funktionshinder ska ses som en form av diskriminering utreds för närvarande.

Fler i arbete är ett av denna regerings viktigaste mål. Detta gäller självklart även funktionshindrade, som med stöd av arbetshjälpmedel ska få möjlighet att komma ut i arbetslivet.

Ett av målen är en tillgänglig kollektivtrafik. Det är viktigt att kollektivtrafiken är användbar för alla människor i samhället. Även personer med funktionsnedsättning ska kunna ta sig till och från skola, arbete och vänner med allmänna transportmedel. För att påskynda detta arbete avsätter regeringen 150 miljoner ytterligare under åren 2009 och 2010 för att tillgänglighetsanpassa den statliga infrastrukturen.

Banverket och Vägverket fick 2006 i uppdrag att arbeta fram ett nationellt handlingsprogram för hur kollektivtrafiken ska kunna bli tillgänglig för alla. Dessutom har regeringen tillsatt en utredning som ska se över hur passagerarrättigheterna i kollektivtrafiken ska stärkas.

När det gäller tillgängliga myndigheter bör statliga myndigheter föregå med gott exempel. De har därför fått i ansvar att göra sina lokaler, sin verksamhet och sin information tillgänglig för personer med funktionshinder. Till exempel ska de lokala servicekontoren utformas så att de är tillgängliga för alla.

Vänsteroppositionen skriver i en reservation att de utvärderingar som har gjorts visar att mycket är gjort för att målen ska nås men att också mycket återstår.

Redan år 2000 beslutade riksdagen om en handlingsplan för handikappolitiken med målet att Sverige ska vara tillgängligt för personer med funktionsnedsättning 2010, och jag kan konstatera att mer har gjorts på två år av den nya alliansregeringen än vad som gjordes på sex år av den gamla vänsterregeringen.

Tekniska hjälpmedel är en oerhört viktig del i möjligheterna att klara sig själv. Det försöksprojekt som pågår i tre landsting, där man fritt kan välja hjälpmedel, är definitivt ett steg i rätt riktning mot större självbestämmande i vardagen.

Det slår mig när jag läser vänsteroppositionens motioner och reservationer att det är så enkelt att ställa krav och anklaga regeringen för att den inte gör tillräckligt utan att ägna en tanke åt eller skämmas det minsta över att man inte genomförde alla dessa viktiga åtgärder när man själv satt vid makten och hade alla möjligheter att genomföra förbättringar.

Fru talman! Alliansregeringen har fått ta över ansvaret här som på så många andra områden för vänsterregeringens tillkortakommanden, och vi kommer att göra allt vi kan för att uppnå målet om ett samhälle tillgängligt för alla.

(Applåder)

Anf. 66 LARS U GRANBERG (s) replik:

Fru talman! Först till huvudfrågorna: När får vi ett besked av regeringen, som själv gör bedömningen att man inte kommer att hinna klart med tillgänglighetsanpassningen till 2010, om vad som behöver göras mer?

Stolt – det kan man säkert vara. Sedan kommer harangen att ni har hunnit göra mer på två år än vad den tidigare regeringen gjorde. I går träffade vi representanter för Handisam som var väldigt tydliga med att det är väldigt rörliga mål. Men Kierkemann är tydlig: Under två års tid har man tagit jättestora kliv mot detta rörliga mål. Det är ett rörligt mål beroende på med vems ögon som ser på hur tillgänglighetsanpassningen har gått framåt i samhället. Kierkemann är säker, hon vet, att man har gjort rätt och att man har gjort mycket.

Angående sysselsättningen var regeringen uppvaktad av den samlade handikapprörelsen i Sverige när ni drev igenom förvärvsavdraget. I det läget ställde de handikappade krav på att använda pengarna för att minska utanförskapet genom att skapa incitament för att personer med funktionsnedsättning ska få en säkrare plats på arbetsmarknaden. Vad var det regeringen valde? Incitamentet att gynna de friska, gynna dem som är inne på arbetsmarknaden och har en säker plats.

Man kan vara stolt, men jag förstår mig inte riktigt på den stoltheten.

Huvudfrågan är: När får vi besked av regeringen om hur arbetet går vidare efter 2010?

Anf. 67 MARIANNE KIERKEMANN (m) replik:

Fru talman! Besked om att vi inte kommer att uppnå målen till 2010 har regeringen redan lämnat. Man har konstaterat att så kommer det att bli. Vad är det som återstår? Ja, där har Handisam ett stort ansvar att se över och göra utredningar. Vad man då ska göra beror lite grann på vilka delar som återstår. Som jag sade tidigare har framför allt de statliga myndigheterna ett stort ansvar för detta. Det pågår ett intensivt arbete på väldigt många olika håll för att nå målen. Vi kommer som sagt att göra allt vi kan för att nå målen.

Det är jätteenkelt att kritisera, men det har hänt väldigt mycket de senaste två åren. Vi har haft två år på oss, och beslutet fattades 2000. Det är alltså snart tio år sedan. Den förra regeringen hade sex år på sig och hade möjligheter att göra väldigt mycket. Men det har gått i slow motion. Det tycker jag är värt att påpeka.

Vad gäller förvärvsavdragen och att man valde att satsa på de friska var anledningen till det att vi ville ha så många som möjligt i arbete. För att det skulle löna sig bättre att arbeta än att gå på bidrag gjorde man den här prioriteringen. Det har visat sig att nästan 200 000 personer kom i arbete, och därmed blev det väldigt mycket mer pengar till statskassan, som man kan satsa på sådana åtgärder som handikappanpassning.

Anf. 68 LARS U GRANBERG (s) replik:

Fru talman! Då fick vi ett svar. Handisams omvärldsanalys ska ligga till grund för regeringens framtida politik när det gäller tillgänglighetsanpassningen av samhället. Det är intressant läsning; jag har hunnit gå

igenom den ganska ordentligt sedan vi fick den i går i utskottet. Kierkemann fick kanske ett exemplar också, eller åtminstone fick hon ett i dag.

När det gäller privatiseringar kan man göra det konstaterandet att om regeringen hade tagit omvärldsanalysen till sig kanske man skulle ha gjort en annan bedömning i den politik som man har skyndat fram under den här tvåårstiden. Handisam höjer ett varningens finger för steg som kan leda till ett undanträngande av tillgänglighetsanpassningen.

Analysen är jätteintressant läsning, Kierkemann, ta till dig den. Jag hoppas att regeringen tar till sig den för att undvika alla de fallgropar som belyses i rapporten. Jag är inte riktigt säker på att det är det som jag trots allt söker efter. Jag hoppas att regeringen tar till sig vad Handisam säger.

Anf. 69 MARIANNE KIERKEMANN (m) replik:

Fru talman! Det fanns inga omvärldsanalyser kvar när jag kom fram, så jag har inte sett den. Vi skulle få den på mejl, men jag har inte fått det heller.

Anf. 70 ELINA LINNA (v) replik:

Fru talman! Marianne Kierkemann tycker att vi i oppositionen ska skämmas. Jag undrar om Marianne Kierkemann inte är stolt över den handikappolitik som har förts i Sverige fram till de två senaste åren. Vi har gjort otroligt stora framsteg i handikappfrågorna. Det är inte de två senaste åren som är något revolutionerande inom handikappolitiken.

Man säger om tillgängligheten att enkelt avhjälpna hinder ska vara borta före utgången av 2010. I valrörelsen 2006 hade alla partier, och speciellt allianspartierna, väldigt hög svansföring. Man skulle se till att de enkelt avhjälpna hindren skulle bort och att tillgänglighet för alla skulle uppnås. Nu vet regeringen lika väl som vi i oppositionen att det inte kommer att ske.

Därför tycker jag att det vore väldigt intressant att höra hur Marianne Kierkemann utifrån regeringens perspektiv tänker hjälpa till för att i alla fall nå mer än vad det i dag ser ut att bli. Som det sagts här hade vi Handisam i socialutskottet i går, och man menade att det behövs attitydförändringar, det behövs rättighetsperspektiv i lagstiftning och tydligare styrning i regleringsbrev. Jag vill lägga till att det behövs pengar. Marianne Kierkemann talar om 6 miljoner. Vänsterpartiet har i årets budget 200 miljoner för tillgänglighetsåtgärder.

Anf. 71 MARIANNE KIERKEMANN (m) replik:

Fru talman! Handisams analys fick jag som sagt inte eftersom den var slut när jag kom fram. Men jag svarade tidigare på Lars U Granbergs fråga om när vi kommer att kunna nå målen. Jag har svarat: Nej, vi kommer inte att nå målen. Innan man sitter i regeringsställning vet man inte hur det ser ut rent konkret.

Ibland ser det värre ut än vad man trodde innan, och så var väl fallet i den här frågan.

Jag kan inte, förrän man har gjort ytterligare en avstämning efter den här, säga var de största problemen ligger. Men jag har räknat upp ett antal olika områden där regeringen har satt press på myndigheter och intensifierat samarbetet för att nå de här målen, vilket jag tycker är otro-

ligt viktigt. Och jag vill säga att jag är oerhört stolt över den handikappolitik som bedrivs, men det finns väldigt mycket ytterligare att göra.

Prot. 2008/09:86
18 mars

Handikappfrågor

Anf. 72 ELINA LINNA (v) replik:

Fru talman! Det finns mycket att göra, och det behövs också pengar för att vi ska kunna nå upp till exempelvis tillgänglighetsmålen.

Boverkets rapport om uppföljning visar att det behövs en tydlig ekonomisk stimulans om vi ska nå upp till målen. Boverkets rapport, som handlade om 2007 och kom 2008, visade också att kommunerna har bristande ekonomiska resurser. De klarar inte att avhjälpa hinder på grund av bristande ekonomiska resurser. Och vi vet att det i dag är fler och fler kommuner som har bristande ekonomiska resurser.

Då har jag en fråga till Marianne Kierkemann. Regeringen verkar vara rätt så hårdnackad motståndare till att ge kommunerna bättre ekonomiska förutsättningar att klara av att till exempel nå upp till målen om tillgänglighet. Finns det inte någon öppning som Marianne Kierkemann kan se för att ge mer pengar? Jag tycker att det är nästan oförsämligt att tala om att tillgänglighetssatsningen med 6 miljoner skulle hjälpa. Det räcker inte någonstans. 200 miljoner har Vänsterpartiet räknat med, och det tror jag är rätt så lågt.

Har regeringen tänkt ge mer pengar till kommunerna?

Anf. 73 MARIANNE KIERKEMANN (m) replik:

Fru talman! När det gäller kommunerna och bristande resurser är det väl så att de flesta kommuner alltid har bristande resurser. Vad det beror på kan man fundera över. Det finns de kommuner som har låg kommunalskatt och en väldigt god service till sina medborgare, och det finns de som har hög kommunalskatt och en ganska dålig service till sina kommunmedborgare. Vad det beror på kan man som sagt fundera på.

Elina Linna frågar om regeringen tänker ge mer pengar till kommunerna just nu. Vi är i en finansiell situation i Sverige, liksom i övriga världen, som ställer oerhört höga krav på hur mycket pengar som ska ut till massor av olika verksamheter. Vänsterpartiet och Socialdemokraterna har ju haft outsinliga resurser att ösa ur till både det ena och det andra. Att Vänsterpartiet har 200 miljoner förvånar mig inte ett ögonblick. Men resurserna ska ju räcka till alla olika delar.

Vi lägger 9 miljarder i år och 12 miljarder nästa år i extra förstärkning till kommunerna. Jag tycker att det är ganska mycket pengar i förhållande till de 6 miljonerna som man kan fnysa åt. Det är ändå ett speciellt bidrag till en speciell verksamhet för att göra någonting för den här tillgänglighetssatsningen.

(Applåder)

Anf. 74 GUNNEL WALLIN (c):

Fru talman! Jag yrkar först och främst bifall till socialutskottets förslag i betänkandet om handikappfrågor och avslår motionsyrkandena.

Jag har nu suttit här ganska länge under debatten och har gjort ett överslag av hur många i salen som har funktionsnedsättningar, och det var 13 av 15. Jag tänker på dem som bär glasögon.

Tillgänglighet till den fysiska miljön, till information och till kommunikation på olika sätt är tre punkter som är viktiga förutsättningar för

självbestämmande och självförverkligande för alla, men alldeles särskilt för dem som är funktionshindrade på något sätt.

I den nationella handlingsplanen *Från patient till medborgare* slås fast att handikappolitiken ska verka sektorsövergripande, och den ska vara integrerad inom alla politikområden. Det tycker jag är fantastiskt. Man har länge pratat om att man ska samverka mellan olika myndigheter, och nu helt plötsligt är det ett direktiv. Det är just då, tror jag, som man kan nå målet. Varje sektor i samhället, alla 14, har ansvar och uppdrag att göra samhället tillgängligt för alla.

Jag har tidigare haft en sejour i denna kammare och är nu åter här sedan en kort tid tillbaka. Jag kan konstatera att vissa motioner lever än. Det är ändå ett antal år sedan jag var här senast. Det som slår mig nu när jag ser förslaget i betänkandet är att nu tar man tag i det här, att nu händer det saker och ting.

Alla aktörer måste involveras. Det är glädjande att så många nationella handikapporganisationer har medverkat med ett stort engagemang, för det är just i en sådan dialog som man får fram hur vardagen ser ut och hur den kan göras bättre. Det finns massor av goda idéer som kommer fram i denna dialog.

Myndigheten som har ansvar för detta är, som vi hört här tidigare, Handisam som inrättades år 2006. De ska vara pådrivare. De ska kartlägga hur kommuner och landsting arbetar med tillgänglighetsdatabaser. De ska tillsammans med Boverket lämna en redovisning den 1 juli i år. Vi har skrivit under FN-konventionen om mänskliga rättigheter för dem med funktionsnedsättningar och ska leva upp till den, och man arbetar mot det målet. Boverket och Sveriges Kommuner och Landsting driver också en informationssatsning för att enkelt avhjälpa hinder. Här har bland annat nämnts arbetet för en tillgänglig kollektivtrafik och tillgänglig statsförvaltning. Vi fick i går vid mötet i socialutskottet rapporter från Handisam om hur långt det har kommit. Och även länsstyrelserna har ett arbete att utföra som Handisam ska kolla upp.

När man lyssnar på information, som vi gjorde i socialutskottet i går, är det ganska intressant hur man uppfattar den. Om vi alla i socialutskottet som lyssnade skulle skriva en berättelse om hur vi hade tagit till oss informationen, skulle det bli ganska många olika versioner, för man hör bara det man vill höra.

Jag hörde att myndigheterna har tagit till sig uppdraget och att 70 procent av dem har skapat handlingsplaner och arbetar efter dem. De fysiska hindren har man först tagit tag i. Men man har även kommit en bra bit när det gäller kommunikationsmöjligheterna. De kommer starkt, sade personen som var i socialutskottet i går. Han sade också att de är medvetna om att målsättningen är rörlig och fylls på kontinuerligt. Man vet ju själv att visst kan man skapa nya behov. Det kommer ständigt nya behov, och då får man fylla på och prioritera utifrån det.

Vi ser med tillförsikt fram mot 2010, då arbetet ska redovisas. Jag är också säker på att det finns mer att göra. Jag kan ta ett exempel på vad som händer i kollektivtrafiken i Skåne. Rullstolsburna ungdomar klarade inte att ta sig upp på tåget och fick inte hjälp.

Alla vi – även om några har funktionshinder i form av dålig syn – kan visa hänsyn och inte tränga sig in och fylla tåget, utan se till att hjälpa

andra upp på tåget och skapa utrymme. Vi vet alla hur trångt det är på de skånska tågen.

Att visa hänsyn mot varandra betyder väldigt mycket.

För var och en i arbetslaget är det otroligt viktigt för självkänslan att efter sin förmåga ha en uppgift, att ha sysselsättning, att ha arbete helt eller delvis.

Jag arbetar i brukarorganisationerna – i fontänrörelsen med psykiskt långtidssjuka. Med tanke på det som Lars U Granberg tog upp i sitt anförande vill jag säga att det är viktigt att man kompletterar med brukarorganisationerna.

Personligt ombud nämns. De gör jättestora jobb. Vi inom fontänhusen gör också stora jobb.

Vi har ca 75 medlemmar i det minsta fontänhuset, i Båstad där jag är ordförande. I verksamhetsberättelsen från förra året kan man se att elva kommit i arbete med lön, fyra hade arbetstränat, tre hade brutit sin sjukskrivning och sjukersättning och sex hade arbetat ideellt utanför huset. Det blir 24 personer.

Detta skedde med hjälp av småföretagare på orten. Det fungerar jättebra. Det är fantastiskt att se hur dessa människor när de kommer tillbaka till huset och berättar om detta strålar av självkänsla.

LSS-kommittén, med Kenneth som ordförande, bereds ju. Därför behandlar vi inte de ärendena i dag. Det har vi kommit överens om i utskottet.

Frågan om hundar har tagits upp. Det handlar om ledarhundar som gör ett fantastiskt arbete. Här är en jättestor möjlighet. Det är vi överens om. Det är väl något bra att arbeta vidare med. Alliansen har lyssnat på de olika företrädarna. Det pågår ett försöksarbete.

Med tanke på den förra debatten om äldre finns det flera områden där man kan använda sig av djur.

Så har vi frågan om hjälpmedel. Jag glömmer inte de motioner som fanns tidigare om hörhjälpmedel, glasögon och så vidare. Om man vill göra något enligt hälso- och sjukvårdslagen är det sjukvårdshuvudmännen som har ansvar för det.

I Skåne-regionen har man tagit tag i frågan om hörhjälpmedel. Alla som vill kommer att få hörhjälpmedel. Det känns jättebra. Det är landstingens uppgift.

Massor av saker är gjorda. Det finns fler kvar att göra. En apparat har satt i gång med alla tillsammans där vi också måste vara förebilder.

Jag tycker att alliansen och folkhälsominister Maria Larsson verkligen har fått fart på detta för att nå målen inom handikappolitiken, men det finns mer att göra och allt kostar inte.

Alla måste bidra. Vi måste ge möjlighet till viss valfrihet. Tillsammans kan vi åstadkomma ett lysande resultat.

(Applåder)

Anf. 75 LARS U GRANBERG (s) replik:

Fru talman! Gunnel Wallin nämnde Handisam som en viktig part i arbetet med att få ett tillgänglighetsanpassat samhälle.

Gunnel tillhör ju Centerpartiet och vi har hört hur Centerpartiet vummar för lagen om valfrihet och andra typer av valfrihetsmodeller.

Lyssnade man på Handisams åsikter om hur det kan påverka tillgänglighet för människor med funktionsnedsättning innan man genomförde den lagstiftningen?

Anf. 76 GUNNEL WALLIN (c) replik:

Fru talman! Som jag sade lyssnar man med olika öron. Jag använde mina öron och lyssnade. Jag tycker att man har kommit en bra bit på väg. Utifrån den kunskap jag har efter min korta tid i socialutskottet tycker jag faktiskt att man har kommit en bra bit. Man har fått grepp om frågan och en helhetssyn. Det tycker jag är väldigt viktigt.

Jag sade också att det kommer att finnas saker kvar att göra. Det kommer det alltid att finnas, men vi är en bra bit på väg.

Anf. 77 LARS U GRANBERG (s) replik:

Fru talman! Det råder ingen tvekan om att mycket görs. Det är vi överens om, men vi är inte överens om att väldigt mycket återstår att göra.

Lagen om valfrihetssystem har varit en stor fråga för Centerpartiet som har drivit på kraftigt. Det är underligt om man inte har tittat på vad Handisam säger:

Konsekvensen med sådana system är att en risk är att valmöjligheterna blir färre om personer med funktionsnedsättning inte har reella möjligheter att göra sina val på samma villkor som övriga medborgare.

Så skriver Handisam.

Vidare säger man: Eftersom en del personer med funktionsnedsättning behöver stöd i att komma in på arbetsmarknaden kan det ökade individuella ansvaret försvåra möjligheten att få en anställning.

Man tittar på kravställningar i större perspektiv än lagen om valfrihetssystem.

Det jag vill säga är att man ju kan föra en politik så att pendeln slår väldigt kraftigt. En del gånger beskylls vi för att vara de som bara värnar det offentliga, vilket är fullständigt fel. Man kan också se att pendeln har slagit väldigt kraftigt från det nuvarande regeringsunderlaget till att enbart handla om valfrihetssystem och valfrihet.

Man lyssnar inte ens på Handisam som har en specifik uppgift att sköta, nämligen att signalera om det finns risker. När man är ivrig påhjärare av valfrihetssystem tycker jag att man borde ha lyssnat på Handisam i det här fallet.

Anf. 78 GUNNEL WALLIN (c) replik:

Fru talman! Vi kan ta frågan om arbetsmarknaden och det exempel som jag gav som jag väl känner till när det gäller brukarorganisationernas möjlighet att hjälpa de psykiskt långtidssjuka och funktionshindrade till arbete. Den lösning som vi hade lyckats med i fontänhuset i Båstad till en mycket liten kostnad och ett stort socialt engagemang från småföretagarna tycker jag är en prestation värd att lyfta upp. Det har regeringen faktiskt gjort. Regeringen har inom psykiatrin satsat mer pengar på fontänhusen och personliga ombud.

Det som lyfts upp som viktigt är att det är på individens villkor och inte på organisationens. Det är individen och individens valfrihet som är viktig.

Prot. 2008/09:86
18 mars

Handikappfrågor

Anf. 79 TOBIAS KRANTZ (fp):

Fru talman! För något år sedan hade jag förmånen att besöka dagverksamheten Pussel i Vetlanda i mitt hemlän, Jönköpings län. Det är en dagverksamhet för företrädesvis unga människor med förståndshandikapp.

Jag kommer aldrig att glömma glädjen i blicken hos de unga människor som fanns på den här dagverksamheten över att tillhöra ett arbetsgång, att tillhöra ett sammanhang, att tillhöra en gemenskap. Jag skulle önska att fler unga och äldre människor med den här typen av handikapp fick den möjligheten.

Jag kommer heller aldrig att glömma det starka engagemang som fanns hos personalen som brann för sin uppgift och brann för sitt kall att se till att människorna på dagverksamheten skulle få en så bra och dräglig tillvaro och ett så meningsfullt liv som möjligt.

Jag nämmer detta för att det i mångt och mycket sammanfattar min drivkraft när det gäller handikappolitiken. Det är därför jag är aktiv och brinner för att vi måste se till att människor med funktionshinder, fysiska eller psykiska, ska få ett så drägligt liv som över huvud taget är möjligt.

Det är drivkraften i mitt socialliberala engagemang. Det är drivkraften i att försöka få fler människor att komma bort från det som vi i Folkpartiet har kallat det glömda Sverige och ut i offentligheten ljus och bli en del av det samhälle som vi andra finns i.

En viktig symbol för en offensiv svensk handikappolitik har under många år varit LSS, alltså lagen om stöd och service. Denna lagstiftning genomfördes i början av 1990-talet under den förra borgerliga regeringen och på initiativ av den dåvarande socialministern Bengt Westerberg. Detta var en väldigt viktig frihetsreform i vardagen för de människor som har mycket stora behov av stöd från samhället för att de ska kunna leva ett så drägligt och bra liv som möjligt.

Detta är en frihetsreform som var ifrågasatt när den genomfördes. Den fick på sina håll mycket kritik. Det är också en reform som under den tid som den har funnits många gånger har utsatts för ett intensivt krypskytte, inte offentligt men från inte minst många socialdemokratiska kommunpolitiker.

Nu har LSS-kommittén kommit med ett betänkande där det råder en enighet över alla partigränser om att det nu ska vara en nationell rättighetslagstiftning. Jag tycker att det är bra att alla partier nu kan enas om detta, men så har det inte alltid låtit. Jag vill bara påminna om det, och jag är glad över att vi har kommit så pass långt.

LSS-kommittén har lagt fram ett antal förslag till reformer som nu bereds i Regeringskansliet. Jag hoppas att det kommer att bli ett positivt utfall av detta.

Jag vill från Folkpartiets sida deklarerat att vi naturligtvis är beredda att genomföra reformer för att se till att denna reform blir ekonomiskt och mänskligt hållbar i ett längre perspektiv. Men vi kommer aldrig att rucka på grunderna i den svenska assistansreformen som handlar just om

att skapa ökad frihet och ökade möjligheter för funktionshindrade, framför allt de allra svårast funktionshindrade.

Fru talman! Regeringen för en mycket offensiv handikappolitik. Sverige har tillträtt FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionshinder. Regeringen har tillsammans med Sveriges Kommuner och Landsting tagit fram en strategi om hur man ska kunna få bort enkelt avhjälpna hinder.

Vi gör en satsning på fritt val av hjälpmedel inom handikappomsorgen. Vi satsar resurser på fontänhusen som faktiskt har visat sig ha en mycket effektiv verksamhet när det gäller att se till att människor faktiskt kommer tillbaka i arbete.

Vi satsar på ökad sysselsättning för människor med funktionshinder. Av Handisams beskrivning, som vi fick en föredragning av i socialutskottet häromdagen, framgår att det sker rätt många spännande och viktiga åtgärder inom det handikappolitiska området just nu.

Det har förts en dialog mellan regeringen och den ideella sektorn om hur man ska kunna utveckla samarbetet mellan det offentliga och den ideella sektorn.

Vi har också vidtagit ett antal åtgärder för att se till att människor som är handikappade och funktionshindrade ska kunna komma in på arbetsmarknaden. Låt mig bara få påminna om nystartsjobb och nyfriskjobb. Lars U Granberg sade tidigare att vi inte gör någonting för att handikappade ska komma in på arbetsmarknaden. Det är precis det som vi gör. Vi gör i stort sett ingenting annat än att försöka se till att de som står längst bort från arbetsmarknaden kommer in på arbetsmarknaden. Det är annat än på er tid. Då kastades de ut i ett permanent utanförskap.

Vi ser också till att de människor som under många år har tvingats leva på förtidspension nu får en chans att komma tillbaka. Vi har sett till att människor som lever på förtidspension får möjlighet att behålla sin förtidspension – slipper bli av med den – samtidigt som de arbetar. Det är en otroligt efterlängtd reform för många människor som har hamnat i denna svåra situation. Detta är någonting som har varit mycket efterfrågat och mycket uppskattat.

Vi gör en massiv satsning på att också människor med funktionshinder på olika sätt ska kunna få ta del av arbetsmarknaden. Oavsett hur mycket det handlar om – även om det gäller bara en timme i veckan – ska dessa människor ha chansen att komma ut på arbetsmarknaden. Arbetslinjen ska gälla också för människor med funktionshinder.

Fru talman! Det är tuffa ekonomiska tider nu i Sverige och i omvärlden. Det är tuffa ekonomiska tider för människor, för företag, för kommuner, för landsting och för staten. I tuffa ekonomiska tider gäller det att fundera på vilka prioriteringar man har. I tuffa ekonomiska tider gäller det att hålla i pengarna, att vara ansvarsfull och att prioritera. Det gäller att ha hårda nypor för att värna mjuka värden. Då duger det inte att som oppositionen sprätta i väg pengar än hit och än dit. Ena dagen är det mångmiljardbelopp för att täcka löpande förluster i den svenska bilindustrin, andra dagen är det höjd a-kassa, tredje dagen är det höjda pensioner. Detta duger inte om man vill föra en ansvarsfull ekonomisk politik. På i stort sett alla utgiftsområden vill oppositionen ha ökade utgifter.

Detta håller inte. Varje vecka och varje dag kommer oppositionen med nya förslag på ständigt ökade utgifter på i stort sett alla utgiftsområden.

Oppositionens pressmeddelandepolitik är inte seriös. Om man inte klarar av att prioritera drabbas kärnan i den svenska välfärden. Med Socialdemokraternas politik riskerar man att behöva ta pengar från den svenska välfärden för att de ska kunna hamna i amerikanska bildirektörers privata fickor.

Elina Linna från Vänsterpartiet sade tidigare att hon vill att 200 miljarder kronor ska satsas på ökad tillgänglighet för funktionshindrade. Jag misstror inte alls den ambitionen. Men var finns dessa pengar, Elina Linna, i ert budgetalternativ?

Om man går igenom Vänsterpartiets budgetalternativ är det ökade utgifter på i stort sett alla områden. I huvudsak ska dessa utgifter finansieras via massiva skattehöjningar i 60-, 70- eller 80-miljardersklassen. Det är så ni vill finansiera era utgiftsökningar på i stort sett alla utgiftsområden.

Strax före jul kom Elina Linnas partiledare Lars Ohly på att det kanske inte är så smart och begåvat att mitt i en brinnande lågkonjunktur kraftigt höja skatterna för låg- och medelinkomsttagare. Det drar nämligen in massvis med köpkraft som leder till att den ekonomiska recession som vi har i dag kraftigt förvärras. Då sade Lars Ohly att det kanske inte vore så klokt att gå vidare med dessa massiva skattehöjningar. Vips, där försvann den satsning på tillgänglighet som Elina Linna vill göra. Vips, där försvann de satsningar på höjda garantipensioner som Vänsterpartiet också vill genomföra. Vänsterpartiets ekonomiska politik är inte seriös. Den är ett ekonomiskt moras.

Med tanke på den samverkan som Socialdemokraterna nu har med Vänsterpartiet drabbas också Socialdemokraternas ekonomiska politik av en stor trovärdighetskris.

Fru talman! Oppositionen bygger luftslott med låtsaspengar, och det är den svenska välfärden som får betala priset.

När det är tuffa ekonomiska tider sätts den politiska viljan på prov. Vi från Folkpartiets sida kommer aldrig att förtrötts i kampen för det glömda Sverige.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga motioner och reservationer.

(Applåder)

Anf. 80 LARS U GRANBERG (s) replik:

Fru talman! Tobias Krantz börjar så bra med utgångspunkt i det socialliberala Folkpartiet. Under Bengt Westerbergs ledning genomförde man LSS. Ingen har varit mot det. Vi i den socialdemokratiska riksdagsgruppen har aldrig varit mot det.

Sedan gick Tobias Krantz vidare och blev den folkpartist som han är i dag. Borta är ansvarstagandet när det handlar om socialförsäkringssystem. Borta är den sociala känslan när det handlar om att klämma åt människor.

Tobias Krantz talar om att sprätta i väg pengar. Det är ett intressant fenomen. När Tobias Krantz och alliansregeringen tog över var det plus 70 miljarder kronor i de offentliga finanserna. Därifrån och fram till i dag har ni tappat 130 miljarder kronor i de offentliga finanserna. Var är dessa

pengar? Har de satsats på tillgänglighet? Har de satsats på att stärka de människor som står långt från arbetsmarknaden? Eller är det ett incitamentsprogram till oss människor som har haft kraft och ork att få in foten på arbetsmarknaden? Nej, det handlar om förvärvsavdrag för friska människor i stället för att man tittar på vad andra länder gör. En fråga handlade om vilka incitamentsprogram som andra länder gör på området.

Jag har en fråga till Tobias Krantz. Jag var med på en debatt med Nyamko Sabuni uppe i Norrbotten. Hon uttryckte då att politiker inte har med mångfaldsarbetet att göra. Delar Tobias Krantz den syn som hans egen mångfaldsminister har, att politiken inte har någonting med mångfaldsarbetet att göra?

Anf. 81 TOBIAS KRANTZ (fp) replik:

Fru talman! Jag vet inte om jag ska skratta eller gråta över detta inlägg om Socialdemokraternas syn på den ekonomiska politiken. Har Lars U Granberg missat att det finns en global finanskris? Har Lars U Granberg missat att det är en kraftig lågkonjunktur som nu drabbar inte bara Sverige utan stora delar av den industrialiserade världen och stora delar av världen över huvud taget? Har det gått Lars U Granberg förbi? Har det gått Lars U Granberg förbi hur det socialdemokratiska budgetalternativet ser ut? På varje utgiftsområde föreslår Socialdemokraterna ökade utgifter. Vad skulle det leda till, Lars U Granberg?

Regeringen för en ekonomisk politik som går ut på att nu när det är dåliga ekonomiska tider måste regeringen underbalansera budgeten. Ja, det kommer att vara underskott i statens finanser. Men titta runt om i världen, Lars U Granberg! Så gör alla länder som för en politik för att motverka lågkonjunkturen, oavsett om de har höger- eller vänsterregeringar.

Hur ser då Socialdemokraternas ekonomiska politik ut? Jo, på varje område har man ökade utgifter. Med Socialdemokraternas politik skulle budgetunderskotten växa och bli gigantiska. Det skulle slå mot räntorna och den svenska välfärden. Det är sanningen om Socialdemokraternas ekonomiska politik.

Dessutom har man slagit följe med Vänsterpartiet som inte direkt har någon tradition av ekonomisk ansvarsfullhet. Det kastar en lång och mörk skugga över Socialdemokraternas förmåga att driva ekonomisk politik i Sverige.

Mitt starka intresse för att vi ska hålla ordning i de offentliga finanserna bottnar i mitt engagemang för de svaga grupperna, de grupper som inte klarar sig utan samhällets stöd. De rika och friska klarar sig alltid, oavsett hur ekonomin ser ut. Men kör vi statsfinanserna och de offentliga finanserna i botten drabbas den svenska välfärden och bland annat de handikappade. Därför brinner jag för att vi måste se till att vi får en ansvarsfull ekonomisk politik. Det borde också Lars U Granberg göra.

Anf. 82 LARS U GRANBERG (s) replik:

Fru talman! Jag har varit riksdagsledamot sedan 1994 och har därför ganska god erfarenhet av att ståda upp efter en borgerlig regering. Då gjorde vi det tillsammans med Vänsterpartiet, och jag tror att vi fixar det den här gången också. Var inte orolig för det, Tobias Krantz!

Ni har tappat 130 miljarder kronor i de offentliga finanserna, men fortsatt håller ni fast vid en lågskattepolitik. Kan Tobias Krantz förklara för mig på vilket sätt lägre skatt för människor som förvärvsarbetar och för människor som har stora villor gynnar funktionshindrade? Er så kallade utanförskapspolitik för att få in människor på arbetsmarknaden har ju misslyckats. Arbetslösheten för gruppen funktionsnedsatta har inte blivit lägre under det borgerliga styret utan snarare tvärtom.

Var finns drivkraften och incitamenten? Jag saknar socialliberala tankar och dem som stod upp för en trygg socialförsäkring. De funktionshindrade finns också i a-kassesystemet och sjukförsäkringssystemet med mera. Dessa system har ni socialliberaler som tidigare stod upp för dem varit med och monterat ned.

Var lugn, Tobias Krantz! Vi har rätt upp efter er förut och vi kommer med all säkerhet att göra det igen.

Anf. 83 TOBIAS KRANTZ (fp) replik:

Fru talman! Jag vill påminna Lars U Granberg om att enligt många bedömningar skapade regeringens ekonomiska politik före krisen – en internationell finanskris och en global lågkonjunktur som inget land dessvärre undgår – ett par hundratusen jobb. Konjunkturinstitutet, som verkligen inte är någon propagandaapparat för regeringen, konstaterade att kanske en tredjedel av dessa jobb aldrig hade kommit till om inte regeringen lagt om den ekonomiska kursen i politiken, bland annat genom att införa jobbavdraget. Det ledde till fler jobb.

Jag är tacksam för att vi har dessa jobb nu när vi går in i denna djupa lågkonjunktur. Utan dem hade våra statsfinanser sett ännu bistrare ut.

Det är inte sant som Lars U Granberg säger att vi inte gör något för de människor som är funktionshindrade, handikappade och står långt från arbetsmarknaden. Det är precis tvärtom. Vi har infört nyfriskjobb och nystartsjobb. Vi ser till att de som lever på förtidspension slipper få sin förtidspension ifrågasatt och i stället får tjäna pengar utan att få pengarna indragna. Detta har vi genomfört, Lars U Granberg. Det gjordes inte under den socialdemokratiska regeringens tid.

Vi står upp för trygga socialförsäkringar och en trygg välfärd. Det handlar dock inte bara om vackra ord. Det måste också hänga samman i en klok ekonomisk politik. Problemet med Socialdemokraternas politik i dag är att det är många vackra ord och löften, långa utgiftslistor och önskelistor samt ständiga paket som krävs dag efter dag. Det finns dock ingen ekonomisk uppbackning och inget ekonomiskt sammanhang för dessa löften, och därför faller detta platt till marken.

Till syvende och sist, Lars U Granberg, är det den svenska välfärden som får betala priset för det socialdemokratiska partiets ansvarslöshet. Det är sanningen.

(Applåder)

Anf. 84 ELINA LINNA (v) replik:

Fru talman! Jag begärde ordet innan Tobias Krantz frågade mig var vi får de 200 miljonerna från. Tobias Krantz vet att vi inte skulle ha sänkt skatterna. 80 miljarder försvann när regeringen sänkte skatterna. Förmögenhetsskatten togs bort och klassklyftorna ökar. Regeringens politik leder till nedmontering av den svenska välfärdsmodellen.

Finansutskottet kommer efter oss och jag begärde inte ordet för att föra en ekonomisk-politisk debatt.

Jag begärde ordet för att Tobias Krantz talade om att regeringen satsar på fontänhusen. Jag uppfattade det som att Gunnel Wallin också menade att regeringen satsar på fontänhusen. Jag sitter i styrelsen i fontänhuset i min hemkommun. Där diskuterar vi ofta regeringens satsning. Det är riktigt att regeringen talar om fontänhusen och att den verksamheten verkligen är värd att stötta. Men vad är det för satsningar regeringen har gjort konkret, Tobias Krantz? Hur mycket pengar har man gett till fontänhusrörelsen?

Anf. 85 TOBIAS KRANTZ (fp) replik:

Fru talman! Regeringen har anslagit pengar till fontänhusen. Exakt hur mycket pengar kan Elina Linna läsa i den senaste budgeten. Jag tror dock att Elina Linna har rätt i att det inte är riktigt klart hur och enligt vilka principer pengarna ska fördelas. På den punkten kan Elina Linna ha rätt. Det finns dock pengar avsatta i budgeten för att stödja fontänhusens viktiga verksamhet.

Elina Linna säger att hon inte vill föra en ekonomisk-politisk debatt. Det kan jag kanske förstå. Man kan dock inte göra det så enkelt för sig och bara säga att det får finansutskottet ta, för ekonomisk politik, social politik och välfärdspolitik hänger ihop. Man kan inte bara satsa pengar på ett område och att ta dem någonstans ifrån, utan man måste våga se politiken i sitt sammanhang.

Vänsterpartiet har tidigare föreslagit massiva skattehöjningar på kanske 80 miljarder kronor för att täcka in ett antal nya utgifter. Det kan exempelvis vara höjda garantipensioner eller ökade tillgänglighetssatsningar.

Lars Ohly deklarerade strax före jul att det inte är så klokt att mitt i en brinnande lågkonjunktur genomföra en kraftig skattechock eftersom det slår kraftigt mot låg- och medelinkomsttagarna och mot efterfrågan när vi redan har tuffa ekonomiska tider.

Om skattehöjningar på 80 miljarder inte längre gäller, var finns då pengarna till den här angelägna satsningen som både Elina Linna och jag vill ha? Den frågan måste Elina Linna kunna svara på i en debatt som handlar om tillgänglighet och stöd till funktionshindrade, annars blir debatten meningslös.

Hur blir det med tillgänglighetssatsningen på 200 miljoner kronor om alla de skattehöjningar som skulle finansiera era utgiftsökningar inte längre gäller?

Anf. 86 ELINA LINNA (v) replik:

Fru talman! Det handlar om prioriteringar. Vänsterpartiet prioriterar pengar för att nå tillgänglighetsmålen. Vi tänker inte prioritera pengar för att subventionera till exempel hushållsnära tjänster för medel- och höginkomsttagare som gott och väl kan betala dessa tjänster vitt så att de som utför tjänsterna kan betala skatt och ge oss mer pengar till välfärdstjänsterna. Också personer med funktionsnedsättning skulle få större möjligheter. Till exempel skulle organisationerna kunna få större ekonomiskt stöd från staten.

Jag vill fortsätta tala om fontänhusen eftersom detta är en handikappolitisk debatt. Fontänhusen är en viktig verksamhet när vi talar om personer med psykisk funktionsnedsättning.

Jag vill berätta för Tobias Krantz att det finns oro och osäkerhet inför vad regeringen vill med sina satsningar på fontänhusen. Jag är tacksam om Tobias Krantz kan klargöra här och nu hur regeringen egentligen tänker verkställa de satsningar som man talar om.

Anf. 87 TOBIAS KRANTZ (fp) replik:

Fru talman! Det verkar som om vi ändå är överens om att regeringen gör rätt så kraftfulla satsningar på fontänhusen. Jag uppfattar Elina Linna som att hon håller med om det.

Vi ska naturligtvis se till att skingra den osäkerhet och den oro, om det nu finns en sådan, inför exakt hur de här pengarna ska fördelas och enligt vilka principer det ska gå till. Jag tror att det finns skäl för regeringen att återkomma i den frågan, och det kommer regeringen också att göra.

Men jag är glad över att vi nu är överens om att regeringen faktiskt gör kraftiga satsningar på fontänhusen. Precis som Elina Linna säger gör fontänhusen en fantastisk insats, och har så gjort under många år. Jag tycker inte att de har fått den uppmärksamhet och erkänsla som de förtjänar för det arbete de har gjort.

Men jag tycker också att Elina Linna försöker smita ifrån frågan om finansiering. Jag ber om ursäkt, fru talman, för att jag biter mig fast vid den frågan. Vi måste ju se till att politiken hänger ihop. Jag kan förstå att Elina Linna säger att ni inte gillar de skattesänkningar som regeringen har genomfört för låg- och medelinkomsttagare. Låt oss säga att man från början har sagt att man ska ta tillbaka det här och höja skatterna med 60–80 miljarder kronor och att det ska användas till att finansiera angelägna satsningar exempelvis när det gäller tillgängligheten. Sedan kanske man kommer på att det nog inte var så smart att mitt i brinnande lågkonjunktur höja skatterna för dem som tjänar minst därför att det inte är bra ur konjunktursynpunkt. Då försvinner finansieringen för de viktiga och angelägna satsningar som naturligtvis behöver genomföras; det jag håller med om. Men den ekonomiska politiken och socialpolitiken måste hänga ihop. Man kan inte bara stå i talarstolen i den socialpolitiska debatten och säga att alla ska få mer pengar när man inte har någon finansiering för det när man diskuterar det i den ekonomiska politiken när finansutskottet har debatt. Politiken måste hänga ihop.

(Applåder)

Anf. 88 CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd):

Fru talman! Kära vänner! Också detta är en synnerligen viktig debatt. Även om det är enbart motioner som föranleder debatten är det en viktig debatt för alla personer som är särskilt berörda av handikapppolitiken.

Jag är glad för att den här regeringen har sett handikapppolitiken som ett stort och vitt område där man nu aktivt arbetar med olika departement. Jag tror att den tiden är slut då vi kan sätta olika politiska frågor i fack och säga: Det sköter den, det sköter de och det sköter de.

Vi måste tillsammans samarbeta för att uppnå de mål vi har. Det är därför jag vill säga att Maria Larsson, vår minister som har ansvar för det här området, är en eldsjäl när det gäller att få saker och ting utträttade. Jag vet att det arbetas i olika departement. Samtidigt har flera av mina kollegor här sagt att också kommuner och landsting numera arbetar tillsammans. Man skrev en artikel i höstas där man skrev under att man nu ser till att enkelt avhjälpa hinder och att det verkligen händer någonting. Det känns bra för mig.

Det känns också bra att Boverket och SKL under 2009 och 2010 genomför en informationssatsning i landets kommuner och landsting om detta. Det tycker jag känns jättebra!

Fru talman! Jag skulle önska att ett samhälle planerades på ett sätt så att alla kan trivas. Då behöver vi inte heller ha någon övrig anpassning, i varje fall inte särskilt ofta. Både byggherrar och alla vi andra borde tänka

inifrån på hur vi skulle kunna bygga för att göra det hela tillgängligt för oss alla.

Herr talman! Även om vi inte har bestående funktionshinder, mer än glasögon, onda fötter och grejer, kan vi av och till bli funktionshindrade under några månader. Jag fick för min del en mycket elakartad fotfraktur när min äldste son var fem veckor. Jag hamnade då i en mycket besvärlig situation med ett gipsat ben, kryckkäppar och allt under sex sju veckor. Då såg jag hur svårt det var. Det var ganska nyttigt för mig trots att jag som sjuksköterska hade god insikt om att saker och ting blir annorlunda när man får en funktionsnedsättning. Men jag såg också då att det på en del ställen gick alldeles utmärkt med kryckkäpparna. På andra ställen var det omöjligt att klara sig. Det är klart att alla människor någon gång kommer att uppleva att man inte kan hoppa bock som man gjorde i skolan, utan att det finns andra verkligheter hos oss människor.

Hur eller på vilket djupgående sätt en person känner sig funktionshindrad beror också på hur vi planerar vårt samhälle. Förra året hade jag möjlighet att besöka Nice några dagar helt privat. Jag blev så förvånad och frapperad av denna stad, närheten till paradiset i vattnet och alltihop. Men det fanns en sak som jag aldrig förr hade sett. Längst ned vid stranden fanns en central uppbyggd med små röda plastbilar – jag kallar dem så. Detta hade man byggt för funktionshindrade människor som var rullstolsburna. De kom dit i sina badkläder och fick hjälp med bilen att åka ut i vattnet och bada precis som alla vi andra.

Jag är tvärsäker på att det inte var något politiskt beslut som låg bakom, utan det var någon som hade en vision, en tanke och en bredd att kunna se att man här kunde ge möjlighet även för dem som inte själva kan gå ut i havet att göra det.

När det gäller detta nytänkande och denna kreativitet för att förbättra en situation för våra funktionshindrade tror jag att vi med opinionsbildning, information och breda ansatser kan göra mycket mer för att se till att idéerna kommer fram.

Därför skulle jag, herr talman – som jag önskar välkommen hit; vi har ju setts förut i dag – vilja önska oss alla, kommuner och landsting, Boverket, de olika departementen och alla andra entreprenörer lycka till mot samma mål. Vi ska inte uppträda som konkurrenter till varandra utan som komplement till varandra, där vi vill göra samma sak och gå mot samma mål men använda de roller som vi har. Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 16 §.)

15 § Kommunala frågor

Föredrogs
finansutskottets betänkande 2008/09:FiU22
Kommunala frågor.

Anf. 89 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (m):

Herr talman! Betänkande FiU22 är ett motionsbetänkande. I betänkandet behandlas motioner om kommunala frågor från den allmänna motionstiden 2008. Motionerna rör kommunal ekonomisk utjämning, statlig LSS-peng och avgifter. Ett antal motioner handlar om avknoppning och avyttrande av kommunala tillgångar – en fråga som anknyter till kommunallagen och EG-rätten. Till sist finns det motionsyrkanden som rör resursfördelning i välfärdsverksamheterna och villkor för offentliga respektive privata utförare i de kommunala tjänsterna såsom skola, vård och omsorg.

Herr talman! Tidigare har det här i talarstolen i ett par omgångar från finansutskottet talats om pengar till kommunerna. Nu går vi in på verksamheterna. I betänkandet finns en motivreservation från Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Det finns också en gemensam reservation. Därutöver finns det en enskild reservation från Miljöpartiet och en gemensam reservation från Socialdemokraterna och Miljöpartiet.

Anf. 90 SONIA KARLSSON (s):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservationerna 1 och 2 som vi har gemensamt med Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

Dagens betänkande handlar, precis som Ann-Charlotte Hammar Johnson sade här, om viktiga kommunala frågor. Det gäller kommunalekonomisk utjämning och välfärdens verksamheter.

I torsdags i förra veckan hade finansutskottet en offentlig utfrågning om kommunernas ekonomi. Den redovisning vi fick visar att vi är på väg mot en välfärds-kris. Konjunkturinstitutet bedömde att det kan vara 25 000 jobb som hotas i vården, omsorgen och förskolan när nu kommunernas ekonomi blir sämre.

Sveriges Kommuner och Landsting hänvisade till sämre skatteunderlag och ökande socialbidrag och menade att det är mycket angeläget att statsbidragen ökar. Annars är risken stor att anställda inom vården och omsorgen sägs upp. Dessutom framfördes att de kommuner som verkar få det svårast är mindre kommuner i glesbygd. Detta understryker vikten av att vi har ett kommunalt utjämnings-system som kan fördela landets tillväxt på ett rättvist och solidariskt sätt så att alla invånare i Sverige kan få en bra skola, vård och omsorg.

Vi socialdemokrater har tillsammans med våra samarbetspartier Vänsterpartiet och Miljöpartiet under lång tid fört fram behovet av ytterligare resurser till kommunsektorn för att motverka risken för uppsägning av personal i skolan, vården och omsorgen. Tyvärr har våra framställningar avslagits trots att behovet av ytterligare resurser blir tydligare dag för dag.

Nu ser vi att också kommuner och landsting börjar varsla om uppsägning av personal. Det behövs minst 5 miljarder redan i år för att sätta stopp för de uppsägningar som nu väller in. Vi har också sagt att det behövs minst 5 miljarder nästa år. Med de prognoser som nu kommer kan det krävas mer för att klara kvaliteten i välfärden.

Regeringen och majoriteten skjuter hela tiden denna fråga framför sig, man är passiv och överksam, ”kanske längre fram” är mantrat, ”bara inte nu”!

Men, herr talman, det är nu som kommuner och landsting behöver besked. Just nu behandlas boksluten ute i kommunerna. Tyvärr visar flera kommuner underskott för 2008. Kommunsektorn ser lägre skatteintäkter kommande år, och beskeden till styrelser och nämnder är i många kommuner och landsting att man nu måste börja spara och dra ned på verksamhet för att resurserna minskar. Risken är stor att kommunsektorn bidrar till att fördjupa lågkonjunkturen om ingenting görs.

Därför behöver nu besked lämnas angående höjning av statsbidragen för att inte jobben i skolan, vården och omsorgen ska hotas. Det krävs mer resurser, men det krävs också framtidshopp för den viktiga välfärdssektorn. De behöver planeringsförutsättningar så att de vet vad som gäller.

Herr talman! I betänkandet behandlas några motioner, av moderata riksdagsledamöter, där man vill göra stora förändringar i det kommunala utjämningsystemet. Tyvärr måste jag konstatera att också utskottsmajoritetens skrivningar gör mig orolig för vilka förändringsförslag som kan komma från den helt nyligen tillsatta parlamentariska utredningen som ska utvärdera hela systemet för kommunalekonomisk utjämning.

Motionärerna bortser ifrån att det kommunala utjämningsystemet, som har som mål att skapa likvärdiga ekonomiska förutsättningar för alla kommuner och landsting att kunna erbjuda sina invånare en bra vård, omsorg och utbildning, är mycket viktigt för kommunsektorn. Utan solidaritet i omfördelningen av resurser mellan kommunerna kan hela Sverige inte leva på samma villkor.

Genom en långtgående utjämning garanteras alla kommuner och landsting lika stora beskattningsbara inkomster per invånare oavsett storleken på det egna skatteunderlaget. Genom inkomstutjämningen får också alla kommuner och landsting del av den samlade ekonomiska tillväxten i landet. En välfungerande inkomstutjämning, där samtliga kommuner och landsting solidariskt medverkar, ger därmed ett positivt bidrag till att vitalisera den kommunala självstyrelsen.

Det är också särskilt viktigt att kostnadsutjämningen så långt möjligt kompenserar för strukturella skillnader och utjämnar välfärdsskillnader mellan kommunerna. Vi anser att kommuner och landsting även i fortsättningen ska kompenseras bland annat för den regionala, demografiska och geografiska strukturen och därtill hörande kostnader. Därmed är en långtgående kommunal utjämning av utomordentlig vikt, såväl för att trygga välfärden som för att skapa förutsättningar för tillväxt i alla delar av landet.

Detta, herr talman, är vår motivering till varför dessa motioner bör avslås.

I betänkandet behandlas också motion Fi291 där vi önskar en lagstiftning som säkerställer att offentlig verksamhet inte säljs ut till underpri-

ser. I många borgerligt styrda kommuner och landsting har avknoppningar av välfärdens verksamheter redan gjorts. Inom såväl förskolan, skolan, hemtjänsten och äldreboenden som inom hälso- och sjukvården har enheter sålts ut till anställda eller andra intressenter till kraftiga underpriser.

Försäljningarna är nu tillfälligt stoppade i avvaktan på att man ska reda ut det oklara juridiska läget. Vi anser att det inte är förenligt med medborgarnas krav på ett effektivt utnyttjande av skattemedel att överlåta offentlig verksamhet till privata intressen till kraftiga underpriser, utan restriktioner eller hinder att sälja dessa vidare.

Jag fick i dag ett pressmeddelande från Skattebetalarnas Förening som ville se hur man använder skattebetalarnas pengar. Detta är ett område som jag tycker att de borde granska.

Vi anser också att alla utförare av offentligt finansierade välfärdstjänster ska omfattas av samma skyldigheter och samma krav, oavsett om de är privata eller offentliga. Av detta skäl bör lagstiftningen snarast ses över för att kunna garantera lika villkor för alla utförare av offentligt finansierad välfärdsverksamhet.

En sådan lagstiftning ska förhindra att skattemedel plockas ut som ohemula vinster i stället för att finansiera kvalitetshöjningar. När det gäller kraven på utförare anser vi att kollektivavtal ska gälla i all verksamhet och att personalens meddelarfrihet och rätt till kompetensutveckling och även i övrigt goda arbetsvillkor måste säkerställas.

När det gäller hälso- och sjukvård liksom äldre- och handikappomsorg anser vi att det är olämpligt att använda sig av upphandling. Vi är emellertid för medborgarnas rätt att välja och vill därför skapa möjligheter att ersätta lagen om offentlig upphandling med regler och system som bygger på avtal med tydliga krav från politiken och som har en öppen beslutsstruktur där alla aktörer har möjlighet att vara med och bedriva offentligt finansierad verksamhet på likvärdiga villkor. Medborgarna ska garanteras likvärdiga förutsättningar när det gäller service, kvalitet och tillgänglighet.

Angående regler för etablering av företag inom valfrihetssystem anser vi att det måste vara möjligt för dem som ansvarar för och finansierar systemet att styra resurser och lokalisering dit dessa behövs bäst. Vi vill att kommuner och landsting ska kunna ta med medborgarnas behov, tillgänglighetsaspekter och ekonomiska överväganden vid val av de utförare som ska bedriva skattefinansierad välfärdsverksamhet.

Återigen, herr talman, yrkar jag bifall till reservationerna 1 och 2.
(Applåder)

Anf. 91 ULLA ANDERSSON (v):

Herr talman! Jag tänker börja med att yrka bifall till reservationen under punkt 1 och punkt 2, annars tror jag att jag glömmer bort det. Nu har jag gjort det.

Det känns på ett sätt väldigt bra att de ideologiska skillnaderna i politiken blir väldigt tydliga. Det känns bra när vi har moderater som Karl Sigfrid som motionerar om att man ska öka de ekonomiska skillnaderna mellan olika delar av landet. Det är de moderaterna som vi i verkligheten har att hantera trots alla deras försök att framstå som någonting annat.

Att moderater ifrågasätter möjligheterna för att hela Sverige ska leva är kanske inte så förvånande, men att Centerpartiet ställer upp på en

sådan retorik och på sådana utredningar som har för avsikt att öka skillnaderna i landet är mer förvånande, herr talman. I valrörelser och när vi är ute i landet brukar det vara populärt att prata om att hela Sverige ska leva. Det ska inte ha någon betydelse var man är född eller var man bor. Man ska ha lika goda villkor till en god utbildning, en god vård eller en bra omsorg. Men nu är tydligen syftet att förhindra och försvåra en sådan politik.

Konjunkturinstitutet meddelade finansutskottet i förra veckan att det behövs 14 miljarder nästa år för att förhindra att personer sägs upp. Det behövs alltså 14 miljarder enbart för att behålla dagens nivå. Det säger någonting om den kraftiga konjunkturedgången och vilka konsekvenser den här regeringens passivitet kommer att få för kvaliteten i vård, skola och omsorg. Det visar också vilka effekter detta kommer att få i form av en ökad arbetslöshet och därmed en ökad otrygghet och minskade inkomster.

Sveriges Kommuner och Landsting meddelade också, vilket var tydligt och något mer ovanligt, att det är just kommuner med få invånare som har de största ekonomiska bekymren, och landsting i norr, där det också bor mindre folk, har också mest ekonomiska bekymmer.

Därför tycker jag att det majoritetssvar som de här motionerna har fått är mycket oroväckande. Skatteutjämningsystemet är ett av de mer lyckade system vi har för att utjämna skillnaderna i landet. Det är ett solidariskt system. Det är ett system som utjämnar strukturellt betingade skillnader såsom demografiska, regionala och geografiska strukturer. Det systemet möjliggör för alla människor att ta del av den ekonomiska tillväxt som sker i landet. Alla människor, oavsett var de bor, är ju med och bidrar på något sätt. Därför är det också mer rättvist att alla får ta del av den här tillväxten.

Nu verkar inte Moderaterna tycka så, och det gör inte heller Centerpartiet längre, vilket förvånar mig. Men, herr talman, det kanske inte är så förvånande att ett parti som har lämnat rötterna i folkrörelsen och landsbygden och i stället styrs från Stureplan kommer fram till sådana slutsatser.

Herr talman! Jag tänker också ta upp en annan fråga. Den handlar om privatiseringar i kommuner och landsting. Vi har sett flera exempel på detta, framför allt i borgerligt styrda kommuner. Det moderatstyrda Täby är kanske det mest kända. Där reade man ut kommunmedborgarnas tillgångar till underpris. Att vara rädd om skattebetalarnas pengar verkar inte vara en prioriterad fråga för moderater, i alla fall inte om de kan gå till privata investerarens fickor i stället för till vår gemensamma välfärds bästa. Bara det blir privat så blir det bättre, oavsett konsekvenser och kostnader för detta och oavsett om det handlar om rättigheter eller varor, vilket kanske är än mer skrämmande.

Men det är inte nog med att vi har underbud och utförsäljningar av gemensamma tillgångar, utan det blir också en påverkan på demokratin. Demokratins räckvidd snävas in, och möjligheterna att vi tillsammans ska kunna styra utvecklingen försvåras kraftigt.

Låt oss ta upp den välfärds kris som vi redan befinner oss i. Det ligger varsel om sparpaket lite överallt. De här privatiseringarna innebär att det kommunala äldreboendet måste spara pengar, medan det boende som finns på så kallad entreprenad eller i privat regi redan har ett kontrakt

som inte går att förhandla om. Därför klarar de sig ifrån den här sparplanen. Det betyder egentligen att de gamla på det kommunala äldreboendet får dubbla besparingar, medan de gamla på det privata äldreboendet klarar sig undan. Det är likadant i de kommunala respektive privata skolorna. Det är ett synsätt som är helt förkastligt. Om man väljer en kommunal verksamhet ska man straffas ekonomiskt enligt den borgerliga politiken. Väljer man en privat verksamhet ska man minsann klara sig undan så lindrigt som möjligt.

Men det kanske inte är så konstigt egentligen. Den här regeringen har faktiskt infört bidrag för att öka privatiseringarna och tar våra gemensamma skattepengar och använder dem för att få människor intresserade av att ta över kommunal välfärdsverksamhet. Bidrag till privatiseringar är helt okej, men att försvara a-kassan, som är en försäkring, är tydligen inte möjligt enligt den borgerliga politiken.

Det här är mycket bekymmersamt. Det är en väldigt ensidig politik som får oerhörda ekonomiska och demokratiska konsekvenser. Den leder också till ett minskat förtroende för vår gemensamma välfärd. Om det privata boendet inte fungerar är det inte så lätt att gå till ett privat bolag och klaga och säga att man inte får sina rättigheter tillgodosedda, utan i så fall blir man hänvisad till den kommunala upphandlingen. Det blir politikern där som ska ställas till ansvar, och den politikern har inte så ofta tillgång till eller insyn i den privata verksamheten.

Jag skulle kunna ta fler exempel. Det finns till exempel privata äldreboenden i Gävle där de anställda inte fick prata med journalister. Man blev varnad. Jag vet också att privata bolag i förfrågningsunderlag till personal på ett äldreboende har ställt frågan: Vet du hur vi på bästa sätt kan öka vinsten i företaget genom ditt arbete och hur kan du i så fall bidra?

Om vi har pengar över i den kommunala verksamheten går de alltid tillbaka till kommunen i någon form, antingen i form av förbättrad kvalitet i välfärden, kanske en ny verksamhet, eller i form av att man sänker skatten. Men när det blir pengar över i en privat verksamhet går de i stället ned i den privata aktieägarens ficka. Det sker troligtvis genom att man har färre anställda i den verksamheten.

Herr talman! Tack för den här debatten! Det är förskräckligt vad den här majoriteten försöker ställa till med. Tyvärr är det väl inte slut med denna dag, utan vi kommer att få se mer. Jag skulle tro att det är många kommuner och landsting som kommer att få hicka när vårpropositionen kommer den 15 april. Jag tror inte alls att ni har för avsikt att ta ansvar och tillse att kvaliteten i välfärden upprätthålls under den här lågkonjunkturen. Jag tror att det är er avsikt att låta lågkonjunkturen verka och på så vis minska välfärdens omfång och välfärdens andel av bnp.

(Applåder)

Anf. 92 ANNA LILLIEHÖÖK (m):

Herr talman! Jag hoppas att vi kan koncentrera den här debatten till att diskutera förutsättningarna för kommunernas verksamheter. Det handlar om bra mycket mer än pengar, vilket debatten hittills mest handlat om. Det är inte bara portmonnän, herr talman, utan det är också idéer och människors kraft som utgör resurser i kommunernas verksamhet.

I oppositionens förslag om välfärdens verksamheter, som fogats som reservationer till det här betänkandet, luftas allt från misstänksamhet till direkt avoghet mot utvecklingen av valfrihet och mångfald. Skiljelinjen mellan alliansens och vänsterpartiernas politik framstår klart.

Alliansregeringen genomför konsekvent steg för steg en valfrihetsrevolution för våra medborgare från de yngsta till de äldsta och för alla som arbetar inom välfärdstjänsterna. Alliansregeringen har tagit bort stopplagar och infört möjlighetslagar som syftar till att göra tjänsterna inom vård, skola och omsorg bättre, effektivare och mer tillgängliga. Man har satt ökat fokus på elever, omsorgstagare och patienter. Detta är till nytta för medborgarna, och inte, som det delvis utmålas här, för företagen.

Utgångspunkten för reformerna är att vi har en gemensam finansiering med så många utförare som möjligt. Jag vill här ta upp några exempel.

Jag börjar med skolans område. Där har vi just fått det senaste i raden av reformförslag. Här klargörs tydligt hur pengarna ska följa eleverna och hur vi ska få lika villkor för skolor liksom att öppenheten kring bidragen till skolor ska vara så stor som möjligt.

Inom äldreomsorgen ger lagen om valfrihet utrymme för våra föräldrar, för våra mor- och farföräldrar och för oss själva att välja efter kvalitet när vi är i behov av omsorg. Våra olika behov och preferenser och inte minst den personliga relationen, som är så oändligt viktig i vård och omhändertagande, får ge utslag. Äntligen får små personaldrivna enheter lika möjligheter!

Alliansregeringen har avsatt resurser för en systematisk utveckling av kvalitativa jämförelser som genomförs av Sveriges Kommuner och Landsting – kvalitet grundad på kunskap och systematiska jämförelser.

Verksamheter kan lära av varandra och dra nytta av varandras erfarenheter. Sveriges Kommuner och Landsting utvecklar också stöd till kommuner när det gäller hur avtal kan utformas så att olika krav tillgodoses, till exempel så att meddelarfriheten – som ju här berörts – och lex Sarah också gäller för icke offentliga utförare.

Sedan vill jag påminna om att fristående enheter har en tillsyn av länsstyrelsen som går betydligt längre än kommunernas verksamheter som också är garantier för kvaliteten.

Vårdvalet i primärvården ger patienter lika förutsättningar att välja vårdgivare. En tydlig prioritering är tillgängligheten i vården för att minska köer samt för ökat patientfokus och, inte minst, ökad patienttid.

Svensk sjukvård är bra – det framgår vid internationella jämförelser – bortsett från att tillgängligheten faktiskt har varit usel, om jag får använda det ordet. Den tid som ägnats åt patienter har varit genant kort inom vissa verksamheter då ransoneringstänkande har fått vara en ledstjärna.

Alliansens reformer ger förutsättningar. Men utformningen och utvecklingen ska ske lokalt ute i kommuner och landsting. Låt mig ta exemplet med vårdvalet inom primärvården som utformas på olika sätt och som utvecklas i de landsting där det tillämpas – i Stockholm, Halland, Östergötland och Västmanland.

I Stockholm har vårdvalet inneburit att antalet läkare ökat inom alla typer av geografiska områden. Vi har nu 20 fler vårdcentraler, och 800 fler stockholmare kommer varje dag till doktorn. Samtidigt ökar antalet besök hos undersköterskor och sjuksköterskor. Antalet besök ökar mest i områden med lägre medelinkomst. Vården får ett strålande betyg då nio av tio är nöjda och klagomålen minskar.

Det är djupt oroande att Vänsterpartiet så att säga vill vrida klockan 20 år tillbaka, motsätter sig konkurrens och ensidigt beskriver enskilda alternativ som privata vinstintressen.

Socialdemokraterna ställer sig förvisso bakom valmöjligheterna – det är glädjande – men föreslår här långtgående begränsningar i valet av utförare. I reservationen i fråga förklarar de klart och tydligt att de är emot upphandling inom både äldreomsorg och sjukvård.

Oppositionen påstår att när resurserna följer elever, patienter och vårdtagare går resurserna inte till dem som har behoven. Det systematiska arbete som försiggår i olika kommuner med hur resurserna ska fördelas med hänsyn till behoven har tydligen helt gått oppositionen förbi.

En mångfald av utförare, herr talman, innebär en mångfald av möjliga arbetsgivare för dem som är verksamma inom skolor, vårdenheter och sjukvård. Verksamheterna utvecklas. Det gör också arbetsplatserna. Inte minst märks det genom att arbetsplatserna blir allt friskare när bättre organisation, ledarskap och arbetssätt förbättrar arbetsvillkoren.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationerna.

(Applåder)

Anf. 93 ULLA ANDERSSON (v) replik:

Herr talman! Anna Lilliehöök, du säger att Vänsterpartiet vill vrida klockan 20 år tillbaka i tiden. Ja, det vore väl bra, för då skulle vi ha mindre klasstorlekar och färre barn i barngrupperna och vi skulle ha hemlagad mat i hemtjänsten. Det känns väl rätt bra att kunna ha en högre personaltäthet och en bättre kvalitet. Men ni moderater verkar vilja vrida tillbaka klockan 100 år i tiden – plånboken ska avgöra vilka behov som ska tillfredsställas och de gamla bjuds ut till lägst bjudande.

Vidare säger du, Anna, att det här handlar om bra mycket mer än pengar. Ja, men privatiseringar och pengar hör väl ganska tätt ihop, eller hur? Ni är väl inte så måna om skattebetalarnas pengar eftersom ni dels säljer ut våra gemensamma tillgångar till underbud, dels inför fri etableringsrätt – en faktiskt väldigt kostnadsdrivande reform, en reform som också bygger på att efterfrågan ökar men då inte från dem som har de största behoven. Nej, därifrån tar ni pengar och för över exempelvis till Östermalm som jag tror till och med är läkartätast i Europa.

För oss är valfrihet att kunna välja innehåll. Vad vill jag som äldre ha utfört till exempel inom hemtjänsten? Vill jag ha hjälp med städning? Vill jag ha fritid, eller vill jag gå ut och handla eller få hemlagad mat? Sådant är valfrihet, inte om det står AB Nacka Ståd eller någonting annat ovanför dörren. Det är *innehållet* som är avgörande.

Just det som har skett här i Stockholm visar till exempel att privata utförare har mindre av valfrihet i sin verksamhet. Sådant skärs bort, för det kostar pengar. Pengar och privatiseringar hör alltså mycket tydligt ihop. Dessutom har man färre anställda. Det är ju där kostnaderna ligger, så det är där man skär ned för att få ut den vinst som man behöver till aktieägarna eller till reklam för sin verksamhet.

Anf. 94 ANNA LILLIEHÖÖK (m) replik:

Herr talman! Jag börjar med att lite grann diskutera städningen och friheten att kunna få de tjänster utförda som man, inte minst när man är äldre, behöver få utförda.

Tilläggs tjänster behövs. I många fall vägrar faktiskt kommuner – på många håll är det till och med ett förbud – att utföra sådana tjänster. Då är det väl ett mycket viktigt frihetstillskott att äldre och andra omsorgsstagande till exempel i våra äldreboenden kan få hjälp med fönsterputsning och med gardintvätt och gardinupphängning.

Vem tror Ulla Andersson egentligen utför det i dag? Ja, det gör säkert till exempel döttrar och mödrar.

Ulla Andersson talar om tillgångar som säljs ut. Jag vill kommentera det eftersom det finns en reservation som handlar om avknoppningar, om avveckling och om hur tillgångar säljs från kommuners sida.

Först och främst uppfattar jag att både kommunallagen och EG-rätten är utomordentligt tydliga på det här området. Därför förstår jag inte riktigt vari oklarheten ligger. Det ska vara marknadspris. I och för sig vet jag att det har blivit en del oklarheter ute i kommunerna kring det här. Som det står i reservationstexten stoppas en del avknoppningar. Men det görs när man håller på att utveckla sätt för kommunerna så att de kan handla rätt och lagligt. Både EG-rätten och kommunallagen gäller i samtliga svenska kommuner.

Anf. 95 ULLA ANDERSSON (v) replik:

Herr talman! Det är marknadspriset som gäller. Ni hör själva hur det låter. Det gäller då marknadspris på utbildning, på omlagda sår ute i äldreboenden och så vidare. Anna, när blev våra rättigheter varor till salu? Det borde du fundera på när du uttrycker dig på det här sättet. Allt är till salu i den moderata världen.

När privata vinstintressen kommer in ska det hela tas någonstans. Man tar då från valfriheten inom systemet. Behovet av vissa tjänster blir inte tillgodosett, bland annat inom äldreomsorgen. Det visar er egen undersökning här i Stockholm.

Man tar det dessutom genom att minska antalet anställda. Det visar också er egen undersökning här i Stockholm, vilket betyder att döttrar, svärdöttrar, mostrar och mormödrar alla får ställa upp och göra det på obetald arbetstid i stället. Det blir konsekvenserna av er politik.

Du säger att det här är ett frihetstillskott. Hur är det för de anställda i de här bolagen? Jag var till exempel ute i Nacka. Där finns det väldigt många bolag som inte har kollektivavtal. Vad är det för frihet i att inte ens ha försäkringar eller avtalsenliga löner? Man har ingen meddelarfrihet. Man har färre arbetskamrater och får därmed också lämna väldigt många behov otillfredsställda.

Jag tycker att Anna Lilliehöök borde ta och fundera över sitt synsätt på utbildning, vård och omsorg och om allt ska vara till salu på en marknad. Jag trodde att det var våra rättigheter och att det var det som skulle vara styrande.

Men det enda ni gör och diskuterar är att privatisera. Ni inför till och med privatiseringsbidrag. Då är det tydligen lätt att använda skattepengar, eller när det gäller att sälja ut våra gemensamma tillgångar till underpris. Det är det dina moderata kamrater har gjort i Täby, eller hur?

Anf. 96 ANNA LILLIEHÖÖK (m) replik:

Herr talman! När det gäller det resonemang som jag nyss förde om marknadsvärden gällde det när kommunerna ska sälja tillgångar, vilket utvecklas i en av oppositionens reservationer till betänkandet.

Alla reformerna utgår från att vi har en gemensam finansiering, men vi ska ha så många utförare som möjligt. Jag tror att Ulla Andersson och andra vänsterkrafter har lite svårt att förstå vad det är som gör att vi gör saker på nya och bättre sätt. Vad är det som gör att vi känner att vår kraft är en viktig kugge i att förbättra till exempel vård och omsorg?

Vi hade för många år sedan en vård och omsorg där det var kötid som avgjorde. Man kunde inte välja. Den egna relationen till den som ger omsorg var absolut oviktig. Elever kunde inte ens välja skola. Här i Stockholm skjutsades elever som bodde mittemot Södra Latin långt utanför staden, bara som exempel.

Vad de här reformerna syftar till är just att ge patienter, elever och omsorgstagare mer makt och mer utrymme att kunna bestämma om den vård och den undervisning de ska få. Dessutom ger det mer utrymme till alla dem som arbetar i de här verksamheterna.

Jag tror som sagt att Ulla Andersson och Vänsterpartiet har lite svårt att förstå vad som är villkoren för utveckling. Vi kan bland annat se hur det såg ut i de länder där man faktiskt tillämpade den centralstyrning som Ulla Andersson förespråkar.

Anf. 97 SONIA KARLSSON (s) replik:

Herr talman! Det gick att prata om allting utom pengarna, Anna Lilliehöök. Man fick inte prata om portmonnän. Det är väl inte så konstigt eftersom Moderaterna inte har några besked att ge. Men jag tycker att om vi ska prata om kommunerna så går det just nu inte att förbigå hur kommunernas ekonomi ser ut.

Vi hade den offentliga utfrågningen i torsdags. Sveriges Kommuner och Landsting får 5 miljarder mindre i skatteintäkter i år och 11 miljarder mindre nästa år. De befarar att över 20 000 personer kommer att behöva sägas upp. Konjunkturinstitutet säger att det behövs ytterligare 14 miljarder nästa år för att inte 25 000 personer ska behöva sägas upp. Men Anna Lilliehöök vill inte tala om portmonnän.

Kommunernas ekonomi försämras i snabb takt. Moderaterna gick till val på fler jobb, men nu blir det i stället bidrag. Socialstyrelsen visar att fjärde kvartalet 2008 är det i tre av fyra kommuner – 77 procent av kommunerna – ökade utbetalningar av socialbidrag.

Varje vecka kommer det nya varsel. Bara i min hemkommun Motala har vi över 1 000 varsel på den allmänna arbetsmarknaden. Vi ser nu att

Sveriges Kommuner och Landsting är oroliga för att ekonomin är så dålig att även personal i kommuner och landsting kommer att varslas.

Men vi ska inte prata om portmonnän. Vad menar Anna Lilliehöök? När får vi några besked? Anders Borg har lite försynt sagt att det nog kommer något i vårpropositionen. Senast i går kväll när jag lyssnade på statsministern sade han att nja, det skulle nog inte komma några pengar, utan man var tvungen att vara försiktig.

Ni inser inte det allvarliga läget. Ni kommer att öka på lågkonjunkturen genom att inte se till att ge kommunerna de resurser som behövs.

Anf. 98 ANNA LILLIEHÖÖK (m) replik:

Herr talman! Det här blir en lite annan debatt, men då kanske vi ska övergå till den kommunala ekonomin.

Jag vill säga att jag är väldigt glad att alliansregeringen har fört en försiktig politik som har inneburit att vi har fler i arbete och väldigt goda statsfinanser. Om vänsteralternativet hade styrt under de senaste åren hade staten haft hundratals miljarder kronor mindre. Dessutom hade det varit betydligt färre i arbete.

Jag är glad att alliansregeringen fortsätter att vara försiktig och noggrann och ser till att de underlag och de förslag som man tar ställning till är väldigt noggrant övervägda, där man ser på kommunernas situation inför vårpropositionen – det är mycket, mycket stor skillnad mellan våra olika kommuner. Man ser hur problembilden ser ut, och därefter tar man ställning, sammanvägt med ekonomin i övrigt.

Jag vill ändå gå tillbaka till det ärende vi har i dag som handlar om förutsättningarna för kommunernas verksamheter. Här saknar jag förslag och visioner från den andra sidan. Jag vill också säga att detta är något som handlar om pengar. Varje gång vi har en lite sämre och lite mindre effektiv verksamhet betyder det att vi har tagit pengar från just den sociala verksamheten.

De frågor som har tagits upp i dag handlar just om den långsiktiga utvecklingen. Hur ska vi se till att vi har bra och effektiv vård, omsorg och skola med god kvalitet och god tillgänglighet? Det är det detta handlar om.

Anf. 99 SONIA KARLSSON (s) replik:

Herr talman! Försiktig, Anna Lilliehöök? Ni sänkte skatterna med 80 miljarder i högkonjunktur. Ni sänker skatterna i år med 15 miljarder, ofinansierat, samtidigt som vi ser att det finns stora behov av resurser till kommunerna. Det kallar inte jag försiktighet.

Vi ska prata om verksamheterna. Det är det vi gör. Blir det stora neddragningar i skolan, vården och omsorgen som är de kommunala verksamheterna kommer det verkligen att påverka dem. De köer som Anna Lilliehöök pratade om kommer definitivt att växa.

Vill man värna verksamheterna i kommuner och landsting behöver kommunerna få besked nu, och det är alltså oerhört sent. För ett par år sedan fick kommunerna alltid sina riktlinjer redan i vårpropositionen. Det avskaffade den här regeringen och sade att det behövde de inte få reda på redan i vårpropositionen, trots att Sveriges Kommuner och Landsting ansåg att det var mycket angeläget.

Nu kommer det förhoppningsvis i den här vårpropositionen att komma något i alla fall. Men jag vet inte vem jag ska lita på. Statsministern står väl över finansministern, så det blir väl inga pengar. Jag tycker att det är ytterligt bekymmersamt. Skillnaden är att det finns ingen försiktighet. Ni sänkte skatterna, och i stället blir det så att det kommer att försämma betydligt för våra kommuninvånare när kommuner och landsting måste skära ned. Fler människor blir arbetslösa, och vi ser också att socialbidragen ökar.

Kommunerna hamnar alltså i en kniptång. Det blir färre som jobbar, det blir ökade socialbidrag, och så måste man dra ned ännu mer i verksamheterna. Det borde Anna Lilliehöök försöka svara på.

Anf. 100 ANNA LILLIEHÖÖK (m) replik:

Herr talman! Socialbidragen kommer säkert att öka – det tror jag. De har inte ökat särskilt mycket hittills, faktiskt. Det är snarare så att man blir lite förvånad. Men det kom mycket riktigt. Under fjärde kvartalet började de öka något.

Jag noterar att oppositionen under tre års tid i varje debatt har påstått att socialbidragen har ökat, när de snarare har minskat. Jag tittade bland annat på Stockholms stads siffror, och faktum är att där har det inte ökat, utan det finns en långsiktig, kontinuerlig nedgång i socialbidragen, vilket är väldigt glädjande. Att det sedan finns grupper som kräver mer och där man måste prioritera att få in fler på arbetsmarknaden gäller i vår kommun liksom i de flesta andra kommuner.

När det gäller pengarna vill jag säga att det de här valfrihetsreformer-
na faktiskt syftar till är att kommuner ska kunna bestämma mer själva, att utförare ska kunna bestämma mer själva och att patienter, elever och föräldrar ska kunna bestämma mer själva. Jag vill bara konstatera att när vi ser på budgeten ser vi att Socialdemokraterna hade en utomordentligt detaljerad budget. Jag vet, för det var en genomgång med de små kommunerna på Sveriges Kommuner och Landsting, att de små kommunerna var ytterligt oroade, därför att den socialdemokratiska budgeten med sin mycket finstilla detaljstyrning är oroande för dessa små kommuner som faktiskt behöver kunna prioritera själva och absolut inte har administrativa resurser att sitta och uppfylla de finstilla krav som fanns i Socialdemokraternas budget.

Anf. 101 JÖRGEN JOHANSSON (c):

Fru talman! När vi behandlar ärendet om aktuella kommunala frågor är det ändå på sin plats att göra en inledande viljeförklaring.

Kommuner och landsting står för mycket av grunderna i vårt välfärdssystem. Därför är det viktigt att se till att den här sektorn fungerar på ett bra sätt. Ansvaret för att den gör det vilar på våra folkvalda, såväl i kommuner och landsting som här på riksplånet – oss politiker.

Det som krävs är alltså en helhetssyn på samhället, och då främst välfärdskedjan. Välfärdskedjan är kopplingen. Företagandet ger arbetstillfällena, som i sin tur ger löner, som i sin tur beskattas och sedan slutligen utmynnar i välfärd. Insikten om välfärdskedjan tydliggör vikten av att arbetslinjen fungerar så att vi kan erbjuda den välfärd som efterfrågas. Sedan finns det tekniska diskussioner om det här vad gäller balanskrav, bidragsnivåer, demografisk utveckling och så vidare, men det är en de-

batt i sig. Jag ska fortsättningsvis hålla mig till ämnen som berör de motioner som lagts fram på det kommunala området.

Fru talman! När man läser motionerna, reservationerna och de särskilda yttrandena uppstår en hel del frågetecken. Jag upplever att retoriken väger tyngre än sakfrågorna när man läser texten. Beträffande den kommunalekonomiska utjämningen upplever jag att man i motivreservationen kokar soppa på en spik.

Jag håller med om utskottets skrivning, samtidigt som jag också håller med om skrivningar i reservationerna. Där framförs de grunder som finns i dag för det kommunala skatteutjämningssystemet, och det kan väl knappast vara något fel att göra en beskrivning av det system som finns.

Givetvis är det så att skatteutjämningen ska lägga grunden för en likvärdig grund för alla kommuner respektive landsting i landet. Vill man därutöver ha något extra är det via den kommunala skatten som man får finansiera det. Givetvis är det också så att systemet är komplicerat och borde vinna på en förenkling. Samtidigt ska man ha klart för sig att ju mer man förenklar, desto mer tar man bort finkänsligheten i systemet. Det är alltså en svår avvägning som ska göras.

Nu har regeringen tillsatt en grupp som ska se över utjämningssystemet, och besked kommer att ges under 2011 om hur det framtida systemet ska se ut.

Från Centerpartiet har vi målsättningen att finna ett system som minskar behovet av den här typen av utjämning. För att nå det målet gäller det att ge alla kommuner en stabil skattebas. Vi analyserar nu vad ett slopande av grundavdraget skulle innebära i de här sammanhangen. Givetvis innebär slopandet i våra modeller att den enskilde inte drabbas i och med att staten då tar över kostnadsansvaret för grundavdraget. För kommuner och landsting blir effekten att man får beskatta från första kronan, vilket tydliggör systemet samtidigt som motsättningar mellan kommuner och landsting elimineras. Det system vi har i dag är inte bra. Många upplever sig som vinnare, och lika många upplever sig som förlorare. Det skapar konflikt, en konflikt som vi bör undvika.

Ulla Andersson säger i sitt inlägg att Centerpartiet har för avsikt att förändra skatteutjämningssystemet i negativ riktning för de små kommunerna. Så är inte fallet, tvärtom. Här gäller det att stärka alla kommuner. Här gäller det att ge kommunerna ett reellt kommunalt självstyre, ökade kommunala skattebaser och även stimulera tillväxt i kommunerna. Har man en tillväxt ska man också få ta del av en större del av tillväxten samtidigt som man ser till att även de kommuner som inte har den stora tillväxten fungerar på ett bra sätt.

Jag vill också framhålla den skrivning som alliansen hade inför valet 2006, där man tydliggjorde behovet av skatteutjämningssystemet i framtiden och även skrev in att man behöver göra en översyn av hela systemet för att förenkla och stabilisera skattebasen för alla kommuner. Det är alltså inte fråga om att ta bort och underminera det system som vi har, tvärtom.

Fru talman! Den socialdemokratiska reservationen om välfärdens verksamhet för fram ställningstaganden som framstår som något underliga. Det är inte så att en annan driftsform än den offentliga bara har att rekvirera pengar från den gemensamma kassan. I stället är det så att

mångfalden är ett instrument för att förbättra kvaliteten, förbättra kvinnolönerna och förbättra tillgängligheten för dem som efterfrågar tjänsterna.

I den modellen är det ju så att om en privat firma utför samma jobb med bättre kvalitet och till lägre kostnad måste – det är ganska naturligt – den offentliga verksamheten fråga sig vad man gör för fel. Fortsätter det här utan förändringar gör inte skattekonan samma nytta i offentlig verksamhet som i privat, och då är det en stöld från folket, för att apostrofera Gustaf Möller. Skulle nu det privata företaget dessutom göra en vinst, ja, då är uppenbarligen stölden ännu större från den offentliga verksamheten.

Vi måste våga jämföra, ständigt förbättra och verkligen arbeta för att ge skattebetalarna bästa möjliga utfall för deras skattepengar. Det är det som är vårt ansvar som politiker att se till.

I reservationen framförs att det i början av 90-talet blev mera marknadslösningar inom traditionell offentlig sektor. Jag var själv med och privatiserade 42 procent av primärvården i mitt landsting. 8 procent blev intraprenad, och resterande del drevs i traditionell landstingsregi. Det som skedde var en dynamisk utveckling som gjorde all verksamhet ekonomiskt effektiv. Kvaliteten höjdes radikalt såväl i den privata som i den offentliga verksamheten, och kvinnolönerna ökade radikalt, betydligt mer än i verksamheten utanför primärvården.

Den socialdemokratiska socialministern 2003 uttalade att den här primärvårdsmodellen var Sveriges bästa primärvård. Jag upplever nu inte att Socialdemokraterna i dag har samma positiva syn på den privata verksamheten. Trots detta verkar Socialdemokraterna långt mer positiva än samarbetspartiet Vänsterpartiet, som helt avvisar de privata alternativen. Från Vänsterpartiet använder man dessutom språkbruket att man inte vill se några vårdgallerior. Man frågar sig hur de här åsikterna från Socialdemokraterna till Vänsterpartiet ska kunna samordnas i en regeringspolitik.

Med vänsterns syn ska kvinnolönerna uppenbarligen hållas låga. En standardmodell för driftsformer ska stansas ut för landet, och uppenbarligen ska allt nytänkande kastas i papperskorgen.

Fru talman! De motioner som väckts i samband med detta betänkande berör frågor som antingen är under utredning, har utretts eller är främmande i ett samhälle där vi vill erbjuda medborgarna den allra bästa servicen. Jag delar därför utskottets bedömning i respektive punkt och yrkar bifall till utskottets förslag till beslut.

Anf. 102 SONIA KARLSSON (s) replik:

Fru talman! Jörgen Johansson är inte ett dugg orolig för utjämnings-systemet, säger han. Att jag blev så orolig, när jag hänvisade till de två moderata motionerna, beror på att utskottet säger ungefär samma sak som står i motionerna.

Jörgen Johansson säger att det ska bli lika bra för alla. Det blir det inte om man gör de förändringar som föreslås i motionerna. De kommer att påverka kommunerna. Enligt Sveriges Kommuner och Landsting ser man nu att den dåliga ekonomin drabbar glesbygdskommunerna hårdast. Jörgen Johansson känner mycket väl till att utjämningsystemet är den viktiga garanten, också för många centerkommuner, för att kommunerna ska kunna ha en bra skola, vård och omsorg. Det skulle de annars inte ha

möjlighet till. För att alla som bor i Sverige ska ha likvärdig vård, skola och omsorg har vi denna solidaritet mellan kommuner och landsting över hela landet.

Sedan kommer Jörgen Johansson in på att kommunerna nu får rejält med självstyre. Det är bara prat! I stället lägger man fram förslag på förslag som minskar det kommunala självstyret. Jag deltog i debatten när man genomförde fri etableringsrätt för förskolor; vi hade debatten i juni 2006. Där kan kommunerna inte säga någonting eftersom skolorna har rätt att starta. Likadant är det med LOV. Kommunerna har ingen möjlighet att säga att just på detta ställe skulle vi behöva ha verksamhet. Det kan komma en entreprenör som i stället öppnar en vårdcentral på ett ställe där kommunen inte anser att den behövs. När det gäller det kommunala självstyret har Jörgen Johansson varit med om att minska det.

Prot. 2008/09:86
18 mars

Kommunala frågor

Anf. 103 JÖRGEN JOHANSSON (c) replik:

Fru talman! Vad gäller motioner är grundprincipen i riksdagen den att enskilda motioner får var och en väcka och själv också ta ansvar för. Sonia Karlsson har uppmärksammat att dessa motioner har avslagits.

Det som väger tyngre, som jag ser det, är att regeringen har tillsatt en grupp som ska se över skatteutjämningen. Det intressanta är egentligen hur direktiven till utredningen ser ut. Jag tycker att de är mycket tydliga och ser ingen förändring i förhållande till den övergripande viljeinriktning som även Socialdemokraterna har i sin motivreservation. Det är därför jag blir något förvånad.

Grundprincipen, att alla kommuner ska ha lika förutsättningar, ligger fast. Sedan finns det problem i systemet. De kommuner som har tillväxt, och som arbetar stenhårt på sin tillväxt, ska också få ta med sig något av den tillväxten till kommunen. Hur ska vi annars få kommunerna att arbeta för att verkligen utveckla sin bygd?

När det gäller glesbygdskommunerna håller jag med om att många kommuner har det svårt, och utjämningssystemet är till för att stötta just dem. Från Centerpartiets sida, och även i skrivningen från alliansen inför valperioden, är vi mycket tydliga med att vi ska ha den målsättningen också i fortsättningen. Där finns ingen förändring.

Beträffande självstyret vill jag till Sonia Karlsson säga att som socialdemokrat och skribent av det budgetförslag som lades fram i höstas, med enorma satsningar på specialdestinerade statsbidrag, skulle jag nog vara tämligen tyst om begreppet kommunalt självstyre. När jag betonar att vi ska ha en modell där vi tar bort grundavdraget innebär det en ökning av det kommunala självstyret.

Anf. 104 SONIA KARLSSON (s) replik:

Fru talman! Jag börjar med det som sades sist. Jag tror att kommunerna i vilket fall som helst konstaterar att specialdestinerade bidrag är bättre än inga pengar alls.

Jag håller med Jörgen Johansson om att det är fråga om motioner som avslagits. Det hänvisas till utredningen. Problemet är att om Jörgen Johansson läser vad utskottet skrivit ser han att utskottet tagit till sig i princip samma text som finns i motionerna. Det är det som gör mig så bekymrad, och jag undrar verkligen vart Centerpartiet tagit vägen när det gäller utjämningssystemet.

Efter den senaste förändringen, när vi placerade det mesta av pengarna till kommunerna i det stora statsbidraget, är det inte så många som förlorar på utjämningsystemet. I stället är det betydligt färre än tidigare som behöver bidra just beroende på att vi ökat statens andel. I de delar av landet där vi har hög skattekraft finns det skäl att också ha en solidarisk fördelning.

Jag skulle vilja ge ett exempel. Låt oss jämföra Täby och Arvidsjaur. Det påstås nämligen i motionen att man inte kan föra lågskattepolitik på grund av utjämningsystemet. Om Täby har en låg skattesats och Arvidsjaur väljer att ha en högre är det fråga om politiska beslut. Om Täby klarar att hålla en lägre skattesats för att medborgarna i kommunen tjänar mer och därmed betalar mer i skatt är det inte ett politiskt beslut utan då är det fråga om andra faktorer. Det beror alltså på att man där har en hög skattekraft, något som man inte har i Arvidsjaur. Det är det som ligger i utjämningsystemet, det vill säga är anledningen till att vi utjämnar skattekraften.

Jag skulle vilja tillägga, med tanke på alla de år vi diskuterat utjämningsystemet, att man inte kan säga att man vill ha kvar allt som det är och sedan föreslå stora förändringar. Det fungerar inte. Det vet Jörgen Johansson också.

Anf. 105 JÖRGEN JOHANSSON (c) replik:

Fru talman! Jag håller fullständigt med om att vi har diskuterat skatteutjämnningen i många år. Det är en debatt som aldrig upphört. Skatteutjämnningen har funnits från det att den infördes 1913, och debatten har pågått sedan dess. När man tittar på utjämningsystemet i dag måste man dock göra en analys av hur det fungerat under olika tider. Det senaste systemet från 2005 har i och för sig bara hunnit fungera under kort tid, men det ska i ärlighetens namn sägas att det inte någon gång varit så lugnt som under denna tid.

Vi har ett problem inbyggt i systemet, nämligen att det ständigt sker förändringar inom det. Rent matematiska förändringar har vi politiker tyvärr gjort till politiska förändringar, vilket är helt fel. Det vi ska diskutera är principerna. Hur många barn och äldre det finns i olika åldersgrupper och så vidare blir sedan en följdverkan. Det beslut som vi senast fattade, det som alliansregeringen lade fram, innebar att Statskontoret fick i uppdrag att följa utvecklingen och göra den typen av förändringar vid sidan av det politiska systemet. Det är inte rimligt att vi ska diskutera reella siffror. Vi ska diskutera principerna. Det tycker jag är ett steg framåt i debatten.

Problemet under den socialdemokratiska tiden har varit att man inte skött uppräkningsdelen utan hela tiden fått den på detta vis, och när betänkanterna lagts fram har varje kommunalråd kunnat titta i facit för att se hur utfallet blev. Sedan har de utifrån om det blev plus eller minus haft en uppfattning om systemet. Ett sådant system kan vi inte ha. Vi måste ha en översyn och komma fram till parametrar i form av principer.

Sedan gällde frågan specialdestinerade bidrag eller inga pengar alls. Det är just där, Sonia Karlsson, frågan om det kommunala självstyret ligger. Naturligtvis tackar kommunpolitikerna ja till de specialdestinerade pengarna samtidigt som man säger nej till det kommunala självstyret. De sitter som marionetter.

Anf. 106 ULLA ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Jörgen Johansson säger att skatteutjämningsystemet ska ha principer som är icke-påverkansbara, att det ska vara strukturella förhållanden, och det låter ju som det gamla Centerpartiet. Nu har de dock infört en princip som faktiskt är påverkansbar, nämligen lönerna. Dessutom har de gått med på att se hur man kan göra för att bedriva en lågskattepolitik i vissa kommuner. Det är ett kraftigt avsteg från Centerns grundläggande principer skulle jag vilja påstå.

Men så blir det väl när man flyttar makten från landsbygd och folkrörelser till Stureplan. Det är väl inte så märkligt med det.

Jag skulle egentligen vilja hålla mig till det som du sade om kvinnors löner. Om man tittar tillbaka och tittar på den forskning som finns kan man se att kvinnors löner steg mycket kraftigt när den offentliga sektorn byggdes ut, för det blev en efterfrågan på kvinnor som arbetskraft.

Däremot kan man se att antalet arbetsgivare inte har någon betydelse för kvinnors löner. Om du tittar på den forskning som finns kan du däremot se att inkomstskillnaderna mellan kvinnor och män ökar om det är privata arbetsgivare, till exempel inom vården.

Det man skulle kunna göra – och den möjligheten har Jörgen Johansson tagit bort – är att lagstifta om heltid, rätt till heltid.

Kvinnor ses som en reservarbetskraft. Nu är ni dessutom med och skär ned deras möjligheter att få jobb, eftersom ni nu måste skära i barnomsorg och äldreomsorg. Det måste ändå utföras.

Med er politik beräknar Konjunkturinstitutet att sysselsättningen i den offentliga sektorn minskar med 2 procent, om man inte tillför 14 miljarder som behövs för att upprätthålla sysselsättningen.

Det tas från kvinnors arbetsplatser. Det tas från kvinnors trygghet och frihet, eftersom det är kvinnor som är mest beroende av äldreomsorg, barnomsorg och sådana verksamheter. Dessutom kommer det att påverka kvinnors möjligheter till löneutveckling.

Anf. 107 JÖRGEN JOHANSSON (c) replik:

Fru talman! Vad gäller den senaste revideringen inom skatteutjämningsen var det fem parametrar som var med. Jag tar upp fyra här.

Det var lönerna, precis som Ulla Andersson säger. Det var byggdelen. Det var hälso- och sjukvården. Sedan var det då det här uppföljningssystemet, att Statskontoret fortlöpande skulle följa det här.

Vad gäller lönerna var frågan om det är en strukturell fråga eller ej. Det var egentligen nyckelfrågan. Och där var remissinstanserna mycket kluvna. Det innebar också att vi i kammaren beslutade att vi inte skulle ställa upp på att göra en förändring av lönedelen mer än till 50 procent.

Sedan har det kommit ett betänkande till efter detta som inte är remissbehandlat och så vidare. Där säger utredaren mycket tydligt att ska man genomföra den andra delen – jag säger det här, eftersom detta har varit en del i den debatt som har varit under de senaste veckorna – måste man genomföra lönekostnadsbiten fullt ut. Då neutraliserar de två varandra, eftersom vinnarna i de här två utredningarna är totalt olika grupper av kommuner. Men slår man ihop det hela är det ett nollsummespel.

Sedan gällde det kvinnolönerna. Ja, min erfarenhet från när vi, så att säga, gick ut och privatiserade halva primärvården är att detta innebar

dels att man under en treårsperiod inte behövde höja anslagen, dels att kvinnolönerna höjdes fortlöpande för den grupp som arbetade inom den här sektorn på grund av att det helt plötsligt hade blivit en konkurrenssituation.

Jag måste dessutom säga att under de senaste två åren har faktiskt kvinnolönerna höjts mest – det gäller så långt tillbaka vi kan skåda – på grund av de förändringar som vi har gjort på skattesidan och på grund av de löneförhandlingar som har skett just inom offentlig sektor.

I och med att kvinnorna ligger i den lägre lönedelen är det de som har varit vinnare.

Anf. 108 ULLA ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Man kan då konstatera, Jörgen Johansson, att du kanske borde titta på en del RUT-utredningar som har gjorts med anledning av er politik.

Där kan man tydligt se att inkomstskillnaderna mellan kvinnor och män på dessa två år har ökat med 1 000 kronor i månaden. 1 000 kronor i månaden – det är ett ganska rejält belopp.

Dessutom har antalet fattiga ökat med 146 000 på två år. Framför allt är det ensamstående föräldrar, det vill säga kvinnor med barn. Andelen fattiga barn har också ökat kraftigt på grund av er politik.

Försämringen i sjukförsäkringen slår framför allt mot kvinnor. Försämringen när det gäller deltidsstämpling i a-kassan slår mot kvinnor. Ni har en direkt kvinnofientlig politik.

Och så står du här och skryter över att ni har lagt ut verksamhet på entreprenad, 42 procent eller 48 procent eller vad det var på privat verksamhet. Ja, men det betyder ju att den andra halvan nu måste ta hela den besparing som ni måste göra i det landstinget.

Ni har helt frånsagt er möjligheten att styra och påverka utvecklingen, och det är du stolt över.

Vi har ett centerparti som har prioriterat stora skattesänkningar, framför allt för högavlönade män boende i Täby, i Danderyd och på Östermalm, medan framför allt vi kvinnor och låginkomsttagare får betala.

Dessutom kunde du själv höra att Sveriges Kommuner och Landsting sade att det är kommuner med få invånare som har störst ekonomiska problem i den lågkonjunktur som nu är. Kommuner och landsting ute på landsbygd och i glesare bygder är de som har de största ekonomiska bekymren i den här situationen.

Den politiken står nu Jörgen Johansson, Centerpartiet, här och försvarar. Jag tror att det är ganska många centerpartister som mår rätt dåligt just nu. Men det kanske inte finns så mycket vård att söka, för det finns ju inte så mycket pengar till landstingen längre.

(Applåder)

Anf. 109 JÖRGEN JOHANSSON (c) replik:

Fru talman! Vad gäller besparingar för den andra gruppen, eftersom det är ett specifikt landsting vi diskuterar, kan jag väl säga att man hade ett budgeterat överskott på 80 miljoner, och överskottet blev slutligen 150 miljoner plus.

Jag vill med detta säga att när vi i dag diskuterar kommuners och landstings ekonomi ser bilden enormt olika ut över landet. Det är ett av problemen i dag.

Vissa landsting och vissa kommuner har skött sin ekonomi bra. Vissa har skött den dåligt. Och vissa har blivit satta i en situation som de inte har kunnat styra över, och dem måste vi hjälpa på något sätt.

Ulla Andersson! Med statistik kan vi stå här och slå varandra i huvudet hur länge som helst. Jag kan säga att under den förra perioden, då ditt parti stöttade regeringen, ökade andelen långtidsarbetslösa kvinnor med 55 procent. Ni förtidspensionerade 140 personer om dagen.

Jag tror inte att det ger så mycket. Jag har inte studerat dina siffror, så jag kan inte gå i svaromål när det gäller dem.

Däremot vet jag att den lönegrupp som kvinnorna representerar, ofta i den offentliga sektorn, de som får runt 20 000 kronor i månaden, får 1 238 kronor mer netto i plånboken. Det är en skattesänkning med 21 procent.

Därtill har man haft en mycket gynnsam lönerörelse på det här området, framför allt på Kommunals sida. Därför hävdar jag att just kvinnorna under de senaste två åren har fått den största löneökningen på många år.

Anf. 110 EMMA HENRIKSSON (kd):

Fru talman! Vi står här igen och pratar kommunekonomiska frågor och kommunala frågor.

Tyvärr är det nu en väldigt dyster verklighet i väldigt många av våra kommuner, även om det är stora skillnader mellan kommunerna.

En del har det väldigt tufft. Andra har börjat se att de tuffa åren kommer.

Jag tycker att det är väldigt tråkigt när oppositionens företrädare väljer att gå i polemik i frågor där vi faktiskt är tämligen överens.

När det gäller till exempel frågan om den kommunekonomiska utjämningen kan man läsa en reservation som jag kan ställa mig bakom. Vi har hört andra företrädare för majoriteten som också har sagt sig kunna ställa sig bakom den. Ändå går man upp i talarstolen och ger intrycket av att det här är frågor som vi inte alls är överens i.

Vi är alla i den här riksdagen överens om att vi ska ha ett utjämnings-system som gör att det finns likvärdiga förutsättningar för kommuner oavsett var någonstans i vårt avlånga land de befinner sig, oavsett vilka förutsättningar man har, oavsett om det är storstad eller glesbygd.

Men vi är väldigt angelägna om att göra en översyn för att faktiskt komma till rätta med de brister som finns och kanske också upptäcka vad det är som gör att bristerna finns där.

Den utredningen är på gång, och jag ser fram emot att den blir klar.

Kommunerna och landstingen bedriver den verksamhet som gör att vi kan känna oss trygga i vår vardag, i varje fall det mesta av den.

Jag kan ändå inte låta bli att ta upp den oro som präglade min vardag i morse och som också präglar mig nu på eftermiddagen.

De som lyssnade på radion i morse eller på nyheterna i går kväll hörde talas om att en man än en gång åker runt och försöker plocka upp barn utanför skolor. Den här gången är det i det område där jag bor, där mina barn rör sig på eftermiddagen.

Det är ingenting som vi kan komma åt med den kommunala ekonomin. Hur trygg vi än gör vardagen för våra barn i skolan kommer vi inte att komma åt att barn faktiskt utsätts för vuxnas sjuka läggningar.

Men när vi går in i det ekonomiska läge vi har nu för våra kommuner och för den statliga verksamheten som till exempel polisen och när det gäller allt det som gör att människor hamnar i situationen att de blir så sjuka att de utsätter barn för sådant här handlar det om att vi fokuserar, att vi gör allt vi kan för att använda varje skattekrona på bästa tänkbara sätt. Tryggheten är det absolut viktigaste vi har. Det gäller våra barn, det gäller oss vuxna, och det gäller oss när vi blir gamla.

Det finns i reservationen från Vänsterpartiet ett påstående som jag tycker är väldigt anmärkningsvärt. Det påstås av Ulla Andersson att vi saknar könsperspektiv. Det handlar om frågan om valfrihet. Det är väldigt märkligt att man kan komma med ett sådant påstående.

Nu skulle inte jag vilja säga att könsperspektivet är det övergripande generella som gör att vi tycker att det är viktigt med valfrihet. Det finns många goda skäl att se till att öka mångfalden i kommunal och landstingsdriven verksamhet.

Valfriheten i sig är väldigt viktig. Den är viktig för att vi ökar konkurrensen och med det också har möjlighet att öka kvaliteten.

Men könsaspekten att se till att det finns fler kvinnliga företagare i vårt land kommer vi aldrig att komma åt om vi inte öppnar för kvinnligt företagande inom de branscher där kvinnor är verksamma. Vi måste göra det möjligt för kvinnor att välja arbetsgivare.

Oavsett om jag är arbetstagare i offentlig verksamhet eller om jag är patient eller brukare är det viktigt med valfriheten, även om jag inte gör ett nytt val. För många av oss finns tryggheten i möjligheten att välja bort.

Jag har mina barn i en kommunal skola, och den är jättebra. Den fungerar utmärkt för dem. Men jag känner mig trygg med att veta att om skolan inte skulle leva upp till de krav jag ställer på att mina barn ska ha en trygg vardag och få en bra utbildning har jag rätt att välja en annan skola för dem och att de om de inte trivdes i skolan skulle kunna säga till mig som förälder att de vill byta. Möjligheten att välja är det som är det viktigaste, även om många av oss faktiskt inte gör det aktiva valet och väljer något annat.

Jag skulle också vilja lyfta fram några av de andra sakerna som den här regeringen har gjort för att öka valfriheten. Något har redan nämnts här. Det handlar om lagen om valfrihet. Det är något som kommer att öka möjligheten väldigt mycket för alla de patienter och brukare som finns ute i våra kommuner och landsting och som kommer att göra att fler kan få den utförare de vill ha.

Självklart är det innehållet i vården som är det viktigaste. Men om jag var i behov av den typ av stöd och service som innebär att någon ska komma hem till mig och finnas med mig inne på toaletten och när jag ska duscha vill jag att jag ska bestämma vem det ska vara som är där inne med mig och inte att det är en kommunpolitiker eller riksdagspolitiker som tar det beslutet.

(Applåder)

Anf. 111 SONIA KARLSSON (s) replik:

Fru talman! Emma Henriksson säger att det är dystert i många kommuner. Hon konstaterar så och har sedan inga synpunkter på behovet av ytterligare resurser som både Sveriges Kommuner och Landsting och Konjunkturinstitutet så tydligt visade på för oss i torsdags.

Sedan kommer vi över till utjämningssystemet. Hade vi varit överens hade vi inte reserverat oss. Ni får läsa vad som står i betänkandet, det som står i motionerna och det som utskottet har följt upp i sina skrivelser.

Jag vill ge lite historik till Emma Henriksson. Jag var med i debatten den 27 oktober 2004 när vi diskuterade de här ändringarna i det kommunala utjämningssystemet som Jörgen Johansson pratade om tidigare. Det är därför jag inte tror att vi har samma utgångspunkter. Då hade vi majoriteten. Då hade vi tre olika borgerliga reservationer och tre olika linjer när det gällde utjämningssystemet.

När vi kom till nytt system hade vi också tre borgerliga reservationer, och så hade vi fyra linjer. Då ville Centerpartiet avstyrka hela propositionen.

När det gällde kostnadsslag och verksamheterna var det tre borgerliga reservationer och fyra olika borgerliga yrkanden. Det var likadant när det gällde strukturbidragen. Då var det två borgerliga yrkanden, likadant när det gällde införandebidragen. Då var det tre olika synpunkter.

Jag ifrågasätter, och ställer frågan till Jörgen Johansson, hur eniga ni är. Det är möjligt att ni nu tycker precis som det står i majoritetstexten i betänkandet. Men jag kan säga mycket tydligt från Socialdemokraternas håll och också tala för både Miljöpartiet och Vänsterpartiet: Vi vet vad som döljer sig bakom alla rökråd. Så det är självklart att vi behövde ha en reservation i denna fråga.

Anf. 112 EMMA HENRIKSSON (kd) replik:

Fru talman! Sonia Karlsson efterfrågar ytterligare resurser, att jag skulle nämna något om det. Det här betänkandet behandlar kommunala frågor. Det går in i vissa specifika ärenden som tas upp i vissa motioner. Vi har de senaste veckorna haft ett antal återkommande debatter då vi har berört den ekonomiska situationen i kommunerna.

Självklart måste vi göra vad vi kan för att se till att kommunerna ska få ökade resurser. Det är i kommunerna och landstingen som välfärdens kärna bedrivs. Vi kommer som kristdemokrater att göra allt vi kan för att se till att de ska öka.

Men vi måste också inse att vi är i ett väldigt svårt ekonomiskt läge, där både kommuner, landsting och staten har en trängd ekonomisk situation. Tyvärr blir inte de nya konjunkturbarometrar som vi ser och de nya siffror vi får roligare och roligare utan tvärtom.

Det blir sämre och sämre. Därför är det inte möjligt att stå här i dag och lova bort miljarder hit och miljarder dit. Jag tror att det är viktigt att man inte lovar bort pengar som man ännu inte vet att man har. Men vi kristdemokrater kommer att göra allt vi kan för att se till att kommunerna får ökade resurser och att de får besked om det i vårpropositionen.

Sonia Karlsson hade i sitt tidigare replikskifte med Jörgen Johansson en retorisk fråga om huruvida det inte är bättre för kommunerna att få

riktade bidrag än inga bidrag alls. Det kan låta som att det är så. Jag är inte helt säker.

En kommun som är i ett väldigt trängt ekonomiskt läge kan få besked som når deras väljare om att de får något som gör att de kan satsa, för in-
nebörden i ett riktat bidrag är att man kommer att kunna utveckla kvali-
teten inom det ena eller det andra området. Men sedan kommer kommu-
nen i realiteten inte att få möjlighet att göra de satsningarna för att kravet
för att få del av pengarna är satt så hårt att om kommunerna inte själva
stoppas in egna pengar i egen finansiering kommer verksamheten inte att
bli av.

Anf. 113 SONIA KARLSSON (s) replik:

Fru talman! Varför jag ändå nämner ekonomin i kommunerna är för
att betänkandet också handlar om välfärdens verksamheter. Det är ju
skolan, vården och omsorgen. Det är klart att det är ett stort bekymmer
när vi nu får sådana signaler att det finns risk att det blir stora nedskär-
ningar i den kommunala verksamheten på grund av att resurser fattas.
Det är det som framförs från både Sveriges Kommuner och Landsting
och Konjunkturinstitutet. Det kan handla om 25 000 personer nästa år, att
öka på alla andra som också varslas och blir arbetslösa.

Det skulle ha varit märkligt om vi inte hade diskuterat det i dag. Visst
är det ett svårt ekonomiskt läge, men det är inte svårare än att ni kunde
ha ofinansierade skattesänkningar till dem som tjänar bäst i år.

När man gör en budget och när man funderar över var man ska lägga
pengarna måste man prioritera. Vi från vår sida har givetvis prioriterat
mer pengar till kommunerna för att klara de viktiga verksamheterna.

Man säger att det är bättre att kommunerna inte får några pengar än
att de får specialdestinerade statsbidrag. Vi har minskat på de specialdes-
tinerade statsbidragen. De samlades ihop i utjämningsystemet, men det
finns ett antal kvar.

Men det handlar om att man får extra pengar för att man ska ha möj-
lighet att anställa fler lärare i skolan och för att man ska få mindre klas-
ser. Vi märkte väldigt tydligt när man fick 15 000 fler lärare i skolorna
att det blev bättre för eleverna. Det gav möjlighet till bättre undervisning
och mindre grupper. Det är sådant som ni brukar kritisera i vanliga fall,
så det är märkligt när man verkligen kan använda pengarna på det sättet
och hjälpa till där man behöver och rusta upp.

Jag tycker att det är väldigt viktigt att ni nu försöker att vara pådri-
vande eftersom statsministern senast i går sade att det inte alls är säkert
att det blir några pengar till kommunerna. Så det blir väl mycket jobb nu
för Kristdemokraterna.

Anf. 114 EMMA HENRIKSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag delar helt Sonia Karlssons oro över den ekonomiska
situation som kommunerna befinner sig i. Det är ju, som sagt, en debatt
som har förekommit här i kammaren upprepade gånger under de senaste
veckorna.

En intressant skillnad mellan dagens debatt och debatten som vi hade
för ganska precis en vecka sedan är att den dagen var den stora frågan
lärarna som skulle varslas, men detta nämndes inte i de anföranden som
jag hörde i dag. Det kanske är för att man efter att ha analyserat siffrorna

lite mer insåg att väldigt många av de lärare som skulle komma att bli varslade eller har blivit varslade i kommunerna har blivit det för att det helt enkelt inte finns några elever kvar att undervisa.

Självklart är det oerhört viktigt att passa på när nu elevantalet minskar att också se till att lärartätheten ökar och kvaliteten i skolan faktiskt stärks. Men det skulle också vara märkligt om vi inte skulle minska antalet anställda i skolorna något och öka antalet anställda i äldreomsorgen när vi får den förskjutning i befolkningsstrukturen som gör att det blir färre elever i skolan men fler äldre.

Biten med hur man använder resurserna och hur man fördelar dem är också en del av utredningen om den kommunalekonomiska utjämnningen. Flera delar av det som Sonia Karlsson i sitt anförande och i replikskiftet här efterfrågar finns alltså med i de direktiv som ligger till grund för den utredning som nu pågår.

Jag tror att det när resultatet kommer fram kommer att finnas en hel del som vi är överens om, och det blir intressant att höra om det finns några sakliga invändningar från Socialdemokraterna när vi väl kommer till den dagen.

Anf. 115 ULLA ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Jag börjar med lärarna. Om dessa lärare behölls skulle vi nå en lärartäthet på 8,6 per 100 elever. För att nå den nivå vi hade innan den borgerliga regeringen tillträdde förra gången, alltså när man började radera statsfinanserna, skulle vi behöva ytterligare 4 600 lärare. Då skulle vi alltså komma upp i samma lärartäthet. Så visst finns det elever, och visst finns det behov av lärare. Men det kan ju Emma Henriksson stå här och försöka intala sig själv att det inte gör.

Jag tänkte återkomma till kvinnors vardag och till hur den ska förbättras. Kristdemokraternas syn verkar ju vara att vi ska privatisera och att betalt arbete ska gå över alltmer till obetalt arbete. Tidningen Dagen jublade till exempel över att det nu skulle bli mer ideell verksamhet när kommunerna var tvungna att skära ned. Det säger en hel del om hur vår vardag kommer att påverkas och framför allt om hur vi kvinnor kommer att påverkas.

Om man menade allvar med att man vill påverka kvinnors livsmöjligheter skulle man satsa väldigt kraftigt på att bygga ut välfärden genom att ha högre personaltäthet i förskolan, mindre klasstorlekar och bättre omsorg för de äldre. Det skulle ju påverka vår vardag och vår frihet eftersom vi inte skulle behöva ta det ansvaret när vi kommer hem från jobbet. Eller också skulle det bli bättre på arbetet eftersom det framför allt är kvinnor som jobbar med de här frågorna. Vi skulle få fler arbetskamrater, vi skulle behöva stressa mindre och vi skulle också kunna få högre löner. Ett annat sätt kunde ju vara att införa heltidstjänster, alltså rätten till heltid. Det kunde Emma Henriksson fundera lite över, tycker jag.

Ni har en könsblindhet i er politik. Annars skulle vi inte ha vårdnadsbidrag där nio av tio som utnyttjar det är kvinnor. Vi skulle inte ha överklassnära tjänster. Ni skulle inte ha genomfört skattesänkningar där 60 procent har gått till män, framför allt högavlönade män. Vi skulle inte ha ökade inkomstskillnader på 1 000 kronor i månaden, och vi skulle inte ha fler fattiga barn i Sverige.

Anf. 116 EMMA HENRIKSSON (kd) replik:

Fru talman! Det är väldigt intressant att höra hur Ulla Andersson argumenterar för att vi inte har en politik som skulle göra situationen på arbetsmarknaden bättre för kvinnor och i samma andetag får med att man faktiskt inte vill ha de hushållsnära tjänsterna.

Hushållsnära tjänster är något av det bästa vi har gjort under de senaste decennierna för kvinnors arbetsmarknad. För att inte tala om vad det har inneburit för dem som faktiskt har kunnat få de jobben. Den kvinna som förut har varit hänvisad till att ha svartjobb och inte kunnat få ta del av våra socialförsäkringssystem har i stället fått ett vitt jobb och kan nu faktiskt få erkännande för det viktiga arbete hon utför.

Jag kan inte se vilken skillnad det är på att någon anställer någon för att städa hemma jämfört med att någon finns anställd för att städa på våra arbetsplatser. Det är ett förakt mot de kvinnor som jobbar inom den sektorn när man lite slarvigt kallar det för överklassnära tjänster eller som Ulla Andersson sade i en annan debatt, hovnära tjänster.

Det är många gånger barnfamiljer som nyttjar de här tjänsterna. Det är barnfamiljer som kämpar och sliter för att få sitt vardagspussel att gå ihop som nyttjar dem därför att man vill ha mer tid med barnen. Och de som arbetar gör en väldigt viktig insats. Jag tycker att det är på tiden att även Vänsterpartiet erkänner kvinnorna som jobbar inom den sektorn.

Anf. 117 ULLA ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Det är rätt fantastiskt att deltidsanställda Kommunalkvinnor och kvinnor som jobbar inom hotell- och restaurangbranschen, oftast på visstidsanställningar, deltidsanställningar och osäkra projektanställningar eller någon annanstans – alltså framför allt lågavlönade kvinnor – ska vara med och betala för att högavlönade män ska slippa städa hemma. Det tycker du, Emma Henriksson, är den bästa reform som finns för oss kvinnor. Det är nästan så att man kan häpna. En lågavlönad kvinna ska gå hem till en högavlönad man för att han inte orkar göra sin egen städning där hemma. Och det anser ni att vi ska använda lågavlönade kvinnors skattepengar till!

Sedan har ni dessutom mage att sänka skatter så att de 10 rikaste procenten, alltså framför allt män, får ut lika mycket som de 60 procenten med lägst inkomster. Ni har en politik som ensidigt gynnar män. Man kanske inte ska säga att ni är könsblinda. Ni är mycket könsmedvetna. Ni har en väldigt tydligt uttalad manspolitik för högavlönade män.

85 miljarder hostar man inte upp bara så där, utan det ska tas någonstans ifrån. Och det tas från verksamheter som framför allt vi kvinnor är beroende av. Det tas från våra arbetsplatser, det tas från vår rätt till heltid och till löneutveckling och det bidrar till en minskad trygghet i vår vardag eftersom det blir färre anställda i förskolan, färre lärare i skolan och färre anställda i äldreomsorgen. 85 miljarder är hiskligt mycket pengar, och någonstans ska de tas ifrån. Eller har ni en trolleripinne som ni hela tiden sveper med så att det inte ska få några effekter någonstans? Det kan ni ju ändå inte påstå, för så oärliga kan ni inte vara.

I detta anförande instämde Siv Holma (v).

Anf. 118 EMMA HENRIKSSON (kd) replik:

Fru talman! Man kan inte riktigt tro att detta är en debatt om kommunala frågor så som den har utvecklats.

Hade Vänsterpartiet fått styra denna mandatperiod skulle vi fortfarande ha haft väldigt många svartarbeten. Det är svartarbeten som nu har blivit vita arbeten där människorna som jobbar inom denna sektor har fått möjligheten till en anställning som ger en lön som också ger rätt till de sociala skyddssystem som man har även i andra branscher.

Hade Vänsterpartiet fått styra skulle vi ha haft en betydligt högre arbetslöshet i det här landet. 180 000 nya arbetstillfällen innan lågkonjunkturen slog till ordentligt är vad den här regeringens politik har bidragit med. Jag vet inte var Ulla Andersson tror att hon skulle ha tagit de pengar ifrån som de skatteintäkterna har bringat in om vi inte hade fått de nya arbetstillfällena.

Men jag skulle ändå vilja gå tillbaka till det som debatten faktiskt handlar om, nämligen kommunala frågor och en av de frågor som Vänsterpartiet har reserverat sig mot. Det handlar om deras försök att minska valfriheten inom kommunal verksamhet.

Jag tror att det är oerhört viktigt både för dem som jobbar inom verksamheten och för oss som nu eller någon gång i framtiden kommer att vara hänvisade till att använda den att vi faktiskt har möjlighet att välja – att vi kan välja vart vi vill gå när vi blir sjuka, att man som barn själv får välja vilken skola man ska gå i, och inte minst, när man är gammal, att man själv får välja vem det är man släpper innanför dörren in i sitt eget vardagsrum och kanske till och med in på toaletten.

(Applåder)

Anf. 119 GUNNAR ANDRÉN (fp):

Fru talman! Årtal är alltid intressanta. Jag ska strax komma in på det. Först måste jag få göra en kommentar till den senaste debatten. Det är väldigt intressant att höra feministen Ulla Andersson från Vänsterpartiet attackera hushållsnära tjänster men vilja införa ROT-avdrag för män. Någon ordning får det väl ändå vara på feminismen i det här landet.

Jag skulle vilja tacka Jörgen Johansson. Han nämnde året 1913. Jag hade inte tänkt börja med det utan jag hade tänkt börja med 1982. Men jag vill ändå börja med 1913. Det var inte bara skatteutjämningen som började då, utan då infördes också den allmänna folkpensionen. Nationalparkerna inrättades. Förberedelser gjordes för den allmänna rösträtten för män och kvinnor. Tyvärr avbröts allt detta så småningom av att Karl Staaf tog sin hatt och gick.

Därefter ska jag komma till 1982. Det är ett viktigt år när det gäller hur man ser på valfrihet i den kommunala sektorn. Då startades nämligen någonting som hette Cityakuten i Stockholm. Jag vill påstå att det sände en chock genom hela det offentliga Sverige att man i privat regi kunde bota snuva, att man inte måste göra det på landstingsenheter.

Det har fått väldigt konsekvenser. Vi har fått en långt mer diversifierad offentlig sektor. Finansieringen ligger visserligen kvar, men utförarna är många fler.

Jag ska inte ställa många frågor med anledning av reservationerna, men jag har en fråga till Ulla Andersson. Hon är tyvärr inte närvarande just nu. Den gäller reservation 4, som börjar så här: Offentligt finansierad hälso- och sjukvård ska i huvudsak drivas av offentliga utförare.

Det är en väldigt intressant ideologisk mening. De intressanta orden är ”i huvudsak”. Vad är ”i huvudsak”? Är det fråga om tandvård? Är det fråga om privata sjukgymnaster? Är det kanske fråga om en attack på S:t Eriks Ögonsjukhus som har botat tiotusentals patienter och ett hot, vill jag påstå, även mot andra privata ögoninstitutioner därför att de är så duktiga? Eller handlar det bara om att vi av ideologiska skäl ska säga: Nej, det får inte finnas några cityakuter i det här landet, allting måste i praktiken utföras av det offentliga.

Fru talman! Den kommunala sektorn är inget särintresse. Den kommunala sektorn är någonting som vi använder vår allmänna företagsamhet för att skaffa resurser till för att de ska kunna göra det vi enskilt inte kan, nämligen ordna skola, vägar, en massa äldreomsorg och så vidare. Därför är det viktigt att den offentliga sektorn har goda resurser.

Vi kan inte göra detta genom att ta pengar som inte finns. Vi måste tjäna tillbaka dem. Det är min fråga till Socialdemokraterna, oavsett om man tycker att vi gör alldeles för lite: Var finns alla dessa pengar som ni ska anslå? Ni ska rädda Volvo och Saab och hela bilindustrin. Dessutom ska ni anslå hur mycket pengar som helst till kommunerna.

Vi måste se till att vi får den privata sektorn att fungera allra först. Sedan är det alldeles klart att vi behöver mer resurser till den offentliga sektorn, för vi är alla beroende av den.

(forts. 17 §)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.54 på förslag av andre vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

16 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

KrU2 Public service-frågor

Kammaren biföll utskottets förslag.

KrU3 Kulturmiljövård och museer

Kammaren biföll utskottets förslag.

KrU4 Spel- och lotterifrågor

Kammaren biföll utskottets förslag.

KrU5 Vissa kulturpolitiska frågor

Punkt 2 (Pris- och löneomräkning av kulturanslag)

1. utskottet

2. res. 1 (v)

Votering:

288 för utskottet

18 för res. 1

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 115 s, 88 m, 22 c, 24 fp, 22 kd, 17 mp

För res. 1: 18 v

Frånvarande: 15 s, 9 m, 7 c, 4 fp, 2 kd, 4 v, 2 mp

Punkt 6 (HBT-frågor på kulturområdet)

1. utskottet

2. res. 4 (v, s, mp)

Votering:

158 för utskottet

152 för res. 4

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 1 s, 89 m, 22 c, 24 fp, 22 kd

För res. 4: 117 s, 18 v, 17 mp

Frånvarande: 12 s, 8 m, 7 c, 4 fp, 2 kd, 4 v, 2 mp

Luciano Astudillo (s) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Punkt 7 (Jämställdhet inom kulturen)

1. utskottet

2. res. 5 (v, s, mp)

Votering:

158 för utskottet

153 för res. 5

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 89 m, 23 c, 24 fp, 22 kd

För res. 5: 118 s, 18 v, 17 mp

Frånvarande: 12 s, 8 m, 6 c, 4 fp, 2 kd, 4 v, 2 mp

Punkt 12 (Community-teater)

1. utskottet

2. res. 10 (v)

Votering:

292 för utskottet

19 för res. 10

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 118 s, 89 m, 23 c, 24 fp, 22 kd, 16 mp

För res. 10: 18 v, 1 mp

Frånvarande: 12 s, 8 m, 6 c, 4 fp, 2 kd, 4 v, 2 mp

Punkt 14 (Arbetsplatsbibliotek)

1. utskottet

2. res. 12 (v, s)

Votering:

173 för utskottet

137 för res. 12

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 89 m, 23 c, 24 fp, 22 kd, 15 mp

För res. 12: 117 s, 18 v, 2 mp

Frånvarande: 13 s, 8 m, 6 c, 4 fp, 2 kd, 4 v, 2 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

KrU6 Ungdomspolitik och trossamfundsfrågor

Punkt 2 (Ungas ekonomiska situation)

1. utskottet

2. res. 2 (s)

Votering:

192 för utskottet

118 för res. 2

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 89 m, 23 c, 24 fp, 22 kd, 18 v, 16 mp

För res. 2: 118 s

Frånvarande: 12 s, 8 m, 6 c, 4 fp, 2 kd, 4 v, 3 mp

Punkt 4 (Fördelningsprinciperna för bidrag till trossamfund)

1. utskottet

2. res. 3 (mp)

Votering:

294 för utskottet

17 för res. 3

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 118 s, 89 m, 23 c, 24 fp, 22 kd, 18 v

För res. 3: 17 mp

Frånvarande: 12 s, 8 m, 6 c, 4 fp, 2 kd, 4 v, 2 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SoU8 Äldrefrågor

Punkt 1 (Äldrepolitikens inriktning m.m.)

1. utskottet

2. res. 1 (s, mp)

Votering:

158 för utskottet

135 för res. 1

18 avstod

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 89 m, 23 c, 24 fp, 22 kd

För res. 1: 118 s, 17 mp

Avstod: 18 v

Frånvarande: 12 s, 8 m, 6 c, 4 fp, 2 kd, 4 v, 2 mp

Punkt 3 (HBT-frågor och äldreomsorgen)

1. utskottet

2. res. 3 (s, v, mp)

Votering:

157 för utskottet

153 för res. 3

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 m, 23 c, 24 fp, 22 kd

För res. 3: 118 s, 18 v, 17 mp

Frånvarande: 12 s, 9 m, 6 c, 4 fp, 2 kd, 4 v, 2 mp

Punkt 7 (Psykisk ohälsa hos äldre)

1. utskottet
2. res. 7 (s, v, mp)

Votering:

158 för utskottet

152 för res. 7

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 89 m, 23 c, 24 fp, 22 kd

För res. 7: 117 s, 18 v, 17 mp

Frånvarande: 13 s, 8 m, 6 c, 4 fp, 2 kd, 4 v, 2 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SoU15 Handikappfrågor

Punkt 1 (Ökad tillgänglighet för funktionshindrade)

1. utskottet
2. res. 1 (s, v, mp)

Votering:

159 för utskottet

152 för res. 1

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 1 s, 89 m, 23 c, 24 fp, 22 kd

För res. 1: 117 s, 18 v, 17 mp

Frånvarande: 12 s, 8 m, 6 c, 4 fp, 2 kd, 4 v, 2 mp

Punkterna 2–5

Kammaren biföll utskottets förslag.

Kommunala frågor

17 § (forts. från 15 §) **Kommunala frågor** (forts. FiU22)

Anf. 120 ULLA ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Jag kan förstå att Gunnar Andrén känner sig vilse i den feministiska debatten eftersom Folkpartiet numera driver vårdnadsbidrag. Då har man nog hamnat lite fel i sin positionering.

Jag kan förstå att Gunnar Andrén då inte ser att det blir lågavlönade kvinnor som ska gå hem till högavlönade män och städa och att det blir lågavlönade människor, framför allt kvinnor, som får bistå genom sin skattsedel för att denna städning ska utföras.

Jag tycker att det är en väldigt antifeministisk politik. Att Gunnar Andrén inte tycker det beklagar jag djupt. Men det kanske är så med ett parti som verkar helt vilse i sin ideologi för närvarande.

Jag kan inte heller tolka det på något annat sätt, Gunnar Andrén, när ni nu är med och skär i sjukförsäkringen, vilket påverkar framför allt kvinnors levnadsvillkor och kvinnors ekonomi. Det är framför allt kvinnor som drabbas. Men så är det väl när man är med i en regering som prioriterar skattesänkningar för högavlönade män framför satsningar på kvaliteten i välfärden.

Innan den här regeringen tillträdde hade vi någon form av överenskommelse om att skatter skulle tas ut efter bärkraft och att skatter skulle användas till gemensamma samhällliga lösningar, såsom vård, skola och omsorg. Vi tyckte att det var det bästa sättet att lösa de behoven.

Men det har den här regeringen lämnat. Vi har inte längre skatt efter bärkraft. Vi tvingas skära ned kraftigt på vård, skola och omsorg, eftersom Gunnar Andréns regering tyvärr, fru talman, har prioriterat skattesänkningar för högavlönade män.

Jag förstår om du känner dig lite vilse i pannkakan och inte hänger med i debatten – tyvärr, Gunnar. Jag önskar dig välkommen tillbaka i kampen för kvinnors rättigheter, för vi behöver vara många fler. Men det ska bli skönt och härligt att höra hur du kan förklara ett vårdnadsbidrag, att lågavlönade kvinnor ska gå hem till högavlönade män och hur det påverkar.

Anf. 121 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik:

Fru talman! Ulla Andersson använder en god metod: Anfall är bästa försvar. Här stod hon alldeles nyligen och försvarade ROT-avdragen. Hon nämnde inte dem, för det är lite besvärligt när man är feminist. Men hon tyckte väldigt illa om att fler kvinnor fick vita jobb. Jag förstår att det då gäller att attackera på andra områden.

När det gäller vårdnadsbidraget är det väl ingen hemlighet att Folkpartiet inte har varit pådrivande i den frågan. Jag tycker att det finns många andra alternativ. Men det är en valfrihet som har införts, som inte tas av så många. Den vill Ulla Andersson avskaffa, och det tycker jag är ideologiskt logiskt. Ulla Andersson och hennes parti är emot valfrihet.

Jag vill fråga tillbaka: Vad menas med orden ”i huvudsak” i reservation 4? Det är en intressant fråga. Vad är ”i huvudsak”? Är det S:t Eriks Ögonsjukhus eller inte? Svara på den frågan! Är det ”i huvudsak”? Det är ett viktigt ideologiskt besked till alla de tiotusentals, kanske hundratusen, människor som de senaste 15 åren har fått starroperationer gjorda ordentligt på S:t Eriks Ögonsjukhus. Är det på det sättet att det innefattar ”i huvudsak”? Det ska inte vara någonting sådant där över huvud taget.

När det sedan gäller skattesänkningar – nu kommer jag in på ett annat område som Ulla Andersson tog upp – kan man naturligtvis tycka att det handlar om att låna till skattesänkningar. Men vi skulle likaväl kunna säga att vi har lånat till fler poliser. Det är precis vad vi har gjort. Vill ni inte ha de här poliserna? Ja, då kan man självklart använda pengarna på något annat sätt. Vi har också lånat till en del kommunala saker. Ska vi ta bort det?

Nej, säg som det är, Ulla Andersson! Ni är emot att folk har fått mer pengar att köpa för. Ni tycker att ni skulle sköta de pengarna – 80 miljarder kronor. Det tycker inte jag.

Anf. 122 ULLA ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Gunnar Andrén, jag kan lugnt vara tydlig med att jag är emot er politik. Dels för att den har ökat inkomstskillnaderna mellan kvinnor och män med 1 000 kronor i månaden på två år, dels för att vi har fått 146 000 fler fattiga och att antalet fattiga barn kraftigt har ökat under den här tiden. Vi kunde alldeles nyligen höra hur Sveriges Kommuner och Landsting sade att man beräknar att socialbidragen för kommunsektorn kommer att öka med upp till 5 miljarder kronor, och det är en effekt av den politik du bedriver. Det är på grund av att ni har försämrat sjukförsäkringen och a-kassan. Den notan får kommunernas skattebetalare nu ta samtidigt som det självklart är förödande för dem som drabbas. Försämringarna i sjukförsäkringen slår framför allt mot oss kvinnor. Det, Gunnar Andrén, är effekterna av er politik.

Ja, jag menar att det inte är det mest prioriterade att högvärlönde män ska få sin städning utförd genom att vi använder våra gemensamma skatteresurser. Jag använder hellre de pengarna till satsningar på fler anställda i äldreomsorgen, i förskolan eller i skolan. Det skulle förbättra vardagen för så många fler – alla de barn som är i behov av omsorg eller utbildning, alla de äldre som behöver bättre kvalitet i sin vardag och alla de kvinnor som jobbar i dessa verksamheter. De skulle på så sätt få fler arbetskamrater, och vi skulle få en betydligt bättre kvalitet. Det har vi i Vänsterpartiet valt att prioritera.

Vår politik skulle leda till en sysselsättningsökning i den här lågkonjunkturen medan ni här försvarar en politik som faktiskt får stor påverkan i de kommunala verksamheterna och i människors vardag. Nu ökar arbetslösheten väldigt mycket, och ni står bredvid och tittar på. Det får kommunerna ta på sina socialbidragskostnader.

Anf. 123 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik:

Fru talman! Debatten är liksom i går ganska yvig och omfattar många frågor.

Jag noterar att jag inte fick något svar när det gällde S:t Eriks Ögonsjukhus – omfattas det i huvudsak eller inte? Jag förstår att Ulla Andersson inte kan svara på den frågan, för det är en mycket ideologisk fråga: Ska S:t Eriks Ögonsjukhus få fortsätta eller inte? Det handlar om människors möjligheter att få sina operationer ordentligt utförda. Synen på detta – i dubbel bemärkelse – är en ideologisk fråga. Jag vill att Ulla Andersson ska gå hem och fundera på om S:t Eriks Ögonsjukhus ska få fortsätta eller om det bara är tandvård eller annat som ska få bedrivas i detta kvarter.

Jag noterade också att Ulla Andersson medvetet avstod från att försvara att de helt plötsligt bara vill angripa kvinnorna men inte männen. ROT-avdrag är helt okej – hur kan feministen Ulla Andersson stå och säga detta? Det stämmer ju inte med er ideologi. Är det bara män som ska få skatteavdrag? Jag tycker inte det. Jag tycker att man ska se till att

ordna ordentliga arbetsplatser för många kvinnor som annars hade tvingats arbeta svart.

Allra sist kommer jag något utanför den kommunala råjungen. Vänsterpartiet verkar ha mer pengar än något annat parti. Det är ju fullständigt osannolikt. Helt plötsligt vill man stödja General Motors i Detroit genom att köpa Saab. Man lägger inget ansvar på företaget. De pengar som man sedan har kvar vill man satsa på kommunerna och landstingen. Vad blir det kvar av en sådan politik? Den hänger ju inte ihop!

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 19 mars.)

Prot. 2008/09:86
18 mars

Kommunala frågor

18 § Allmänna motioner om inkomstskatter

*Allmänna motioner
om inkomstskatter*

Föredrogs
skatteutskottets betänkande 2008/09:SkU25
Allmänna motioner om inkomstskatter.

Anf. 124 BRITTA RÅDSTRÖM (s):

Fru talman! Detta handlar alltså om allmänna motioner om inkomstskatter. Vi får se om det blir lika hetsigt som slutet på förra debatten. Jag ska i alla fall börja med att yrka bifall till reservationerna 11 och 12.

Sverige håller på att förändras. Många frågar sig vad som händer i landet. Vi håller på att byta modell från ett gemensamt samhälle där alla bidrar till vår välfärd till ett individuellt, där allt ska köpas och kan köpas efter behov för stunden. Behöver jag barnomsorg köper jag det under kanske ett antal år. Behöver jag en höftledsoperation köper jag kanske det, kanske betalt via en försäkring som jag betalar för. Inget område är undantaget. Det förstår vi när vi får höra regeringens ständiga mantra: Sälj ut och sänk skatterna, så kommer fler i arbete.

Hur många har kommit i arbete det senaste året? Mig veterligen är fler än 200 000 arbetslösa just nu. Samtidigt har avgifterna till a-kassan ökat. Ersättningen har sjunkit liksom i sjukförsäkringen, allt för att finansiera jobbskatteavdraget. Varför var det så viktigt att förstöra försäkringssystemet? Regeringen, som har sänkt skatten, har krympt staten. När det gemensamma, alltså välfärdssamhället krymper, drabbar det de enskilda.

Faktum är att de nordiska länderna, med högt skatteuttag men också en hög skattefinansierad välfärd, ses som förebilder i den internationella ekonomiska debatten.

Fru talman! Socialdemokraternas mål är ett samhälle som bygger på idén om allas lika värde. Samhället ska utformas så att det finns plats för alla och så att ekonomiska och sociala skillnader utjämnas. Under den borgerliga regeringsperioden har emellertid skattesystemet gått in i en period av ständigt pågående omläggningar som inte har minskat skillnaden mellan människor utan i stället ökat den.

Mycket stora förändringar har skett på skattesidan sedan vi fick en borgerlig regering hösten 2006. I pengar rör det sig om mer än 80 miljarder som skattesänkningen har kostat. Följden av denna omfördelning och den förda politiken är att klyftorna har ökat i landet. Den rikaste tionde-

len av befolkningen får mer än 25 procent av inkomstförstärkningarna medan pensionärer, som utgör 24 procent av befolkningen, endast får 11 procent. Är det rättvist?

Det är väl inte ett rättvist samhälle man strävar efter i första hand. Det har dessutom blivit mer uppenbart att regeringens skattepolitik innebär en förändring av viktiga grundläggande principer för skatterna. Principer om likformighet och skatt efter bärkraft har ersatts av en strävan efter att använda variationer i skatteuttaget som endera piska eller morot för att styra människors ekonomiska beteende.

Vi anser att skatterna ska förändras så att de blir mer rättvisa och så att skattesystemet blir mer fungerande. Skatterna ska trygga finansieringen av den gemensamma välfärden, främja sysselsättning och tillväxt, vara likformigt och omfördelande, och reglerna ska vara tydliga och enkelt utformade. Ett väl fungerande skattesystem ska bygga på breda skattebaser.

Fru talman! Regeringens så kallade jobbskatteavdrag syftar till att öka skillnaderna mellan dem som jobbar och dem som av olika anledningar inte jobbar. Det innebär att de som är arbetslösa, sjuka och pensionärer inte bara får lägre inkomster utan också högre skatt. Det tycker vi är djupt orättvist.

Sänkt a-kassa och högre skatt gör det inte lättare att få arbete trots att man deltar i olika söka-jobb-aktiviteter, men de gör det definitivt svårare att vara arbetslös. Effekterna av en skattesänkning i form av eget ekonomiskt utrymme för individen måste jämföras med vilka nya och ökade privata kostnader som kan uppstå som följd av minskad skattefinansiering av olika samhällstjänster. Det är kostnader som i sin tur innebär att det inte blir någon ökning av det egna utrymmet.

Jag vet inte hur många av er som kommer ihåg en film som gjordes någon gång på 1950-talet och som hette *Skattefria Andersson*, där Stig Järrel spelade huvudrollen.

Han avsvor sig att över huvud taget betala någon skatt, vilket innebar att han fick köra på åkrar och i leriga diken när han skulle skjutsa barnen till skolan där de inte heller fick gå. Jag undrar om det är ett sådant samhälle vi strävar efter – att vi inte ska betala någon skatt.

En skattekvot på 46 procent av bnp som vi har nu är enligt många bedömningar inte tillräcklig för att klara ens oförändrad standard inom välfärdspolitiken. För att klara en oförändrad standard inklusive en förstärkning av a-kassan behövs en ökning av skatteuttaget, alltså höjd skatt, åtminstone tillbaka till 2008 års nivå.

En annan viktig aspekt av den fördelningspolitik som vi står för är rättvisa mellan generationerna. Vi vill ge pensionärerna i ett första steg minskad skatt med minst 2 700 per år.

Systemet med skattereduktion för utgifter för hushållsnära tjänster är en annan del av den orättvisa skattepolitik som regeringen för. Vi anser att skattereduktionen ska tas bort. Systemet innebär i realiteten att gemensamma resurser i form av skatter används för att ge skattefavörer för högavlönade som redan sedan tidigare har råd att betala vad det kostar. Avdragsrätt för fackföreningsavgift och a-kassa infördes för att skapa skattemässig neutralitet mellan arbetsgivare och arbetstagare. Arbetsgivarna har fortfarande rätt att göra avdrag för medlemsavgiften till sina

organisationer, medan arbetstagarnas rätt att göra avdrag har försvunnit. Känns det manne igen från tidigare borgerliga regeringsperioder?

Samtidigt har avgiften till a-kassan höjts och ersättningen sänkts, vilket kraftigt försämrat för löntagarna i landet. Vi anser att avdragsrätten ska återinföras.

Avslutningsvis, fru talman, vill jag citera Lars Bodén, ledarskribent i Västerbottens Folkblad från lördagen den 14 mars. Han säger så här med hänvisning till fredagens ekonomiska debatt i kammaren om de misstag som regeringen gjort sedan de borgerliga tog över makten: Skattesänkningarna, alltså jobbskatteavdraget, under brinnande högkonjunktur var ett stolpskott. Försämringarna av a-kassan och sjukförsäkringen har försvagat den svenska modellen och ökat människors sårbarhet i sämre tider. Den svenska regeringen har ökat klyftorna i stället för att stabilisera samhället, tvärt emot vad som behövs.

Fru talman! Jag yrkar som sagt bifall till reservationerna 11 och 12.

Anf. 125 MARIE ENGSTRÖM (v):

Fru talman! Inkomstskatter har vi debatterat många gånger förut i kammaren. Det är risk att man säger väldigt mycket av det som har sagts flera gånger tidigare. Innan jag gick i kammaren tog jag fram förra årets protokoll från inkomstskattedebatten. Jag tänkte att det ska bli spännande att se om det är samma frågor som vi tar upp i dag. Skillnaden från förra året är att vi nu också har steg 3 i regeringens jobbskatteavdrag att ta hänsyn till i debatten. Annars tycker jag inte att strukturen på regeringens inkomstskattepolitik har ändrats avsevärt sedan förra året. Skillnaden är den att man har ökat på skattesänkningarna. Man har därför också tvingats att låna upp för att klara av det.

Vänsterpartiet har vid flera tillfällen påpekat det fördelningspolitiskt felaktiga, som vi ser det, i regeringens skattesänkarpolitik. Vi har också påpekat att det i första hand gynnar männen på bekostnad av kvinnorna. Vi menar att kvinnors ekonomi jämfört med mäns har försämrats sedan regeringen har sjösat sin inkomstskattepolitik.

Vi menar vidare att den retorik som allianspartierna använder, i meningen att det skulle ge fler jobb, inte heller stämmer. Jag instämmer väldigt mycket i det som LO säger i sitt remissvar om jobbskatteavdraget. Man menar att det här sättet att skapa fler jobb och incitament är oerhört dyrt. Det är mycket bättre att i så fall använda pengarna till mer riktade sysselsättningsfrämjande åtgärder. Det tycker jag är väldigt centralt i den här frågan. Jobbskatteavdraget framställs ju enträget som ett sätt att öka sysselsättningen. Det kanske är lite intressant i dessa dagar.

En annan kritik vi har mot regeringens skattepolitik är de avsteg man gör från likformig beskattning, de gränsdragningsproblem som skattepolitiken många gånger ger upphov till.

I betänkandet tas också frågan om hushållsnära tjänster upp. Vi debatterade den så sent som för en vecka sedan. Jag ska inte upprepa all den kritik som jag framförde då. Men jag läste i ett TT-meddelande alldeles nyligen att det till dags dato har kommit in 45 000 ansökningar mot förväntade 125 000 till Skatteverket om avdrag. Nu finns det fortfarande tid kvar. Vi vet inte var vi hamnar. Det som är intressant är att det genomsnittliga avdragsbeloppet låg på 4 000 kronor. Frågan är varför man

har satt en nivå på 50 000 kronor för avdraget för hushållsnära tjänster. Jag har egentligen aldrig fått något riktigt svar på den frågan. Jag fick det inte förra veckan heller. Vi får se om vi får svar i dag. Varför ska Sverige – ni vill ju gärna jämföra med andra länder – ha ett sådant väldigt gynnsamt avdrag för hushållsnära tjänster visavi andra system?

Det finns en helt annan fråga som finns med i betänkandet. I dag görs stora insatser av människor som har åtagit sig frivilliga samhällsuppdrag. Det kan handla om kontaktpersoner, kontaktfamiljer, övervakare, stödpersoner och så vidare. Många gånger hjälper man medmänniskor till ett värdigare och bättre socialt liv. Jag tycker att alla de insatserna verkligen förtjänar ett erkännande. Jag är övertygad om att vi allihop tycker det.

Det faktum att riksdagen förändrade gränsen för avdrag för övriga kostnader från 1 000 till 5 000 kronor har fått ogynnsamma skattekonsekvenser för flera av de grupper som får kostnadsersättningar. I en motion har vi föreslagit, och det finns också en reservation i betänkandet, att pröva att göra vissa ersättningar skattefria. Det skulle kunna göra att de som har fått en sämre skattesituation sedan 5 000-kronorsavdraget infördes skulle kunna få en bättre situation.

I betänkandet skriver majoriteten om en utredning om gåvor och bidrag till ideella organisationer. Vad jag förstår när jag läser majoritetstexten ska detta införas till varje pris, kosta vad det kosta vill. Vid ett utskottssammanträde ställde jag frågan om det var felskrivet. Men det är det faktiskt inte. Det står att även om utredaren kommer fram till slutsatsen att nackdelarna överväger fördelarna ska ett förslag till en författningstext utarbetas. Så är det. Jag kollade direktiven till den utredning som nu arbetar, och så är det.

Vad utredningen än kommer fram till ska detta genomföras till varje pris. Man kan ju fråga om det är ett bra sätt att använda statens medel att tillsätta utredningar när man redan innan har beslutat sig för vad man ska göra. Vad ska vi då ha utredningar till?

Något annat som också är intressant, apropå samma fråga, är en tidningsartikel som jag läste där utredaren säger att det blir väldigt dyrt att administrera. Jag vet inte om det var felskrivet, men det stod att det skulle kosta 1 ½ miljard att administrera ett sådant system. Jag tycker att det låter som fruktansvärt mycket pengar.

Vi får väl se när utredaren är färdig. Men utredaren har också i uppdrag att hitta finansiering för att täcka kostnaderna för administration av just det systemet. Då blir nästa fråga: Vilken skatt ska vi höja för att staten ska få in inkomster för att täcka administrationskostnaderna för skatteavdrag som företag och privatpersoner ska få när de ger gåvor till ideella organisationer?

Det är också intressant att det så kallade Insamlingsrådet häromdagen gick ut och berättade att svenska folket är ett väldigt givmilt folk. Det kan vi glädja oss åt allihop. Givmildheten har till och med ökat. Och jag tror att väldigt många är benägna att ge gåvor även om det inte handlar om att göra det i skattesyfte, att man ska få göra skatteavdrag.

Fru talman! Med detta yrkar jag bifall till reservation 8.

Anf. 126 HELENA LEANDER (mp):

Fru talman! Det blir lätt en budgetdebatt när man ska diskutera inkomstskatterna, för det blir så svårt när man ska diskutera de motioner

som vi väckt om stort och smått att bara hoppa över de stora dragen. Men jag ska försöka att göra fru talman nöjd och hålla mig till saken.

Jag ska bara säga något lite kort. Även om retoriken må vara en annan har de stora förändringar som skett på inkomstskatteområdet gett de stora skattesänkningarna till dem som redan tjänar väldigt bra. En tredjedel av jobbskatteavdraget har gått till den femtedel av befolkningen som tjänar mest. Det säger sig självt att höjningen av gränsen för när man börjar betala statlig inkomstskatt bara gynnar dem som tjänar tillräckligt mycket för att betala statlig inkomstskatt. Före höjningen gick gränsen vid 28 000 kronor i månaden. Det är kanske inte en jättehög lön, men då ska vi komma ihåg att det här inte är en förändring som gynnar bara dem som nu hamnar under gränsen. Det ger en inkomstskattesänkning för alla som ligger över gränsen, även de som ligger långt över gränsen, medan de som ligger under den inte får ett öre.

För att ytterligare öka på ojämlikheten har regeringen konsekvent gett större skattesänkningar till män än till kvinnor. Där har vi från Miljöpartiet en annan politik. Vi riktar skattesänkningarna till dem med lägre inkomstnivåer, där de bättre behövs. Det ger inte bara en bättre fördelning mellan höginkomsttagare och låginkomsttagare utan också en bättre fördelning mellan kvinnor och män.

Men nu är det här som sagt ingen budgetdebatt, utan det är en debatt om de motioner som blev över så att säga. Där har vi från Miljöpartiet ett antal förslag på framför allt miljöområdet. Vad har det med inkomstskatter att göra, kanske någon frågar sig. Men det hänger faktiskt ihop en del. Till exempel har vi ett system med förmånsbeskattning om det är så att arbetsgivaren håller en anställd med till exempel fri bil eller något sådant. Och det är klart att hur de reglerna ser ut får miljökonsekvenser, liksom reglerna för avdrag för resor till och från arbetet. Men vi börjar med förmånsbeskattningen.

Syftet med förmånsbeskattningen är ju väldigt lovvärt, att det inte ska löna sig mer att ta ut ersättning för arbete i form av olika förmåner än att ta ut dem i form av kontant lön. Men ibland har man inte riktigt lyckats med de reglerna känner jag, och det är inte olyckligt bara av principiella skäl utan också om det får negativa miljökonsekvenser.

När det gäller förmånsbilsbeskattningen har vi från Miljöpartiet pekat på att den slår lite snett och att vi vill ha en mer miljörelaterad förmånsbilsbeskattning. Men det är också en annan sak som hänger kvar, nämligen drivmedelsbeskattningen. Om arbetsgivaren håller med fritt drivmedel behöver man inte betala den fulla kostnaden för det, vilket man inte behöver i dag. Det man i praktiken får betala motsvarar bara 60 procent om man har ungefär 50 procents marginalskatt, som många människor har. Då är det klart att det ger ökade incitament till att köra mycket, och det är så klart olyckligt. Därför måste man se över det så att det inte blir mer lönsamt om man får drivmedel av arbetsgivaren än om man betalar det själv.

Det är också rimligt att man inte, som nu, har förmån av fri parkering inne i själva bilförmånen, för trots allt är det väldigt olika priser på parkeringsplatser i Vilhelmina och i Gamla stan. Om förmånen då har samma värde är det klart att det dels är orättvist, dels missar man den möjlighet som parkeringsavgifterna faktiskt är i styrningen. Parkeringsavgifter är ju någonting som drabbar människor som jobbar inne i en

storstad där det finns utmärkta möjligheter att ta sig fram på andra sätt. Däremot kanske de som jobbar utanför Vilhelmina har mindre problem med parkeringsavgifterna. Ser man över det får man en bra miljöstyrning, och det är bra för skatterättvisan.

Däremot är det inte så vanligt att människor har förmånscykel på samma sätt som förmånsbil. Kanske beror det på förmånsreglerna att man inte tycker att det är värt det och att man måste förmånsbeskattas för det. Det är klart att det i grund och botten är riktigt att man förmånsbeskattas, men det blir ju konstigt när arbetsgivaren utan problem får tillhandahålla annan friskvård som inte sker på en cykel på väg till jobbet. Om man till exempel trampar på en spinningcykel inne på ett gym behöver man inte beskattas för det, men om man trampar på en cykel på väg till jobbet och dessutom gör en miljögärning ska man förmånsbeskattas. Det här borde man se över, tycker vi.

Men nog om förmånsbeskattningen och över till reseavdragen. Det är också i grunden en fin tanke att man inte ska förlora på att jobba, även om det ibland kan kännas som att det gränsar lite till privata levnadsomkostnader. Problemet med det här är att det någonstans ändå ger ett stöd till resande, och att det förekommer en hel del fusk i den här branschen ska vi inte hymla med. Skatteverket har gjort stickprovskontroller, och de visar att det är en skrämmande hög andel som har begärt högre avdrag än vad de har rätt till. Om man i stället skulle ha ett färdmedelsneutralt reseavdragssystem, där man inte måste ha en krånglig tidsgräns som kan vara svår att kontrollera och det inte blir så att den som väljer kollektivtrafik straffas för det med lägre avdrag, då skulle vi minska både fusket och förhoppningsvis miljöproblemen. Sedan är det väldigt delikat hur man ska utforma systemet eftersom de geografiska förutsättningarna är så olika i vårt avlånga land, så när man utformar ett sådant system behöver man se över glesbygdens situation. Om det är så att glesbygden missgynnas tycker jag att det är bättre att man försöker kompensera det utanför reseavdragssystemet.

Sedan har vi avdragen för kostnadsersättning för frivilligarbetare. Det har Marie Engström varit inne väldigt mycket på, så det behöver jag egentligen inte fördjupa mig så mycket i, utan jag yrkar bara bifall till reservation nr 8. Inte heller behöver jag fördjupa mig i debatten om skattelättnader för hushållstjänster som vi nu har haft och troligtvis kommer att ha några gånger till, utan den tycker jag att vi sparar.

Anf. 127 FREDRIK SCHULTE (m):

Fru talman! Sverige och världen befinner sig just nu i en av den moderna historiens kanske värsta lågkonjunkturer. Även om vi inte längre befinner oss i stormens öga – den akuta finanskrisen verkar ju ha lagt sig – börjar vi nu se resultatet av ödeläggelsen. Varsel övergår till att bli arbetslöshet, och krisen blir mer verklig och kommer närmare in på människors vardag.

Den goda nyheten är att trots den här krisen står vi nu bättre rustade i Sverige än någonsin tidigare när vi möter kriser av det här slaget. Det är tack vare att vi har fört en ansvarsfull ekonomisk politik och tack vare att Sverige har kommit i arbete under de två senaste åren som föregick krisen. Och det är ingen slump. När Pär Nuder och senare Thomas Östros krävde mer stimulering av ekonomin samlade vi i ladorna. Vi stod emot

frestelsen att bränna upp överskotten under högkonjunktur och sparade inför lågkonjunktur. När Socialdemokraterna, Vänstern och Miljöpartiet krävde att vi inte skulle stå fast vid vårt vallöfte om att göra det lönsamt att arbeta stod vi fasta och tydliga i vår politik att arbetslinjen ska återupprättas och att arbete än en gång ska bli lönsamt.

Helena Leander sade i sitt inledningsanförande att vi har sänkt skatterna för dem som är rikast i samhället, för dem som tjänar mest. Sanningen är att vi har sänkt skatterna för dem som tjänar. Vi har gjort det lönsamt att arbeta. Resultatet blev att vi fick 175 000 fler människor i arbete.

Allt detta sammantaget gör att vi kan parera lågkonjunkturen mycket bättre än vad som annars hade varit fallet och på ett sätt som gör att vi inte behöver äventyra välfärdens kärna.

Man kan fråga sig vad det är för tröst för alla dem som nu är på väg in i arbetslöshet. Vad hjälper goda statsfinanser, vad hjälper det att vi tidigare har haft en otroligt god sysselsättningsutveckling, vad hjälper det att vi har återupprättat arbetslinjen för alla dem som nu tvingas försörja sig genom a-kassa och inte genom eget arbete?

Det kan vara en ganska klen tröst för dem som förlorar jobbet, men i vargavinterns mörker ger detta ändå en liten glimt av ljus och hopp – hopp om framtid, hopp om att lågkonjunkturen inte är för evigt och hopp om att jobben kommer tillbaka.

Just att Sverige står så väl rustat för att ta emot krisen gör att vändningen kommer att komma snabbare och att vi kommer att få en uthållig högkonjunktur som svar på det som vi nu befinner oss i.

Det har också gjort att arbetslösheten faktiskt är mindre än den annars hade varit. Tänk om vi ovanpå alla domedagsprofetior om 100 000–150 000 arbetslösa lade på ytterligare 175 000 människor – alltså de som inte hade jobb när Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet styrde. Det är tack vare att vi har fört den politik som vi har gjort som vi nu kan tackla lågkonjunkturen på ett bra sätt utan att äventyra välfärdens kärna.

Britta Rådström försökte i sitt anförande göra gällande att arbetslösheten är rekordstor. Vi har fortfarande en bra bit kvar till den nivå vi befann oss på när Socialdemokraterna styrde Sverige.

Grundfundamenten i vår politik handlar som sagt om stabila statsfinanser och ett återupprättande av arbetslinjen genom att göra det mer lönsamt att arbeta. Det slår vi fortsatt fast genom detta betänkande.

Vi står trygga i vår politik. Det motsatta gäller för oppositionen. Vi kan se hur man nästan dagligen går ut och kräver satsningar på det ena eller det andra. Man tycks ha råd med precis allt. Utan eftertanke och utan minsta fundering på minsta konsekvens av sin politik låter man sedelpressarna gå på högvarv. Det är inte en ansvarsfull politik; det är raka motsatsen. Ändå fortsätter man lika indignerat att klaga på regeringen och alliansen för att vi har gjort det lönsamt att arbeta och för att vi har stramat åt bidragen.

Jag tycker att alla representanter för oppositionen borde avkrävas ett svar i dag. På vilket sätt får vi fler människor i arbete genom att höja skatten på arbete? På vilket sätt får vi fler människor att vilja söka sig ut på arbetsmarknaden eller stanna kvar i jobb om vi gör det ännu mer lönsamt att leva på bidrag?

En annan intressant fråga som det börjar bli dags för oppositionen att svara på är hur länge man kommer att kunna stå fast vid sina krav på att höja bidragen så att 80 procent av befolkningen ska få 80 procent av sin lön vid arbetslöshet, vilket Socialdemokraterna har krävt, utan att samtidigt offra jobbskatteavdraget.

Socialdemokraterna, och det var väl kanske Britta Rådström det bästa exemplet på från denna riksdagsgrupp, är trots all kritik och avsky som man spyr ut mot jobbskatteavdraget *för* lejonparten av den skattereform som vi har genomfört. Man har valt att behålla den i sin budgetmotion. Varför har vi dock inte fått svar på.

Den intressanta frågan blir: Om arbetslösheten ökar med 100 000–150 000, hur kommer ni då att klara av att finansiera era bidragshöjningar och samtidigt behålla jobbskatteavdraget? Någonstans måste ändå gränsen för hur mycket sedlar ni kan pressa i sedelpressarna gå. Någonstans måste ni ändå konfronteras med verkligheten.

När oppositionen svajar som en vindflöjel i kulingvarning står i alla fall vi fast vid att vår politik är den bästa för att möta de utmaningar som Sverige står inför.

Vad gäller de övriga frågorna i betänkandet yrkar vi avslag på samtliga motioner. En hel del motioner avstyrks med hänvisning till att det redan pågår ett beredningsarbete i Regeringskansliet. Det gäller till exempel avdrag för gåvor till ideella organisationer. Det handlar också om skattereduktion för ROT-arbetet. Det gäller även alkoholås på bilar som nu förmånsbeskattas, men där regeringen har signalerat att så inte längre kommer att vara fallet och där riksdagen redan tidigare beslutat om ett tillkännagivande.

Det finns också ett antal punkter där oppositionen har reserverat sig och där vi har olika uppfattningar. Apropos det Marie Engström sade om att debatterna tenderar att återupprepa sig och att argumenten kommer tillbaka tittade jag också i protokollet från förra gången. När jag läste mitt anförande konstaterade jag att det tidigare var väldigt spretigt i reservationerna. I hälften av reservationerna höll sossarna med Vänsterpartiet; i andra hälften höll man med Miljöpartiet.

Den här gången kan man konstatera att det inte alls är lika många reservationer från Socialdemokraterna. Nu är det Miljöpartiet som sticker ut med fyra egna reservationer. Den här gången ligger sossarna faktiskt närmare oss i alliansen än Miljöpartiet. Man kan därför konstatera att det rödgröna lägret inte har blivit särskilt mycket tydligare i sitt samarbete och som block betraktat.

När vi kommer till de enskilda sakfrågorna är vi fortsatt emot att man ska kunna dra av fackföreningsavgiften eller avgiften till a-kassan. Man ska inte heller få rätt att dra av kostnader högre än 5 000 kronor. Det beror på att detta är delmoment i att finansiera jobbskatteavdraget, och den reformen står vi som sagt fast vid.

Vi tycker inte heller att vi ska subventionera att företag köper cyklar till sina anställda eller att vi ska öka beskattningen av dem som har tillgång till fri parkering av sina tjänstebilar. Vi tycker att det nuvarande systemet fungerar väl. Vi vill inte öka beskattningen. Dessutom tror vi att det förslag som Miljöpartiet har presenterat ökar regelkrånglet.

Däremot är vi liksom förra året positiva till att ändra reglerna för friskvårdsbidrag. Vi hoppas att regeringen kan se över nuvarande regel-

verk, överväga att införa ett takbelopp och inkludera fler typer av friskvårdsaktiviteter i bidraget. Då kan arbetstagare och arbetsgivare i större utsträckning komma överens om vad som ska gälla.

Vi yrkar självklart avslag på oppositionens förslag om att ta bort skattereduktionen på hushållsnära tjänster. I rådande kristid är det trots lågkonjunkturen så att branschen för hushållsnära tjänster växer så det knakar. Det är tack vare vårt skatteavdrag.

Jag vill avslutningsvis säga två saker. Jag yrkar självklart bifall till utskottets förslag. Jag vill också rikta några ord till Britta Rådström som talade om en film från 50-talet där någon stackare vägrade betala skatt och fick åka i en lerig åker. Britta, vi har fortfarande världens näst högsta skatter. 48 procent av bnp går till den offentliga sektorn. Vi är ganska långt från den hemska nyliberala dystopin som du målar upp. Vi gör dessutom en rekordsatsning på infrastrukturen.

Anf. 128 BRITTA RÅDSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Jag vill först klargöra en sak. Jag yrkar naturligtvis bifall till reservationerna 9 och 10. I mitt anförande läste jag upp punkterna i stället.

Den där filmen är rätt lärorik, Fredrik Schulte. Jag tror att dina äldre kolleger kommer ihåg den. Den visar vilka konsekvenser orimliga skattesänkningar får. Det är lite det jag känner att ni håller på med.

Före krisen började ni sänka skatter, men det blev inget stopp på skattesänkningarna trots den finansiella krisen.

Vi hade säkert haft råd med väldigt många insatser om ni inte hade lagt ut 80–85 miljarder kronor i skattesänkningar som vi vet gynnar de mest högavlönade.

Jag har ett exempel i min bekantskapskrets. Mannen har fått 1 000 kronor i skattesänkning, kvinnan har fått 200. Hon tillhör de lågavlönade i samhället. Hon är lokalvårdare. Är det att gynna dem som är låginkomsttagare när sådana skillnader förekommer?

En sak som jag tycker att Fredrik Schulte borde ha lärt sig vid det här laget när det gäller att leva på bidrag är att a-kassa och sjukersättning faktiskt är försäkringar som människor har betalat till. Det är ni som ser till att folk får leva på bidrag genom att fler och fler måste söka det som vi tidigare kallade socialbidrag och som nu heter försörjningsstöd.

Lyssna på kommunerna runt om i landet och titta på statistiken så ser ni hur det har ökat. Det är en ytterligare börda på kommunerna – en debatt som fördes före vår debatt.

Tack vare en klok s-politik före valet kunde ni dra nytta av att anställningssiffrorna ökade, att antalet personer i arbete ökade. Det är ju tack vare den politiken, vilket vi också pratade om i valrörelsen.

Anf. 129 FREDRIK SCHULTE (m) replik:

Herr talman! Jag tror säkert att den där filmen är både bra och lärorik, och det är säkert jätteintressant att se den ur ett filmhistoriskt perspektiv. Men jag tycker att det är på gränsen till löjligt att komma med anklagelser om att vi är på väg att radera hela den svenska ekonomin med våra brutala skattesänkningar när vi fortfarande har världens näst högsta skatter. Vi har ett skattetryck på mellan 47 och 48 procent.

Tack vare att vi genomförde jobbskatteavdraget, tack vare att vi gjorde det lönsamt att arbeta, tack vare att vi skapade alla jobb – dina kolleger i arbetarrörelsen och LO är överens om att jobbskatteavdraget bidrog till detta – har vi fått en tillväxt som gör att vi har utvecklat svensk ekonomi och kunnat satsa på välfärden, utveckla välfärden och parera lågkonjunkturen på bästa sätt.

Jag är väldigt stolt över att vi har genomfört jobbskatteavdragen. Det har gjort att vanliga människor – metallarbetare, poliskonstaplar, bibliotekarier, städpersonal, människor som är vanligt folk här i Sverige – har fått skattelättnader på mellan 1 000 och 1 500 kronor.

Det finns självklart de som inte har fått det fulla jobbskatteavdraget. De 200 kronor som du pratade om, Britta Rådström, när det gällde din bekant är ju fortfarande pengar som går till kassan och gör att man har mer köpkraft i lågkonjunktur än vad man hade haft om Socialdemokraterna hade styrt.

Jag tycker att Britta Rådström är lite svaret skyldig när det gäller jobbskatteavdraget. Var står ni egentligen i jobbskatteavdragsfrågan? Kan du garantera att ni kommer att stå här om ett år och fortfarande vara för första och andra steget som ni var för i er budgetproposition och samtidigt vara för era stora bidragshöjningar? De kommer att bli väldigt kostsamma nu när arbetslösheten ökar.

Anf. 130 BRITTA RÅDSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Självklart blir de kostsamma. Vad vi behöver göra nu är att satsa på kompetensutveckling och utbildning för att möta den högkonjunktur som kommer att komma. Det har säkert Fredrik Schulte hört tidigare.

Det har alltid varit lönsamt att arbeta beroende på vilket jobb man har. Ingen betalar ju för att arbeta.

I fråga om jobbskatteavdraget handlar det om de stora orättvisor som det har inneburit för olika inkomstlägen. Det är orättvisor som vi vänder oss emot. Skatter är ju inget självändamål utan något som tas ut för att betala nyttigheter som medborgare och företag behöver och kräver ska finnas i ett samhälle.

Det kräver ett ganska högt skatteuttag. Om vi inte vill ha höga skatter må vi se till att de nyttigheterna betalas på något annat sätt. Det blir inte bättre eller billigare – ofta tvärtom.

Dagens borgerliga skattepolitik låtsas att det går att sänka skatten kraftigt och ändå behålla samma nivå på den sociala välfärden. Det går inte. Den skattenivå vi är nere på nu – det är faktiskt 46 procent av bnp – räcker inte för att betala dagens välfärdsåtaganden, ännu mindre för att klara framtiden.

Det är intressant att veta vilken välfärd Fredrik Schulte vill ha. Vad får stryka på foten i framtiden? Det skulle vara intressant att veta.

Anf. 131 FREDRIK SCHULTE (m) replik:

Herr talman! Vi har infört rehabiliteringsgarantin. Vi har infört en läs- och skrivsatsning i skolan. Vi har infört en tandvårdsreform som Socialdemokraterna har pratat om i 30–40 år men inte levererat. Vi har fått fler poliser på gator och torg. Vi har sett till att på en massa olika områden förbättra och förstärka välfärden.

Jag skulle vilja höra vad Socialdemokraterna egentligen gjorde för välfärden de senaste tolv åren då de satt vid makten.

Den satsning som vi har gjort på välfärden visar att er politik, att det inte skulle gå att sänka skatten och samtidigt satsa på välfärden, har varit fel. Det finns ett samband som ni alltid har bortsett ifrån, nämligen att om vi får fler människor i arbete kan vi göra både–och. Det är precis det som vi åstadkom genom jobbskatteavdraget – genom att göra det mer lönsamt att arbeta. Genom att göra det mer lönsamt att arbeta har fler gått ut i arbete och vi har fått i gång svensk ekonomi.

Jag skulle också vilja ge ett exempel. Det handlar om en person som jag känner. Jag tror faktiskt att han kommer från Britta Rådströms valkrets. Han räknade ut att om han skulle bli arbetslös skulle han behöva ett jobb som ligger inom fem mils radie från där han bor. Annars skulle det bli alldeles för kostsamt för honom att transportera sig till jobbet. Han skulle inte kunna betala kostnaden för att ta sig dit och samtidigt gå med vinst.

Det var innan alliansregeringen trädde till och genomförde sina reformer. Nu får han 1 000 kronor mer i plånboken. Nu blir det tydligt att det blir lönsamt för honom att arbeta.

Det är med en sådan politik som vi bygger ett starkt framtida Sverige och kan möta den här lågkonjunkturen på bästa sätt.

Anf. 132 HELENA LEANDER (mp) replik:

Herr talman! Det var mycket att svara på. Jag tror faktiskt att jag börjar bakifrån.

Fredrik Schulte talar om att man ska kunna se över reglerna för personalvårdsförmåner så att ett större område med olika aktiviteter ska kunna omfattas i stället för att man har en liten lista. Man har en beloppsgräns i stället. Det sympatiserar jag med.

Det lustiga är att de nya aktiviteter som ska omfattas gärna kan få vara golf och ridning – sådana saker som man kanske lite fördomsfullt förknippar moderater med. Det får absolut inte vara cykling till och från jobbet som man möjligtvis fördomsfullt förknippar miljöpartister med – det ska jag låta vara osagt. Jag tycker att det känns lite inkonsekvent.

Fredrik Schulte pratade också om 5 000-kronorsgränsen – när man höjde det avdrag man kan göra. Det slog hårt mot den kommunala frivilligarbetaren. Vi har inte föreslagit att den ska sänkas till 1 000 kronor igen eftersom vi inser att det var väldigt svåradministrerat. Däremot har vi föreslagit att man ska se över om man kan göra som man gjorde med dagbarnvårdarna från första början eftersom det här handlar om en kostnadsersättning och inte om någon form av lön eller dylikt, och att det skattebefrias rakt av så att man inte förlorar på att göra en samhällsinsats.

Fredrik Schulte pratar också mycket om sedelpressar. Vi kanske är lite utanför skatteområdet, men jag blir ändå lite bekymrad när det kommer svepande anklagelser om vår storslagna politik. Jag tycker att vi har varit väldigt noga med att lyssna på de rekommendationer som kvalificerade ekonomer gör när det gäller vad som kan vara en rimlig nivå på den något expansiva politik som kanske kan behövas i ett sådant här konjunkturläge.

Från regeringssidan var ni väldigt försiktiga och sade: Det är nog inte så stor fara. Vi behöver inte göra någonting.

Sedan insåg man att det var lite halvstor fara: Vi kommer väl med en liten åtgärd.

Sedan kommer man med en liten åtgärd till medan vi tidigt sade att detta kommer att bli allvarligt och att vi måste göra saker, men fortfarande inom en ansvarsfull ram. Så kom inte dragande med några sedelpressar.

Sedan är det viktigt att vi också ser till att människor har en trygghet inom detta område. Visst kostar det lite pengar. Men hur ska vi annars kunna få en omställning?

Anf. 133 FREDRIK SCHULTE (m) replik:

Herr talman! Helena Leander säger att ridning och golf är någonting som man associerar med Moderaterna. Vad gäller ridningen råkar det vara den tredje största sporten i Sverige, och det råkar dessutom vara den största sporten som tjejer utövar. Därför får den jättegärna associeras med Moderaterna. Det tackar jag för.

När det gäller att få göra avdrag för kostnader och begränsningen på 5 000 kronor står vi fast vid att det var en del av finansieringen av jobbskatteavdraget. Vi tycker inte att man i tider av ekonomisk oro som vi befinner oss i nu ska gå tillbaka och riva upp reformer som vi har finansierat, utan vi står fast vid att de ska finnas kvar.

Beträffande sedelpressar är min uppfattning att vänsterblocket äventyrar statsfinanserna. Ni kommer med väldigt frikostiga utspel, och det kan ibland vara lite svårt att uttröna vem som säger vad, om det är ett uttalande som får stå för bara Mona Sahlin och Socialdemokraterna, eller om Miljöpartiet och Vänstern är eniga i utspelen. Men det kommer väldigt många. Ibland får man lite grann intrycket att det dagligdags kommer utspel om olika krispaket. Ni gör det till den grad att ni äventyrar statsfinanserna. Det tänker jag inte avstå från att påpeka.

Anf. 134 HELENA LEANDER (mp) replik:

Herr talman! Nu vet jag inte exakt hur många de kommunala frivilligarbetarna är, men jag har väldigt svårt att se att det skulle äventyra hela jobbskatteavdraget om just deras kostnadsersättningar skulle skattebefrias. Jobbskatteavdraget är ändå på åtskilliga miljarder. Jag tror faktiskt att vi kan kosta på oss att ge denna erkänsla till de människor som utför ett väldigt viktigt uppdrag för samhället utan att vi äventyrar statsfinanserna. Jag är väldigt mån om att vi inte äventyrar statsfinanserna. Vi har varit benhårda från Miljöpartiet. Tidigare när vi hade en helt annan konjunktur, en högkonjunktur, hade vi ett högre finansiellt sparande än vad ni hade just för att det var viktigt att spara i ladorna när man har en högkonjunktur för att sedan kunna gå in med stimulanser om så krävs när vi är i en djup lågkonjunktur som vi nu ser.

Det är inte bara Miljöpartiet eller för den delen oppositionen som har sagt att man kan behöva en lite mer expansiv politik än vad regeringen i alla fall i förstone vågade sig på, utan det är även till exempel ert eget finanspolitiska råd och många andra seriösa bedömare som har kommit

med dessa förslag – kanske inte exakt dessa förslag men i alla fall att man ska ha stimulanser.

Jag var nästan övertygad om att Fredrik Schulte skulle upprepa sin fråga som jag inte hann svara på och som handlade om att det ska löna sig att arbeta och hur vi får fler människor att arbeta. Jag vill ändå vara tydlig med att Miljöpartiet fortfarande vill ha någon form av jobbskatteavdrag för människor som tjänar lite där marginaleffekter kan vara ett reellt problem. Men däremot upplever inte jag att det inte lönar sig för mig att arbeta som riksdagsledamot om jag inte får ett jobbskatteavdrag. Jag har en så hög lön att det är en klar vinstaffär ändå. Så det tror jag inte är så stor fara.

Men de människor som inte har lyckats få ett jobb trots att det lönar sig måste ändå ha någon form av rimlig ersättning så att de klarar sig på en hygglig standard. Om man då bara säger att det ska löna sig att arbeta kan vi ta bort a-kassan helt. Det skulle helt klart ge de riktigt starka incitamenten. Men det tror jag tack och lov inte att Fredrik Schulte heller önskar.

Anf. 135 FREDRIK SCHULTE (m) replik:

Herr talman! Det finns många olika saker som står på Miljöpartiets, Vänsterns och Socialdemokraternas önskelista. Nu kanske just detta med kostnadsersättning för frivilligarbete i kommunen är en till synes liten kostnadspott. Men det handlar fortfarande om många bäckar små.

Vi i alliansen står fast vid att vi tänker värna statsfinanserna, och vi tänker inte riva upp reformer som vi har gjort bara för att det nu från många håll krävs stimulanser av ekonomin. Ska man dessutom stimulera ekonomin tror jag att det finns klokare sätt att göra det än genom att just öka möjligheten för frivilligarbetarna i kommunen att få kostnadsersättning.

Det är värt att påpeka att trots våra bidragsåtstramningar har Sverige fortfarande en av världens mest generösa bidragsersättningar för dem som är arbetslösa. Vi har fortfarande en situation där en stor del av våra bidrag går till att ge en relativt hög ersättning till höginkomsttagare. Jag skulle snarare vilja vända på steken och säga så här: Jag tycker att det är väldigt angeläget att vi ser till att det inte lönar sig för höginkomsttagare att fastna i bidragsfällan och att låginkomsttagare inte tvingas betala höga skatter för att vara med och finansiera avgående eller avskedade bankdirektörers höga bidragsersättningar. Det tycker vi är en viktig rättvisefråga och en viktig fråga för att upprätthålla en känsla i det svenska samhället om att det faktiskt ska löna sig att arbeta och att arbete är någonting som ska premieras och uppmuntras.

Anf. 136 MARIE ENGSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Jag skulle kanske vilja se lite mer ödmjukhet från Fredrik Schulte. I sitt anförande sade han att Sverige står väldigt bra rustat och att det finns stort hopp om att jobben kommer tillbaka. Jag hoppas också att jobben kommer tillbaka. Men vi befinner oss i en mycket djup lågkonjunktur och det behöver göras mycket för att städa upp efter den finanskris som vi just nu genomlever.

Vad ni bland annat gör på skatteområdet – jag har lyssnat på de senaste replikväxlingarna – är att ni faktiskt straffbeskattar vissa grupper. Ni

har lyckats öka en skattebas, nämligen de arbetslösa. Det är inte nog med att de får en lägre a-kassa. De får också högre skatt i och med ert jobbskatteavdrag. Så är det. Är man arbetslös får man inget jobbskatteavdrag.

Jag lyssnade också på det som Fredrik Schulte sade om frivilligarbetarna. Enligt deras egna organisationer handlar det om ca 200 000 människor. De är inte få. De straffbeskattas också sedan vi ändrade regelsystemet för övriga avdrag.

Vi från Vänsterpartiet har sagt att det finns fog för att hålla sig kvar vid nivån 5 000 kronor. Men se då över och ändra reglerna för de kostnadsersättningar som man får i stället. Varför, Fredrik Schulte, vill ni straffbeskatta vissa grupper i samhället?

Anf. 137 FREDRIK SCHULTE (m) replik:

Herr talman! Jag kan instämma i Marie Engströms inställning att det krävs en stor ödmjukhet från oss politiker i den situation som Sverige nu befinner sig, att det finns väldigt många som nu kommer att gå in i arbetslöshet och att det kommer att vara väldigt tufft.

Men min poäng är fortfarande att Sverige står mycket bättre rustat nu än någonsin tidigare när vi ska gå in i en sådan här typ av kris. Tidigare har Sverige varit ett land som har varit värst drabbat av denna typ av lågkonjunkturer. Nu står vi kanske bäst rustade.

I USA kommer budgetunderskottet i år att vara prognostiserat till 12 ½ procent av bnp. I Storbritannien ligger det på 8 procent, om jag inte minns siffran fel.

Sverige har extremt goda statsfinanser tack vare en ansvarsfull ekonomisk politik från den sittande regeringen. Sverige har haft en otroligt god sysselsättningsutveckling under de senaste två åren tack vare att vi har haft en politik som har gjort det lönsamt att arbeta. Det gör att vi nu står bättre rustade än de flesta länder att tackla denna kris trots att Sverige är ett litet väldigt exportberoende land. Det tycker jag ändå att vi ska vara stolta över. Det är värt att kommunicera. I kristider måste vi politiker, som sagt, också ta ansvar för att staka ut en känsla av hopp inför framtiden. Mycket tyder på att det finns.

Vi straffbeskattar ingen. Vi har gjort det lönsamt att arbeta. Vi har sett till att de människor som går upp tidigt på morgonen, som arbetar åtta timmar om dagen och sedan kommer hem trötta faktiskt får någonting mer för det. Sverige har varit ett land där skillnaden är minimal mellan dem som jobbar och dem som inte jobbar.

Men jag tycker att Marie Engström också är svaret skyldig vad gäller på vilket sätt vi får fler människor i arbete genom att höja skatten för dem som arbetar och höja bidragen till dem som är höginkomsttagare och arbetslösa.

Anf. 138 MARIE ENGSTRÖM (v) replik:

Herr talman! För de människor som går upp på morgonen och går till sitt jobb och som sedan återvänder hem på kvällen och därefter, tyvärr, blir arbetslösa har ni höjt skatten. Så har ni gjort. Det är det jag menar med straffbeskattningen. Men Fredrik Schulte ger inget svar.

Jag tycker att du, Fredrik Schulte, också negligerar den stora gruppen frivilligarbetare, att du behandlar den på ett väldigt nonchalant sätt. Ska de betala mer i skatt bara för att ni behöver pengar till att finansiera ett

dyrt jobbskatteavdrag där pengarna i första hand går till människor som redan är välbeställda och som har jobb och höga inkomster? Är detta det svar Fredrik Schulte kan ge? Jag tycker att det hela är ganska anmärkningsvärt.

Fredrik Schulte pratar egentligen mer, kan vi säga, makroekonomi. När jag ställer frågor i det lilla får jag svar i det stora så att säga. Javisst, ekonomin måste stimuleras, och det behövs finanspolitiska åtgärder, insatser. Självklart är det så. Vad som i dag står för dörren är kommunsektorn som är i behov av ett väldigt stort stöd. Då förfasar man sig över det Fredrik Reinfeldt sade i går kväll i en tv-debatt: att det inte kommer några pengar till kommunsektorn. Det är väldigt negativt för jobben.

Anf. 139 FREDRIK SCHULTE (m) replik:

Herr talman! Det är väldigt intressant att se hur Vänstern på något sätt retoriskt försöker få till det så att en skattesänkning är en skattehöjning. Om vi sänker skatten för dem som jobbar har vi inte höjt skatten för dem som inte jobbar.

Visst är det så att de som inte jobbar relativt sett och givet sin inkomst får betala mer i skatt än de som jobbar. Men fortfarande är det så att en skattesänkning aldrig är en skattehöjning. Jag förstår inte hur Marie Engström kan få det till det, men det är så klart den politiska retoriken som här försöker spela ett spratt.

Vi har sänkt skatten för dem som arbetar just för att göra det lönsamt att arbeta. På så sätt har vi skapat tillväxt och gjort att Sverige står bättre rustat inför den kris som nu väntar.

När jag läste Marie Engströms reservation i betänkandet noterade jag – en formulering som jag nästan lite grann skrattade åt – att Vänsterpartiets skattepolitik handlar om att få fler i arbete.

Upprepade gånger både i den här debatten och i tidigare debatter har jag ställt frågan: På vilket sätt får vi fler människor i arbete genom att höja skatten för dem som jobbar? Fortfarande har jag inte fått något svar, inte i tidigare debatter och inte heller den här gången.

Det är väl så att bakom den här retoriken ligger trots allt den gamla vänsterpartistiska politiken, den politik som Lars Ohly under valrörelsen gick ut med – att man skulle massanställa inom offentlig sektor; 140 000 fler människor skulle arbeta där. Man förbiser helt att en anställning i offentlig sektor måste åtföljas av en anställning i privat sektor. Det tycks man helt ha glömt.

Jag antar att det är enkelt att vara vänsterpartist, för då har man alltid sedelpressarna att tillgripa. Svårare är det att vara socialdemokrat och behöva kompromissa och komma överens om en sådan politik.

Anf. 140 JÖRGEN JOHANSSON (c):

Herr talman! Den förra regeringens jobbpolitik var misslyckad. Den nuvarande regeringen däremot har prioriterat arbetslinjen och styrt utvecklingen via ekonomiska incitament.

Resultatet före den globala finanskrisen var ett mycket bra utfall i antalet sysselsatta. Den globala finanskrisen innebär att situationen ekonomiskt i dag är ansträngd såväl för företag som för kommuner, landsting och statlig verksamhet.

Men målet om fler arbetade timmar ligger kvar. Det är ju främst genom fler arbetade timmar som välfärdskedjan kan upprätthållas. I mitt anförande under den tidigare punkten hade jag med en beskrivning av välfärdskedjan. Jag beskriver den återigen, för jag anser att det är oerhört viktigt att det här verkligen tränger igenom.

Välfärdskedjan består av företagandet som i sin tur skapar jobb, jobb som ger lön, lön som ger skatt, skatt som ger välfärd. Det är viktigt att hela tiden ha den här kedjan klar för sig och att hela tiden stimulera företagandet så att vi får fram de jobb som i slutändan blir den välfärd som vi alla talar oss varma för.

Herr talman! I dagens betänkande behandlas ett antal motioner. Det som jag ser som det mest intressanta är oppositionens syn på utskottets förslag till beslut. Man kan konstatera att Socialdemokraterna och Vänsterpartiet i den första delen av betänkandet, i huvudavsnittet, yrkar bifall till ett antal motioner, medan Miljöpartiet yrkar avslag på samtliga motioner. Det visar på spretigheten i den samlade oppositionen.

Herr talman! Samtidigt instämmer jag i mycket av det som sägs i reservationerna. Jag är övertygad om att vi alla bekänner oss till grundsynen – alla människors lika värde och rättigheter.

Det är också utifrån det synsättet som regeringens satsningar gjorts, alltså för att öka det ekonomiska utfallet för den anställde, något som i sin tur påverkar pensionsystemet så att pensionärerna får mer pengar i plånboken.

Jag tar för givet att det också är därför som Socialdemokraterna i stort ställer upp på jobbskatteavdrag ett och på jobbskatteavdrag två. Vi kan väl förvänta oss att man framåt hösten ställer upp också på jobbskatteavdrag tre. Hela tiden har man ju agerat så att man först ett tag har varit emot för att sedan ställa upp.

Vidare delar jag grundsynen att vi ska ha en fördelningspolitik som står för rättvisa mellan generationerna. Jag instämmer i att det är viktigt att ha ett skattesystem som är enkelt, enhetligt och likformigt – ett mål som vi måste eftersträva att nå. Jag konstaterar att det finns mycket att göra här.

Målet med skatteuppgörelsen i början av 1990-talet var att förenkla. Tyvärr kan vi i dag konstatera att vi sedan dess har infört närmare 300 särregler, så det förenklade skattesystemet har i stället blivit ett komplicerat system. Här behöver, som sagt, en översyn göras. Jag delar därför Miljöpartiets syn i det avseendet.

Samtidigt kan vi väl konstatera att förändringarna av fastighetsskatten till stor del har undanröjt effekterna av ett skattesystem som av befolkningen upplevts som det mest orättvisa och det mest rättsosäkra systemet. Jag betonar att det trots det som gjorts finns mer att göra också på det området.

Herr talman! Skatter ska trygga finansieringen av den gemensamma välfärden och främja sysselsättning och tillväxt. Det kan man läsa i Socialdemokraternas reservation. Givetvis är vi överens även om den beskrivningen. Vi är också överens om att personer med höga inkomster ska betala mer i skatt än grupper med låga inkomster. Inriktningen på de förändringar som gjorts inom skatteområdet har också haft den profilen. Jag skulle vilja få exempel från representanterna för den tidigare regeringen och höra hur de hade löst detta med skattesänkningar och fått

samma låglöneprofil som vi med de nu genomförda förändringarna har uppnått.

Sanningen är att en kommunalanställd aldrig tidigare har fått så mycket mer pengar i plånboken som under de senaste två åren – skattnedsättningen och löneökningen då hopräknade. Det förhållandet borde ge Socialdemokraterna en tankeställare.

Herr talman! Mot den bakgrunden blir jag något fundersam även över Vänsterpartiets kommentar till nettoutvecklingen av kvinnolönerna. Med jobbskatteavdragets profil är vinnarna just kvinnorna. I och med att kvinnorna ofta är verksamma inom offentlig sektor och ofta har lägre inkomster är det de som är vinnare beträffande jobbskatteavdraget. Men givetvis går det att se det här från olika infallsvinklar. Faktum kvarstår dock: Efter vedertagna mätningssprinciper är det de som har låga inkomster som är vinnare när det gäller jobbskatteavdraget.

En person i Karlstad som har en inkomst på 20 000 kronor i månaden får exempelvis, förutom lönehöjningen, 1 238 kronor mer netto i månaden efter gjorda jobbskatteavdrag. Det innebär 14 856 kronor mer i plånboken per år och 21 procent lägre skatt än år 2006.

Jag hävdar att aldrig förr har kvinnogruppen fått en så stor nettolöneökning som den har fått under den här perioden.

Herr talman! Vad gäller ersättningar från kommuner är det en viktig fråga då de berör så väl kontaktpersoner som de som har behov av kontaktpersoner, förvaltare, god man eller liknande. Utskottet betonar vikten av att de här grupperna får stöd från samhället.

Som jag ser det gäller det såväl kostnadsersättning som avgiftsfrihet för mindre belopp. Det finns ett förslag från Skatteverket som bereds på departementet. Jag ser fram emot en lösning på det här ärendet. Det kan aldrig vara så att vi bygger system som bidrar till att hindra människor från att vara medmänskliga. Låt oss avvakta vad departementet kommer med innan vi tar debatten och rör upp känslorna i den här frågan. Jag är övertygad om att det kommer att lösas på ett bra sätt.

Herr talman! Skattereduktion på hushållsarbete är en följetong vid vår behandling av inkomstbeskattning. Jag konstaterar att reservanterna uppenbarligen inte vill att vi ska få fler jobb, att kvinnojobb ska skapas, att vi tvättar en svart sektor vit och att de här människorna också ska få ta del av Välfärdssverige. Det är förvånande då vi ständigt får höra att åtgärderna mot svartjobb är för dåliga från regeringens sida. Det handlar om svartjobb som har fått frodas fritt under den socialdemokratiska regeringen.

Nu utvidgas kampen mot svartjobben genom att vi tillför arbeten på huset, tidigare ROT-avdrag. Men även det är uppenbarligen oppositionen emot. Det förvånar. ROT-avdragen var en fråga under den gamla s-regeringen där man hade ett bra exempel på hur man tvättade svarta pengar vita.

Dessutom bidrar just ROT-avdragen till jobb under den finanskris och lågkonjunktur vi har för tillfället. Det är också en behövlig injektion för att komma till rätta med det eftersatta underhåll som vi har i våra bostäder i Sverige om vi jämför med våra grannländer.

Herr talman! Utskottet har på ett konstruktivt sätt hanterat de motioner som finns i betänkandet. Ett tydligt exempel är hanteringen av att avföra alkohol från förmånslistan för bilar. Vi ser fram emot en snabb

hantering av den frågan från regeringen så att vi kan bidra till att alkoholås finns i fler bilar och därmed förhoppningsvis också minska antalet berusade personer i trafiken.

Herr talman! Med detta yrkar jag bifall till förslaget till beslut från utskottet.

Anf. 141 BRITTA RÅDSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Man häpnar när man för debatt med regeringspartierna och de talar om sanningen när vi har fakta på bordet! Det fungerar som att hålla vatten på en gås. Antagligen är ni oinvidiga i saker och ting. Det värsta jag har hört är att kvinnorna skulle vara vinnarna på jobbskatteavdraget!

Herr talman! I nästa andetag säger Jörgen Johansson: Hushållsnära tjänster skapar kvinnojobb! Vad är det för syn på vad kvinnor ska arbeta med? Är det unga studenter som i Finland, eller är det invandrarkvinnor? Vad är det för kvinnojobb vi talar om? Varför skulle hushållsnära tjänster enbart rikta sig mot kvinnor?

Att det kan skapa en del vita jobb är helt klart. Men vi vet att skatteundandraget, skatteflykten, uppgår till 133 miljarder enligt Skatteverket. Det är inte några hushållsnära tjänster som kan få in de pengarna. Det kan jag lova.

Jag hade en fråga till Fredrik Schulte som jag aldrig fick något svar på. Det handlar om den borgerliga skattepolitiken. Man låtsas i dag som att det går att sänka skatterna och ändå behålla samma nivå på den sociala välfärden.

Den skattenivå vi nu har på 46 procent av bnp räcker inte för att betala dagens åtaganden och ännu mindre kommande dagars åtaganden. Det gäller särskilt som vi vet hur den demografiska utvecklingen ser ut.

Vilken välfärd vill ni ha? Vad ska få stryka på foten? Det vore intressant om Jörgen Johansson kunde svara på det.

Samtidigt vill jag nämna jobbpolitiken. Socialdemokraterna har alltid stått för jobbpolitik som har inkluderat bra löner, arbetsrätt och rättigheter.

Anf. 142 JÖRGEN JOHANSSON (c) replik:

Herr talman! Inom kommuner och landsting är det ungefär 1,1 miljoner anställda. Den klart övervägande andelen anställda av den mängden människor är kvinnor. Många av de jobben ligger i de lägre lönenivåerna. Därför hävdar jag att den grupp som har fått det klart bästa utfallet av jobbskatteavdraget är kvinnor.

Vi vet också att ingen annan grupp har fått ett så pass bra löneyft som de inom just det här området. Det är ingenting man behöver häpna över när jag säger att det är här kvinnorna finns. Dessutom är det så – och jag önskar att det inte var så – att man för en hel del av städjobben har kvinnor som anställda. Det är ofta kvinnor som har jobbat svart. Det är många invandrarkvinnor som nu får möjligheten till en lön och tillgång till hela Välfärdssverige, vilket de tidigare inte har haft.

Jag kan ta Karlstad som ett exempel. Om vi tittar på en kvinna med 20 000 kronor i lön får hon 1 238 kronor mer i månaden av avdragen. Man hävdar att männen gynnas eftersom de har högre lön. Men tittar vi på procentsatsen har vi sänkt skatten för just den här gruppen med 21

procent. Gruppen som ligger på 25 procent har 3 procent lägre skattesänkning. Vi som ligger på riksdagsledamotsnivå har närmare 10 procents sänkning av rabatten, det vill säga lägre.

Profilen är inriktad på just den grupp där kvinnojobben finns.

Anf. 143 BRITTA RÅDSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Det vore intressant att se den statistiken. Jag hävdar fortfarande att jobbskatteavdraget är djupt orättvist. Det är de som tjänar minst som också får minst i skattesänkningar. Det kanske är de som skulle ha behövt mest för att kunna stimulera ekonomin.

Jag får inget svar på den fråga jag ställde om vilken välfärd ni vill ha. Vad ska vi dra ned på framöver, eftersom skatteunderlaget minskar hela tiden? Samtidigt är vi på samma väg mot ett ekonomiskt och samhälleligt moras som när vi tog över 1994 efter den förra borgerliga regeringen.

Vi skapade jobbpolitik och gjorde insatser för att öka antalet arbeten. Den här regeringen drog under sina första ett och ett halvt år väldig nytta av det. Jobben kom då. Det var precis som före detta statsministern Göran Persson sade: Jobben kommer.

Det har ni dragit nytta av. Det har inte berott på er politik eller den ekonomi som ni har förutsatt. I stället har ni hållit på att sänka skatterna när vi kommit i ett kaos i världens ekonomi över huvud taget.

Det är omoraliskt, orättvist och oansvarigt att hålla på med sådana skattesänkningar när hela världen går på knä i ekonomin.

Anf. 144 JÖRGEN JOHANSSON (c) replik:

Herr talman! Det är något magstarkt att tala om moras i svenskt perspektiv när vi jämför med vår omvärld. Det gäller på område efter område när vi tittar på Europa. Det är ett land som vi kanske kan jämföra oss med, och det är Finland. I övrigt har vi kris och elände överallt.

Det är väl att vi har haft en regering de senaste åren som har fört en ekonomiskt ansvarsfull politik så att vi har något att sätta emot i de här sammanhangen. Sedan är det väl så att man ser vad man vill se. Det är uppenbart på det viset.

Det är underligt med ett parti som ofta allierar sig med en hel del av fackföreningarna. Det begär jag mer av när man tittar på och gör jämförelser. Det finns vedertagna principer för hur man arbetar och jämför med procentsatser.

Jag är övertygad om att Metall aldrig skulle ha accepterat ett annat sätt att resonera om löneförhöjningar än procentsatser. Gör jag den jämförelsen är profilen mycket tydlig. Det är de med de låga inkomsterna som har fått det stora utfallet av jobbskatteavdraget.

Jag rekommenderar er att gå in och kontrollera det på nätet under jobbskatteavdrag.se.

Vi diskuterar välfärdsuppdraget. För att finansiera välfärden krävs det att vi har människor i arbete. Arbete är nyckeln till hela Välfärdssverige. Det är också nyckeln till pensionernas utveckling och så vidare. Vi måste arbeta med att få fler människor i arbete. Där misslyckades den gamla regeringen, och den här regeringen har lyckats relativt väl. Sedan har finanskrisen kommit, och den är extraordinär. Jag förmodar att ni inte skyller finanskrisen på nuvarande regering.

Anf. 145 HELENA LEANDER (mp) replik:

Herr talman! Jörgen Johansson menar att IF Metall aldrig skulle acceptera att få sina löneförhöjningar i någonting annat än procent. Såvitt jag vet går de faktiskt efter kronpåslag. Men det är lätt att snurra in sig i det där med procenten. Det är en diskussion vi har fört i evigheter, och det känns inte som om vi kommer någon vart. Ni säger: Titta, de får faktiskt några mer procent. Vi säger: Titta, de här pengarna har ni och så här mycket går till dem som tjänar mycket och så här lite går till dem som tjänar lite.

Det är ingen naturlag när man utformar politik att man måste utgå från procentsatser. Man kan till exempel göra som man har gjort i det rödgröna samarbetet under den tidigare mandatperioden, då man har sänkt grundavdraget på ett sätt som har gjort att det i den mån det inte har varit helt lika snarare har gynnat låg- och medelinkomsttagare.

Politik är någonstans det möjligas konst, brukar det sägas. Men här har ni abdikerat och säger att ni måste utforma det här så att det ger mest till de rika. Sedan lyfter ni fram någon liten lågutbildad, lågavlönad kvinna och säger: Titta, hon har också fått lite pengar – så bra vi är! Vi har gynnat de fattiga kvinnorna! Men ni glömmer att säga att de välavlönade männen fick bra mycket mer.

Någonstans skulle det kanske vara ärligt att säga att det är en prioritering man har gjort. Den gör vi väldigt annorlunda från vår sida.

Anf. 146 JÖRGEN JOHANSSON (c) replik:

Herr talman! Jag hänvisar till vedertagna principer eftersom de jag debatterade med i den frågan ofta har kontakter med den fackliga sidan. Där är detta det vedertagna sättet att arbeta.

Jag delar uppfattningen att man mycket väl skulle kunna göra en förändring, men jag har en känsla av att det här är ett mycket komplicerat system. Om man ser på arbetsmarknaden i övrigt är detta kanske främst en fråga för arbetsmarknadens parter. Däremot är det givet att vi själva styr över skattesystemet.

Anf. 147 HELENA LEANDER (mp) replik:

Herr talman! Precis så är det. Lönerna är en fråga för arbetsmarknadens parter. Då blir det nästan ännu lustigare när man hör Jörgen Johansson ta åt sig äran för att många kvinnogrupper har fått högre löner under regeringens regeringsinnehav.

Om vi nu köper att det är arbetsmarknadens parter som bestämmer lönerna, vilket jag tycker att vi ska göra, kan vi se att det som vi har att bestämma över är skatterna. Då kan vi bestämma om vi vill ha en fördelningsspolitik där de stora skattesänkningarna går till dem som tjänar mycket eller till dem som tjänar lite eller om vi vill smeta ut det rakt över. Vi tycker nog att det är rimligare att man ger skattesänkningarna till dem som bäst behöver det, det vill säga till dem som tjänar lite.

Anf. 148 JÖRGEN JOHANSSON (c) replik:

Herr talman! Diskussionen kan givetvis föras, men jag har en känsla av att det finns många grynnor i fortsättningen i den här typen av synsätt. Det vi kan föra diskussionen om i så fall är nivån på grundavdraget och om det kan vara en väg att gå.

Men låt oss på våra kammare analysera och fundera på hur vi går vidare. I dagens läge är det vedertagna systemet det som vi arbetar efter. Med den arbetstakt som vi har haft har vi inte kunnat analysera några andra system.

Anf. 149 GUNNAR ANDRÉN (fp):

Herr talman! Årade åhörare! Det betänkande vi nu har att debattera och senare besluta om heter *Allmänna motioner om inkomstskatter*. Det är skatteutskottets betänkande nr 25 för detta riksmöte.

Jag har noga läst dessa 102 motioner vilkas yvighet jag skulle vilja beteckna som betydande. Jag har vidare läst utskottsmajoritetens argument och beslutsförslag, som jag för tids vinnande vill hänvisa till. Jag har slutligen noga studerat de 10 reservationer och två särskilda yttranden som har fogats till betänkandet.

Som talmannen möjligen har observerat har jag städse försökt hålla mig strikt till ämnet för den debatt som pågår i kammaren. Att jag däremot i den föregående debatten om den kommunala ekonomin slutligen hamnade hos General Motors i Detroit ber jag om tillgift för. Jag betecknar det som ett olycksfall i kammaren. Det är därför jag ber att få göra bot och bättring.

Som förebild tar jag reglerna i radioprogrammet *På minuten*: Man ska först och främst hålla sig till ämnet. Man får inte tveka. Man får inte upprepa sig. Och man får inte lämna lokalen.

Därför, herr talman, vill jag sammanfattningsvis yrka bifall till utskottsmajoritetens balanserade förslag och emotser eventuella repliker på detta anförande.

Anf. 150 LENNART SACRÉDEUS (kd):

Herr talman! Å Kristdemokraternas vägnar yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Jag tänker fokusera mitt framförande på ett par områden som ligger Kristdemokraterna och mig varmt om hjärtat. Det handlar om principer, och jag vill också kalla det för politiska dygder, som personligt ansvar, decentralisering och subsidiaritet. Inom ramen för detta handlar det om att kunna leva på sin lön och om vem som har rätt till sin inkomst.

Allians för Sverige kan aldrig stå för en syn på medborgarnas inkomster som något som staten har rätt att godtyckligt disponera och äga fri dragningsrätt på.

Herr talman! Staten äger inte medborgarnas löner. Varje skatteuttag som görs ska vara väl motiverat och visa på respekt för medborgarnas pengar vare sig det är inkomst från lön eller inkomst från kapital.

En annan grundläggande kristdemokratisk och alliansbaserad inställning är att skatt ska betalas efter bärkraft. Gemensamt och solidariskt ska vi bära den börda som vår gemensamma välfärd kräver. Alla ska inte betala lika mycket. Högavlönade ska betala mer än lågavlönade.

Därför är jag glad att alliansen genomdrev jobbskatteavdraget – ett avdrag först och främst inriktat på låg- och medelinkomsttagare som sjuksköterskor, brandmän, lärare, tjänstemän och andra grupper. Varje månad får nu dessa inkomst- och yrkesgrupper ett viktigt extra tillskott i plånboken på runt tusenlappen av pengar som de har slitit hårt för och som rättmätigt tillhör dem själva.

Herr talman! Alltför höga skattenivåer inkräktar på den enskilda människans och familjens rätt och ansvar att förverkliga grundläggande värden och livsmål. Dessa värdekonserverativa och liberala principer utgör kärnvärden hos Allians för Sverige.

Herr talman! Att höja skatten betyder inte nödvändigtvis att mer pengar flödar in i statskassan. Att höja skatter innebär inte sällan effektivitetsförluster i ekonomin. Detta är oerhört allvarligt, speciellt i det konjunkturläge som råder nu.

Det sista företagen behöver är ytterligare pålagor som gör det ännu svårare att överleva. För den enskilda individen och för familjen innebär det naturligtvis en välfärdsförlust för dem som i dag lever på marginalen.

Herr talman! Oppositionen hävdar att vi i alliansen har gett upp solidaritetstanken och välfärdssystemet och övergett de institutioner som drivs med allmänna, eller skattebetalarnas, medel. Självfallet menar vi i Allians för Sverige att det inte är på det sättet. Genom att hushålla med statens medel, upprätthålla budgetdisciplin och värna överskotts målet under de goda åren står vi nu bättre rustade än de flesta andra EU-länder att möta den globala lågkonjunktur som har vräkt fram över vårt Sverige – och detta utan att behöva chockhöja skatterna.

Alliansens skattepolitik och budgetpolitik står därmed i stark kontrast till oppositionens iver att spendera. Vi ser inte medborgarna som en skattkammare som man kan ösa mer och mer ur.

En sannolik bedömning är att oppositionen i valet 2010 aldrig kommer att möta väljarna med budskapet att återställa skattesänkningar som har genomförts under denna mandatperiod.

Vi kristdemokrater vill utöka jobbskatteavdraget till att även omfatta de pensionärer som har haft inkomster under det år de fyllt 65 år.

Herr talman! Låt mig nu gå över till förutsättningarna för den ideella sektorn. Någon har hört detta i kammaren förr, men låt mig återkomma till ett för Kristdemokraterna och många inom alliansen kärt ämne.

Ett vitalt civilt samhälle är av största vikt för en levande demokrati, för ett mänskligt samhälle och för att skapa social tillit och sammanhållning, för det vi kristdemokrater kallar samhällsgemenskap. Därför måste stat och kommun i första hand främja och stödja, men definitivt inte ta över, det engagemang som finns i olika medborgarsammanslutningar. Det civila samhället utgörs av naturliga gemenskaper som familjer, släkt, grannskap, intresseföreningar såsom idrotts- och fackföreningsrörelsen, hjälporganisationer och trossamfund.

För att stärka den ideella sektorn och främja människors ansvarstagande för varandra har vi kristdemokrater envetet, påstridigt och uthålligt verkat för att Sverige, i likhet med nästan alla andra industrialiserade länder, ska införa ett skatteavdrag för gåvor till ideella organisationer i vårt land.

Herr talman! Ytterst handlar detta om att statsmakterna genom skattesystemet uppmuntrar, sanktionerar och gör det förebildligt att stödja föreningsliv, välgörenhet och ideella insatser genom frivilliga gåvor. Det är nu hög tid att regeringen agerar och lever upp till sitt vallöfte att förbättra villkoren för den ideella sektorn samt att stärka det civila samhället. Att införa ett avdrag för gåvor till ideella organisationer vore ett viktigt steg i förverkligandet av en sådan ambition. Sverige är dessutom

nästan helt ensamt inom EU och västvärlden om att inte ha avdragsrätt för gåvor. Detta trista faktum gör frågan ännu mer angelägen.

Avdrag för ideella gåvor skulle underlätta byggandet av ett varmare och mer omtänksamt samhälle. Om Sverige ska få en växande ideell sektor, herr talman, måste det skapas möjligheter för ett ökat engagemang och ett ökat givande.

Vi har nu kommit klart längre än när jag stod här i talarstolen och efterlyste just detta i förra vårens inkomstskattedebatt. Alliansmajoriteten i skatteutskottet kan nämligen i årets betänkande peka på den 16 juni 2009 som det datum då utredningen ska slutredovisas. För mig, för många kristdemokrater och för många i alliansen är den 16 juni i år ett spännande och viktigt datum.

Herr talman! Den ekonomiska kris som drabbat Sverige har också drabbat de utsatta organisationer som är helt beroende av ideellt stöd och finansiering. I medierna har vi i början av denna månad kunnat läsa om hur idrotts- och kulturlivet drabbats när Sparbanksstiftelserna – genom oförsiktig belåning av sina aktier, vill jag lägga till – inte längre kommer att kunna ge större bidrag till den ideella sektorn i framtiden. Sedan Sparbanksstiftelserna skapades i mitten av 1990-talet genom bildandet av Swedbank har över 2,3 miljarder kronor delats ut till bland annat den ideella sektorn.

Ingen vet i dag hur alla dessa ungdomssatsningar, inte minst inom föreningslivet, kulturen, idrotten och trossamfunden, ska kunna kompenseras ekonomiskt framöver. Detta visar vikten av att inte vara beroende av några få välgörenhetsgivare eller donatorer, utan man bör ge breda grupper av befolkningen ett ökat incitament att stödja den ideella sektorn.

Herr talman! Jag ska avsluta med att ta upp några nordiska exempel. I till exempel Danmark har man ett system som tillåter att medborgare gör avdrag för gåvor till olika typer av ideella föreningar och kyrkor. I Norge ges möjlighet för enskilda personer att göra avdrag för gåvor till frivilligorganisationer upp till ett takbelopp.

I Sverige har Frivilligorganisationernas insamlingsråd föreslagit att ideella gåvor och bidrag till deras konton görs avdragsgilla i privatpersoners och företags självdeklarationer.

Vi kristdemokrater och Allians för Sverige hävdar att staten inte ska detaljstyra föreningslivet, hjälporganisationer, fackföreningar, kyrkor och samfund. Uppgiften för staten är att sätta upp spelregler och ramar som gynnar den ideella sektorns utveckling. Den uppgiften är angelägen nog.

Herr talman! Det är beklagligt att Sverige i dag är ett av få länder i den europeiska unionen där det inte finns något skatteavdrag för ideella gåvor. Vi kristdemokrater och övriga allianspartier, Moderaterna, Centerpartiet och Folkpartiet liberalerna, tänker ändra på detta under innevarande mandatperiod. Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet är välkomna med på vagnen.

Anf. 151 MARIE ENGSTRÖM (v) replik:

Herr talman! I sitt anförande säger Lennart Sacrédeus att högavlönade ska betala mer i skatt än högavlönade. Jag förstår att det var en felsägning. Det kanske ska vara så att högavlönade ska betala mer i skatt än lågavlönade. Eller det kanske är så att lågavlönade ska betala mer än högavlönade. Vad vet jag?

Jag kan i alla fall säga att varje år när ni lämnar er budget ställer jag en fråga till riksdagens utredningstjänst. Jag vill ha reda på två saker. Hur ser förändringarna i den ekonomiska situationen ut i olika inkomstgrupper, det som vi kallar deciler i det här huset? Då får jag ett svar som gäller decil 1 till decil 10. Sedan frågar jag hur den här förändringen fördelar sig på kvinnor respektive män, och då får jag svar på det också. Tyvärr har jag inte med mig det diagram som jag brukar göra utifrån RUT:s analys, men där brukar man klart och tydligt se att de högre decilerna, 8, 9 och 10, får ett bättre ekonomiskt utfall av era förslag samt att det i första hand gäller männen. Det framstår väldigt klart och tydligt. Det säger jag mot bakgrund av de diskussioner som har varit här i dag i det här ärendet. Jag begärde inte replik tidigare för att delta i den diskussionen.

Jag har några frågor till Lennart Sacrédeus. Varför vill ni straffbeskatta frivilligarbetare? Instämmer Lennart Sacrédeus i det som Fredrik Schulte sade förut om att finansiera jobbskatteavdraget och samtidigt införa avdragsrätt för gåvor till ideella föreningar?

Anf. 152 LENNART SACRÉDEUS (kd) replik:

Herr talman! Först vill jag ha en sak fördd till protokollet, och jag tror att det blir rätt då. Om jag har sagt att högavlönade ska betala mer i skatt än högavlönade blev det fel. Det måste vara att högavlönade ska betala mer än lågavlönade. Så står det i alla fall i mitt manus. Jag ber om ursäkt för denna felläsning, men jag är övertygad om att Marie Engström förstod vad som var andemeningen.

Sedan får jag nog be Marie Engström repetera frågorna. Jag tyckte inte att jag riktigt kunde följa med i vad detta med straffbeskattning, frivilligarbete och det som nämndes av Fredrik Schulte handlade om. Det nådde inte riktigt fram till mig.

Låt mig ändå kommentera det som sades tidigare här om rättvisa. Rättvisa är ett begrepp som används väldigt lätt av båda de politiska sidorna, och inte minst från vänstersidan, som ett självklart, väldefinierat begrepp. Men frågan är om man kan säga vad som är den totala rättvisan. Det är lätt att vi inom politiken använder oss av begrepp som är vaga.

Det är i alla fall uppenbart att högavlönade generellt sett betalar mer i skatt än lågavlönade, både i kronor och i procent. Det tycker vi är rättvist och rimligt. Men det innebär inte att vi har utgångspunkten att vi som lagstiftare kan äga människors löner, utan vi måste visa stor varsamhet och också finna en rättskänsla hos medborgarna att beskattningen är rimlig och att vi inte agerar på ett konfiskatoriskt sätt.

Anf. 153 MARIE ENGSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Jag ska upprepa min fråga till Lennart Sacrédeus. Delar Lennart Sacrédeus Fredrik Schultes uppfattning att vi inte behöver göra några förändringar i regelsystemet för att förhindra att frivilligarbetare straffbeskattas, vilket de gör i dag sedan vi har ökat gränsen för övriga avdrag från 1 000 kronor till 5 000 kronor? Fredrik Schulte sade att det inte var aktuellt att göra några förändringar därför att man inte är beredd att ta det skattebortfallet på grund av att det är pengar som behövs för att finansiera jobbskatteavdraget.

Anf. 154 LENNART SACRÉDEUS (kd) replik:

Herr talman! Då förstår jag frågan bättre. När man gör förenklingar och schabloniseringar för att kunna få ett system som blir mer lätthanterligt för skattemyndigheterna kan grupper komma i kläm. Jag kan säga att vi har aktualiserat denna fråga på Finansdepartementet, och det är inte det lättaste att hitta en lösning. Under rådande villkor och förutsättningar instämmer vi kristdemokrater i vad Fredrik Schulte sade från Moderaternas och alliansens sida här att vi inte har hittat några framkomliga vägar.

Jag vänder mig mot språkbruket från Marie Engströms sida att detta skulle vara en straffbeskattning och att det skulle vara riktat speciellt mot vissa grupper inom frivilligorganisationerna. Det är inte dess syfte, det är inte dess ändamål, och det är inte motivet till att man har gjort den här typen av förenkling och schablonisering inom skattesystemet.

Men visst – vill Marie Engström och Vänsterpartiet använda beteckningen straffbeskattning för något som aldrig varit vårt syfte att vara det står det er fritt att säga så. Det är ju ett fritt land. Men det har aldrig varit vår intention att det ska vara en straffbeskattning.

Vi får se om vi kan lösa detta på något annat sätt, men som Fredrik Schulte har sagt är inte förändringar vad gäller att sänka denna gräns från 5 000 aktuella för stunden, definitivt inte.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 19 mars.)

19 § Allmänna motioner om punktskatter, tullfrågor och införsel

Föredrogs
skatteutskottets betänkande 2008/09:SkU26
Allmänna motioner om punktskatter, tullfrågor och införsel.

Anf. 155 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Jag ska möjligen säga att när vi har tittat på dagens ärenden ser vi att det nu hänger på håret om vi hinner fram till kl. 23 i dag med de ärenden som kvarstår eller om en del kommer att bli överskjutande till i morgon.

Anf. 156 CHRISTIN HAGBERG (s):

Herr talman! Jag skulle vilja börja med att yrka bifall till reservation nr 6. Självklart står vi socialdemokrater bakom våra andra reservationer också, men för tids vinnande i kammaren yrkar jag endast bifall till reservation nr 6.

Vi ska nu debattera ett motionsbetänkande angående punktskatter. Det har kanske inte riktigt samma bärkraft på statens totala ekonomi som föregående ärende hade, och jag hoppas att man blir lite mer saklig och sanningsenlig i debatten än vad man var i den förra från den borgerliga sidan. Jag tycker att man gick lite längre än vad som är brukligt i denna kammare.

Punktskatterna använder vi oss av för att styra vissa beteenden. Framför allt på energi-, klimat- och miljösidan har vi använt dem för att gå från en miljöstörande verksamhet till ett bättre miljötänkande och bättre

sätt att göra saker och ting på. Det har ju fått en stor påverkan på vår totala miljöpolitik, och vi ligger långt framme. Vi har också ett annat exempel, och det är alkoholskatten, där syftet är att begränsa drickandet och främja en god folkhälsa.

Effekterna av punktskatterna blir också störst när människor uppfattar den skattebelagda varan som umbärlig och lätt kan ersätta den med något annat, till exempel att åka kollektivt i stället för att ta bilen där de alternativen finns och är lättillgängliga.

Punktskatter är också ett instrument som bör kombineras med andra åtgärder som också är till för att uppnå de bakomliggande målen. När vi diskuterade punktskatterna förra året var det ganska oklart var den borgerliga majoriteten stod i de här frågorna. Jag utgår från att en del frågetecken har rätats ut nu när propositionerna om energi och klimat med mera har lagts på riksdagens bord. Tyvärr var det i går, så jag tror inte att vi är så väldigt många som har hunnit läsa de här ganska digra och omfattande propositionerna.

Men, herr talman, jag skulle vilja framföra en viss kritik. Det är en konstig ordning vi har där presskonferenser på Regeringskansliet utförs flera veckor innan vi här i riksdagen får ta del av förslagen. Pressmeddelanden skrivs där man medvetet utestänger kritiskt granskande då det inte finns något grundmaterial att tillgå.

Vi socialdemokrater vill ha fört till protokollet att talmannen bör ta upp detta med regeringen och att en proposition i den stund som den presenteras så snart som möjligt också ska överlämnas till riksdagen för behandling. Detta förfarande visar på en dålig respekt för riksdagen. Det är trots allt vi som ska fatta besluten och inte regeringen. Det är ju regeringen som ska genomföra dem sedan.

Herr talman! Jag kan konstatera att vi numera är helt överens om att det är ett bra sätt att använda sig av skatteinstrumentet för att uppnå en miljöpositiv utveckling i Sverige. Den svenska politiken har hittills varit lyckosam. Vi har kunnat visa att det går att ha en kraftfull energi- och miljöpolitik och ändå ha en bra ekonomisk utveckling. Genom att använda både piska och morot har vi en bra utveckling på detta område, och Sverige ligger långt framme när det gäller effektiva åtgärder.

Vi socialdemokrater har i Klimatberedningen tydliggjort vårt förhållningssätt till klimat- och miljöpolitiken och de skatte- och avdragsfrågor som är kopplade till denna. Jag tänker inte fördjupa mig i de här frågorna, utan vi återkommer i de motioner som nu kommer att skrivas med anledning av inkomna propositioner.

Jag vill dock göra riksdagens kammare uppmärksam på det särskilda yttrande som vi från oppositionen har lämnat vad gäller beskattningen av alternativa drivmedel. Vi vill att regeringen snarast presenterar en lösning på vilken skatt som ska gälla för så kallad syntetisk diesel. Regeringen har möjlighet att medge skattenedsättning av energi- och koldioxidskatter på den typen av bränsle.

Den skattelättnad som berörde några företag som jobbar med utveckling av bränsle som framställs på syntetisk väg togs i stället bort sommaren 2008. Nu hänvisar man till att frågan bereds i Regeringskansliet. Samtidigt har de här företagen naturligtvis fått se en minskad försäljning eftersom bränslet har blivit relativt mycket dyrare. Det hade väl varit mer

logiskt om man hade gjort tvärtom och tittat på frågan och sedan gjort eventuella justeringar för att se om detta gav någon effekt eller inte.

Om man från den borgerliga sidan verkligen menar allvar med att satsa på utveckling av alternativa bränslen borde man vara mer rädd om de företag som jobbar och har lyckats väl med att komma fram med alternativ. Det finns ett stort intresse även från andra länder för den här tekniken, och det vore synd om företag flyttade utomlands på grund av det här sjabblet från Regeringskansliet.

Med de orden, herr talman, vill jag tacka för ordet, och jag yrkar som sagt bifall till reservation nr 6.

Anf. 157 MARIE ENGSTRÖM (v):

Herr talman! Vänsterpartiet ser skatterna som ett viktigt styrmedel i klimat- och miljömställningen, naturligtvis vid sidan av andra styrmedel.

Alla vittnar om betydelsen av koldioxidskatter, och jag tror att de har haft betydelse sedan de infördes i början av 90-talet i Sverige. Vi i det rödgröna laget påbörjade också under förra mandatperioden en skatteväxling som vi vet har haft betydelse också i miljömställningen. Det var ca 16–17 miljarder kronor som växades från år 2000 till år 2006.

Regeringen har kommit med en klimatproposition, och man får väl säga att i varje fall några av de frågor som vi tidigare har tagit upp trots allt finns med. Det gäller höjd dieselskatt och en växling mot sänkt fordonsskatt. Man vill koldioxidrelatera fordonsskatten ytterligare. Jag vet att det går att göra det här i ännu högre grad. Man kan skruva ännu mer inom ramen för fordonsskatten.

Man vill nu se över förmånsbeskattningen och även koldioxidrelatera den. Det är någonting som vi har fört fram tidigare. Man ifrågasätter lite på vilket sätt vi tar ut koldioxidskatt i dag. Man säger att den ska höjas. Man ifrågasätter också den nedsättning som basindustrin har. Jag tycker bara att vi nog ska vara väldigt försiktiga när vi ser över och ändrar den nedsättningen. Vi måste också komma ihåg att den industristruktur vi har i det här landet kanske inte ser riktigt likadan ut som i andra länder. Men naturligtvis måste vi använda koldioxidskatteinstrumentet så bra som möjligt för jobben och för miljön.

Det var mycket som inte var med i klimatpropositionen, men en sak som faller inom vårt område var införandet av en kilometerskatt. Den här skatten har diskuterats mycket, men det som ligger på pluskontot och som är väldigt viktigt är att vi i varje fall skulle kunna tillskapa en konkurrensneutralitet mellan svenska åkerier och utländska åkare. Vi brukar ju alltid höra att vi inte ska ge våra svenska företag och företagare sämre villkor än vad andra har, men det här tror jag är någonting som verkligen skulle kunna välkomnas. Vi i det rödgröna laget är väldigt medvetna om att vi i en sådan utformning måste ta hänsyn till de speciella villkor som skogsnäringen är i behov av, men vi tror att det här vore en viktig reform inom transportsektorn.

Herr talman! Det här betänkandet innehåller också alkoholrelaterade frågor, nämligen alkoholskattefrågor, och en viss diskussion om de indikativa nivåerna för införsel. Tyvärr får jag säga att vi väl fick rätt, vi som i början eller mitten av 90-talet befarade att införselnivåerna skulle stiga kraftigt i och med vårt EU-medlemskap. Vi fick ju undantag i ganska

många år. Vi höjde nivåerna successivt. Som det ser ut i dag kan vi väl säga att det i princip inte finns några nivåer. Det är fritt fram att ta in de mängder man vill ha. Det här tycker jag är mycket tråkigt.

Jag vet att det finns en reservation från Miljöpartiet i den här frågan om att Sverige ensidigt skulle gå tillbaka till tidigare införselnivåer. Från Vänsterpartiets sida kan vi stödja detta i sak, men vi tror att det är bättre att Sverige tillsammans med andra länder jobbar för att få det här att bli en folkhälsofråga och på det sättet försöker ändra nivåerna för införsel.

Det finns en reservation här också, reservation 11, som tar upp behovet av att vi försöker minska försäljningen av alkoholisk och söt cider. Det är många gånger en inkörsport för ungdomar, kanske ofta tyvärr unga kvinnor, som på det sättet bekantar sig med alkoholen. Vi tycker att vi måste kunna införa en högre skatt på alkoholisk för att det inte ska vara lika intressant att berusa sig med alkoholisk. Vi tycker inte att det ska vara intressant att berusa sig med någonting.

Herr talman! Med detta vill jag yrka bifall till reservation 6, som tar upp frågan om kilometerskatt.

Anf. 158 HELENA LEANDER (mp):

Herr talman! Så kom den då till slut i går! Vi hade väntat länge, två och ett halvt år ungefär, på vad som skulle vara regeringens svar på en av vår tids mest akuta frågor. Och, ja, jag talar förstås om regeringens klimatproposition. Och, ja, jag vet att det egentligen inte är den vi ska tala om.

Men jag vill bara säga det till regeringspartiernas representanter, som är här nu i kväll, att om det skulle vara så att ni, när ni läser den här propositionen, känner hur det liksom börjar hetta lite grann i kinderna när ni ser hur mycket som behöver göras och hur lite som görs, då ska ni veta att vi från Miljöpartiet och oppositionen har varit väldigt förutseende. Vi har en hel radda med bra förslag i det här betänkandet som ni kan rösta på redan i morgon, vill jag tro.

En av de saker som vi tjatat om en hel del är att vi ska ha en koldioxidskatt som når klimatmålet och att vi ska ha ett system för att se till att så också sker. Här kan man notera en viss framgång i den här klimatpropositionen, nämligen att ni ändå är med på principen att man ska kunna använda koldioxidskatten för att nå klimatmålen. Sedan behöver vi fortfarande några steg till, till exempel att målen ska vara tillräckliga för att vi ska kunna klara vårt klimat och att de här skatteförändringarna ska kunna ske nu och inte först efter nästa val. Men jag menar: Bara att vi är med på principerna är en väldigt god början.

Jag tror inte att ni ska behöva vara så himla rädda och säga att det är bäst att vi väntar med alla skatteförändringar till nästa val, för jag tror att det är många människor som är väldigt oroade för klimatförändringarna och vill ha svar på hur vi ska klara dem. Och jag tror att åtminstone Anders Borg, som har pluggat nationalekonomi, vet att koldioxidskatten är ett kostnadseffektivt och kraftfullt styrmedel och att det inte blir bättre av att försöka stoppa undan det kostnadseffektiva styrmedlet och tro att det går att göra billigare på något annat sätt.

Sedan måste man så klart kunna ta andra hänsyn också. Vi måste kunna ha andra åtgärder som ser till att ge människor förutsättningar för att gå över till mer klimatsmarta alternativ när vi höjer koldioxidskatten.

Vi måste också ha vissa komplement, till exempel kilometerskatten, helt enkelt för att om vi bara höjer koldioxidskatten på diesel får vi eventuellt problem med ekonomitankningen, det vill säga att långtradare som tankas utomlands där det är billigare kommer in och körs här, och vi får inte den effekt vi skulle vilja få. Men har vi däremot en kilometerskatt som är lika för alla spelar det ingen roll var man tankar, utan vi får en minskning av lastbilstrafiken.

”Lika för alla” är väl förresten en sanning med modifikation. Vi vet att skogsnäringen har lite speciella förutsättningar, till exempel det faktum att skogen tenderar att stå just långt ut i skogen där det inte går så mycket järnvägar. Därför är det kanske rimligt att det finns någon form av regional differentiering. Men det ska ju inte vara ett hinder för att över huvud taget ha en sådan här kilometerskatt, som vi verkligen behöver. Nu ser vi tyvärr hur regeringen tvärtom försöker motverka en sådan uppgörelse i EU, och det är inget annat än en skandal, om ni frågar mig. Men det gör ni kanske inte.

Nåväl! Jag yrkar bifall till reservation nr 6 innan jag glömmer bort det.

Sedan har vi flyget, som är ett annat sådant där sorgebarn som liksom lastbilstrafiken ökar. En anledning till att flyget kan öka så ohejdat är att det i dag är helt skattegynnat – att man inte behöver betala energiskatt eller koldioxidskatt. Det är en krånglig organisation som heter ICAO som delvis är boven i dramat där, men jag tycker inte att vi ska hänga läpp för det utan helt enkelt försöka påverka ICAO att det ska vara möjligt att ha en koldioxidbeskattning av flyget. Och i väntan på det kan vi åtminstone införa det nationellt och bilateralt tillsammans med andra likasinnade länder.

Nu säger ni från alliansen att det inte behövs eftersom vi ska införliva flyget i utsläppshandeln. Problemet är att det är en ganska tam åtgärd eftersom flyget då ska konkurrera i samma bubbla som industrin trots att de har helt olika köpkraft, helt olika förutsättningar.

För att få ordning på ökningen av flyget skulle man behöva ganska kraftiga prisförändringar. Däremot kan inte industrin, som ska möta konkurrensen från andra industrier utanför EU, bära fullt så höga kostnadsökningar utan att riskera att flytta utomlands. Om vi har otur kan vi få en situation där flyget fortsätter att öka ohejdat och tränger ut industrin. Då får vi i stället en ökning av utsläppen utanför EU.

Dessutom ska man inte glömma att i förslaget till handel med utsläppsrätter för flyget tar man bara hänsyn till flygets koldioxidutsläpp trots att flygets klimatpåverkan är mycket mer än det. Det handlar om utsläpp av vattenånga och kväveoxider på hög höjd, vilket gör att den totala climateffekten blir åtminstone dubbelt så stor. Om flyget då fortsätter att öka och tränger ut industrin kan vi hamna i en situation där utsläppen ökar både i och utanför EU. Därför tycker jag att vi borde fundera på om inte en beskattning av flyget vore en idé.

En annan sak som ökar är köttkonsumtionen, eller konsumtionen av animalier generellt – kött, ägg och mjölk. Det är oroande. FAO, FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation, har slagit fast att animaliesektorn, eller vad de kallar den – det är inte helt lätt att översätta – står för 18 procent av vår klimatpåverkan. Det är ganska mycket. Trots det omfattas endast en mycket liten del av den av de klimatstyrmedel vi har. I viss

mån kan man använda styrmedel i produktionen, men jag tror att vi också måste vara beredda att använda styrmedel för att minska konsumtionen av kött och andra animalier. Att veta exakt hur ett sådant styrmedel skulle kunna utformas kräver lite fingertoppskänsla, för det gäller att också ta hänsyn till andra viktiga aspekter, såsom djurskydd och biologisk mångfald. Denna klimatpåverkan på 18 procent är dock alldeles för stor för att vi ska kunna blunda för den.

Sedan har vi också en hel del andra förslag. Det handlar om torv, fordonsskatt för bussar, fartygsbränsle i fiskefartyg och så vidare. Det är lätt att man förlorar sig i detaljerna, men om vi ändå försöker hålla blicken klar och se att vi behöver en koldioxidskatt som verkligen styr mot klimatmålen, att vi behöver åtgärder som minskar ökningen av lastbilstrafiken, flyget och köttet, då tror jag att vi kommit en bra bit på väg.

Nu kanske ni trodde att jag var färdig med mitt anförande, men så är det inte. Detta betänkande handlar nämligen också om alkoholskatter och alkoholinförsl. Det är framför allt två bekymmer som jag skulle vilja lyfta upp. Det ena handlar om alkoholäskan, en söt cider som genom sin design, smaksättning, flaskans utformning och färgsättningen är gjord för att tilltala ungdomar, framför allt unga tjejer, som inte borde dricka alkohol alls.

När CAN gör undersökningar av drogvanor bland ungdomar – jag tror att de undersöker årskurs 9 och årskurs 2 på gymnasiet – ser man att alkoholäskan är den största alkoholsorten bland unga flickor. 82 procent av tjejerna i årskurs 2 i gymnasiet har druckit alkoholäsk. Det är något som vi verkligen borde göra någonting åt. Man har sett detta även i andra delar av Europa, till exempel Tyskland. Där har man en särskild skatt på alkoholäsk just för att dämpa konsumtionen, vilket också har skett. En sådan borde vi ha även i Sverige.

Det har varit mycket tjat om definitionsproblem i den här frågan, men om man ser sig om i Europa har man uppenbarligen lyckats lösa det. Jag är övertygad om att vi kan göra det också i Sverige.

Låt mig slutligen säga några ord om den illegala införseln av alkohol, som är ett bekymmer bland annat för ungdomar. Jag är varm anhängare av den svenska solidariska restriktiva alkoholpolitiken, där alkoholskatter är en viktig del, och jag är övertygad om att sänkt alkoholskatt inte hjälper dessa ungdomar ett dugg. Anledningen till att ungdomar köper illegal sprit är inte i första hand att den är billigare utan att den är mer tillgänglig. Det är dock en sanning med modifikation. Det är inte så att annan sprit är helt otillgänglig, men i första hand är det ändå en tillgänglighetsfråga, skulle jag vilja påstå. Att man skulle hjälpa dessa människor genom en alkoholskattesänkning tror jag inte på. Det vi behöver göra är att strypa införseln och återgå till de gamla införselkvoter som gällde före EU-inträdet.

Jag tycker, precis som alla ni andra, att vi ska göra allt vad vi kan och jobba i EU för att gemensamt få en sänkning av införselkvoterna, men jag är inte beredd att vänta på det. Tro det eller ej, men EU har faktiskt en del vackra folkhälsoparagrafer. Vi skulle kunna använda oss av dem och sänka våra kvoter ensidigt. Om någon sedan börjar klaga och muttra och går till EG-domstolen – vilket troligtvis kommer att hända – kan vi få detta prövat gentemot folkhälsoparagraferna och se om de fina orden

är någonting värda. Innan vi har gjort det tänker inte jag lägga mig platt. Däremot tänker jag sluta prata nu.

Prot. 2008/09:86
18 mars

Anf. 159 LENA ASPLUND (m):

Herr talman! Hittills har ekonomiska styrmedel, mestadels punktskatter, ofta haft ett rätt kort perspektiv. Besluten har kommit fort, och människor har haft lite svårt att anpassa sig. För att ekonomiska styrmedel inte ska uppfattas som enbart ett straffbeläggande eller ett oönskat skatteuttag bör man ha ett långsiktigt förhållningssätt. Principen bör vara att den som förorenar betalar. Det tror jag att alla håller med om.

Många styrmedel får ofta mycket liten effekt om de enbart är nationella. Mycket av våra miljöproblem är globala, och då måste vi också hantera dem så. Skattebaserade styrmedel måste även ses för vad de är, nämligen styrmedel och inte något fiskalt. Planeringen beträffande styrmedel bör alltså ske så att de, när de uppnått sitt mål, kan tas bort utan att det får statsfinansiella konsekvenser.

I dag finns en stor mängd skattebaserade styrmedel, och tendensen är att de blir fler. Därför är det oerhört viktigt att de verkligen fyller den funktion som var tänkt.

Herr talman! I detta motionsbetänkande behandlas ett antal motioner från s, v och mp avseende höjd bensinskatt. Man kan tycka att det kanske är bra, för då slutar folk att köra bil. Men på vägen mot ett fossilfritt bilsamhälle måste vi också leva. Vi måste arbeta, köra barn, ta oss till jobbet med mera. Jag har därför roat mig med att göra några beräkningar för att se hur det slår för en vanlig familj som är beroende av bilen för att kunna ta sig till och från jobbet.

I mitt första exempel bor familjen fyra mil från arbetet. Man brukar räkna att vi jobbar ungefär 220 dagar om året. I en socialdemokratisk motion föreslås en höjning av bensinpriset med 5 kronor per liter. Miljöpartiet hänvisar till Sikas beräkning, att bensinpriset borde vara 27:50 per liter. Vänstern föreslår en måttlig höjning med endast 75 öre på tre år.

Hur slår detta för min bekant som reser 220 dagar om året, åtta mil varje dag? Personen i fråga kör en bensindriven miljöbil, och den har en genomsnittlig förbrukning på en halv liter per mil. Jag räknade med gårdagens bensinpris, som var 11:29 när jag var in och tittade. I dagsläget är bensinkostnaden för denna person 9 935 kronor per år. Med det socialdemokratiska förslaget som finns i motionen skulle kostnaden bli 14 335 kronor, en ökning med 4 400 kronor per år. Med Vänsterns förslag skulle kostnaden bli 10 595 kronor, en ökning med 660 kronor per år. Om man räknade på det pris som Miljöpartiet anger att Sika tycker att bensinen ska kosta skulle kostnaden bli 24 200 kronor om året, en ökning med drygt 14 000 kronor. Det är en ökning med nästan 1 200 kronor per månad. Givetvis ska den som förorenar betala – det är vi som sagt överens om – men det finns en klar smärtgräns för det hela, och den tror jag att Miljöpartiet här nått flera gånger om.

I mitt andra exempel ska jag inte redovisa siffror, för det blev väldigt mycket siffror i det förra, utan använda ord. Jag har en annan nära vän – det är faktiskt min syster – som har åtta mil enkel väg till jobbet. Det finns ingen kollektivtrafik, och ändå är detta inte i Norrland. Jag utgår från att alla med det första exemplet i minnet kan räkna ut vad det skulle kosta min syster per år om bensinen kostade 27:50. Jo, drygt 48 000 kro-

*Allmänna motioner
om punktskatter,
tullfrågor och införsel*

nor om året. Det är ohållbart. Det finns kanske de som tycker att hon borde flytta eller byta jobb, men livet är inte så enkelt att man bara kan göra det.

Herr talman! När det gäller frågorna om drivmedelsbeskattning i detta motionsbetänkande är det intressant att oppositionspartierna verkar stå rätt långt ifrån varandra. Noteras bör att Socialdemokraterna i skatteutskottet inte har reserverat sig för s-motionen om höjd bensinbeskattning. Men med tanke på vilken ton man har i klimatfrågorna kanske det är en lapsus, för Socialdemokraterna vill ju ha en 40-procentig minskning av klimatutsläppen utan att använda flexibla mekanismer. Det ska därför bli spännande att se hur de kommer att lösa den frågan. Jag är övertygad om att vi kommer att debattera den fler gånger.

Herr talman! Föregående tre talare har tagit upp frågan om kilometerskatt för de tunga transporterna. De vill redan nu införa kilometerskatt utan att frågan på något sätt egentligen är löst inom EU. Det finns en rad hinder i dag för att den här beskattningen ska bli effektiv och slå rätt. Det får inte vara en beskattning som slår ut den svenska transportbranschen. Det behövs ett enhetligt och komparativt tekniskt system som inte tar någon hänsyn till från vilket land fordonet kommer eller befinner sig i.

Registrering av tunga fordon som angör eller lämnar Sverige är i dag inte tillåten. Vidare måste fordon kunna stoppas och bötfällas på plats, och det är inte heller möjligt i dag. Det är därför av yttersta vikt att man riktigt grundligt utreder och samordnar i den här frågan.

Jag var på ett seminarium, VTI:s transportdagar i Linköping, i januari där experter diskuterade kilometerskatt på tunga transporter. Man sade: Det är bra att vi inte har infört den än, för det fungerar inte. Vi skulle alltså slå ut den svenska transporten. Vi måste ha ett system, om vi nu ska ha ett gps-system som man har i vissa länder, som ska vara kompatibelt. Man ska kunna komma över gränser och kunna använda det för att få ut kilometerskatten. Jag tycker att det är bra att regeringen har dragit i bromsen och avvaktar.

Från Vänstern och Miljöpartiet finns det motioner rörande beskattning av fartygsbränsle och kilometerskatt på sjöfarten. Helena Leander nämnde det bara lite kort.

Regeringen och utskottet anser dock att det är bättre att sjöfarten inlemmas i ett system för handel med utsläppsrätter eftersom sjöfarten till största delen är internationell. Då är det bättre att den beskattas på det sättet. Vi moderater har ett litet förslag där vi tycker att man ska göra en översyn av sjöfartens leder för att den ska bli så distanseffektiv som möjligt och även kunna undvika känsliga havsområden. Det ingår annat i miljön än bara klimatet. Det är viktigt att fartygen inte kör överallt i Östersjön och på andra sjöar utan att vi verkligen ser till att vi vet var vi har lederna och var det är bäst att fartygen går.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till förslaget i skatteutskottets betänkande SkU26.

I detta anförande instämde Fredrik Schulte (m).

Anf. 160 HELENA LEANDER (mp) replik:

Herr talman! Om vi ska vara lite noga med siffror vill jag säga att Miljöpartiet i sin budget föreslagit en koldioxidskattehöjning som även

skulle omfatta bensin och diesel och som skulle motsvara ungefär 2 kronor de närmaste åren. Däremot är vårt långsiktiga mål att vi successivt ska öka den så att vi genom koldioxidskatten och andra åtgärder når klimatmålen. Vi har alltså inte föreslagit att bensinen i morgon ska kosta 27:50, för att vara lite tydlig.

Det som Sika visar är lite intressant, och det är att om vi inte gör någonting annat kommer vi att behöva en bensinskatt på 27:50. Vi har ett helt gäng med andra förslag, bland annat ganska så kraftiga investeringar i järnväg och en del andra styrmedel.

Frågan är: Vad har Moderaterna satt emot? Ja, det är inte så jättemånga fler åtgärder för att minska bilismens klimatpåverkan. Det är lite stimulanser till miljöbilar av olika slag. Men med handen på hjärtat kommer vi inte att kunna ersätta hela svenska fordonsflottan med bara miljöbilar och köra på som vanligt, utan det kommer att behövas fler åtgärder för att styra över privatbilism till kollektivtrafik och cykel där så är möjligt och få mer energieffektiva fordon.

Om ni inte har så mycket fler åtgärder, är det då målen som ni är beredda att tulla på? Accepterar ni att bilismen och trafiksektorn – lastbilarna är i ärlighetens namn ett större problem än privatbilarna i detta sammanhang – fortsätter att öka utsläppen år efter år? Är det åtgärderna ni vill åt, eller är det målen? På något sätt måste ni få ihop det.

Kilometerskatten är ett väldigt praktiskt exempel på hur man kan försöka att minska utsläppen på ett annat sätt än att bara chockhöja bensinskatten för vanliga privatbilister. Den har ni inte bara lite försiktigt motsatt er, utan ni har aktivt motarbetat den i EU. Det är kanske inte så konstigt att man inte har kommit fram till någon lösning i EU om er infrastrukturminister sitter där och röstar mot. Det är också en skandal, om ni frågar mig, vilket ni kanske inte gör. Det kanske jag tog upp förra gången. Men hur som helst får ni återkomma med förslag till åtgärder, och kilometerskatten bör vara en av dem.

Anf. 161 LENA ASPLUND (m) replik:

Herr talman! Jag uppfattade inte någon direkt fråga från Helena, utan det var bara ett resonemang, så jag kan väl fortsätta på det resonemanget.

Som jag sade tidigare måste kilometerskatten slå rätt. Jag är absolut inte någon motståndare till kilometerskatt, men däremot måste man se till att den träffar rätt och träffar all trafik som trafikerar Sverige. Det tror jag att jag och Helena Leander är överens om. Det får inte bli så att svenska åkare betalar en kilometerskatt, som kan vara differentierad nu när vi har fått gps-system, och åkare från andra länder inte betalar någon skatt alls. Vi har nog med bekymmer i dag, tycker jag, när vi har åkare som kan bryta mot våra trafikregler och annat utan att bli bötfällda på plats i Sverige. Det tycker jag är någonting som vi borde göra någonting åt. Är vi nu med på en gemensam marknad i Europa ska vi ha lika förutsättningar. Därför är det viktigt att vi även har det när det gäller kilometerskatten.

Du pratade om era förslag, men ni har skrivit att ni anser att Sikas mål är vad målet bör vara. Det var därför jag tog det som ett exempel, för det är egentligen rätt skrämmande om bensinen skulle kosta 27:50 per liter. Vi vet inte, men vi kanske hamnar där på grund av oljepriser och så.

Vi ställer om vår fordonspark, och det går rätt fort. Nu kommer hybridbilar, till och med elbilar och snåla dieselbilar. Vi ska förvisso höja

dieselskatten en del, men det ser jag inte som något problem alls. Det tror jag inte att du gör heller.

Anf. 162 HELENA LEANDER (mp) replik:

Herr talman! Någonstans måste man kunna få redogöra för den siffra som Sika kommit fram till. Det är ganska viktigt att få veta att om vi inte gör någonting annat kommer vi att behöva en så hög bensinskatt. Jag tycker fortfarande att Moderaterna blir svaret skyldiga hur de själva ska klara klimatmålen i transportsektorn om man inte får ha höga bensinpriser ens på sikt, om man inte ska ha någon kilometerskatt och det enda man ska göra är att ha någon form av rabatt för miljöbilar. Jag tror inte att man kommer så långt med det. I så fall blir det skrämmande resultatet att ni inte tar klimatproblemen på allvar.

Det är klart att kilometerskatten ska gälla alla som kör i Sverige, inte bara svenska åkare. I så fall ser jag fram emot lite mer konstruktivt arbete från regeringens sida för att få till stånd den här kilometerskatten så snabbt som möjligt i stället för att motarbeta den.

När vi pratar om kilometerskatten måste jag få säga att vi aldrig föreslagit kilometerskatt på fartygsbränsle – det får nog stå för Vänsterpartiet. Det vi har föreslagit är att man ska kunna se över om man kan ha något tak för hur stora skatterabatter fiskefartyg kan få på sitt bränsle. Det är inte bara en klimatfråga utan också en fiskepolitisk fråga. De stora båtarna dammsuger verkligen bottnarna på fisk. Att då hoppas att man så småningom kanske kommer att införliva sjöfarten i utsläppshandeln känns inte som någon näraliggande lösning på fiskeproblemen.

Anf. 163 LENA ASPLUND (m) replik:

Herr talman! För att börja med fisket tror jag inte att de tyvärr få fiskare vi har kvar i Sverige är det största klimatproblemet inom sjöfarten. Det är något annat. Vad jag har förstått har inte fiskarna ens fiskat upp sin givna kvot i Sverige. Jag kan inte exakt säga det, men jag frågade häromdagen hur det förhöll sig med det, och det hade man inte riktigt gjort. Nu är inte fiskefrågorna direkt mina frågor.

Jag tror att vi ska vara rädda om de kustnära fiskare vi har i Sverige, för de fyller en väldigt viktig funktion för att vi ska kunna få färsk och fin fisk i Sverige. Givetvis ska man fiska rätt fisk också. Det är viktigt – vi måste få tillbaka ett bestånd. Vi måste få upp mer lax i Östersjön. Det vore jättetrevligt att få in lax i våra älvar igen. Men det kanske inte har med detta att göra.

Beträffande kilometerskatten kan man, som jag sade, tycka att vi ska jobba hårdare för det, men jag tror inte att vi kommer längre än så här just nu. Vi avvaktar vad som händer, och så höjer vi skatten på diesel här i stället med 40 öre fram till 2013. Vi får se vad det ger.

Det gäller att få med de tunga transporter. Det svåra med tunga transporter är, vet jag, att man inte kan köra en lastbil på etanol. Men vi måste ändå inse att vi måste ha något slags transporter kvar för att Sverige ska hålla sig rullande. Vi behöver få ut trä från skogen, och vi behöver få mat i våra livsmedelsaffärer. Ibland måste vi kanske prioritera vissa utsläpp för att plocka ned på andra. Vi kan nå målen ändå. Det står tydligt i klimatpropositionen som kom i går hur vi ska nå målen.

Herr talman! I betänkandet om punktskatter behandlas 93 yrkanden från den allmänna motionstiden om energi, alkoholbeskattning samt införsel och tullfrågor. Det visar att tilltron till punktskatter som ett effektivt styrmedel är stark. I den här motionsfloran ligger givetvis en mängd olika förslag som i många fall har samma syfte men uttrycker olika vägar för att nå målet.

Herr talman! EU:s klimatmål till år 2020 innebär 20 procent minskade utsläpp av växthusgaser, 20 procent ökad energieffektivitet och 20 procent ökad användning av förnybara energikällor. Även åtagandet att minska koldioxidutsläppen med 30 procent till år 2020 inom ramen för en global överenskommelse står fast. Allianspartierna, alla fyra, har där efter kommit överens om en långsiktigt hållbar energi- och klimatpolitik med EU:s klimatmål som grund. I överenskommelsen höjde regeringen ambitionsnivån ytterligare, vilket gör att Sverige kommer att bli ett föregångsland med väldigt högt satta mål till år 2020, nämligen 50 procent förnybar energi, 10 procent förnybar energi i transportsektorn, 20 procent effektivare energianvändning och 40 procent minskning av utsläpp av klimatgaser. Klimat- och energiöverenskommelsens högsta ambitionsnivå kommer att innebära förändringar av innehållet i de ekonomiska styrmedlen.

Propositionen nådde riksdagens bord i går kväll, men jag förmodar att många redan åtminstone har ögnat igenom den och gjort en snabbanalys av hur den påverkar det betänkande som vi diskuterar just nu i dag.

Exempelvis kommer den särskilda skattenedsättningen för diesel som används i arbetsmaskiner i jordbruk, skogsbruk och vattenbruk, som gäller sedan 2005, att gradvis minskas för att styra över användningen från fossila drivmedel till förnybara. För att ändå klara jord-, skogs- och vattenbruksnäringarnas konkurrenskraft gentemot omvärlden kommer regeringen att överväga andra skattelättnader som ska leda till att produktionskostnaderna kan harmoniseras med EU i övrigt.

Propositionen är otydlig med hur konkurrenskraften ska garanteras de gröna näringarna. Då det skapar stor osäkerhet är det viktigt att framhålla att här bör regeringen snarast lämna besked om hur konkurrenspaket för Sveriges jord- och skogsbruk ska utformas. De exempel på förändringar som jag kan se är samma beskattning för handelsgödsel som vi har infört inom EU i övrigt, därutöver sänkta arbetsgivar- och egenavgifter för mikroföretag. Det vore inte heller fel att ha kontrollstationer för de föreslagna förändringarna 2011, 2013 och 2015.

Skatten på olja för uppvärmning av växthus har också varit nedsatt, vilket naturligtvis kan ifrågasättas när man ska sträva efter att komma bort från växthusgaser och användning av fossila bränslen. Även här kommer regeringen att föreslå en stegvis minskning av skatteavdraget för att styra över till andra, mer miljövänliga uppvärmningsmetoder.

Herr talman! Regeringen har aviserat att den för att nå de högt uppställda målen kommer att presentera förslag om utvecklade ekonomiska styrmedel, bland annat genom höjd koldioxidskatt och minskade eller slopade undantag. Vi kommer därför med all säkerhet att se höjningar av drivmedelsskatter och övriga energiskatter framöver. Och givetvis är det svårt att i dagsläget redovisa hur de kommer att utformas, då förslagen ännu inte har presenterats fullt ut. Vi har inte hunnit analysera dem.

Även flygtrafiken kommer att styras mot energieffektivitet och miljömedvetenhet genom att den införlivas i handeln med utsläppsrätter. Att det dröjt beror på att frågan måste beslutas inom EU och inte enbart är en fråga för Sveriges regering att fatta beslut om.

Herr talman! Regeringen har föreslagit en minskning av klimatgaserna med 20 miljoner ton till år 2020. Två tredjedelar av minskningen föreslås ske i Sverige och en tredjedel i form av investeringar i andra EU-länder. I och med att miljöförstöringen inte känner några gränser är det en väg vid sidan av att förmå andra stater att motverka sina utsläpp. Att söka upp stora utsläppskällor i andra EU-länder och åtgärda dem är ett smart, snabbt och effektivt sätt att nå upp till målsättningen att minska utsläppen och ta en aktiv del i det globala miljöarbetet.

Herr talman! Jag noterar att oppositionen motsatte sig förslaget att investera utanför Sverige i klimatöverläggningarna. Ställningstagandet innebär att oppositionen förespråkar ännu kraftigare och kostsammare åtgärder som på ett inhumant sätt skulle drabba svenska skattebetalare utan att effekten skulle bli densamma. Jag tycker att man kan ifrågasätta den inriktningen från oppositionens sida.

Herr talman! S-ledamöter anser i sin reservation att höga skatter på energi, drivmedel och transporter påverkar företagandet och konkurrensen och att höga skatter kan bli kontraproduktiva i miljöhänsende och leda till att produktionen flyttar utomlands. Jag instämmer i resonemanget om hotad konkurrens men anser att det är just det som alliansregeringen försöker skydda oss emot genom att låta klimatinvesteringarna flytta utomlands i stället för att jobben tvingas bort från Sverige på grund av för högt skattetryck.

Herr talman! Miljöpartiet hänvisar i sin reservation till en utredning från Sika som pekar på behovet av en höjning av koldioxidskatten, så att bensinpriset skulle hamna på 27:50 litern för att minska vägtrafikens koldioxid med 20 procent. Hur skulle landsbygden överleva en sådan kostnadschock?

Regeringens förslag är en minskning av trafikens koldioxidutsläpp med 10 procent till år 2020 och som sagt åtgärder mot luftföroreningar i andra länder.

Vänsterpartiet föreslår skatteförmåner i form av skattefrihet för fria resor i kollektivtrafik, vilket ges som en löneförmån. Man kan givetvis fråga sig hur stora delar av landet som omfattas av ett sådant förslag. Det finns ju inte kollektivtrafik i alla bygder. Jag har större förståelse för Vänsterpartiets förslag om att ha samma avdragsrätt för arbetsresor oavsett vilket färdstätt man använder.

Herr talman! Utskottets bedömningar i fråga efter fråga i det här betänkandet är enligt min mening rimliga. Mot den bakgrunden yrkar jag bifall till utskottets förslag till beslut.

Anf. 165 CHRISTIN HAGBERG (s) replik:

Herr talman! Jörgen Johansson tar upp en del av det som står i propositionen, förstår jag. Jag har tyvärr inte hunnit mer än att ögna igenom den, så jag har inte läst om skatteförslagen. Jag kom nämligen hem sent i går kväll från en tjänsteresa.

Du säger att ni nu vill satsa på att få ned utsläppen, något som vi naturligtvis alla är överens om. Det som du däremot sade som är fel är att

oppositionen inte alls vill använda sig av flexibla mekanismer. Det har vi inte sagt. Då har du missat någonting i vår reservation i Klimatberedningen. Vad vi har sagt är att vi vill ha 40 procent sänkning i Sverige till år 2020 men utöver det 8 procent, som ni också vill, i andra länder.

Det är naturligtvis oerhört viktigt hur vi kommer fram till de olika förslagen om hur man ska göra. Vi menar att de flexibla mekanismerna ska användas för att satsa i länder som har ett behov av att vi går in och hjälper till med en satsning. Jag förutsätter att den satsning som ni tänker göra inte kommer att hamna i till exempel södra Sveriges nära grannland, som enligt nuvarande överenskommelse har ett beting att minska koldioxidutsläppen med 21 procent. Jag tycker att de borde klara de satsningarna själva. Jag kan även ta andra länder som exempel. Jag vill att du preciserar lite grann vad ni menar med att satsa inom ramen för de flexibla mekanismerna inom andra EU-länder.

Anf. 166 JÖRGEN JOHANSSON (c) replik:

Herr talman! Det är helt rätt att bläcket knappt har torkat på betänkandet. Jag delar uppfattningen att det inte är det grannland du talar om som ska ha dessa pengar, utan det är andra länder som kanske har svårare ekonomiska förhållanden och som på ett aktivt sätt förstör vår miljö.

Jag vill inte gå in i detalj hur vi går vidare med det utan ta upp den diskussion som togs upp i huvudanförandet, nämligen om pressmeddelanden från departementen. Jag blev lite förvånad över sättet att tona fram frågan. Går man tillbaka till den tidigare regeringen var det ett vanligt arbetssätt att man i budgetförhandlingar och liknande hela tiden läckte frågor för att skicka ut försöksballonger. Jag förmodar att det är den artikel på DN Debatt som redovisades här för några dagar sedan som det hänvisas till. Det är inte ett felaktigt arbetssätt eftersom det är en genomgripande fråga som ligger rätt i tiden. Det här är inte mer uppseendeväckande än hur man har arbetat tidigare.

Jag ska också ta upp frågan om syntetiskt diesel som också nämndes i huvudanförandet. Jag har själv medverkat vid uppvaktningar hos såväl Näringsdepartementet som Finansdepartementet. Jag delar uppfattningen att man snabbt bör se över det. Problemet är att vi är inne i en EU-lagstiftning som måste harmonisera. Eftersom slutprodukten är diesel hamnar det i dieselnas beskattningsklass i stället för att, vilket vore mer rimligt, hamna i naturgasens beskattningsklass då den diesel man framställer är baserad på naturgas.

Anf. 167 CHRISTIN HAGBERG (s) replik:

Herr talman! Om jag börjar bakifrån så tror jag att när det gäller syntetiskt diesel är vi och Centerpartiet överens om att är det så man måste tackla frågan. Vi utgår från att regeringen ganska omgående kommer med en lösning på detta problem.

Jag vet inte om vi ska ha en debatt om regeringens förfarande. Detta presenterades inte bara med en debattartikel utan även med en presskonferens. När presskonferensen hade varit förväntade jag mig att vi skulle få propositionen på bordet samma dag eller dagen efter. Så var dock inte fallet. Jag menar att oavsett regering är förfaringsättet fel. Det visar dålig respekt för riksdagen. Det är något vi borde påtala, oavsett om man är i opposition eller majoritet.

Anf. 168 JÖRGEN JOHANSSON (c) replik:

Herr talman! Jag kan i viss mån förstå kritiken. Samtidigt menar jag att oavsett hur regeringen ser ut, när vi har flera partier som ingår i den, är det ett problem hur man ska tona fram och marknadsföra saker. Jag tror att man ska ha ett ödmjukt synsätt på hur vi hanterar frågan. Men den är väl värd att diskutera oavsett vem som sitter i regeringen, för jag tror att vi hanterar den precis likadant oavsett majoritet.

Anf. 169 HELENA LEANDER (mp) replik:

Herr talman! Det är tydligen känsligt att citera Sikarapporter. Ja, Sika kom i sin rapport fram till att om vi ska klara klimatmålen för transportsektorn behöver bensinpriset höjas till 27:50 om vi inte gör något annat. Jag är ingen expert. Det är möjligt att Sika har räknat fel och att Jörgen Johansson har någon annan rapport i bakfickan, men detta är ändå en siffra som vi bör förhålla oss till.

Av det kan man dra slutsatsen som Jörgen Johansson gör, nämligen att vi i morgon dag vill höja bensinskatten till 27:50. Eller så kan man dra slutsatsen att vi kanske behöver ett helt batteri av åtgärder där höjd skatt på koldioxid, däribland bensin, är en åtgärd. Kilometerskatt kan vara en annan. Trängselskatter i storstäder kan vara en tredje. Satsningar på järnvägsinvesteringar kan vara en fjärde. Och så kan vi fortsätta en bra stund.

Jag tror att vi ska vara klara över att bensinen kommer att behöva bli dyrare framöver. Jag tror inte att vi kan komma ifrån den punkten helt eftersom vi ändå vet att beskattning är ett kraftfullt och kostnadseffektivt styrmedel.

Christin Hagberg förtydligade att vi från oppositionens sida aldrig har motsatt oss åtgärder utomlands. Däremot har vi haft ett högre mål – 40 procent i Sverige och därutöver åtgärder utomlands – och ett annat synsätt som handlar om att vi ska göra vårt beting här men dessutom göra saker utomlands. Ni har haft attityden att vi ska ha en målsättning, och sedan ska vi köpa oss fria för vissa av dem. Det kan låta som en akademisk skillnad, men det är det inte riktigt.

När man ska köpa en utsläppsminskning någon annanstans, från ett land som inte är med i utsläppshandeln, måste man fundera på hur utsläppen skulle ha utvecklats utan den åtgärd man köper. Det är väldigt trickyt. Det finns ett stort problem med dessa olika flexibla mekanismer, nämligen att man kanske inte får den utsläppsminskning som man får utsläppsrätter för. På så sätt ökar utsläppen mer än om man inte hade utnyttjat denna mekanism.

Anf. 170 JÖRGEN JOHANSSON (c) replik:

Herr talman! Vad gäller satsningarna i och utanför Sverige och fördjupningen i detta vill jag gärna ta den debatten när vi har genomlyst propositionen fullt ut. Jag har inte varit med i miljöförhandlingarna, så jag vill inte måla in mig i något hörn i den diskussionen.

27:50 är en rätt kraftig höjning. Jag kan hålla med om att vi kommer att se höjningar på bensinpriset; det är naturligt att vi får det. Men denna chockhöjning anser jag inte vara acceptabel i dagsläget. Vi måste, precis som sades här tidigare, se verkligheten och anpassa oss efter den. Det är ändå så att människor ska leva i alla bygder i detta land.

Vi måste se till att vi får fram alternativa drivmedel på ett mer påtagligt sätt. Här görs satsningar på 875 miljoner på forskning i nästa generations drivmedel. Man satsar ytterligare några hundra miljoner specifikt på biogasutveckling och så vidare. Vi måste låta dessa åtgärder gå hand i hand så att vi inte dödar hela bygder genom att dra på med enormt höga kostnader.

Jag upplever ändå en viss ödmjukhet från Helena Leander. Det här är ett förslag från en utredning. Utredningar är trots allt till för att vara en bakgrund till ett beslutsunderlag. Jag tar för givet att även Miljöpartiet inser att detta inte är en realitet. Eller?

Anf. 171 HELENA LEANDER (mp) replik:

Fru talman! Vi har inte haft något yrkande om att vi ska höja bensinskatten till 27:50. Vi har i underlaget till vår motion tagit upp Sikarapporten som just ett underlag för att visa vilka siffror det rör sig om om vi bara skulle använda bensinskatten som styrmedel.

Jag har vid upprepade tillfällen nämnt att det kommer att behövas ett gäng andra styrmedel, men jag tror att vi måste vara medvetna om att bensinskatten kommer att behöva höjas framöver – kanske inte nödvändigtvis till exakt 27:50, men vi kan ha med den siffran som ett beslutsunderlag, precis som Jörgen Johansson sade.

Jag har full respekt för att Jörgen Johansson inte vill diskutera hela systemet med flexibla mekanismer och utsläppshandel här eftersom det är en skattedebatt. Men Jörgen Johansson tog själv upp frågan och då kändes det viktigt att bemöta den.

Anf. 172 JÖRGEN JOHANSSON (c) replik:

Fru talman! Jag konstaterar att Helena Leanders ödmjukhet vad gäller kostnaden försvann fort. Jag tycker att man bör vara lite mer försiktig med den här typen av åtgärder eftersom det får ett stort genomslag och oroar mängder av människor i olika bygder. Det hade varit bra och klädsamt om den ödmjukhet jag såg en kort stund hade hållit i sig.

När det gäller kilometerskatten är man i dagsläget inte beredd att införa den. Jag uppfattar det dock som att det kanske inte är allom givet att det inte blir någon kilometerskatt, men i dagsläget är det inte aktuellt.

Anf. 173 GUNNAR ANDRÉN (fp):

Fru talman! Det handlar om allmänna motioner om punktskatter, tullfrågor och införsel. Jag tycker att Christin Hagberg gjorde en välbalanserad inledning om varför vi använder olika styrmedel på det här området. Det var en mycket bra sammanfattning.

Oavsett vilken nivå vi lägger punktskatterna på och hur mycket vi vill styra med dem är vi människor så konstruerade att vi tenderar att vilja gå runt, över, under eller vid sidan av skatterna. För dem som drabbas av punktskatterna finns det ofta väldigt stora ekonomiska vinster att göra genom att undkomma skatterna. Det kan vi inte bortse från. Därför är det viktigt att vi har ett effektivt skatteverk som ser till att driva in dem, framför allt av konkurrensskäl, så att inte några kan gå vid sidan om. Människors beteende är inte alltid vad vi förväntar oss.

Det finns tre reservationer när det gäller energibeskattningsens huvudinriktning. Jag tror att det är ganska typiskt.

Jag uppfattar dock att Socialdemokraternas och även Vänsterpartiets reservationer i grund och botten inte strider särskilt mycket mot de tankegångar som präglar denna regering och de fyra partierna.

Fru talman! När det gäller punktbeskattningen är det ett parti som avviker betydligt. Jag tog mig tidigare friheten att i en debatt om den kommunala ekonomin påtala att Vänsterpartiet hade hur mycket pengar som helst. Nu är det Miljöpartiet som vill införa en oändlig mängd skatter. Jag tror att det är åtta reservationer för andra skattesatser. Det ska bli väldigt intressant att se. Det är ett principiellt förhållningssätt i en rad fall.

De olika skatteförslagen från Miljöpartiet har tillkommit som om Sverige vore en öde ö och som om de inte påverkade någonting i landet. Det är goda intentioner i Miljöpartiet. De är allra bäst på målsättningar.

Om vi andra partier säger 50 procent, säger Miljöpartiet 100 procent. Det kan man vara tvärsäker på. Det är alltid högre ambitioner, men målen är väldigt oklara, utom i ett avseende. Man kan vara tvärsäker på att om vi skulle genomföra Miljöpartiets förslag skulle vi förlora massor av jobb i det här landet. Hela skogsindustrin skulle, enligt min uppfattning, försvinna kvickt. Skogsindustrin skulle drabbas av väldiga försämringar.

Alla andra partier står för en avvägning. Det är klart att vi ska sträva åt det håll Miljöpartiet vill för en bättre miljö, men inte med sådana väldiga skattehöjningar som ni föreslår.

Vi kan också ta en sådan skatt som flygbeskattningen där Vänsterpartiet är med, men Socialdemokraterna har hoppat av. Om man genomför den skulle det naturligtvis leda till att flyget i stort sett försvann från Sverige. Det skulle bli massor av landningar på Åland och Kastруп.

Vi måste föra en realistisk energi- och beskattningspolitik. Jag menar att Miljöpartiets ambitioner är goda, men målsättningarna står inte i relation till att vi också vill behålla svensk industri.

Jag skulle vilja ställa en fråga till Helena Leander.

Riksdagsledamoten Peter Eriksson är bosatt i Kalix. Det ligger ganska långt från Stureplan i Stockholm. Om vi inför en sådan skatt som ni vill ha, hur många flyg kommer att gå från Kallax till Stockholm efter något år?

Regionalpolitiken blir ju helt omöjlig. Det är ett hot mot Arjeplog, Östersund, Strömsund och Kramfors.

Om hela Sverige ska leva kan vi inte ha en sådan politik. Jag är glad att Socialdemokraterna har förstått detta.

Vi ska nog se till att få in flyget i en beskattning så att de får betala sina egna kostnader, men vi ska inte slå ut svenska näringar. Det ger inga jobb.

Jag vore inte den jag är om jag inte sade någonting om trängselskatten.

Jag har förvissat mig om att det inte är på gång, som det föreslås här, någon trängselskatt i Degerfors. Peter Pedersen brukar plädera för att man ska ha det.

I Uppsala, Helena Leander, är det inte på gång med någon trängselskatt, inte heller i Göteborg.

Det som är så fantastiskt verksamt i Stockholm, varför inför ni det inte på andra håll?

Jag är väldigt glad att ni nu avvisar ett förslag från ett par socialdemokrater – en från Halland, en från Solna – som vill att vi i riksdagen ska

besluta att man ska införa trängselskatt i Göteborg och Malmö. Det menar jag är ett lokalt beslut som de ska ta där. Det ska vi inte lägga oss i.

Alkoholpolitiken är en annan viktig del i det här betänkandet. Enligt mitt förmenande har vi en god avvägning. Men det finns ett stort problem som man inte riktigt närmar sig i betänkandet, nämligen att EU betraktar alkohol som vilken annan vara som helst. På det här området – vi har ofta föredragning i skatteutskottet – har vi en lång väg att vandra om vi vill ha en bättre alkoholpolitik i det här landet. Det fundamentala är att alkohol inte är vilken vara som helst. Det är ett jätteproblem att vi inte har nått längre när det gäller synen nere i Europa på vad alkohol är. Jag är glad att Miljöpartiet numera inte isolerar sig i den här frågan utan vill vara med och arbeta väldigt hårt för att ute i Europa ändra synen på vad alkohol är.

Allra sist ska jag ta upp en annan miljöpartimotion, där jag har en helt annan syn än Miljöpartiet. Det gäller om vi ska ha skatt på djurförsök.

Det kan synas som om det är en obetydlig fråga. Jag menar att om vi ska ha mycket hög djuretik när det gäller försöksverksamhet ska etiska nämnder ta ställning till om försöken får göras eller inte.

Vi är säkert överens om, det betvivlar jag inte, att de försök som de etiska nämnderna underkänner inte ska genomföras.

Risken om man beskattar djurförsök är att de som har lite mer pengar kan köpa sig fram på det här området och komma över gränser där det blir diskussion om det är djuretiskt riktigt eller inte. Därför är jag ideologiskt emot den tanke som den här miljöpartimotionen präglas av.

Djuretiken ska inte bli en skattefråga. Den ska bara avgöras av omsorg om djurens välbefinnande, inte av hur mycket vi kan dra in i skatt.

Anf. 174 HELENA LEANDER (mp) replik:

Fru talman! Det här var faktiskt lite inkonsekvent. Först klagar Gunnar Andrén på att vi har alldeles för många åtgärder på klimatområdet – åtta reservationer hade han räknat till. Sedan klagar han på att vi bara har en massa mål, men inga åtgärder.

Sedan slår han lite svepande fast att jobben kommer att försvinna och att hela skogsnäringen kommer att slås ut eftersom vi ska införa en flygskatt. Jag vet inte hur mycket av timret som flygtransporteras, men jag misstänker att det är en ganska liten del.

Hela flyget kommer också att försvinna från Sverige. Flygen kommer i stället att landa på Åland, och de människor som ska till Sverige kommer sedan att ta Ålandsbåten till Sverige. Jag tror faktiskt inte att det kommer att hända.

Ännu roligare blir det när Gunnar Andrén säger att han egentligen också vill att flyget ska få betala för sina kostnader. Men det får inte påverka flyget. Det får alltså inte minska flyget. Någonstans trodde jag att syftet med att flyget skulle betala sina miljökostnader också var att man skulle få en minskning av flyget och därmed klimateffekterna.

Sedan förfasar sig Gunnar Andrén över att det inte är några trängselskatter på gång i Uppsala. Om Gunnar Andrén tycker att det är viktigt att Uppsala inför trängselskatter skulle han kanske prata med den styrande majoriteten i Uppsala som är borgerlig. Själv är jag lite osäker på om Uppsala är tillräckligt stort. Det kanske är lite grann på gränsen. Någonstans måste man göra en avvägning mellan om de trängselproblem

som man ska lösa är så pass stora att det lönar sig att sätta upp system för trängselskatt. Det är en fråga som man definitivt skulle kunna titta vidare på. Jag kan säkert ge Gunnar Andrén numret till Karolina Hilding som är kommunalråd för Folkpartiet så kan ni ha ett snack om det.

Jag ska försöka hinna med frågan om djurförsök. Egentligen vore det bästa om man kunde ha en bra och etisk prövning och att man inte skulle behöva några ytterligare styrmedel. Det problem som jag ser är att denna etiska prövning i många fall bara blir ett alibi. Det är en försvinnande liten del av djurförsöken som stoppas i dessa etiska nämnder, och man kan läsa exempel på alla möjliga konstiga försök som har släppts igenom.

Anf. 175 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik:

Fru talman! Jag tror att Helena Leander måste fundera över konsekvenserna av de egna förslagen. Det handlar om just ensidigheten och om att bara vi i Sverige ska vidta en rad åtgärder som man inte samtidigt vidtar i Europa eller på andra håll. Där tycker jag att Socialdemokraterna, Moderaterna, Centerpartiet och även Folkpartiet och Kristdemokraterna har en förnuftig politik. Vi har en avvägningspolitik där vi strävar mot olika mål, ett bättre klimat och så vidare som Helena Leander vill ha. Men Helena Leander sätter ständigt upp högre målsättningar, till exempel när det gäller koldioxidutsläppen. Det ska gå jättemycket fortare. Men effekten av detta kommer att bli att stora delar av svensk industri kommer att hamna i ett sämre konkurrensläge. Att man inte inser detta är det allvarliga. Jag tycker att det är väldigt oklokt att diskreditera miljöpolitiken på det sättet. Jag tror att en av anledningarna till att det just nu är svårt att få förståelse för de goda intentioner som ni har är att ni ständigt sätter upp sådana stora miljömål att människor känner att deras jobb är hotade. Vad är det för idé att vi flyttar svenska jobb till Finland, Ukraina eller något annat land när vi vet att vi har väldigt goda förutsättningar att klara miljöpolitiken på ett mycket bra sätt?

Jag hoppar över trängselskatten. Jag vill inte alls införa någon trängselskatt i Uppsala. Jag har bara tagit fasta på att det har argumenterats så våldsamt om att det är så otroligt bra. Då är det väldigt konstigt att man inte inför det på något annat ställe.

Jag vill uppehålla mig vid den mycket viktiga principiella frågan som gäller om de som har råd ska kunna köpa sig förbi djurförsök. Där är vi djupt oense. Det är en diskussion som vi har haft många gånger när det gäller kemikalier och allt möjligt.

Anf. 176 HELENA LEANDER (mp) replik:

Fru talman! Jag önskar verkligen att vi kunde skynda mer långsamt. Jag har verkligen ingen önskan om att försvåra människors liv eller hota människors jobb bara för att jag tycker att det är så kul. Jag önskar att vi kunde lösa klimatproblemet genom att sitta och dricka te och att det sedan var bra. Men det funkar inte riktigt så. Det är ganska bråttom. Jag tycker att man hela tiden ser rapporter om att det nu är ännu värre än vad vi trodde tidigare och att vi nu måste reagera ännu fortare. Då finns det inte riktigt tid att säga att vi får göra det där någon annan gång eller att man får lösa det någon annanstans.

Vi i Sverige står för en betydligt större klimatpåverkan än det globala snittet. Den är betydligt större än vad som är långsiktigt hållbart. Då finns det ingen annan väg än att vi faktiskt minskar våra utsläpp.

Givetvis ska vi samarbeta internationellt och så långt som det är möjligt försöka få med andra länder på detta också. Men vi kan inte sätta oss i ett hörn och vänta på det och inte göra någonting här. Vi måste vara beredda att vidta åtgärder för att minska våra utsläpp också. Sedan ska man så klart försöka utforma detta på ett så smart sätt som möjligt så att man inte skrämmer i väg alla jobben och får utsläppen någon annanstans. Där har vi frågan om flyget och utsläppshandeln som ett paradexempel. Där säger vi att man ska beskatta flyget i stället för att ha utsläppshandel eftersom den riskerar att tränga undan industrin och öka utsläppen någon annanstans.

Vi kan ha andra åtgärder, till exempel kilometerskatten, som slår likadant för åkare oavsett varifrån de kommer. Därmed tränger man inte undan åkarna till något annat ställe eftersom transporterna ändå ska ske i Sverige.

Jag vill säga att vi försöker ta hänsyn till både klimatet och jobben. Inte minst ska man komma ihåg att det i fråga om klimatomställning också finns möjligheter för de nya entreprenörerna som ser lösningarna och som kommer med de klimatsmarta lösningarna. För att gynna dem måste vi faktiskt våga ha en skarp klimatpolitik.

Anf. 177 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik:

Fru talman! Jag håller med om det sistnämnda. Men en smart klimatpolitik måste också se till att människor får förståelse för detta.

Jag vet inte om Helena Leander någonsin har varit norr om Uppsala. Men om man åker längs kusten där finns det ett pärlband av skogsindustrier. I Göteborg gör man fortfarande bilar. Man behöver energi. Vi kan inte ha sådana regler i Sverige som om vi vore en öde ö när det gäller energibeskattningen så att vi inte klarar också jobben. Det är ingen miljövinst att svenska företag och jobb flyttar till andra länder där miljökraven är lägre än i Sverige.

Det är det som är risken med att ni alltid sätter upp målsättningar som är högre än alla andra partiers för ni når aldrig dithän utan ni når andra resultat med detta. Miljöpartiet behöver, i motsats till andra partier, inte göra någon avvägning mellan miljömålen och bevarandet av jobben i Sverige. Det är det som ni inte gör. Min huvudpoäng i detta är att jag anser att det är en farlig politik.

Anf. 178 CHRISTIN HAGBERG (s) replik:

Fru talman! När jag lyssnar på Gunnar Andréns anförande känner jag ändå igen sättet att debattera, trots att han tycker att vi nu är rätt så överens. Man vill gärna göra en massa saker men ändå inte.

Gunnar Andrén tar upp flyget, transporterna, handeln med utsläppsrätter. Sedan säger han: Vi kan inte ha sämre konkurrensläge. Nej, naturligtvis kan vi inte ha det.

Det har nu presenterats ett förslag som ligger på riksdagens bord och som säkert i all välmening har arbetats fram på ett positivt sätt. Men det är väl ingen som tror att det kommer att räcka. Vi kommer att behöva göra betydligt mer för att minska utsläppen för att nå de 40 procent som

ni har sagt att ni vill nå till 2020. Det är 2009 nu, och det är tio år dit. Då ska vi ha minskat utsläppen ganska mycket.

Där vi generellt har gjort allra minst är på transportsidan – flyget och så vidare.

Jag vill när det gäller trängselskatten passa på att ställa en fråga. Jag förstår att Gunnar Andrén är motståndare till den. Jag minns när den infördes på försök. Då minskade faktiskt antalet bilar ganska mycket i Stockholm under de första månaderna. Sedan förmodar jag att man kom på att det inte var så dyrt. Det är också en prisfråga om trängselskatten ska fungera eller inte. Jag menar att det i dag förmodligen är för billigt eftersom trängseln fortfarande är ganska omfattande i Stockholm.

Det kunde vara intressant att höra hur Gunnar Andrén ser på resone-mangent oavsett om han är positiv eller negativ till trängselskatter.

Anf. 179 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik:

Fru talman! Jag tycker att den klimatproposition som inte heller jag har läst i detalj, det ska jag gärna medge, är ett bra exempel på just det som jag har talat om, nämligen att man alltid måste göra en avvägning. Jag tror inte heller att det räcker hela vägen fram.

Jag är övertygad om att det inte är sista gången som vi ser en klimatproposition från denna regering, särskilt om den blir omvald. Tekniken kommer att göra att vi kommer att kunna gå vidare. Men ibland kan man inte ta hela steget på en gång. Det har jag aldrig sagt att ni vill göra hel-ler. Jag tycker att Socialdemokraterna alltid har varit kloka med att göra avvägningar.

Man kan alltid diskutera på marginalen. Men ni skiljer er väldigt mycket från ett annat parti – jag ska inte angripa Miljöpartiet – på det sättet att de vill gå hela vägen på en gång. Jag menar att det är väldigt oklokt.

Christin Hagberg frågade vad jag tycker om trängselskatter. Också jag tror att de har väldiga effekter – absolut; det är inget snack om det. Jag var för 1991 års Dennispaket och allt möjligt sådant som hade en annan utformning.

Man kan titta på vilka de är som inte längre åker bil. Ja, det är människor som ekonomiskt är lite svagare – dessa är liksom utestängda. Men en väldigt stor andel har anpassat sig. Det är fråga om tjänstebilar och om direktörer och många sådana. Det är inte väldigt många människor som själva betalar. Dessutom har vi fått samma resultat som man fick i London. För några år sedan var skatteutskottet där och tittade. Det var en väldigt stor mängd privatbilar som åkte långa vägar. Man ska inte räkna antalet bilar, utan man ska räkna förbrukningen av bensin. Det är det som är det viktiga.

Anf. 180 LENNART SACRÉDEUS (kd):

Fru talman! Å Kristdemokraternas vägnar yrkar jag bifall till utskot-tets förslag i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Den grundläggande kristdemokratiska filosofin baseras på männi-skans ofullkomlighet. Ingen är ofelbar. Alla begår vi misstag. Därför är det av central vikt för oss kristdemokrater att solidariskt stödja och hjälpa och ibland faktiskt också hindra människor från att skada sig själva. Det

jag nu sagt är inte särskilt liberalt. Å andra sidan är vi kristdemokrater, inte heller jag själv, inte alltid särskilt liberala.

Fru talman! När det handlar om en konsumtionsvara som alkoholen, som är högt beskattad och som lätt fraktas över landgränser, är det av stor vikt att Sverige inom Europeiska unionen fortsatt verkar för en enhetlig alkoholpolitik.

Vidare måste Europeiska unionen finna en gemensam strategi för alkoholskatter så att det inte längre lönar sig lika mycket att åka över landgränser för att inhandla billigare alkohol. Det är skadligt inte bara i ett folkhälsoperspektiv utan också, och i då allra högsta grad, för miljön.

Fru talman! Okontrollerad och vidlyftig införsel av alkohol och tobak över landgränser via smuggling eller Internetinköp medför många nackdelar och risker. Utan statlig kontroll av alkoholförsäljningen ökar riskerna för överkonsumtion och för att ungdomar via langare lättare får tag i alkohol, med stora folkhälsorisker som följd.

Den stora skillnaden i punktbeskattningen mellan Sverige och våra grannländer är att en stor del av smuggelspriten hanteras av den organiserade brottsligheten, vilken genererar oerhörda summor i intäkter samt skadar samhällsandan och bryter ned känslan för att vi i det fina land som heter Sverige vill göra rätt för oss. Allt sådant måste alltså på olika sätt förhindras och också stoppas.

I betänkandet skriver majoriteten, vi i Allians för Sverige, att vi önskar att Tullverket prioriterar bland annat insatser mot storskalig och frekvent illegal införsel av tobak och alkohol samt insatser mot den ekonomiska organiserade brottsligheten.

Fru talman! Det finns två vägar att gå. Den ena vägen är att vi i Sverige kan sänka våra punktskatter till nivån i omvärlden för att få en enhetligare skattebild. Den andra, i kristdemokratisk anda bättre, vägen vore att i stället aktivt verka inom Europeiska unionen för en höjning av minimiskattesatserna till en högre gemensam nivå i syfte att inom hela unionen minska alkoholkonsumtionens skadeverkningar.

Något som för mig och för oss kristdemokrater är extra viktigt är att skydda våra ungdomar från en alltför tidig alkoholdebut och att minska deras alkoholkonsumtion i syfte att förebygga social utslagning. Därför tycker jag att det är viktigt med skatt på alkoholdrycker först och främst inriktade på dessa ungdomar. Då tänker jag framför allt på så kallad alkoholisk och cider. I Tyskland, vårt södra grannland, planeras ett sådant skatteförslag. Jag beklagar att vi i vårt land tekniskt inte har lyckats klara denna fråga och problematik kring gränsdragningarna.

Ungas konsumtionsnivå när det gäller alkohol utgör en central social framtidsfråga och tyvärr – vill jag lägga till – en tickande bomb i nationen Sverige.

Fru talman! Jag tror inte att det undgått någon här i kammaren att jag representerar ett av landets många vackra landskap och län, Dalarna – ett traditionsrikt län. Som representant därmed för ett landsbygds- och glesbygdslän ligger det mig oerhört varmt om hjärtat att göra det möjligt för folk att bo kvar i sina bygder och att dessa bygder fortsatt är levande och blir ännu attraktivare. Denna inställning delar jag självklart med många andra ledamöter av denna kammare och i denna debatt.

På många håll i Sverige spelar stora avstånd en avgörande roll i vardagen. Befolkningsunderlaget är inte tillräckligt för att etablera spårbun-

den kollektivtrafik. Länstrafikens bussar går kanske två tre gånger per dag. Väderförhållandena utesluter cykling för alla utom för de tappreste.

Fru talman! Bilen spelar roll och är svårt att ersätta för den som försöker överbrygga de avstånd som skiljer svenskar från arbetsplatser och matbutiker och från släktingar och nära och kära vänner. Vikten av att kunna överbrygga avstånd och att skapa regionförstoringar betonas återkommande i forskning där man önskar sammanföra människor med deras arbetsplatser.

Utöver detta fäster alliansen och Kristdemokraterna stor vikt vid att människor ska ha möjligheter att umgås, bryta ensamhet och upprätthålla relationer. Det tycker naturligtvis också ni i oppositionspartierna, så det är inget som är specifikt för oss.

Vi kallar människans behov av att verka i ett sammanhang tillsammans med andra för gemenskapstanken och anger den som en av de bärande väggarna i den kristdemokratiska ideologin. När vi tittar på hur verkligheten ser ut är det samtidigt så att en stor del av den svenska bilparken försörjs med fossila bränslen som bidrar till utsläpp av koldioxid. Utvecklingen är allvarlig. Medvetna konsumenter kräver förändringar i fordonsbranschen, i riktning mot nya drivmedelsslag och mindre utsläpp.

Fru talman! Ytterligare en bärande vägg i det kristdemokratiska tankegodset är förvaltarskapstanken: att vi ärvt jorden från våra föräldrar och generationerna före oss och att vi ska förvalta den i syfte att på ett ansvarsfullt sätt föra den vidare till kommande släkten.

Larmsignaler om störningar i klimat och ekosystem som förmedlas av forskare och debattörer kan inte ignoreras av någon. Kristdemokraterna betonar en helhetssyn och söker en balanserad sammanvägning när det gäller förvaltarskapstanken och gemenskapstanken och när det gäller att inte låta någon av de här två principerna och tankegångarna verka oberoende av den andra.

Samtidigt måste vi i den praktiska politiken undvika att energiskatter utformas så att boende och företagande i landsbygd och glesbygd försvåras eller rent av undermineras.

I just denna anda försöker vi i alliansen arbeta – precis som Gunnar Andréén förtjänstfullt framförde i sitt anförande – när det gäller näringspolitiken, regionalpolitiken, miljöpolitiken och skattepolitiken.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag framhålla följande: Svensk skattepolitik ska inte straffa ut svenska jobb och inte heller svenska löntagare eller företag i vårt land genom ett ensidigt agerande som skulle missgynna vår konkurrenskraft internationellt.

Däremot har vi alla ett gemensamt ansvar att vara pådrivande genom att gemensamt agera i Europeiska unionen och på FN-nivå för gemensamma spelregler syftande till långsiktig hushållning, sparsamhet med jordens resurser, omsorg om miljön samt förebyggande av klimatförskjutningar.

Anf. 181 CHRISTIN HAGBERG (s) replik:

Fru talman! Tack, Lennart Sacrédeus, för ditt engagerande anförande. Jag trodde nästan ett tag när du talade om alkoholfrågan att du skulle yrka bifall på vår reservation 17 om alkoholskatten och cider och alkohläsk, men jag uppfattade inte att du gjorde så. Du har nu chansen i replikskiftet.

Du var inne på vikten av att även glesbygden och landsbygden ska leva. Hela Sverige ska leva. Det tror jag att vi i alla partier är ense om. De flesta av oss är också relativt ense om att bilen spelar och kommer att spela en stor roll för Sverige. Vi har också stora transportbehov, och det är bränslet som är problemet.

Därför kan jag nu till min glädje konstatera att Kristdemokraterna har bytt fot när det gäller bensinskatten. Man drev en ganska hätsk kampanj mot oss socialdemokrater och våra medpartier för att vi höjde bensinskatten. Ni lovade att sänka den med 2 kronor litern. Jag utgår från att ni numera har bytt fot. Jag uppfattar det som att den debatten nu är död.

Du talade också om vikten av att glesbygden ska överleva. Jag kan göra en intressant reflexion. Ni lovade i valrörelsen att ni skulle ta bort fastighetsskatten. Nu är vi överens om att fastighetsskatten ska vara kvar och att det är en bra skattebas bara man ändrar utformningen.

Det som dock har skett är att man i glesbygden har fått höjda fastighetsskatter medan man i områden som till exempel Vellinge har fått sänkta skatter.

Anf. 182 LENNART SACRÉDEUS (kd) replik:

Fru talman! Först får jag tacka så mycket för den vänliga formuleringen om mitt anförande. Det gäller alla andra som varit uppe i den här debatten att vi alla försöker att vara engagerade trots att åhörarläktaren inte är helt fullsatt.

När det gäller cider- och alkoholskatt skulle hela alliansen vilja bifalla er reservation i så mening att vi skulle vilja hitta en praktisk lösning. Det var vad jag försökte utveckla i mitt anförande efter bästa förmåga. Vi har tyvärr inte hittat detta.

Jag lovar att vi har tagit upp det ett antal gånger på Finansdepartementet hur vi ska kunna komma åt detta rent praktiskt. Vi har tittat på hur tyskarna har klarat detta. Jag har svårt att tro att svenskarna som lagstiftare skulle vara mindre intelligenta än tyskarna att klara detta, men vi har ännu inte gjort det.

Det blir alltså inget bifall till s-reservationen den här gången. Jag tror inte att Christin Hagberg för oppositionen är överraskad av detta sorgliga besked. Men jag lovar att vi jobbar vidare med det i gemensam anda så att vi ska klara det.

Christin Hagberg talade om valrörelsen 2006. Jag kan säga att jag själv inte stod för en alltför hätsk kampanj mot Socialdemokraterna och dess stödpartier Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Jag stod de facto i rondellen i Rättvik under Classic Car Week och kämpade för att uppmärksamma den här frågan. Men jag var inte hätsk mot er i dåvarande regeringsställning.

Jag och Kristdemokraterna driver inte längre denna fråga. Om detta kan man diskutera en hel del. Jag tycker självklart att det är en fördel att det man säger i valet driver man hela mandatperioden. Nu är så inte fallet.

En lägre bensinskatt med 2 kronor var inte vad vi sade. Vi sade att det var etiskt problematiskt med moms på energiskatter, det vill säga skatt på skatt. Det tycker vi i princip fortfarande, men vi arbetar inte i den andan.

Anf. 183 CHRISTIN HAGBERG (s) replik:

Fru talman! Det är bra att man försöker lösa alkoholfrågan. Det är en svår fråga. Inte minst jag som kommer från Skåne vet att det inte är helt enkelt. Tullen gör vad den kan. Den behöver säkert bättre redskap för att lösa den problematiken. Det är bra om vi kan se över skattefrågan.

Bensinskattefrågan fick en större betydelse ju längre norrut i landet du kom. Jag vet att du har kolleger som bor ännu längre norrut än du som drev kampen om att det skulle vara en skattesänkning på 2 kronor. Men som du nu uttalar har jag förstått frågan rätt. Den politiken driver man inte längre.

Det tolkar jag som att ni har nått en insikt om att klimatförändringarna behöver den bästa utformningen av de olika verktygen och medlen som vi kan ha för att vi ska nå de ganska omfattande sänkningar som vi nu alla vill göra. Man kan diskutera procentsatser och så vidare, men vi är överens i den frågan.

Jag skulle uppskatta om du kommenterar fastighetsskatten. Det var också en fråga som ni drev lite väl hätskt i valrörelsen. Det har förändrats men förmodligen inte till det ni hade tänkt er från början.

Anf. 184 LENNART SACRÉDEUS (kd) replik:

Fru talman! Jag ber om ursäkt till Christin Hagberg att jag helt försummade att ta upp fastighetsavgiften. Det vi gick till val på var att vi skulle få ned detta till en låg grundavgift. I vår skiss var det 2 800 kronor per år och fastighet. Nu har det blivit 6 000 kronor.

Jag vill ändå säga att detta var en stor kristdemokratisk framgång. Jag tolkar ert motstånd mot införandet av den kommunala fastighetsavgiften som att ni tyckte att det gamla systemet var bra mycket bättre.

Jag menar att vi utifrån det väljarstöd som vi fick ändå har genomfört en betydande strukturell reform inom skatteområdet som är av betydelse för framtiden för i det här fallet fastighetsskatten och som kommer att bli bestående oavsett vem som styr landet.

Vi är glada att vi nådde så långt som vi ändå gjorde även om det inte blev exakt den kristdemokratiska modellen.

Vad gäller bensinskattefrågan sade Christin Hagberg att det är en död debatt. Det blir det inte så länge Socialdemokraterna håller denna debatt vid liv och vi pliktskyldigast svarar på frågorna. Jag tror inte att bensinskattefrågan kommer att vara en död debatt. Det kommer ni att påminna oss om så länge vi lever. Det har ni all rätt i världen att göra.

Det vi lyfte fram är att vi vill att det ska vara en skattepolitik inom drivmedelsområdet som gör att man fortsatt kan leva, verka och satsa på landsbygden och i glesbygden. Själv bor jag på gångavstånd från järnvägsstationen i Mora och drar inte på riksdagen några skattekostnader för taxiresa. Men man ska kunna bo på andra ställen än nära en järnvägsstation i Dalarna och kunna ha en framtid.

Det är viktigt att vi har en balanserad politik på detta område. Jag uteluter inte att det kristdemokratiska partiet kommer med nya idéer till verktyg som har bättre långsiktighet och bärkraft inför valet 2010.

Anf. 185 ÅKE SANDSTRÖM (c):

Fru talman! I denna sena timme vill jag bara kort uppehålla mig vid ett omdebatterat men litet avsnitt i detta betänkande. Det gäller avsnittet om bly i ammunition. Den frågan har stötts och blötts i det här landet i mer än 15 år.

Som ni vet fattade den förra regeringen ett politiskt beslut, som jag vill påstå utan konsekvensbeskrivning, om ett totalstopp för all användning av bly i ammunition. Detta skulle träda i kraft den 1 januari 2008.

Den nuvarande regeringen upphävde detta vilande beslut och tog därmed hänsyn till både miljön och djurskyddsintresset. Det finns helt enkelt inga bra alternativ till bly i ammunition.

Nu får jägarna fortsätta att jaga med etiskt försvarbar ammunition samtidigt som flera och inte färre får möjlighet att träna skytte.

I den rapport som Kemikalieinspektionen har skrivit och som har berörts i några motioner föreslogs en punktskatt på bly i ammunition. Rapporten har avvisats av alliansregeringen, och det tycker jag var ett mycket klokt beslut. Samtidigt måste vi givetvis fortsätta med forskning och utveckling för att ta fram nya materialslag och nya miljöåtgärder vid skjutbanor och så vidare. Detta är i stor utsträckning ideella insatser som leds av jägarnas och skyttarnas organisationer.

Fru talman! Det förbud mot blyad ammunition som var på gång efter förslag från den förra regeringen kom aldrig att verkställas. Det blir inte heller någon punktskatt på bly i ammunition, vilket föreslogs i den i betänkandet återopade utredningen. Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 19 mars.)

20 § Särskild utlänningskontroll

Föredrogs

justitieutskottets betänkande 2008/09:JuU14
Särskild utlänningskontroll (skr. 2008/09:89).

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 19 mars.)

21 § Hemlig teleavlyssning m.m. under år 2007

Föredrogs

justitieutskottets betänkande 2008/09:JuU15
Hemlig teleavlyssning m.m. under år 2007 (skr. 2008/09:79).

Anf. 186 MARYAM YAZDANFAR (s):

Fru talman! Det känns trevligt att mina utskottskamrater är på väg in i kammaren så att det blir någon debatt så här i den sena kvällstimmen. Jag tänkte inte vara speciellt långgrandig, utan konstaterar att vi diskuterar en

skrivelse från regeringen som handlar om hemlig teleavlyssning bland annat.

Man kan säga att vi *tyvärr* diskuterar den här skrivelsen, för det är egentligen tråkigt att alla tvångsmedel som vi använder behöver finnas. De är ju ett intrång i människors privatliv och integritet. Därför måste vi alltid väga integritetsintresset mot de viktiga kraven på att polisen ska ha moderna och effektiva arbetsmetoder.

Till skrivelsen har vi socialdemokrater en reservation som jag skulle vilja lyfta fram och yrka på här. Det är reservation nr 2, som handlar om offentliga ombud. Systemet med offentliga ombud fyller en viktig funktion. För ett rättssamhälle är det viktigt att ta till vara den enskildes rätt och integritetsintressen. Det är otroligt viktigt att systemet med offentliga ombud fungerar när fler tvångsmedel ställs till polis och åklagares förfogande.

Många offentliga ombud har starkt kritiserat sin ytterst begränsade möjlighet att hjälpa dem som de företräder att tillvarata sina medborgerliga fri- och rättigheter. Det har framkommit i domstolar att de offentliga ombuden har svårt att arbeta. Det skulle till och med kunna ifrågasättas om den rättsliga prövningen och de offentliga ombudens inblandning i proceduren är av rent formellt slag. Mot denna bakgrund anser vi att det är angeläget att de offentliga ombudens roll i försvaret av medborgarnas integritet effektiviseras och förbättras så att de får bättre förutsättningar att genomföra sitt arbete.

Därför vill jag kort och koncist, fru talman, yrka bifall till vår reservation nr 2.

Anf. 187 LENA OLSSON (v):

Fru talman! Vi behandlar nu skrivelsen om hemlig teleavlyssning under 2007. Vi i Vänsterpartiet står givetvis bakom alla våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall till endast reservation 1.

För Vänsterpartiet är det viktigt att bekämpa brott. Men vi tycker också att användandet av hemliga tvångsåtgärder innebär ett ingrepp i den personliga integriteten. Det är ett måste att det sker på ett sätt som är rättssäkert. Den yttersta avvägningen ska ske mellan brottsbekämpande behov och den enskildes integritet.

Regeringen sammanfattar användningen av hemliga tvångsmedel under 2007 som framgångsrik eftersom den i flera fall har lett till resultat. Detta räcker inte. Uppenbarligen gör polisen i Sverige bedömningen att allvarliga narkotikabrott ökar. Den organiserade brottsligheten kräver mer resurser av polisen som kan prioriteras till avlyssning. Då måste samtidigt också rättssäkerhetsgarantierna, domstolar samt de offentliga ombuden ha bättre förutsättningar att göra bedömningar som är mer effektiva än dagens påvra resultat.

Endast cirka hälften av de beviljade hemliga tvångsmedlen har befunnits effektiva. Det står inte i paritet med kraven på att reglerna ska uppfylla behovet av professionalitet och ändamålsenlighet.

Det är uppenbart att stora delar av polisens resurser till dags dato sedan åtminstone 2005 har använts för ytterst ineffektiva hemliga tvångsmedel mot misstänkta som aldrig lagförs. Det är på sätt och vis uppseendeväckande med tanke på de miljardsatsningar som regeringen nu påstår sig göra på rättsväsendet i statsbudgeten.

Hoppet om att den personliga integriteten värnas i det rättsliga arbetet ligger i händerna på de offentliga ombuden. När polisen i domstolen ansöker om att utnyttja hemliga tvångsmedel ska ombuden företräda den som dessa ska riktas mot. År 2007 avslogs 16 ansökningar. År 2006 avslogs 13 ansökningar. År 2004 avslogs endast en ansökan. Det faktum att så få ansökningar avslås trots att exempelvis bara hälften av teleavlyssningen sedan är till nytta för utredningen tycker vi visar på bristen på ett effektivt rättsmedel.

Regeringen anför att hemliga tvångsmedel är ett viktigt instrument i den brottsbekämpande verksamheten. Den höga ineffektiviteten kommenteras med ett resonemang om att alla undersökningar inte kan leda till fällande dom.

Det ter sig lite motsägelsefullt att regeringen anser att användningen av hemliga tvångsmedel har varit framgångsrik – så skriver man – då medlen har haft betydelse i bara cirka hälften av fallen. Det är faktiskt en konstant nivå sedan tio år tillbaka. Med tanke på att regeringen nu har infört ytterligare integritetskränkande instrument såsom preventiva tvångsmedel och buggning borde det också ligga i regeringens intresse att se allvarligt på den låga effektiviteten för att upprätthålla ett högt förtroende för rättsväsendet.

Anf. 188 MEHMET KAPLAN (mp):

Fru talman! Vi diskuterar i dag, denna sena timme, justitieutskottets betänkande nr 15 om hemlig teleavlyssning under år 2007. Det är en fördröjning med ett år på de här redovisningarna, och det har så varit hela tiden. Jag antar att proceduren är sådan att det inte kan vara på något annat sätt. Vi diskuterar alltså någonting som har hänt för två år sedan och inte förra året.

Vi från Miljöpartiet ser hemlig teleavlyssning som något nödvändigt. Det är oerhört viktigt att kunna ha dessa tvångsmedel för att bekämpa brottsligheten – den alltmer organiserade brottslighet som i dag sätter skräck i människor. Den största integritetskränkning som människor utsätts för sker just när brottet begås. Det är brottsoffret som är det största offret.

Jag vill ta upp ett antal viktiga frågor som rör ett rättssamhälles väl och ve. Det handlar också om att hantera frågorna på ett högre plan. Visst kan man ha många olika tvångsmedel. Det finns olika samhällen och olika system som har prövat olika typer av tvångsmedel. De kan vara hemliga eller väldigt öppna. Som ett rättssamhälle, som en rättsstat, är det oerhört viktigt att vi balanserar ordentligt på denna väldigt slaka lina.

Vi har flera gånger hört från företrädare för de fyra partierna som utgör regeringsunderlaget att det är oerhört viktigt med just denna balans. Även statsrådet Beatrice Ask har varit inne på den frågan och säger sig vilja företräda just rättssäkerhetsfrågorna på ett föredömligt sätt.

Jag vill titta på vad som har hänt under förrförra året när det gäller hemliga tvångsmedel. Det vi ser som problematiskt vid användning av hemlig teleavlyssning, hemlig kameraövervakning och hemlig teleövervakning är när detta medför att oskyldiga och tredje part i direkt oproportionerligt och oacceptabelt hög grad utsätts för integritetskränkning. Då hamnar frågan återigen i denna kammare. Det är vi riksdagsledamöter

som har att ta i frågan och tillrättavisa regeringen och i förlängningen den utförande parten.

Jag tycker att dagens system är ineffektivt, och Lena Olsson var tidigare inne på det också. Den ineffektiviteten innebär att man inte lyckas nå upp till de krav som ställs på Sverige som en undertecknande part av Europakonventionen artikel 8 om rätten till skydd för privatlivet samt artikel 13 om rätten till effektiva rättsmedel.

Av det här betänkandet och skrivelsen framgår det att nära hälften av ärendena är lyckade. Det är som att titta på glaset och se om det är halvfyllt eller halvtomt. Det är regeringens och de partier som utgör regeringens underlags sak att påstå att det är bra, att det är halvfyllt. Det är oppositionens, och däribland Miljöpartiets, roll att se det tomma utrymmet och att se varför glaset är halvtomt.

Vi kan titta på hur många ärenden som beviljades så tidigt som 2001. Jag väljer inte årtalet för att det är just där det vänder, utan jag väljer det därför att det har en koppling till händelser under 2001. Vi kan se att 398 hemliga teleavlyssningar beviljades under 2001. År 2007, det vill säga det år som den här skrivelsen behandlar, beviljades nästan 1 000 sådana ärenden. Det var alltså två och en halv gång fler ärenden som beviljades. En jämförelse av hemlig teleövervakning mellan 2001 och 2007 visar att det är en tredubbling av antalet beviljade ärenden. Det var 414 år 2001 och 1 315 år 2007. Det är en tredubbling. Trots detta verkar inte effektiviteten öka. Det är rätt okej med ca 50 procent, men som jag sade tidigare är glaset halvtomt.

Om vi ska öka antalet beviljade tvångsmedel på det här dramatiska sättet, det vill säga nästan en tredubbling när det gäller teleavlyssningar och mer än en tredubbling när det gäller teleövervakning, tycker vi i Miljöpartiet att det är på sin plats att utreda hur man kan öka effektiviteten, hur man kan fylla på glaset så att det inte ser halvtomt ut.

En fråga som uppstår hos oss handlar om det slentrianmässiga. Ansökningar om att få använda hemliga tvångsmedel hanteras på ett icke rättssäkert sätt. Har jag då något fog för detta? Hur ska vi se till att detta blir rättssäkert? Vi har någonting som heter offentliga ombud som ska företräda de personer som ska utsättas för hemliga tvångsmedel och kunna övertyga den instans som ska bevilja användandet av hemliga tvångsmedel. Hur går det? Är hemliga tvångsmedel någonting som i princip passerar obemärkt förbi? Är det så att varken den instans som ska ge tillståndet till detta eller de offentliga ombuden har någon möjlighet att påverka egentligen? Även här talar siffrorna sitt tydliga språk. De offentliga ombuden lyckades övertyga dem som skulle bestämma om hemliga tvångsmedel, nämligen domstolarna, om att det var onödigt i 16 av nära 1 000 fall när det gäller teleavlyssningar. 16 ärenden var alltså onödiga enligt domstolarna. 1 fall av 1 315 teleövervakningar ansågs vara onödigt.

Något som jag tycker är mycket märkligt är att inte en enda ansökan om hemlig kameraövervakning har avslagits. Nu är det inte så många som råkar ut för detta. Det var ca 40–50 stycken. Inte ett enda av dessa ärenden har avslagits, och detta trots att andelen ärenden där åtgärden har haft betydelse för förundersökning har minskat med 30 procent de senaste två åren. Andelen där åtgärden har haft betydelse för förundersökningen har minskat från 61 procent 2005 till 43 procent 2007.

Detta är inte en lek med siffror, utan det är en lek med människor. Det är en lek med människor som har visat sig vara oskyldiga och där man inte har kunnat gå vidare. Våldigt misstänksamma människor skulle kunna titta närmare på detta och inse att den människa som har utsatts för detta är oskyldig.

När vi försöker hantera de här frågorna ser vi oftast den ena ytterligheten, nämligen organiserad brottslighet och olika typer av verksamheter som kan betecknas som samhällsomstörtande. Då tycker vi att vi måste ta tag i frågan, och storsläggan kommer fram. Visst ska vi ha effektiva tvångsmedel, men vi får inte glömma proportionalitetsprincipen och den andra ytterligheten, nämligen att människor som råkar befinna sig på fel plats vid fel tidpunkt råkar illa ut. Ska vi tänka att lite svinn får man räkna med? Eller har vi som riksdagsledamöter ett ansvar? Är regeringen skyldig att se till att helt oskyldiga människor inte drabbas av detta? Glaset är halvfyllt, men glaset kan också anses vara halvtomt. Vi måste se till att fylla glaset ytterligare. Det är regeringens uppgift att göra detta, och det är majoriteten i riksdagens uppgift att berätta detta för regeringen.

Det finns en annan fråga som vi har tagit upp. Den handlar om hur de offentliga ombudens roll ser ut. När polisen i dag ansöker hos domstol om att få utnyttja hemliga tvångsmedel ska de offentliga ombuden företräda dem som dessa hemliga tvångsmedel riktas mot. Det berättade jag om tidigare. För att siffrorna inte ska se ut som de gör – 1 av 1 315 ansökningar om teleövervakning avslag och 16 av nära 1 000 ansökningar om teleavlyssningar avslås – är det viktigt att de offentliga ombudens invändningar hanteras på ett bra sätt. Det är viktigt att de som ska utsättas för hemliga tvångsmedel företräds på det sätt som vi lagstiftare har tänkt oss. Det får inte bli slentrian.

Det finns en oro att ökningen av antalet ansökningar om hemliga tvångsmedel som beviljas kommer att ytterligare inskränka den personliga friheten. Vi tycker att man måste vara klart medveten om att det är en balansgång att ha rätt att utöva det våldsmonopol som vi faktiskt har. Tidigare regeringsföreträdare, både för den förra och för den nuvarande regeringen, har pratat om just den här balansgången. Jag tycker inte att man sköter den balansgången riktigt på det sätt som man borde göra.

Miljöpartiet har även varit kritiskt tidigare när övertramp har begåtts. Men i dag när vi har en justitieminister som säger sig vilja göra denna balansgång lite mer säker är det med sorg vi ser hur man i princip inte tittar på just den här frågan. Vi har dessutom företrädare i utskottet som faktiskt tidigare har hållit fanan högt och pratat om rättssäkerhetsgarantier och pratat om att det är oerhört viktigt att tillgodose just frågan om att enskilda individer inte ska vara oroliga för att utsättas för hemliga tvångsmedel om de är oskyldiga. Pratet om det rena mjölet i påsen ekar i dag tomt, och jag är mycket intresserad av att höra företrädare för de partierna som tidigare har pratat om integritetsskydd.

Frågan om en effektiv rättssäkerhetsgaranti skulle kunna innebära att om den avlyssnade visar sig vara oskyldig ska denne kunna kräva skadestånd av staten. Vi har framfört tidigare – och än en gång tycker jag att det ska bli intressant att höra hur företrädare för allianspartierna resonerar – att det finns en relativt invecklad text om varför man inte tycker att det här ska vara på det viset. Slentrian kan infinna sig i hanteringen när

domstolarna med de offentliga ombudens hjälp ska se till att sälla bort de ansökningar som faktiskt inte håller måttet. Det kan inte vara så att endast 1 av 1 315 ansökningar är undermålig. Det *måste* vara fler! Hur kan jag vara säker på detta? Rent statistiskt är 1 av 1 315 mindre än 1 promille.

Vi har tittat på vad som skulle kunna strama till detta och vad som skulle kunna göra att polisen inte slentrianmässigt begär detta, eller snarare att domstolen slentrianmässigt beviljar det utan att se till de ombud som finns och deras framställan. De har varit kritiska, det står också i texten. Det är oerhört viktigt att staten måste ha en spärr, och den spärren tror vi att skadestånd skulle kunna vara.

Det här säger majoriteten nej till, och det tycker jag är mycket synd. Det skulle åtminstone kunna tyda på att vi i detta fall har gått tillräckligt långt när det gäller den här mycket känsliga balansgången. Man får inte sluta hoppas, men det ser inte ut som att det blir en ändring denna gång heller.

Jag yrkar bifall till reservation nr 1 och reservation nr 2 och ser fram emot framställningarna från representanter för majoriteten.

Anf. 189 ULRIKA KARLSSON i Uppsala (m):

Fru talman! I detta betänkande behandlar utskottet som sagt regeringens skrivelse om hemlig teleavlyssning, hemlig teleövervakning och hemlig kameraövervakning vid förundersökning i brottmål under år 2007.

I ärendet har utskottet också behandlat en motion med fem yrkanden. Utskottet avstyrker förslaget i den motionen och föreslår att skrivelsen läggs till handlingarna. Jag kan också nämna att det i ärendet finns fyra reservationer.

Fru talman! Jag vill inleda med att säga att all övervakning alltid innebär någon form av inskränkning av den personliga integriteten. Den inskränkningen måste alltid vägas mot de rättsvårdande instansernas möjlighet att effektivt bekämpa den grova brottsligheten. Genom åren har användningen av de hemliga tvångsmedlen ansetts vara ett effektivt, behjälpligt och framgångsrikt verktyg som används av de brottsbekämpande myndigheterna i kampen mot den grova brottsligheten.

Den information som polisen får fram genom de hemliga tvångsmedlen är ett komplement till den övriga information som de annars får fram via exempelvis förhör och tekniska undersökningar.

Jag vill poängtera att de hemliga tvångsmedlen är ett yttersta hjälpmedel när andra spaningsmetoder prövats utan resultat eller är otillräckliga.

För att de hemliga tvångsmedlen ska kunna få användas krävs det ett domstolsbeslut, och vid denna domstolsprövning ska ett offentligt ombud medverka. Det offentliga ombudet har att tillvarata den enskildes intressen och även tredje mans intressen. Det krävs att någon är skäligen misstänkt för ett grovt brott och att detta brott inte har lindrigare straffvärde än två år. Det krävs att åtgärden är av synnerlig vikt för utredningen, och dessutom krävs att en mindre ingripande åtgärd inte är tillräcklig. Det är alltså inte tal om någon slentrian.

Låt mig nämna några av de brott, fru talman, där tillstånd kan ges för att använda de hemliga tvångsmedlen. Det är brott som mord, dråp, män-

niskohandel, grovt skattebrott, grovt bokföringsbrott, grovt narkotikabrott, grov narkotikasmuggling, mordbrand, grov våldtäkt och grovt rån för att nämna några av dessa mycket grova brott. Det är alltså fråga om ytterst grov brottslighet.

I skrivelsen anges att antalet tillstånd under 2007 har ökat när det gäller misstanke om mord, dråp, tullbrott, det vill säga grov narkotikasmuggling, och skattebrott, vilket ofta kan kopplas ihop med den grova organiserade brottsligheten.

Skrivelsen avser alltså år 2007, fru talman, och låt oss då med anledning av det som tidigare sagts i denna debatt påminna oss om att detta är en redogörelse efter ett och ett halvt år med alliansregeringen. I skrivelsen tittar man i tioårsperspektiv där vi ser att antalet tillstånd till hemliga tvångsmedel har ökat konstant de senaste tio åren. Det avser alltså ett och ett halvt år med alliansregeringen och åtta och ett halvt år med en socialdemokratisk regering. Under den tiden har det ökat konstant och gradvis.

Det finns en rimlig förklaring till denna ökning, och det är att det hänger ihop med den grova brottsligheten och att den blir alltmer organiserad. Inom den organiserade brottsligheten är det allt vanligare med en större gruppering av människor som deltar i både planerandet och utförandet av brotten. Det finns ofta flera misstänkta personer i ett och samma ärende, och det leder till ett ökat antal tillstånd.

I skrivelsen anger också regeringen att de hemliga tvångsmedlen under år 2007 främst har använts vid förundersökningar vid misstanke om organiserad brottslighet, fru talman.

Icke desto mindre är det värt att poängtera – och jag har sagt det tidigare i denna kammare, men det är så avgörande och viktigt att jag upprepar det – att för att en domstol ska besluta om tvångsmedelsanvändning krävs att tre allmänna principer är uppfyllda. Det är ändamålsprincipen, det är behovsprincipen och det är proportionalitetsprincipen. Alla tre principer ska vara uppfyllda.

Fru talman! Låt mig också påminna riksdagens kammare om att det under de senaste åren har genomförts en rad reformer för att stärka skyddet för den personliga integriteten i samband med användande av hemliga tvångsmedel. Jag kommer att nämna några av dessa reformer.

Det första är att 2004 infördes ett system med offentliga ombud för att bevaka den enskildes intressen och även tredje mans intressen. Det andra är att år 2006 införde alliansregeringen en utvecklad, förbättrad och fördjupad årlig skrivelse till riksdagen. Regeringens skrivelse har blivit tydligare och klarare, vilket också denna riksdag har konstaterat. Den tredje punkten är kanske den framför allt mest reforminriktade, och det är att regeringen den 1 januari 2008 genomförde en stor reform i syfte att stärka rättssäkerheten vid användandet av hemliga tvångsmedel. I och med denna reform ska numera personer som har utsatts för hemliga tvångsmedel i efterhand underrättas om detta. Numera finns det en fristående och självständig myndighet, Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden, som har tillsyn över de brottsbekämpande myndigheternas användning av hemliga tvångsmedel. Den parlamentariska kontrollen har stärkts genom att tillämpningen av hemliga tvångsmedel har stärkts ytterligare i och med att nämndens ledamöter utses av riksdagens partigrupper. Om en enskild person begär det har nämnden en skyldighet att kontrollera om han eller hon har utsatts för hemliga tvångsmedel och om det

har skett i enlighet med lag. Nämnden är också ålagd att till regeringen årligen lämna redovisning för sin verksamhet.

Detta är några av de mycket viktiga rättssäkerhetsförstärkningar som denna regering har gjort.

Till detta kan läggas att regeringen har aviserat att man mot bakgrund av Integritetsskyddskommitténs betänkande har inlett ett arbete inom Regeringskansliet med att förbättra det underlag som redovisningen av hemliga tvångsmedel bygger på, vilket också redogörs för i denna skrivelse. Dessutom har regeringen aviserat att den avser att återkomma i frågan om en samlad översyn av samtliga bestämmelser om hemliga tvångsmedel.

Fru talman! Det har lyfts fram några reservationer i detta ärende. Låt mig bara nämna något om dessa.

Det sägs att användningen av hemliga tvångsmedel inte har varit effektiv. Jag vill poängtera att effektivitet inte är lika med det som redovisas i skrivelsen i samband med formuleringen ”har haft nytta för utredningen”. Det finns i skrivelsen exempel som ligger bortom begreppet ”har haft nytta för utredningen”. Dessa exempel är när undersökningen eller förundersökningen har lett framåt men inte till ytterligare tvångsmedel, eller när någon misstänkt har avförts från utredningen. Då anses det inte ha haft nytta för utredningen, men likväl kan det vara effektivt, fru talman.

Dessutom säger regeringen i skrivelsen att man avser att återkomma i enlighet med Integritetsskyddskommitténs betänkande för att förbättra underlaget vad gäller effektiviteten i detta ärende.

Vad gäller frågan om de offentliga ombuden, som har lyfts fram i detta ärende, gäller att systemet med de offentliga ombuden infördes 2004 under en socialdemokratisk regering, och vi har inte för avsikt att ändra detta. Vi tycker att det är bra med de offentliga ombuden i dagsläget. Men denna fråga har utretts så sent som 2006, och utskottet ansåg då att det inte finns någon anledning att anta att det inte fungerar väl med de offentliga ombuden. De offentliga ombuden har, som sagt, till uppgift att tillvarata även tredje mans intressen i dessa ärenden.

Fru talman! Med detta sagt sammanfattar jag det hela med att de hemliga tvångsmedlen har varit ett framgångsrikt, nödvändigt och viktigt instrument i kampen mot den grova brottsligheten, en kamp som vi i alliansen och, hoppas jag, också oppositionen tar på största allvar samtidigt som vi stärker rättssäkerhetsgarantierna. Bland annat har vi gjort detta genom en särskild nämnd, som har fått i uppgift att utöva särskild tillsyn över den verksamhet där det förekommer verkställighet av hemliga tvångsmedel. Dessutom har den parlamentariska kontrollen och insynen förbättrats genom att skrivelserna har förbättrats och utvecklats och att rapporteringen har blivit tydligare och fylligare.

Vi fortsätter att väga integritet mot effektivitet. En effektiv brottsbekämpning är beroende av att de brottsbekämpande myndigheterna får använda sig av vissa tvångsmedel och att dessa hemliga tvångsmedel är och kommer att vara ett viktigt verktyg i kampen mot den grova brottsligheten.

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till förslaget i utskottets betänkande.

Anf. 190 JOHAN LINANDER (c):

Fru talman! Som lagstiftare måste vi alltid fundera på om en tvångslag är väl motiverad, så motiverad att den kan anses nödvändig gentemot kränkningen av den personliga integriteten. Det måste alltid göras en avvägning mellan kränkningen av den personliga integriteten och behovet av den här åtgärden för att utreda grov brottslighet. Hemlig teleavlyssning, hemlig teleövervakning och hemlig kameraövervakning, som vi debatterar här i dag, är hemliga tvångsmedel som polisen får använda i vissa fall. Oftast sker det mot grova narkotikabrott, men det kan även användas mot andra grova brott.

För mig är det ingen tvekan om att det finns goda skäl för polisen att ibland kränka människors personliga integritet, helt enkelt för att utreda grova brott som har begåtts. Men det är också så – jag säger det för egen del och för hela alliansen, vill jag påstå – att polisen ska få använda de här metoderna, men samtidigt måste vi kunna värna enskilda människors rättssäkerhet och personliga integritet.

Det är därför vi från alliansen under den här mandatperioden har förbättrat den årliga skrivelsen så att det är lättare att följa vad som händer och om det är effektivt. Det skedde inte under den förra mandatperioden. Vi har infört den så kallade underrättelseplikten, det vill säga att de som är utsatta för hemliga tvångsmedel ska få veta det i efterhand. Det har vi genomfört den här mandatperioden. Det genomfördes inte när den nuvarande oppositionen satt i majoritet i den här kammaren. Vi har också genomfört och introducerat Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden, som också har ett ansvar för att ha tillsyn över hur de brottsbekämpande myndigheterna använder hemliga tvångsmedel. Det har vi infört den här perioden, när alliansen sitter i regeringsställning. Det skedde inte under förra mandatperioden.

Fru talman! Under 2007 ökade antalet tillstånd till hemliga tvångsmedel, med undantag för hemlig kameraövervakning. Detta betyder inte per automatik att hemliga tvångsmedel har använts i fler brottsutredningar. Eftersom den grova brottsligheten oftast är välorganiserad och det är många personer som är involverade i samma brottslighet är det ofta många misstänkta i samma ärende som avlyssnas eller övervakas.

Effektiviteten har legat relativt stabilt de senaste tio åren. Det betyder i och för sig att när det blir fler avlyssningar och övervakningar har de också varit effektiva i ett större antal fall. Även om procentsatsen ligger stilla betyder det att det faktiskt har varit effektivt i fler fall. Vi kan ta telefonavlyssningen som exempel. Där har åtgärden haft betydelse för förundersökningen i 47 procent av fallen.

Betyder det då att avlyssningen varit direkt felaktig i mer än hälften av fallen? Man skulle nästan kunna tro att det var så efter att ha lyssnat på tidigare talare. Men svaret är nej. Det finns många anledningar till att avlyssningen inte blir framgångsrik. I nästan en tredjedel av fallen har det berott på tekniska problem, att abonnemanget har upphört eller att den misstänkte har åkt utomlands eller gripits för annat brott. När det gäller telefonavlyssningen hade avlyssningen ingen betydelse för förundersökningen mot den misstänkte i 119 fall.

I stället kunde i alla dessa 119 fall ingripande ske mot andra personer. Det kan man inte heller anse var helt misslyckat i så fall. Återstår 224 fall

där förundersökningen lades ned eftersom brott inte kunde styrkas. Det är ungefär 23 procent. Man kan tycka att även det är för mycket.

Om man ska lägga ned så mycket tid på siffror och statistik som Mehmet Kaplan gjorde tycker jag att man måste läsa på lite bättre och vara lite mer noggrann. Att räkna alla telefonavlyssningar som inte leder till åtal av den avlyssnade som misslyckade är missvisande. Jag tror inte att Mehmet Kaplan menar att polisen i förväg skulle räkna ut i vilka fall det blir tekniska problem så att avlyssningen inte kan genomföras. Man ska kanske inte heller kräva av polisen att de ska veta vilka av de misstänkta som kommer att gripas för andra brott. Det kan man inte anse är misslyckat. Det har inte varit effektivt i just den förundersökningen, mot den misstänkte personen, men det betyder inte att avlyssningen har varit misslyckad.

Om vi tittar på telefonövervakningen är Mehmet Kaplans statistik helt enkelt felaktig. Han har läst fel i skrivelsen. När han säger att i ett fall av 1 315 hade domstolen avslagit polisens ansökan är det fel. Det handlar om ett fall där det enbart var fråga om hemlig teleövervakning. I de allra flesta fall av teleövervakning är det samtidigt telefonavlyssning, och de räknas inte in. Det var alltså ett fall av 349 som avslogs, inte av 1 315. Om man ska räkna ut det procentmässigt blir det inte så mycket ändå. Man kan tycka att det är för få avslag, men man ska i alla fall ha rätt siffror om man talar så mycket om hur statistiken fungerar.

Med detta, fru talman, vill jag yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 191 MEHMET KAPLAN (mp) replik:

Fru talman! Jag skulle efter denna redogörelse av Johan Linander vilja säga att när det gäller hemlig teleavlyssning kan vi vara överens om att 16 av nära tusen ansökningar om tillstånd till hemlig teleavlyssning har avslagits i domstol.

Sedan skulle jag vilja att Johan Linander redogjorde för ytterligare en aspekt av detta, nämligen hur mycket vi har hjälpt andra länder. I skrivelsen står det att 13 förundersökningar av dessa tusen har varit föranledda av begäran om rättslig hjälp från annat land, beträffande vilka det saknas uppgift om resultatet av avlyssningen. Finns det någon idé om vad man tänker göra åt detta? Finns det någon möjlighet att efterforska om det varit effektivt? Uppenbarligen verkar vi inte riktigt kunna komma åt effektiviteten här hemma, men vi kanske kan få andra länders säkerhetstjänst eller polis – nu gäller det framför allt polisen – att eventuellt redovisa det.

Vad beträffar hemlig tv-övervakning var två fall föranledda av begäran om rättslig hjälp från annat land. Jag är intresserad av detta och undrar om Johan Linander kanske kan svara på detta.

Anf. 192 JOHAN LINANDER (c) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att säga att jag tycker att det är en ganska allvarlig anklagelse mot domstolarna när man påstår att de inte gör en riktig prövning av polisens ansökningar, att det bara skulle handla om en slentrianmässig prövning från domstolarnas sida. Jag tror inte att de domare som sitter och dömer dessa fall känner igen sig i det.

När det gäller andra länder som begär rättslig hjälp från Sverige kan jag hålla med om att det hade varit bra om vi i denna skrivelse kunnat få en redogörelse för ifall de fallen varit effektiva på det sätt som vi definierar det, det vill säga om det lett till att den misstänkte kunnat åtalas. Nu finns inget sådant informationsutbyte, men det är förstås något man kan samarbeta om i EU. Det är glädjande att även Miljöpartiet numera vill vara kvar i EU.

Man ska heller inte glömma att vi också från svensk sida begär hjälp. Vi begär hjälp av andra länder med telefonavlyssning av personer som befinner sig utanför Sveriges gränser. Hur många fall det rör sig om har vi inte med i skrivelsen. Det skulle man också kunnat tänka sig fått med.

Visst finns det ytterligare förbättringar att göra. Det är ingen tvekan om det.

Anf. 193 MEHMET KAPLAN (mp) replik:

Fru talman! Jag tackar Johan Linander för svaret och håller med honom om att det handlar om att vi hela tiden måste se till att göra förbättringar.

En annan fråga jag har till Johan Linander gäller de offentliga ombuden. Nu tog Johan Linander upp det som om problemet var domstolarna. Problemet är hela systemet anser vi. Problemet är att de offentliga ombuden inte har möjlighet att verka på det sätt som vi lagstiftare, däribland Johan Linander som lagstiftare även under den förra mandatperioden, har tänkt oss. Därför tycker jag att oavsett antalet, när andelen går ned så mycket och det är så få ansökningar som avslås, måste en äkta liberal som Johan Linander – som hela tiden sagt att det är oerhört viktigt att den enskilda individen måste kunna känna sig säker ifall han eller hon är oskyldig – höra en varningsklocka ringa någonstans. Jag är orolig när inte ens han reagerar på detta, och då förstår jag inte riktigt hur resten av den grupp som regeringen baseras på ska kunna hantera dessa frågor, som är oerhört viktiga.

När andelen sjunker måste det till olika former av undersökningar, en utredning som kollar upp vad det är som gått fel. Det är absolut inte domstolarna, för domstolarna har att tolka den lagstiftning vi har. Alltså är det fel någonstans. Det kan inte vara så att man har rätt nästan varenda gång man lämnar in en begäran. Så är det inte ens i filmerna, Johan Linander!

Anf. 194 JOHAN LINANDER (c) replik:

Fru talman! Man kan också tänka sig att polisen har knappa resurser och inte vill ha telefonavlyssning och hemlig kameraövervakning eller hemlig teleövervakning i fler fall än de verkligen klarar av och att de då väljer ut de fall där det från första början är alldeles klart att de har rätt att använda de hemliga tvångsmedlen. Det är därför det sedan blir väldigt få tillfällen då domstolen avslår polisens begäran. Det kan man tänka sig. Det har inte blivit färre avslag, men de är fortfarande få, och det kan man ha synpunkter på.

En viktig sak som tillkommit under de senaste åren är underrättelseplikten som den borgerliga regeringen nu har genomfört. Det betyder att den enskilda personen kan vända sig till Säkerhets- och integritets-skydds-nämnden och fråga om han eller hon varit utsatt för hemliga

tvångsmedel och ska då få svar på det. De möjligheter som enskilda har innebär klara förbättringar. Man har som enskild möjlighet att kontrollera.

Att säga att om de offentliga ombuden inte fungerar finns det ingen rättssäkerhet tycker jag är felaktigt. Den borgerliga alliansen har infört två goda möjligheter för de enskilda att ha bättre kontroll på ifall man utsatts för någon felaktighet när det gäller hemliga tvångsmedel. Jag tror inte att det blir fel så värst ofta. Jag tror att polisen använder det på ett rimligt och väl avvägt sätt och att domstolarna gör en ordentlig prövning i varje enskilt fall. Det handlar inte om slentrianmässiga prövningar vilket har hävdats.

Anf. 195 OTTO VON ARNOLD (kd):

Fru talman! Vi talar i dag om hemliga tvångsmedel och regeringens rapport om detta avseende 2007. Ytterst kan man tycka att detta är lite sent, men samtidigt måste man inse att det här är ganska komplicerade fall. Det finns flera som inte är uppklarade än. En sådan här statistik kräver noggrann bearbetning.

När det gäller hemliga tvångsmedel och deras användning måste vi tyvärr konstatera att vi inte lever i den bästa av världar. Hade vi gjort det hade vi inte behövt några tvångsmedel. Man måste hålla i minnet att den grova organiserade brottsligheten blir mer och mer professionell, och polisen behöver tyvärr de här medlen. De hemliga tvångsmedlen är de yttersta medel som en stat kan tillgripa vid brottsbekämpning och förundersökning.

Det är viktigt att man har en ordentlig lagstiftning som balanserar de brottsbekämpande myndigheternas behov och integriteten. Den personliga integriteten är något som vi värnar om väldigt mycket i den här kammaren, som även vår regering gör. Polisen måste vara väldigt noggrann, innan man tar till dessa. Man måste få tillämpningen prövad, och som tidigare nämnts i kammaren är det ändamålsprincip, behovsprincip och proportionalitetsprincip som gäller. Det här utvärderas, och så ger man tillstånd.

Vi har kvalificerade personer som gör det. Vi har kvalificerade ombud som försvarar de brottsmisstänkta och tredje man. Vi får inte glömma bort det. De brott som avses är grova brott där polisen kan använda hemlig tv-övervakning, hemlig telefonavlyssning och hemlig kameraövervakning.

Många av brotten är, som nämnts, grova narkotikabrott som har åsamkat stor skada. Vi har andra grova brott som mord och dråp som är synnerligen obehagliga och till och med leder till döden för den utsatte. Därför behövs det ordentliga tvångsmedel för att undersöka den grova och organiserade brottsligheten.

Vi ser samtidigt att det har varit en ökning från 2005 då man gjorde en omdefinition vad gäller begreppet och statistiken. En ökning på 6–7 procent berodde på grova narkotikabrott och övriga brott.

Det har sagts många kloka ord om de här sakerna, så jag ska inte bli långrandig. Men jag måste få diskutera effektiviteten lite. Effektiviteten är svår att mäta i och med att den dels kan vara relativ, dels kan vara absolut. Men låt oss först titta på det internationellt.

Hur många länder har en sådan här redovisning, en öppenhet om den eventuella slutenhet som förekommer och som staten måste kunna använda sig av? Det är viktigt att man har möjlighet att skärskåda de här bitarna och få en effektivitet. Det är svåra och komplicerade fall, fru talman, som man här har att göra med, och dessa medel tillgrips inte förrän i sista hand.

I 47 procent av förundersökningarna har man haft framgång, i nästan upp till 60 procent, ser man när man studerar statistiken lite djupare. Det är viktigt att vi hela tiden får en förbättring av statistiken. Det är något som regeringen har företagit sig att åstadkomma.

Det är lätt att redovisa bara ett antal statistikparametrar. Det är lätt att gå i fällan att övertolka detta och få fram lite vad man vill. Så är statistiken, det känner vi väl till.

Det viktiga, tror jag, är att man här kan redovisa att det har börjat bli förbättringar och att det är effektiva tvångsmedel. Samtidigt har vi också duktiga domstolar, vi har duktiga ombudsmän och vi ska ha tilltro till dem.

Med dessa ord vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på motionerna.

Anf. 196 MEHMET KAPLAN (mp) replik:

Fru talman! Tack, Otto von Arnold, för en föredömlig redogörelse för situationen! Det jag skulle vilja fråga Otto von Arnold om gäller krav på det skadestånd som man som individ kan ha rätt till om man till exempel har suttit i häkte oskyldig och kommer ut ur häktet, eller för den delen har suttit i kriminalvårdsanstalt. Då har man rätt till skadestånd. I det här fallet verkar man inte tänka på liknande sätt. Jag säger inte att den här regeringen har kommit på det här själv. Jag undrar bara som jurist och i dag som lagstiftare. Kanske Otto von Arnold kan förklara för oss vad skillnaden är.

Anf. 197 OTTO VON ARNOLD (kd) replik:

Fru talman! Tack, Mehmet Kaplan, för en bra fråga, som alltid! När det gäller skadestånd i de här fallen har det utretts tidigare av utskottet. Man anser inte att man behöver göra några ändringar och tillägg. I det fall som Mehmet Kaplan tar upp där man har suttit i fängelse och blivit frisläppt finns det, om det har begåtts fel, möjligheter att få skadestånd. Man måste skilja på olika situationer.

Anf. 198 MEHMET KAPLAN (mp) replik:

Fru talman! Tack, Otto von Arnold! I fråga om skadestånd tror vi från Miljöpartiets sida, också i den reservation som vi har tillsammans med Vänsterpartiet, att det här kan göra att man ytterligare skärper de krav efter vilka tillstånd beviljas. Om det finns en konsekvens för staten kommer att det bli ytterligare rättssäkerhet för den enskilde individen. Det är vad vi tror, och därför tror vi att en sådan här tillämpning skulle göra det mycket bättre för alla de hundratals som utsätts för detta. Det kan inte vara så att man, när någon har blivit övervakad via telefon eller kamera, inte tycker att det är så pass viktigt att skadestånd kan krävas. Jag menar att skillnaden är hårfin. Det kan vara så att väldigt obehagliga uppgifter och situationer kan fastna på kamera eller på ljudband, och det

kan så småningom gå vidare. Vi vet från andra länder att det har hänt. Vad är det som gör att vi i Sverige skulle vara förskonade från den typen av situationer?

Vi menar från Miljöpartiets sida att man ska kunna begära skadestånd om det visar sig att man är oskyldig, som det varit i mer än hälften av fallen. Det behöver inte vara speciellt svårt att försöka se efter vad det skulle innebära och inte bara förlita sig på en text som i princip är en upprepning av vad som sagts de senaste sju åtta åren.

Anf. 199 OTTO VON ARNOLD (kd) replik:

Fru talman! Vi kan inte dra för långtgående slutsatser av hur det går till i andra länder. Vi måste ändå tala om den svenska lagstiftningen.

Mehmet Kaplan tolkar statistiken lite grann som någon läser olika böcker. Det här betyder inte att den här statistiken i fråga om de 47 procent som använts för förundersökningar, för att ta det exemplet, inte har använts till någonting annat. Det har Johan Linander på ett föredömligt sätt utrett. Det visar också den grundläggande skillnaden i hur skrivelsen tolkas. Den borgerliga alliansregeringen och dess företrädare här i kammaren anser att det här är ett bra dokument som visar på att det finns en ökad effektivitet.

När det gäller skadeståndet, att kanske införa ”tvångsmedel” mot domstolar, tror jag att det vore väldigt farligt om man helt plötsligt skulle lägga ett tryck på dem. Det skulle innebära en risk för att tjänstemännen tar hänsyn till någonting och inte utför sitt grundliga värv på ett tillförlitligt och rättssäkert sätt. En sådan skadeståndsregel strider helt och hållet mot vår rättstradition.

Anf. 200 JOHAN PEHRSON (fp):

Fru talman! Jag tycker att det här är en väldigt bra debatt. Det är en klok majoritet som står bakom detta betänkande, och jag tycker mig höra en sansad opposition.

Jag vill dock understryka att det här handlar om möjligheterna för staten att tillgodose att människor i vårt land får leva i frihet och i tryggheten att inte utsättas för ganska grova brott. Jag vill påstå att de tvångsmedel som vi pratar om nu, framför allt de brottsbekämpningsverktyg som svensk polis får använda, räddar ganska många liv, skapar ganska många livschanser och kan rädda en hel egendom som annars skulle ha förstörts eller pulvriserats.

Det är klart att man måste fundera på om detta hela tiden är effektivt, och man måste se detta bland mycket annat som staten gör för att bekämpa brott. Om man tittar på andra brottstyper och huruvida man når framgång, om man frias eller fälls och så vidare, kan man dra intressanta paralleller.

Det nämns här några saker som jag tycker är viktiga att ta upp. Det är slentrian som infinner sig, säger man från oppositionen. Det är ganska allvarligt. Jag tycker inte att det finns några belegg för att det är någon slentrian här. Jag tror snarare att den låga avslagsfrekvensen hänger ihop med det som vi hörde om, att man bara tar de fall som dras till domstol, men också det faktum att när man väl är i domstol och man från åklagarhåll känner att det kanske inte håller ända fram drar man tillbaka sin ansökan. De som har låg kvalitet drar man då tillbaka. Det leder till att

där det råder meningsskiljaktighet är i verkligt hårfina fall, och de är väldigt få från början.

Man säger att oskyldiga inte ska drabbas. Men hela dilemmat är att vi inte vet vem som är skyldig och vem som är oskyldig. Jag tycker att man måste ha en ganska stark diskussion om vad som är att vara kränkt. Kränkt blir man när någon gör något som är orättfärdigt. Integriteten kränks om jag blir nedslagen på stan eller om barn pumpas fulla med narkotika av cyniska människor eller om unga flickor smugglas och säljs på bordeller någonstans i den här stan. Det är människor som alla blir kränkta. Men om jag stoppas av polisen för en nykterhetskontroll känner jag inte mig kränkt.

Om jag av någon anledning har kontakt med en person när jag ringer tre gånger på en annons på Blocket, och det sedan visar sig att den personen är en organiserad grovt kriminell som håller på att ta in heroinpartier i vårt land, kan min telefon bli avlyssnad om jag råkade ringa på Blocket-annonserna precis när heroinet kom in. Har jag då blivit kränkt? Är det en kränkning av Johan Pehrson i det här fallet? Om polisen ingriper via åklagare, in i domstol med offentliga ombud och integritetsnämnd som övervakar, har då min integritet verkligen blivit kränkt? Jag är tveksam, för jag tycker att det är ett ganska bra system för polisen att jobba efter att de ska leta efter de misstänkta.

Jag tycker att man måste vara försiktig med detta att vara kränkt. Integritet handlar ju inte om att skydda mig primärt från staten. Man ska dock minnas att det finns en anledning att fundera på att staten ska ha mycket hängslen och livremmar, så att de inte kan göra hur som helst när som helst och använda sådana här tvångsmedel, självklart. Men integriteten handlar om att skydda människor mot andra personer som har som affärsidé att förstöra människors liv och kränka deras integritet.

Fru talman! Jag yrkar bifall till förslaget i detta betänkande.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 19 mars.)

22 § Unga lagöverträdare

Prot. 2008/09:86
18 mars

*Hemlig teleavlyssning
m.m. under år 2007*

Unga lagöverträdare

Föredrogs

justitieutskottets betänkande 2008/09:JuU19

Unga lagöverträdare.

Anf. 201 KERSTIN HAGLÖ (s):

Fru talman! I dagens debatt behandlar utskottet ett antal motionsyrkanden från den allmänna motionstiden om unga lagöverträdare.

Vi socialdemokrater har ett särskilt yttrande och åtta reservationer. Yttrandet och många av reservationerna har vi tillsammans med Vänstern och Miljöpartiet. Givetvis står vi bakom alla våra reservationer, men jag vill här och nu yrka bifall till reservation 1.

I Sverige finns i dag nästan 2 miljoner barn under 18 år. Dessa barn och ungdomar har rättigheter enligt FN:s barnkonvention, och vi vuxna bär ansvar för att barns rättigheter tillgodoses. Därför måste vi också ha goda kunskaper och utgå från ungdomars villkor och behov. Vi måste

också ha god kännedom om deras egna synpunkter. Det är inte minst viktigt för oss som politiker när vi ska fatta beslut som rör våra barn och ungdomar.

Under ungdomsåren är livet som mest sårbart. Vägen som ligger framför är komplex och ska utforskas med karta och kompass. Den kartan ser inte ut som på min tid och inte som på er tid. Då var föräldrar, mor- och farföräldrar och fröken i skolan de viktigaste påverkanskrafterna som stod mycket för normer och värderingar.

I dag är det helt andra krafter som styr ungdomskulturen. Datorn är en sådan som har blivit en mötesplats som vilken korvkiosk som helst. Den ligger bekvämt och nära och ofta i barnets eget rum. Här sker det möten kors och tvärs. Här kan man få kontakt med tjejen som har mobbat en i skolan. Här kan man tjatta med killen som man är kär i. Här kan man ha kontakt med kompisar i Polen. Här kan man också få kunskap och fakta.

Barn är ett folk och dom bor i ett främmande land. Så skaldade en gång sångaren Olle Adolphson, och det var i en visa för vuxna. Och visst är det så. Just här och nu befinner sig barn och ungdomar i egna unika upplevelser av att få tänka, tycka, ställa krav, att få vara och få vara i fred. Det är många motsägelsefulla känslor som barn och ungdomar har som kan innebära förvirring, irritation och frustration i ett helt eget land. Och det är viktigt att det får vara så, att barnet och ungdomen har sin egen kompass. Men vi vuxna är också kompasser. Det är vi som är vägledarna.

Barn och ungdomar måste lita på att vi vuxna knackar på dörren och undrar hur det är, även om vi ena dagen riskerar att bli utestängda för att nästa dag möta en dörr som öppnas. Det krävs tydlighet, det krävs tålamod, det krävs intresse, det krävs nyfikenhet, och det är inte lätt för vare sig barnet eller den vuxne. Det är absolut inte lätt att vara tonårsförälder. Men det handlar om respekt och ansvar, respekt från oss vuxna att å ena sidan lämna i fred och å andra sidan ett ansvar att lägga sig i, att vara den där kompassen som våra barn och ungdomar behöver. Vuxna ska finnas som förebilder och skapa relationer och bygga broar över generationer. Det finns inga läktarplatser för vuxna. Det är alla vuxnas ansvar att bry sig om våra barn och ungdomar på ett sätt som berör och påverkar dem.

Under ungdomsåren finns också faror och lockelser. Ibland driver jakten på spänning fram handlingar som man önskar ogjorda. Man tappar sin kompass och kommer på villovägar. Man provar alkohol och narkotika. Vill det sig riktigt illa hamnar den unge på den kriminella vägen som innebär exempelvis skadegörelse, stöld, bråk och misshandel. Ett ögonblicks verk och någon är brottsoffer, en annan gärningsman.

Vi ska ändå vara medvetna om och att ha med oss att de flesta ungdomar som begår brott gör det någon enstaka gång. Man klottrar; man snattar. Det är en liten grupp ungdomar som i tidig ålder börjar begå lindriga brott och fortsätter med det under ungdomsåren.

Fru talman! ”Man vill bli älskad, i brist därpå beundrad, i brist därpå fruktad, i brist därpå avskydd och föraktad, man vill ingiva människorna någon slags känsla. Själens fryser i tomrummet och vill kontakt till vad pris som helst.” Citatet ur Hjalmar Söderbergs *Doktor Glas* speglar hur unga människor kan känna det i dagens samhälle. Blir man inte älskad eller beundrad kan man i alla fall bli fruktad i ett ungdomsgång och bli

avskydd och föraktad när man misshandlar någon svårt, för innerst inne vill man kontakt till varje pris.

Alla barn och ungdomar har rätt till en trygg uppväxt, till kärlek och att bli sedda. Det kan inte nog understrykas hur viktigt det brottsförebyggande arbetet är. Det gäller att förhindra att våra barn och ungdomar hamnar i ett destruktivt beteende som kan leda till en kriminell livsstil.

I den reservation vi socialdemokrater har tillsammans med Vänstern och Miljöpartiet lyfter vi just upp vikten av ett brottsförebyggande arbete. Det arbetet måste ske på samtliga nivåer i samhället för att det ska vara framgångsrikt. Det handlar om individens ansvar, om medmänniskor och om socialtjänst, skola, polis i samverkan. Det handlar om det lokala samhället, om organisations- och näringsliv och om den nationella politiken.

Vi vet att bristande integration, arbetslöshet, fattigdom och segregation är en grogrund för kriminalitet. I ett Sverige där klyftorna ökar alltmer är det säkert många som känner som den 17-årige kille på glid som jag mötte. Han sade: Jag är inte med. Han kände att han inte var med i dagens Sverige.

En satsning på att förebygga brott är framför allt en satsning på ett starkt välfärdssamhälle. Ökade ekonomiska och sociala klyftor mellan människor leder till att våra barn och ungdomar drabbas allra hårdast. Det är därför som vi socialdemokrater slåss för vår välfärdsmodell. Vi vet att den är grundläggande för att motverka att allt fler barn och ungdomar mår psykiskt dåligt, hamnar på villovägar och på den kriminella vägen.

Ju fler som är engagerade i det brottsförebyggande arbetet, desto bättre. Regeringen och de borgerliga ledamöterna som sitter här har dock ett stort ansvar. Det krävs insatser mot missbruk av alkohol och narkotika, åtgärder inom skola och socialtjänst och insatser inom bostads- och arbetsmarknadspolitikens område.

Ungdomar behöver stöd och sysselsättning på sina egna villkor. Med andra ord är en satsning på att förebygga att barn och ungdomar mår dåligt i dagens Sverige framför allt en satsning på ett starkt välfärdssamhälle – ett välfärdssamhälle som också inser betydelsen av att ta vara på och stödja de krafter som finns i de ideella organisationerna där man jobbar tillsammans med barn och ungdomar.

Fryshuset är ett fantastiskt exempel på hur barn och ungdomar får utöva kultur och idrott i alla dess former samtidigt som där finns en värdegrund av samverkan, ansvar, kvalitet, engagemang och respekt mellan vuxen och ung. Fryshuset engagerar också många medmänniskor i sitt arbete. Man har en otrolig förmåga att få med sig flera hundra i arbetet. Ett tydligt exempel på det är Lugna Gatan som kom till för att minska våld, skadegörelse och annan brottslighet bland unga. Man fångar upp de ungdomar som är på glid och som har erfarenhet av missbruk och kriminalitet. De är med och vandrar i Lugna Gatan. För många blir det ett avstamp till en anställning eller sysselsättning.

Fru talman! Samhället har också ett särskilt ansvar att skydda de glömda barnen. De är i dag ca 250 000. Deras föräldrar klarar på grund av missbruk eller psykisk sjukdom inte att ta sitt föräldraansvar fullt ut. Den lilla familjen måste känna trygghet i den stora familjen, samhället.

Hur ser det ut med tryggheten i dagens Sverige? Hur drabbas våra barn och ungdomar? Vi socialdemokrater konstaterar att den moderatledda regeringen inte ser till brottens orsaker. Man blundar för verkligheten och ser inte att det brottsförebyggande arbetet håller på att raseras. Därmed raseras också våra barns och ungdomars möjligheter och villkor för trygghet.

Just nu handlar det om familjernas ekonomiska otrygghet när mamma eller pappa blir arbetslös eller sjuk. I dag lever 350 000 barn i fattigdom i Sverige och det ökar. Mer än en tredjedel av dessa är familjer med ensamstående föräldrar, de allra flesta mammor.

Kommuners och landstings kärva ekonomi bidrar till att resurser tas från förskola och skola. Vi ser växande klyftor och segregation. Allt kommer ytterst att drabba våra barn och ungdomar.

Barngrupperna ökar i förskola och barnomsorg enligt Skolverkets rapport från 2008. Vi ser en grundskola och en gymnasieskola med färre pedagoger. Antalet behöriga till gymnasieskolan minskar givetvis när man inte har stödet i skolan. Enligt Skolverkets senaste rapport ökar mobbningen på våra skolor.

Alla barn har rätt till en trygg uppväxt, till kärlek och att bli sedda.

Fru talman! Jag ska säga något kort om de reservationer som rör belastningsregistret för unga lagöverträdare. Den ena reservationen tar upp frågan om gallring av åtalsunderlåtelse för personer mellan 18 och 21 år. Där vill vi att man sänker antalet år. Det har vi haft uppe till diskussion tidigare här i riksdagen, och vi står fast vid det.

Den andra gäller belastningsregistret när man döms till ungdomstjänst eller böter. Man kanske väljer att säga nej till ungdomstjänst och tar böter som mamma och pappa betalar. Men gör man ungdomstjänst är man kvar längre i belastningsregistret än om man tar böter. Det är inte riktigt, tycker vi. Vi vill komma ifrån böter så långt som möjligt. Det vore därför bra om vi kunde sänka antalet år i belastningsregistret för ungdomstjänst till samma antal år som för böter, alltså fem år.

Över huvud taget är Socialdemokraternas ståndpunkt när det gäller dessa båda reservationer att det måste ligga i samhällets intresse att unga snabbt ska kunna lämna begångna brott bakom sig.

Fru talman! Att unga lagöverträdare ges möjlighet att lämna begångna brott bakom sig för att kunna gå vidare kräver ett samhälle som ger möjlighet till det i form av socialt stöd, utbildning, arbete och bostad. Det ingår också i ett starkt brottsförebyggande arbete. Risken att åka dit igen kan vara stor om inte möjligheterna att gå vidare finns.

Jag har i mitt anförande använt det mesta av min talartid till att tala om vikten av brottsförebyggande arbete. Mot detta har jag ställt de konsekvenser av bristen på brottsförebyggande arbete som vi nu ser. Den politik som nu förs, och som har förts under några år, raserar det brottsförebyggande arbetet. Sverige kan bättre för våra barns och ungdomars framtid.

Vi socialdemokrater vet att varje krona som satsas på förebyggande arbete minskar kostnaderna för framtida akutinsatser mångdubbelt. Framför allt minskas mänskligt lidande då färre blir brottsoffer och färre blir gärningsmän.

Därför har vi en annan politik – en politik som investerar i barn och ungdomar så att våra barns och ungdomars utsatthet minskar och deras trygghet ökar.

Prot. 2008/09:86
18 mars

Unga lagöverträdare

I detta anförande instämde Karl Gustav Abramsson, Elisebeht Markström och Margareta Persson (alla s) samt Mehmet Kaplan (mp).

Anf. 202 LENA OLSSON (v):

Fru talman! Jag passar på att instämma i det som Kerstin Haglö hade att anföras. Jag tycker att det var ett väldigt bra anförande. Om nu Kerstin drog över tiden lite, kanske jag har anledning att dra ned lite.

Jag vill för Vänsterpartiets del säga att vi står bakom alla reservationer, men för tids vinnande vill jag yrka bifalla till den som vi har tillsammans med Socialdemokraterna och Miljöpartiet.

I debatten har det sagts mycket som jag verkligen kan instämma i. När vi i dag behandlar det här betänkandet som innehåller ett antal motionsyrkanden från motionstiden 2008 vill jag uppehålla mig vid det brottsförebyggande arbetet.

Ett bra brottsförebyggande arbete är bakgrunden till att man slipper vidta åtgärder som är mindre trevliga för ungdomarna.

Alla barn och ungdomar har rätt till en trygg uppväxt. Tryggheten som grund är en viktig förutsättning för att man ska lyckas i vuxenlivet.

Det är inte så lätt att vara ung i dag. Det är mycket som lockar. Kerstin har ju nämnt att barnen lever i sin egen värld med ny teknik och så vidare.

Unga känner också en stor oro för hur framtiden kommer att se ut. Det finns faror, och det finns framför allt en stor ängslan bland de unga att de inte ska duga inför andra. Man är också rädd för att inte lyckas.

Vi vuxna har ett stort ansvar för att alla våra barn och ungdomar ska lyckas så bra som möjligt. Det gör vi genom att skapa långsiktiga förutsättningar för att barn och unga ska få en så bra start som möjligt i livet.

Vi kan i dagens betänkande från utskottsmajoriteten läsa att exempelvis skolan har ett stort ansvar i det förebyggande arbetet, och att man ska ge barn en bra värdegrund. Det är i och för sig bra.

Jag och Vänsterpartiet undrar hur det överensstämmer med det som händer i verkligheten och på våra skolor i dag med nedlagda fritidsgårdar, mindre personaltäthet på dagis och så vidare. Vi i Vänsterpartiet är allvarligt bekymrade över det larm om varsel som går över hela landet. Det gäller till exempel lärare.

SKL och majoritetens egna företrädare bönar och ber om att man ska tillföra resurser för att man ska klara av kärnverksamheten i kommunerna.

Skatteintäkterna minskar, men det finns något som ökar ganska dramatiskt, nämligen socialbidragsköerna.

SKL säger att minst 2 000 kommer att sägas upp om man inte gör något. Det kommer naturligtvis våra barn och unga att drabbas av.

Jag tyckte att det fanns en ljusning när man lite löst aviserade att det skulle komma mer pengar. Men jag blev bekymrad av debatten i K.G. Bergströms tv-program i går. Där ändrades det. Där fick vi en avisering om att man ska vara rädd om skattemedel. Det är klart att man ska vara

rädd om skattemedel, men nog skulle jag hellre ha givit dem till kommunerna än stoppat dem i de byxfickor som redan är fulla.

Man kan naturligtvis ställa sig den här frågan: Varifrån ska vi få alla de resurser som vi ska använda till det brottsförebyggande arbetet när det dras in dramatiskt för kommuner och landsting?

Det är bevisligen för barn som har särskilda behov i skolan som resurserna ryker först. Det är ett problem att man inte får hjälp när man har de här behoven. Det kanske är en så stor klass att läraren inte hinner med. Det blir betygen lidande av. Då är man på glid.

Utskottsmajoriteten räknar upp olika åtgärder för att motverka ungdomsbrottsligheten. Jag tycker i och för sig att det är bra, men man missar själva poängen: Vad ska man göra åt de ekonomiska klyftorna som bara ökar?

Det tycker jag borde ha allra högsta prioritet eftersom stora klyftor i samhället är en grogrund för kriminalitet. Det är en väldigt viktig hörnpelare i det brottsförebyggande arbetet.

Man borde också se till att våra barn och ungdomar får förutsättningar att klara sin skolgång i stället för att dra in på lärare – mest för dem som behöver läraren mest.

Man kan inte heller låta bli att säga: Se till att våra ungdomar får jobb! Vi har en dramatisk ökning av ungdomsarbetslösheten. Det är inte heller bra om man ska brottsförebygga.

Man kan också se till att föräldrarna har ett jobb att gå till. Det tär på hela familjen att ekonomin försämras och man inte har någon anställning.

När man inte har en anställning ska man ha en a-kassa värd namnet eller rätt till sjukpenning när man är sjuk.

De här åtgärderna skulle bidra till att fler unga i längden håller sig borta från kriminalitet.

I stället får vi se neddragningar av kommunens resurser vilket resulterar i att det grundläggande förebyggandet försämras. Är det värt det att sänka skatten mest för dem som är rikast? Det är faktiskt det ni har gjort. Kommuner och landsting hade kunnat ha de pengarna kvar och gjort något bra i brottsförebyggande syfte.

För att få rätsida på unga på glid måste de bli synliggjorda. Någon måste se dem. Någon måste ta tag i dem. Är den politik som ni för nu ansvarsfull? Det skulle jag vilja ha svar på.

I vår reservation 4 tar vi upp frågan om en översyn om häktningsförfarande av de unga. I dag är det detsamma som för de vuxna. I betänkan- det står det att regeringen ska komma med förslag om ändringar i häkt- ningsreglerna, vilket är bra. Hur detta förslag kommer att se ut återstår att se. Men jag vill ändå nämna att det är nödvändigt att separera de unga från de vuxna är nödvändigt.

Jag har gjort ett besök på Kronobergshäktet där personal som jobbar med unga häktade framförde att det finns mycket större möjligheter i ett tidigt skede av häktningen att få den yngre på bättre tankar eftersom häktet innebär en väntan och en tid för att reflektera över det brott som de har begått. Då måste det också finnas personal som har möjlighet att sitta och prata med dessa unga under häktningsperioden. Det framfördes klagomål på Kronobergshäktet om att detta utrymme inte fanns av eko- nomiska skäl.

Herr talman! I vår reservation 8 tar vi upp frågan om offentligt biträde. Som det står i reservationen har riksdagen fattat beslut om nya regler. Alla som förhörs ska ha rätt till biträde vid ett förhör. Som nämns i reservationen finns det en forskarrapport från Handelshögskolan i Göteborg. Det har gjorts en stickprovsundersökning gällande 90 brottmål i Göteborgs tingsrätt. Den visar att vid förhör med barn under 18 år förekom försvarare endast i 12 procent av fallen. Det är skrämmande, tycker jag, när det handlar om så unga människor. Det är inte rätt att låta så unga människor sitta i polis- eller åklagarförhör ensamma utan ett offentligt biträde.

Herr talman! Jag vill till sist nämna frågan om att drogtesta barn under 15 år. Nu är det ett utredningsförslag. Men man kan fundera på hur det kommer att se ut när själva förslaget kommer.

Det går i dag bra att drogtesta barn under 15 år med den unges och föräldrarnas tillstånd. Jag och Vänsterpartiet tycker att man ska låta det förbli så. Man kan läsa motioner om fotbojor, drogtest och olika slags tvångsmetoder. Jag tycker att det är väldigt sorgligt eftersom jag tror att det aldrig kan ersätta den långa och nödvändiga åtgärden, nämligen att förebygga problem hos unga med mänsklig närvaro och dialog, inte med akuta och populistiska drag som stickprov och bojor.

De ungas tilltro till oss vuxna växer genom dialog med oss. Den växer nog inte så mycket genom att de unga utsätts för tvång.

I detta anförande instämde Elisebeht Markström (s) och Mehmet Kaplan (mp).

Anf. 203 MEHMET KAPLAN (mp):

Herr talman! Jag ska för tids vinnande börja med att instämma i det som de tidigare talarna har sagt om vår gemensamma reservation 1. I övrigt står jag bakom de reservationer som vi har gemensamt med Socialdemokraterna och Vänsterpartiet.

En viktig fråga som jag skulle vilja lyfta fram och som vi från Miljöpartiet tycker är viktig i sammanhanget är hur unga begår brott och vad som händer.

Jag kommer inte att upprepa det som Kerstin Haglö så tydligt förde fram här. Jag tycker att det var en briljant redogörelse för hur situationen är. Jag tycker att även Lena Olsson var väldigt tydlig i sitt anförande. Där har jag inget att fylla i.

Det gäller nu för mig att försöka lyfta fram frågan om ungas situation i Sverige i dag. Det kan te sig som en omöjlig uppgift, och vi har relativt begränsade möjligheter att göra det på den begränsade tid som vi har. Men jag vill ändå lyfta fram en fråga. Den handlar om tilltron och tilliten till vuxenvärlden.

Herr talman! Det handlar om på vilket sätt som vi ska skapa en tilltro till vuxenvärlden, hur unga människor ska kunna känna att vuxenvärlden står upp för dem. När och om de faller ska det finnas vuxna omkring dem om de själva vill och om de känner den tilliten.

Kopplingen till det betänkande som vi har att debattera i dag är just hur vi bemöter dem när de faller. I den text som är som ett svar på den motion som vi har tillsammans med Socialdemokraterna och Vänsterpartiet kan man läsa att utskottet inte är berett att ställa sig bakom yrkandet

om att ungdomar under 21 år ska ha rätt till offentligt biträde vid förhör. Trots att man i den tidigare texten lyfter fram just att det sedan den 1 april 2008 finns en lag som säger att alla som förhörs under en förundersökning har rätt att ha ett biträde närvarande vid förhöret om det kan ske utan men för utredningen lyckas man komma fram till att man ska avstyrka denna motion som skulle vara mycket enkel att baka in i texten.

Nu har jag inte suttit i riksdagen så länge, men jag trodde att man ibland kunde se att vissa motioner eller vissa yrkanden i motionerna är så pass bra och att man kanske inte tidigare har tänkt på att man kan baka in det i texten och att det går att göra utan men för den lyskraft som regeringsunderlaget anses ha.

Men frågan är om man faktiskt inte skjuter sig själv i foten. Här är det nämligen så tydligt att det handlar om tillit, om att unga människor ska kunna känna en trygghet i kontakten med vuxna. Dessutom blir ungdomar i dag, enligt i princip samstämmiga uppgifter, vuxna långt senare än för 20, 30 eller 40 år sedan. De bor till exempel kvar hemma längre. Det tar längre tid innan de tar körkort eller skaffar sig ett så kallat riktigt jobb. Det handlar framför allt om att just adolescensen förlängs. Att då inte kunna se nyttan med att ta bort tröskeleffekterna för unga från 18 år och upp till 21 år, tycker jag är att vara väldigt kortsynt.

När vi motionerar om detta en gång till under nästkommande år hoppas jag att utskottsmajoriteten och regeringen tänker om. Det har de tyvärr inte gjort i dag, och jag hyser inga stora förhoppningar om att det kommer att ske under kvällens lopp heller.

Herr talman! Jag yrkar än en gång bifall till vår gemensamma reservation 1.

Anf. 204 HELENA BOUVENG (m):

Herr talman! Den 3 mars kl. 10.00 lade färjan ut från Grännahamnen för färd över det vackra Vättern till den mytomsusade och vackra ön Visingsö. Ombord var jag och min gode vän Folke. Även om färjan var tom just denna dag är den sprängfylld under turistsäsongen. Till Visingsö åker de flesta av oss för härliga cykelturer, picknick i det gröna eller bara för att njuta av denna vackra del av Sverige. Men framför allt åker vi dit frivilligt.

Det gjorde också Folke och jag. Men de som vi skulle träffa var inte där frivilligt. Det är ett trettioal grabbar mellan 16 och 20 år som med hjälp av ett LVU eller ett LSU är tvångsplacerade på Stigbyskolan, ett av våra 31 särskilda ungdomshem som Statens institutionsstyrelse, SIS, ansvarar för.

Miljön på Stigbyskolan är det inget fel på – vackert läge, underbara byggnader och en matsal med högt i tak, välupplagd mat och tända kandelabrar. Det är en miljö som förmodligen ingen av dessa killar någonsin upplevt tidigare, även om behovet har funnits länge. Bakgrund och behov är långt ifrån homogent hos dessa unga män. Men en sak har de alla gemensamt: De har alla på ett övertygande sätt visat att de inte klarar av ansvaret. Det säger den högste ansvarige på Stigbyskolan.

Det killarna bär med sig kan handla om en uppväxt i en kriminell familj och/eller en missbrukarfamilj och om ett antal fosterhemsplaceringar, någon typ bokstavskombination, ingen sund relation till vuxen från tidig ålder, enorm blyghet samt avbruten och knackig skolgång. Listan

över faktorer kan göras lång och listan över upprepade misslyckanden kanske ännu längre.

För varje avbrott i fosterfamilj och för varje uppbrott i skolan blev det ytterligare ett misslyckande. Det enda man egentligen i denna unga ålder är riktigt bra på är oftast att knarka, och det ordentligt, samt att begå brott – detta i en ålder då man fortfarande inte har kommit till gymnasiet.

Det jag frågar mig är: Hur kunde det få gå så långt? Hur många fosterhemsplaceringar ska ske innan jag får den hjälp jag behöver? Hur långt i knarkträsket måste jag ta mig innan vuxenvärlden reagerar?

Kanske är det hög tid för oss att revidera vår attityd till Stigbyskolor eller släpp-fångarna-loss-attityden och i stället göra det möjligt för dessa unga killar, och även tjejer, att betydligt tidigare få den professionella hjälp som faktiskt behövs.

De flesta killarna på Stigbyskolan är där i ungefär 15–16 månader. Under den tiden har mycket hänt, oavsett om det gäller vuxenrelation, skola eller yrkesutbildning eller det gäller insikten om att jag själv, oavsett vad som hänt tidigare i livet, måste ta eget ansvar.

Skoltiden är en tid då många vuxna funnits till hands. Anders, som jag väljer att i dag kalla killen, ska snart pröva sina vingar utanför skolan. Under Anders vistelse på skolan har det visat sig att han har stor fallenhet för trädgårdsarbete – kanske det första vettiga han gjort under sitt 20-åriga liv.

Människorna runt omkring honom i hemmiljön har det dock inte hänt så mycket med, så Anders behöver fortsatt stöd och hjälp för att kunna fullfölja sin dröm: att anlägga trädgårdar. För Anders skull är det därför mer än välkommet att regeringen nu föreslår långsiktiga insatser *efter* institutionsvården – insatser som tidigare visat sig ge goda resultat beträffande när det gäller att slippa återfall i brott och när det gäller möjligheter till ett vuxenliv där både arbete och familj finns med.

Herr talman! När jag fick listan över killarnas bakgrund tänkte jag i mitt stilla sinne: Det vore konstigt om de *inte* kom till Stigbyskolan – många av dem gör faktiskt inte det. Men det är väl den gruppen unga människor som vi måste lära oss någonting av. Vad var det som gjorde att man valde en annan väg än den destruktiva och kriminella vägen? Den som i denna kammare har ”patentet” ber jag att för Guds skull ge sig till känna.

För min del har jag inte ”patentet”. Inte heller regeringen har det. Men jag vet att vi nu har en alliansregering som gör allt för att unga människor ska få en bra start in i vuxenlivet – en regering som lägger pusselbit efter pusselbit.

Forskningen är inte entydig med vad som ger effekt. Här fortsätter vi med det arbetet. Tydligt är att riskfaktorerna är gemensamma. Dessa är mer eller mindre en blåkopia av den bakgrundsbild som gavs på Stigbyskolan. Jag tror inte att det går att bortse från detta, och jag tror att det är där vi ska lägga all vår kraft.

Herr talman! Min dotter Jessika, som trots sin mor än så länge inte har visat några större tendenser till destruktivt beteende, kom förra veckan hem och talade om att Johanna polis hade varit på besök. Hon presenterade sig själv och sitt jobb och uppmanade de elever att ta kontakt som blivit utsatta för brott. Jättebra!

Med den historiska satsningen på ett ökat antal poliser har det blivit fler poliser också i Vetlanda, och den gör det möjligt för Johanna polis att besöka klass 7 d under ämnet rättskunskap. Men att använda Johanna till att patrullera på Landsbros skolplan är för mig att bortprioritera de ungdomar som verkligen behöver en nära kontakt med en polis.

Polisen i Skärholmen, som bestämt sig för att tillsammans med socialtjänsten närvara vid förhör, är ett bra exempel på prioritering. Resultatet är att man inte har sett ungdomarna igen.

Tycker inte Kerstin Haglö att det är viktigt att prioritera dessa barn framför min Jessika? Anser inte Kerstin Haglö att polisen själv har den bästa kunskapen att avgöra vilka ungdomar som faktiskt ska prioriteras? Anser inte Kerstin Haglö att bästa sättet att förhindra att unga människor fortsätter på den kriminella banan är att polisresurserna läggs där de som mest behövs?

Herr talman! Detta med att förebygga brott och med att förhindra att unga människor fortsätter på den kriminella banan har många dimensioner. Jag kommer tillbaka till Anders som växte upp i en missbrukarfamilj, utan stöd hemifrån. Lägg därtill att Anders var sjukt blyg! Redan som ung fick han problem i skolan och med kompisar. Skolan gjorde kanske sitt men vågade inte ha några större krav och förväntningar på Anders då man visste hur Anders hade det hemma – ett generalfel som jag tror alldeles för ofta begås.

I Helsingborg har man tidigt vågat identifiera barn i farozonen. I samarbete med socialtjänsten och skolan har man varit mycket framgångsrik med att även dessa barn har de förväntningar på sig som barn faktiskt har rätt till. Hade Anders haft dessa förväntningar och krav på sig skulle hans ryggsäck ha varit betydligt lättare.

Anders enorma blyghet och hans misslyckande i skolan ledde snabbt till ett drogmissbruk. Vid 13 års ålder var han en tung narkotikamissbrukare. Självmedicinering, säger någon. Minsta motståndets lag, säger någon annan. När jag frågade Anders varför var hans svar: Det blev enkelt. Men i nästa andetag sade han: Det blev jobbigt.

Den ständiga jakten på pengar blev mer än en heltidssyssla, men inte på den reguljära arbetsmarknaden. Anders hann bli 18 år innan han fick komma till Stigbyskolan via LVU. I fem år hade han varit en tung missbrukare. Det enda han var bra på var att knarka.

Den grupp som Anders kan sägas tillhöra har utredningen om barn som misstänks för brott identifierat i sina förslag om att det ska vara möjligt att genomföra tvångsvisa drogtester på barn under 15 år. För Anders föräldrar skulle det vid ett positivt svar kanske inte göra någon större skillnad, men för socialtjänsten skulle det göra en viktig skillnad. Upprepade positiva svar kunde betydligt tidigare i Anders narkotikakarriär ha berett vägen för en plats på Stigbyskolan – en tidigare och en tydligare insats som hade gjort Anders ryggsäck betydligt lättare.

Den andra gruppen barn har engagerade men naiva föräldrar. Den gruppen, herr talman, tillhör förmodligen jag själv. Inte skulle väl jag tro på damen från socialtjänsten, på att min älskade lilla dotter ens var i närheten av något som stavas narkotika. Det är ju inte länge sedan hon satt i mitt knä och flätade håret, och skolan går så bra. Men med ett positivt svar på ett drogtest i handen skulle inte mycket mer behöva sägas. Att min lilla juvel nu var i farozonen skulle vara fruktansvärt, men ännu

värre skulle det vara om jag inte fick vetskap om det och en chans att faktiskt göra något.

Narkotikakommissionen landade i att inte förespråka möjligheter till tvångsvisa drogtester på barn under 15 år. 2008 års utredning landar annorlunda. Intrånget i den personliga integriteten väger lättare än omsorgen om barnets hälsa och utveckling. Så väger det också i min vågskål.

Med tanke på de få motioner från oppositionen som väckts och som behandlas i detta betänkande beträffande unga lagöverträdare undrar jag om idéerna är få, om Kerstin Haglö anser att Anders inte är värd att satsa energi på och om Lena Olsson innerst inne faktiskt är nöjd med det som denna alliansregering försöker åstadkomma för att Anders och hans vänner ska kunna gå in i vuxenlivet utan att passera Stigbyskolan.

För Anders skull och med tanke på alla andra unga människor på glid är jag glad över att vi har den regering vi har – en regering som med förslag efter förslag ständigt utvecklar och söker nya vägar – och att vi sakta men säkert får fram både tidigare och tydligare insatser som gör ryggsäcken lättare.

Utan tidiga och tydliga insatser, herr talman, är det fler än Anders som gång på gång kommer att svikas av vuxenvärlden, och misslyckanden läggs på hög.

Utan tidiga och tydliga insatser blir det fler än Anders som väljer en bana kantad av kriminalitet och drogmissbruk.

Utan tidiga och tydliga insatser blir det fler oskyldiga människor som utsätts för brott.

Herr talman! Med dessa ord yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet. Jag hoppas att vi i sommar får se både talmannen och Anders på Visingsö, som denna gång är där för att han har en trädgård att sköta.

I detta anförande instämde Johan Linander (c) och Johan Pehrson (fp).

Anf. 205 KERSTIN HAGLÖ (s) replik:

Herr talman! Det var mycket på en gång. Det var Anders ansvar. Det var han som valde. Det var han som var ute på villovägar. Det var han som inte hade någon kompass alls. Helena Bouveng har inte lyssnat på vad jag sade i mitt inledningsanförande. Där talade jag om hur oerhört viktigt det är att vi vuxna tar ansvar.

Helena Bouveng lägger hela ansvaret för att barn och ungdomar hamnar på den kriminella banan på barn och ungdomar själva. Det var precis det uttryckssätt du hade från talarstolen. Hela tiden talade om att de ”valde” och att det var Anders ”ansvar”.

I förra veckan läste jag en artikel av Helena Bouveng. Nu ska jag läsa vad som står där. Det står: ”Vi behöver se orsakerna till varför människor hamnar i kriminalitet. Det rör sig ofta om brist på jobb, brist på sociala gemenskaper och brist på trygghet.”

När jag läste detta trodde jag först att Helena Bouveng talade med statsminister Fredrik Reinfeldt och Anders Borg när hon sade ”vi behöver se orsaker”. Orsaker finns i just det som finns beskrivet.

Det handlar om brist på jobb, brist på social gemenskap och brist på trygghet. Det är ett politiskt ansvar som Helena Bouveng måste ta. Skyll inte kriminaliteten på och lägg inte ansvaret på enbart barnen!

Vi har ett politiskt ansvar, och vi har som vuxna ett ansvar. Jag frågar: Är det kanske för lite insatser, Helena Bouveng?

Anf. 206 HELENA BOUVENG (m) replik:

Herr talman! Tack för den frågan! Jag tycker att den är jättebra, och jag står väldigt mycket för artikeln.

Vad som är viktigt är trots allt att vi vågar identifiera ungdomar som är i farozonen. Under alltför lång tid har man dragit alla över en kam och spillt ut resurserna på barn som kanske inte behöver samma insatser.

I Helsingborg har man faktiskt vågat. Där är forskningen helt överens. Socialstyrelsen och alla möjliga människor säger: Det är vissa barn som löper en högre risk för att komma in i ett destruktivt liv.

Jag tror att vi måste våga identifiera det och våga göra det tydligt. Det kan hända att det finns en risk att vi identifierar lite för tidigt och har för stora farhågor. Men det är en ännu större risk att Anders får gå under alldeles för lång tid utan att någonting händer eftersom man inte vågar identifiera och tycker synd om honom.

Jag menar inte att Anders i hela sitt liv ska kunna ta ett eget ansvar. Jag förstår fullständigt vad du säger. Men Stigbyskolans högsta chef som var oerhört engagerad och har jobbat med dessa barn och ungdomar i 40 år var väldigt tydlig med detta. Hur hemsk Anders barndom än varit måste han vid 20 års ålder lära sig att ta ett eget ansvar för att klara ett vuxenliv.

Han behöver under den tiden och också efter vistelsen vid Institutionsstyrelsen mycket stöd. Men man måste lära Anders att ta ett eget ansvar. Annars klarar han inte ett vuxenliv.

Anf. 207 KERSTIN HAGLÖ (s) replik:

Herr talman! Det rör sig om brist på jobb, brist på social gemenskap och brist på trygghet. Det är fråga om Helena Bouveng tycker att regeringens politik är tillräcklig för brottsförebyggande insatser.

Helena Bouveng börjar återigen tala om barns och ungdomars ansvar, att de väljer och att de gör både det ena och det andra, och så kryper man under.

Jag kom osökt att tänka på Galenskaparna och After Shave: Vi kan blunda och gömma huvudet i sanden, för vi har alibi. Ni blundar för verkligheten och har ett alibi, eftersom ni inte befinner er i dagens Sverige.

Ser inte Helena Bouveng det jag talade om i mitt anförande? Vi ser nu att antalet pedagoger minskar i skolorna. Vi ser också att grupperna och klasserna blir större. Vi ser hur allt fler ungdomar blir arbetslösa.

På bara ett år, från januari förra året till januari i år, har det varit en ökning på 42 procent i ungdomsarbetslöshet. Tror inte Helena Bouveng att också det kan spela in att man inte är med?

Det handlar om en skola där eleverna tappar sugen och blir förlorade själar och ungdomsarbetslöshet. Vad gör regeringen i det brottsförebyg-

gande arbetet? Anders klarar sig nog om han möter vuxna människor och får relationer till vuxna människor. Det är jag helt övertygad om.

Prot. 2008/09:86
18 mars

Anf. 208 HELENA BOUVENG (m) replik:

Herr talman! Jag lyssnade intensivt i över 14 minuter, Kerstin Haglö, för att höra ett enda konkret förslag om vad ni faktiskt ville. Du talade vitt och brett om förebyggande åtgärder. Vi är fullständigt överens om det.

Vår del av den här kammaren är betydligt tydligare och mer konkreta med vad vi faktiskt vill göra. Vi vågar identifiera och säga att det finns riskfaktorer. Det är där vi ska börja arbeta.

Men vi talar inte bara stort, vitt och brett om det förebyggande arbetet utan vi lägger också fram konkreta förslag till forskning och utveckling så att Anders får den handfasta hjälpen.

Det handlar inte bara om att vi i denna kammare talar vackert om förebyggande åtgärder. Vi har en handlingskraftigare regering som lägger fram konkreta förslag. Vi pratar inte flummigt om förebyggande åtgärder i 14 minuter. Det hjälper inte Anders.

Anf. 209 LENA OLSSON (v) replik:

Herr talman! Det är brinnande anföranden i denna sena timma, men tomma läktare!

Helena Bouveng talar mycket om tidiga insatser. Det gjorde också jag i mitt anförande. Det handlar om väldigt tidiga insatser på det brottsförebyggande området för att vi ska kunna förhindra brott.

Jag anser att jag, Vänsterpartiet och oppositionen går djupare i analysen och tittar på orsaker till kriminalitet som till exempel ökade inkomstklyftor. Helena Bouveng nickar.

Man kan ställa sig frågan: Hur mycket satsas på till exempel missbrukarvård? Har det ingen betydelse alls vad kommunerna, som nu har ansvaret för den sociala omsorgen, har för resurser att röra sig med?

Du tycker att vi är fattiga på förslag. Jag tycker att vi har presenterat en hel del förslag. Vi har bland annat ett förslag som är samma förslag som era kolleger i Sveriges Kommuner och Landsting har.

Nu varslas det till exempel lärare och eventuellt dagispersonal. Det är minst 20 000 som kommer att varslas. Jag undrar vad Helena har för svar på det.

Ert begrepp är ju utanförskap. Ni tycker att regeringen är handlingskraftig. Jag kan vara lite elak och säga att jag börjar tycka att handlingskraften leder till större utanförskap.

Anf. 210 HELENA BOUVENG (m) replik:

Herr talman! Tack, Lena Olsson. Vi ska inte glömma bort att när vi tillträdde var det en halv miljon som stod utanför arbete, och då var det ingen finanskris. Nu har vi en tuff finanskris, och det ska vi inte glömma bort.

När jag tittar på bakgrundsfaktorerna från Stigbyskolan handlar det inte enbart om fattigdom. Det räcker inte med fattigdom för att bli kriminell. Det krävs mer än så.

Jag tror att varken du eller jag tror på att alla fattiga människors barn begår brott, utan det finns väldigt bra föräldrar i detta. Men jag ska inte

Unga lagöverträdare

sticka under stolen med att finanskrisen kanske kommer att påverka även kommunerna.

När vi tittar på varsel av lärarna – som säkert Johan Pehrson elegant kommer att ta upp i sitt inlägg här – beror en hel del i grundskolan på att det blir färre barn som går in i grundskolan, och det får en effekt.

Återigen skulle jag vilja säga att jag som gammal ordförande i barn- och utbildningsnämnden blev förskräckt när jag såg de ungdomar som inte klarade provet in till gymnasiet. Jag fick många gånger förklaringen att det är så synd om Kalle för han har det så jobbigt hemma, hans mamma är sjuk eller vad det nu kunde vara. Man släppte då kraven och förväntningarna på de här unga människorna.

Då ställde jag mig alltid en fråga. Om Kalle inte har de kraven och förväntningarna på sig i skolan och inte heller hemma – vad finns det då för anledning för Kalle att tro att han faktiskt kan lyckas även om han har det jobbigt hemma?

Det var det här jag försökte säga om Helsingborg. Där har man gått in hårt och ställt exakt samma krav och förväntningar på de här barnen, och det har gått alldeles utmärkt. Jag tror att man måste våga arbeta på det sätt som man har gjort i exempelvis Helsingborgs kommun.

Anf. 211 LENA OLSSON (v) replik:

Herr talman! Jag tror också att man är glad att ha resurser att sköta detta tidiga ingrepp i Helsingborgs kommun, vilket det kan bli stora problem med just nu.

Då är vi återigen där: När vi tillträdde var det så och så, och nu är det finanskris. Så säger ni. I mitt anförande tog jag upp att mycket av tryggheten för våra barn handlar om att de har trygga föräldrar. Ni försämrade a-kassan och sjukförsäkringen, och då visste ni ingenting om någon finanskris.

Det är allvarligt med finanskrisen; så är det. Men man kan inte skylla allting på den. Ni kom faktiskt till en stabil ekonomi när ni tillträdde. Det som har intresserat er mest är att se till att de som har det bäst ställt kommer att få ytterligare. Det gör ni i stället för att lyssna när era alliansbröder i SKL ropar på mer pengar. De inser faktiskt att det här kommer att bli katastrof. Det blir arbetslöshet i den privata sektorn och i den offentliga. Här skulle man ju ha en möjlighet. Ni säger att ni har pengar. Balansera upp det här så länge, då!

Helena Bouveng pratar om Kalle och Anders. Hon pratar precis som om det är deras fel. Hela ansvaret läggs på dem. Så kan man inte göra, Helena Bouveng. Det går inte. Som vuxen har man också ett ansvar. Man måste ha möjlighet att ta tag i de här barnen tidigt. Det tror jag att man har om man har bra med personal på dagis och i skolan som kan fånga upp dina ungdomar som är på glid, som du säger med dina egna ord.

Anf. 212 HELENA BOUVENG (m) replik:

Herr talman! Vi har en finanskris. Men med oppositionens förslag går sedelpressarna ganska varma. Vi kanske skulle kunna klara 2009 och även 2010 och ha statsfinansier som är fullständigt körda i botten. Vad händer då med Kalle och Anders som behöver hjälp 2011 och 2012? Ni har ju lånat på morgondagen, och det vill varken Anders Borg, Fredrik

Reinfeldt eller denna alliansregering göra. De anser att barn ska ha samma förutsättningar oavsett om det är 2009 eller 2011.

Vi verkar oerhört överens när det gäller att identifiera tidigt. Jag tror att även kommunerna har insett att det kanske inte alltid är antalet pedagoger som är viktigt. Det handlar också om en samverkan mellan socialtjänst och skola som tillsammans jobbar med Anders så att han ska ha möjlighet till en fortsatt bra skolgång och som ser till att hemmiljön är okej. Jag tror att denna samverkan har minst lika stor betydelse som någonting annat. Det har vi sett i de kommuner som vi har besökt där samverkan inte fungerar mellan socialtjänst och skola. Där har det varit en ren katastrof. Jag tror att det är minst lika viktigt att vi tittar på att myndigheter samverkar runt Anders eller Kalle så att de inte hamnar mellan stolarna. Det har också visat sig ge väldigt goda resultat.

Anf. 213 JOHAN LINANDER (c):

Herr talman! De allra flesta barn som växer upp i Sverige har en trygg uppväxt med engagerade föräldrar. De löper väldigt liten risk att hamna i kriminalitet. De kan känna trygghet, de blir bekräftade av sina föräldrar, de lär sig ta ansvar för sig själva och sin omgivning och de får en uppväxt som ger goda förutsättningar för det liv som väntar som vuxen.

Men det finns tyvärr också barn som har en betydligt svårare uppväxt – barn som egentligen ingen förväntar sig över när de hamnar snett här i livet. Det kan vara barn som lever i missbrukarfamiljer. Det kan handla om psykiska problem. Det kan vara familjer där övergrepp av olika slag snarare är regel än undantag. Barnets otrygghet leder till frustration och förtvivlan som kanske leder till aggression, som kan leda till kriminalitet.

Samhället har ett stort ansvar för att ge alla barn en bra uppväxtmiljö med omsorg och en miljö som är fri från våld och droger. Inget barn ska ha det huvudsakliga ansvaret för att uppfostra sig själv. Samtidigt måste man säga att föräldrarna alltid i grunden har ansvaret för sina barn, men när föräldrarna inte klarar av att ta detta ansvar måste samhället vara snabbt och tydligt i sina hjälpende insatser.

När man läser dagens betänkande och de motioner som har skrivits om unga lagöverträdare så tycker jag att vi över partigränserna är relativt eniga om vad som behöver göras.

Vi har nu fört den här debatten sedan 2002; det är precis samma debatt. Det har varit ungefär samma argument; det är bara det att under förra mandatperioden stod vi och skällde på att regeringen inte gjorde tillräckligt och nu är det tvärtom. Man kan också konstatera att på den tiden var justitieministern Thomas Bodström inte närvarande och nu är justitieutskottets ordförande Thomas Bodström inte heller närvarande. Också det är på samma sätt.

Likheterna kan till exempel handla om hur snabbt samhället måste gripa in när någonting händer. Vi tycker ju alla att det tar för lång tid när polis, åklagare och domstol jobbar för att möta unga gärningsmän men också det unga brottsoffret.

Vi tycks också vara överens om att unga som har begått brott men lämnat kriminaliteten måste få en ny chans. Det kan till exempel handla om en snabbare gallring i belastningsregistret.

Det tredje exemplet som vi alla står bakom är medlingen. Vi tycker alla att det är bra att den unge gärningsmannen får möta sitt brottsoffer – om brottsoffret vill, så klart – och på det sättet på ett närmare och tydligare vis får se vad brottet faktiskt innebär för brottsoffret.

Samtidigt som man kan konstatera att det finns likheter i vad vi tycker finns det också en del skillnader. Jag tycker att den allra tydligaste skillnaden mellan den borgerliga alliansens politik och de förslag som den rödgröna oppositionen lägger fram är att vi i alliansen vågar ställa tydligare och tuffare krav. Vi har all medmänsklig förståelse för vilken bakgrund det kan finnas till att en ung person hamnar i kriminalitet. Men när det gäller att få den unga killen eller tjejen ifrån problemen behövs det tidiga och tydliga krav. Vi kan inte ha den här ”snällismen” där den unge stryks medhärs med förklarande ursäkter till varför det gick som det gick.

Det räcker inte att man bara behöver gå till socialförvaltningen ännu en gång och förklara att man lovar att det här aldrig mer kommer att ske. Ibland krävs det ett ordentligt uppvaknande för att den unge ska förstå att vägen han – det är oftast en han – vandrar på kommer att leda brant nedför. Förmodligen kommer vägen inte att ta slut förrän han står utanför grinden till fängelset. Och när han väl har kommit innanför den grinden tar det många år innan den öppnas igen. Där har samhället ett ansvar att stoppa honom på den vägen innan han kommer för långt nedför backen. Det krävs tydliga och tidiga insatser.

En annan skillnad som har varit uppenbar här i dag och som jag inte kan låta bli att kommentera är att oppositionen i allmänhet och kanske Vänsterpartiet i synnerhet tydligen inte har förstått att Sverige i dag befinner sig i den djupaste globala finanskris som vi har sett på 50 år eller kanske ännu längre tid. Det kommer inte att handla om var vi ska satsa mest pengar. Det kommer att handla om andra, betydligt tuffare åtgärder för att vi ska kunna ha sunda finanser. Det är möjligt att Lena Olsson har en sedelpress i källaren; det brukar vara så för Mona Sahlin också. Men för oss som har ansvar för landets ekonomi gäller det att klara av sunda finanser, inte minst för att bevara trovärdigheten för den svenska kronan. Försvinner trovärdigheten för den svenska kronan och den börjar sjunka ännu djupare blir det inte roligt.

Att i det här läget höja skatter som vi har hört förslag på, när det som behövs är att få i gång konsumtionen, är fullkomligt förödande ur ett nationalekonomiskt perspektiv. Det som snarast skulle behöva göras är att sänka skatterna för låg- och medelinkomsttagare, precis på det sätt som alliansen redan har börjat med.

Herr talman! Nog talat om ekonomi. Visst finns pojkstreck som är ganska oskyldiga även om det kanske kan handla om skadegörelse och i värsta fall stöld. Men om de 13-åriga polarna upptäcker att det gick ju bra och att ingen upptäckte dem eller ens tycktes bry sig om att de snodde de här grejerna eller rånade en annan kille på hans mobiltelefon blir belöningen snarast att de fick en ny mobiltelefon. De kanske till och med fick ett häftigt rykte på skolan. Då finns det en risk att det här oskyldiga pojkstrecket går över till mindre oskyldiga gärningar. Oavsett om gärningsmannen är under 15 år eller inte ska samhället ta brottet på allvar, och det ska utredas.

Det ska inte heller fungera för äldre kriminella att använda de yngre till att genomföra brotten eftersom de är minderåriga och inte straffmyndiga. Sådana brott ska utredas. Målet måste vara att den äldre personen som står bakom brottet också ska kunna dömas.

Nästan allt som oppositionen motionerat om och reserverat sig för pågår redan i olika former av utredningar eller finns i väntande propositioner. Det handlar till exempel om gallringsreglerna, häktningsförfarandet och barnbrottsutredningen. Regeringen har också gett länspolis-mästaren i Västra Götaland i uppdrag att kartlägga hur rättsväsendets myndigheter arbetar med ungdomar som riskerar att utveckla en vane-kriminell livsstil.

Därför finns det för närvarande inte anledning att bifalla någon motion även om det förs fram en del goda förslag. Med detta vill jag yrka bifall till förslagen i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 214 KERSTIN HAGLÖ (s) replik:

Herr talman! Jag vill fortsätta samtalet om det förebyggande arbetet. Från den sidan tycks endast talas om när problemen uppstår.

Under 90-talet kunde vi se att både narkotikamissbruket och alkoholmissbruket ökade, Johan Linander, i synnerhet när det gällde andelen 15-åringar som uppgav att de hade provat narkotika. I början av 90-talet blev det en trefaldig ökning. Och även alkoholmissbruket ökade.

Då satte vi socialdemokrater i gång både med den alkoholpolitiska handlingsplanen och med den narkotikapolitiska handlingsplanen. Vi tillsatte också en narkotikasamordnare. Det arbetet fortlöpte väldigt bra. Man engagerade till och med barnen och ungdomarna själva i det arbetet. Narkotikasamordnaren gjorde ett fantastiskt jobb. Kommuner och lands-ting tillsatte samordnare som jobbade med barn och ungdomar. Man gjorde upp handlingsplaner ute på skolorna. Alla elever och föräldrar skulle veta vad som händer om man misstänks ha använt droger eller någonting annat.

Allt detta plockades bort när ni kom till makten. Ni tog bort narkotikasamordnaren. Ni tog bort alltihop. Ni placerade detta på flera myndigheter. Vi tappade fart, vi tappade tempo och vi tappade samordning. Efter att det sjönk under 2000-talet ser vi nu hur det ökar igen. Du och jag var på samma seminarium i eftermiddags. De säger precis samma sak, att under 90-talet var det mycket mer stök och bråk än i dag, och sedan sjönk det. Det kan ha att göra med alkohol- och narkotikakonsumtionen, för de sade att det var likadant där. Den sjönk under 2000-talet.

Jag har en fråga till Johan Linander som jag är mycket intresserad av att höra svaret på. Vad görs egentligen konkret i dag i förebyggande syfte när det gäller alkohol- och narkotikafrågor som rör barn och ungdomar?

Anf. 215 JOHAN LINANDER (c) replik:

Herr talman! Det kan finnas en viss reservation för att jag minns fel, men jag tror att Kerstin Haglö skulle titta noggrant på statistiken. Om inte jag minns fel började ökningen av narkotikaanvändningen när man frågade 15-åringar och även när man tittade på dem som mönstrar redan i början av er förra mandatperiod, alltså före 2006. Men det är en trend som vi har sett i flera olika omgångar. När det är lågkonjunktur minskar oftast missbruket. Man har mindre pengar. Den totala konsumtionen av

alkohol minskar när det är lågkonjunktur, och när det är högkonjunktur ökar den. Det beror kanske på att man har mer pengar att spendera på detta. Vad vet jag?

Påståendet att arbetet med narkotikafrågor totalt har avstannat är fel. Det stämmer att vi inte har kvar narkotikasamordnaren, men det betyder inte att narkotikaarbetet har upphört. Det har flyttat in på departementet, till det normala arbetet med folkhälsofrågor som ligger på Socialdepartementet. Arbetet fortgår. Att det inte finns en central narkotikasamordnare som sitter i Stockholm betyder inte att alla kommuner ska sluta att ha ett narkotikaarbete. Det ligger i skolplanen att man även ska ha alkohol- och narkotikainformation i skolorna. Det är inte alls så att arbetet har upphört, men det stämmer att det är fler som har prövat narkotika nu än det har varit under några år på 90-talet. Arbetet för att det ska vara tvärtom fortsätter givetvis. Helst ska ingen över huvud taget testa narkotika.

Anf. 216 KERSTIN HAGLÖ (s) replik:

Herr talman! Men då fanns det en samordnare, Johan Linander. Det fanns stimulansmedel ut till skolorna. Det fanns över huvud taget medel ute i skolorna, och man engagerade barn och ungdomar på ett helt annat sätt därför att man hade en sådan kraft i det här arbetet.

Jag får inget svar från Johan Linander på frågan om vad som görs i dag. Jag är ute på skolorna och pratar, och de känner nog inte att de har något stöd uppfifrån för att jobba med de här frågorna. De jobbar så gott de kan själva, och det är gott nog.

Barnombudsmannens rapport *Upp till 18* visar väldigt tydligt att de som har provat på narkotika och de som konsumerar alkohol en gång i månaden eller mer inte trivs i skolan. De trivs inte i bostadsområdet. De har i regel en förälder som är arbetslös. Ser inte Johan Linander mönstret och att det är där vi måste börja?

Politik handlar om att vilja och prioriteringar för att också förebygga. Ni har valt att lägga 85 miljarder på skattesänkningar till en tiondel av svenska folket, enligt riksdagens utredningstjänst. Det är inte Socialdemokraterna som säger det. Det är riksdagens utredningstjänst. Ni har lånat upp pengar nu. Tänk om dessa 85 miljarder hade kunnat användas för att investera i barns och ungdomars skola, vilket vi har lagt förslag om i vår budget.

Vi vill satsa på förebyggande kvalitet i förskolan. Vi har lagt in fler pedagoger, fler lärare och specialpedagoger. Vi vill stärka familjerna med högre barnbidrag och underhållstöd. Jag kan hålla på så här länge. Allt detta är förebyggande arbete för våra barn och ungdomar. Ni ser inte helheten.

Anf. 217 JOHAN LINANDER (c) replik:

Herr talman! Det är fullkomligt felaktigt att påstå att vi har lånat upp pengar för att genomföra skattesänkningar. Så är det inte. Staten har gått med enorma överskott de senaste åren. Vi har kunnat betala av på statskulden. De största procentuella skattesänkningarna har gått till låg- och medelinkomsttagare. Det borde vi åtminstone kunna vara överens om. Om ni inte har bett RUT att utreda det så kan ni väl göra det.

Kerstin Haglö hänvisade till en rapport som jag inte har läst, men jag är tveksam till att det alltid är ungdomar som bor i socialt utsatta områ-

den med hög arbetslöshet som konsumerar mest alkohol och droger av olika slag. I tidigare undersökningar är det tvärtom. Det är i riktiga höginkomstområden som ungdomar konsumerar mycket alkohol. Sedan kanske det inte är samma sociala problem i övrigt, men jag tror inte man ska dra den där parallellen.

Sedan blir jag väldigt orolig när det ständigt hörs från oppositionen att om föräldrar blir arbetslösa, om föräldrarna har en mindre god ekonomi, finns det något slags anledning för barnet att bli kriminellt eller börja missbruka. Så är det ju absolut inte! Det finns absolut ingen anledning för någon människa att bli kriminell. Vi har ett ansvar för våra egna liv, och samhället har ett ansvar, men att säga att dålig ekonomi leder till kriminalitet är på något sätt att legalisera att någon börjar begå brott.

Anf. 218 JOHAN PEHRSON (fp):

Herr talman! Snälla, snälla, snälla! Snälla Lena, snälla Kerstin, snälla Mehmet! Ja, ni är ju så snälla så att klockorna nästan stannar! Det finns väl ingen människa här inne som inte tror att sociala orättvisor – arbetslöshet, missbruk, barn utan trygga hem – inte är viktigt i kampen för att minska brottsligheten och öka tryggheten bland unga! Vi är alla lika snälla, men jag måste tyvärr meddela er att definitionen av hur snäll man är inte avgörs av hur mycket man talar om det själv. Ju mer man pratar om att vara snäll desto snällare blir man inte. Att vara snäll är att bry sig, att sätta gränser och se till att det blir åtgärder som främjar inte minst i det här fallet unga människor.

Sedan känns det lite som att en hel del av den retorik som har förts från de första tre talarna är en blandning av ekonomi, sociologi och filosofi by Kurt Olsson, för det är väldigt spännande samband som dras fram på temat att de här orättvisorna, de största skattesänkningarna, går till dem som absolut har det bäst. Ja, men det säger ju personen som har en partiledare som skriver på DN Debatt i dag att man ska sänka skatten för alla människor som har kapitalvinster som är enorma genom att slopa uppskovsräntan för de människor som kanske har tjänat 1 ½ miljon på att köpa och sälja ett hus. Dessa människor som har varit lyckosamma ska befrias från enorma skattebelopp, och så hävdar man något annat.

Det blir så otroligt surrealistiskt, och jag har verkligen ingen erfarenhet av droger, men det här upplevs nästan som en blandning av LSD och något annat. Det är blommor, det är mjukt och det är en massa mönster.

Nu ska jag sluta. Nu ska jag vara allvarlig.

Jag menar att betänkandet vi har är väldigt bra i sak. Det blir dock lite spretigt, vill jag understryka, eftersom det handlar om ett motionsbetänkande, så det är lite alla möjliga frågor som dyker upp. Men det finns ett visst ovanifrånperspektiv från oss allihop, tycker jag. Jag tycker att vi ska ta det lite på allvar och fundera på om vi verkligen får fram en förståelse och en förklaringsmodell till hur många ungas verklighet ser ut i dag. Många unga människor växer upp i så kallade gatugängsmiljöer som är ganska fruktansvärda där normer råder som vi aldrig har hört talas om där bestraffningar och belöningar och förebilder är förvridna på alla sätt.

Vi vet ju att problemen för unga lagöverträdare ser olika ut. Tack och lov finns det ju undersökningar som visar att ungdomsbrottsligheten till viss del har minskat. Det kan vi ju glädjas åt, men vi måste samtidigt vara ärliga och säga att vi ser en oro, att det finns en tilltagande och

större grupp unga som går längre och djupare ned i ett kriminellt trask. De förstör sitt eget och andras liv i en rasande fart. Därför kan man inte slå sig för bröstet som jag har hört tidigare personer göra tidigare i kamraren – för jag har också varit med några år precis som du Johan Linander – och sagt att ungdomsbrottsligheten minskar. Men jag är inte nöjd med det, för vi ser de här problemen.

Det ser olika ut, och varför begår då de här ungdomarna brott? Det är naturligtvis en blandning av normlöshet och hopplöshet. Självklart är de sociala faktorerna helt avgörande. Och hur? Det handlar om allt från tillfälle till gruppsytryck som påverkar.

Jag vill dock säga att de påståenden som kommit från de tre första talarna i den här debatten blir väldigt konstiga. De säger att man inte gör någonting i skolan, och man gör ingenting för jobben och så vidare. Ni brukar säga att vi gör för mycket snarare för att skapa förutsättningar för nya jobb och för att skapa förutsättningar för en trygg och bra skolgång. Vi satsar på allt från läsa-räkna-skriva-garantin till fler lärare och lärares fortbildning. En gång i tiden hette det att det skulle vara vuxna i skolan, men det är ju bra om det är lärare i skolan också, brukar vi säga.

Det finns mängder av saker som vi gör. Vi satsar på barn- och ungdomspsykiatri och vi har lyft fram och kommer att komma med åtgärder inom sociala barn- och ungdomsvården. Allt detta gör vi för att fokusera på det breda, förebyggande arbetet för våra unga.

Vi måste också säga att inte någon av oss här inne riktigt vet vad som verkligen fungerar. Därför redovisar vi i betänkandet en hel del arbete för att försöka komma till rätta med de bra åtgärder som finns och vad som fungerar. Historiskt sett vet vi att det som kallades vård inom socialtjänsten var experiment. Det fanns ju över tusen olika program inom detta gigantiska experiment med unga människor som var ganska allvarligt. Man experimenterade på unga människor utan att veta vad man gjorde.

Nu har det styrts upp, och jag vill understryka att det skedde under den förra regeringen. Det var mycket bra att vi renodlade det. Fullt stöd från alliansen! Ungdomstjänst – ungdomsvård. Nu går vi vidare och ser till att också detta får den kvalitetssäkring som är så nödvändig. När unga människor möts av en konsekvens måste vi veta vad vi gör så att saker åtminstone blir bättre och inte värre.

Jag vill också säga att den reform vi gör som är väldigt viktig är att vi ser till att polisen får som huvudregel att alla brott ska utredas. Det är en väldigt viktig signal att man vänder på steken, för förut fick polisen utreda brott av ungdomar under 15 år, men huvudregeln var att man inte skulle göra detta.

Detta leder till att fler unga människor kan komma att få den hjälp de behöver, för jag tillhör dem som menar att är man under 15 år och begår ett brott så är det ytterst ett rop på hjälp. Att då ha ett system där man inte ens bryr sig om att utreda detta är att titta på den unga människan och säga att vi från den institutionaliserade vuxenvärlden inte bryr oss. Jag ser det som allvarligt.

Vi gör insatser för att bekämpa narkotika. Jag tror att Inger Davidson kommer att utveckla detta i sitt anförande. Vi utvecklade den socialdemokratiska tillsatta så kallade narkotikageneralen, för vi såg aldrig kriget. Vi låter verksamheten till stor del fortsätta med medel att söka för att kunna jobba drogforebyggande, inte minst lokalt.

När man går igenom reservationerna finns det en mening som jag vill lyfta fram. Jag ser ett ljus i denna kompakta sockervadd av snällhet från Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Jag tycker att det är bra, för man ska vara snäll. Snällast vinner, brukar jag säga till mina barn. Men i politiken måste man kräva lite mer konkretion, i alla fall i den här kammaren.

Men hur som helst, i er reservation nr 3 står det så här: ”När brott ändå begås är det viktigt att samhället reagerar och att det finns en tydlighet i samhällets reaktioner.”

Det är ju helt fantastiskt! Det är så bra skrivet så jag undrar, herr talman, om jag kan stödja den meningen i reservationen. Jag tror inte att den möjligheten finns, men det är en väldigt bra mening som finns där. Men hur lever ni upp till den i era konkreta förslag – ”att samhället reagerar och att det finns en tydlighet i samhällets reaktioner”?

Jag vill lyfta fram några saker som jag känner att vi alla måste fundera på hur vi ska hantera. Där har vi ett gemensamt ansvar. Här duger det inte att prata om finanskrisens offer i Sverige och att tycka att nu stiger minsann arbetslösheten, och då kommer en massa människor att bli kriminella. De socionomiska eller sociologiska kopplingarna är inte helt kristallklara.

Men vad gör vi med unga människor under 15 år? Nu kan polisen utreda, men då blir min fråga här, framför allt till dem som är snällast: Vad ska vi ha för tydlig reaktion från samhället på den unga som begår ett brott?

I dag finns det bara en möjlighet. Det är tvångsomhändertagande. Alla här inne som tycker det verkar bra, räck upp handen! Ingen gör det.

I övrigt gäller frivillighet och samtycke. Det är frivillighet och samtycke som krävs för att man ska kunna gripa in från i det här fallet socialtjänstens sida mot en ung människa under 15 år. Tyvärr finns det föräldrar som inte har kapacitet, som kanske inte behöver vara kriminella själva men som av några olika andra skäl vägrar. Då har vi valt att balansera barnrätten och föräldrarätten på det sättet att föräldrarnas vilja väger tyngre. Vad är det för människor som är snälla – snälla mot föräldrar som struntar i sina barn? Det tycker jag är väldigt obehagligt. Jag vill se en återgång till det. Jag tror att det är nödvändigt att jobba mera med det som förr hette mellantvång, det vill säga att se till att det finns lite mer kraft mot de människor som har ansvar för att se till att våra barn inte får illa.

Jag tycker att vi måste prata mer om föräldraansvaret. Det pratas mycket om skolan, politiker och så, men det är ju föräldrar som har satt barn till världen, har jag noterat. Det gäller mig själv, bland annat. En effekt av det är att man får en massa rättigheter. Jag får världens bästa föräldraförsäkring. Jag får världens bästa dagis. Jag får världens bästa stöd om jag skulle behöva det. Jag får vaccinationer, BVC och MVC. Det är helt otroligt vilket fantastiskt fint land Sverige är!

Och så kommer vi till mitt ansvar. Om det skulle vara så att mitt barn begår ett brott när det är över 15 år och det blir domstolsförhandling har jag ingen skyldighet att närvara. Men jag kan gå ut till bankomaten och hämta barnbidraget samtidigt. Det ger en väldigt konstig signal. Vad ger det för signaler till föräldrarna?

Eller ta skadeståndsfrågor! Åker jag till en kennel och hämtar en hund är jag fullständigt skadeståndsskyldig för allt den hunden gör. Om den börjar kaka upp Mehmet Kaplans byxor är det bara för mig att betala. Men om mina barn ger sig på honom är det inte säkert att jag har skadeståndsansvar. Det är inte helt självklart. Den förra borgerliga regeringen skärpte de här reglerna, men det har inte skett någon som helst förändring i praxis.

Jag har varit en del på polisstationer nyligen. En viktig sak man nu gör när det blir fler poliser är att man kan satsa på en riktigt bra verksamhet för att stävja ungas kriminalitet, för man ser hur viktigt detta är. Man gör det ofta i samarbete med socialtjänsten, vilket är helt avgörande eftersom målet är att man ska använda polisen gentemot unga så lite som möjligt. Här sker mycket, fantastiskt bra arbete.

Herr talman! Jag står bakom det här betänkandet. Folkpartiet tycker att det är ett mycket bra betänkande i sak. Det argumenteras väl. Jag vill dock understryka vikten av att vi alla här inne, i majoritet och i opposition, försöker leva oss in i den fruktansvärda miljö som många ungdomar växer upp i, i den brutala normlöshet med förvridna värderingar i ett utanförskap som är ganska hemskt. Där har vi ett ansvar att gripa in. Att säga att någon måste få hjälp och stöd är bra, men barnen behöver någon som sätter ned foten. Det är att visa respekt och ge de barnen framtidstro.

Anf. 219 KERSTIN HAGLÖ (s) replik:

Herr talman! Jag hade inte tänkt begära fler repliker, men jag kunde inte låta bli.

Johan Pehrson! Var finns era satsningar på skolan och lärare? Var finns era satsningar när nu ungdomsarbetslösheten bara på ett år har stigit med 42 procent? Jag vill gärna ha svar på de frågorna.

Vi har i vår budget däremot lagt satsningar på förskola med kvalitets-säkring och fler förskollärare och likadant i grundskola med fler pedagoger och fler specialister. Vi vill se en bättre skola. Vi vill se fler vuxna. Det var faktiskt så, Johan Pehrson, att vi hade riktade statsbidrag till kommunerna. Dem tog ni bort 2007. Det gjorde att antalet pedagoger först steg i både förskola och skola för att nu börja sjunka. Det var precis det jag sade. Skolverkets rapport förra året visade det. Samtidigt ökar mobbningen.

Ett barn måste bli sett i familjen. Blir man inte det kanske man kan bli sedd av andra vuxna i skolan, få en trygghet, bli sedd och våga vilja växa. Det krävs alltid vuxna människor för att möta barn och ungdomar.

Det är inte alltid poliser det handlar om – det försökte jag också säga i mitt inledningsanförande. Jag hänvisar till Fryshuset och alla de medmänniskor och hundratals volontärer som finns där. Ni talar hela tiden bara om att polisen ska ingripa, och de ska ingripa när problemet finns där.

Jag vill gärna ha svar på var era satsningar på skolan finns, och jag vill gärna veta vad ni gör mot ungdomsarbetslösheten eftersom den har stigit med 42 procent.

Säg inte nu att det beror på krisen, för det köper jag inte, Johan Pehrson! Man har ett politiskt ansvar också. Ni har att fördela pengar. Ni har blåst i väg 85 miljarder i skattesänkningar. De hade kunnat användas till både kommuner och landsting, och till våra barn och ungdomar.

Anf. 220 JOHAN PEHRSON (fp) replik:

Herr talman! Det är krisens fel. Nej, jag skojar bara!

Vi har systematiskt försökt styra upp den svenska skolan så att den går på en ny kurs. Vi försöker sätta både kunskap och ordning i centrum. Vi har fokuserat på vikten av tidiga utvärderingar och att se till att vi har de pedagoger som behövs på plats. Vi tror, på samma sätt som vi pratade om tidiga insatser annars, att det är väldigt bra att man sätter in resurser för att eleverna ska lära sig till exempel läsa, räkna och skriva basalt i tidiga år och inte väntar till långt senare.

Jag kan dock notera, med glädje, att det är väldigt svårt för Socialdemokraterna att komma överens med Vänsterpartiet och Miljöpartiet i skolfrågor, till skillnad från hur det är inom alliansen, för det här är ett område där ni inte har några gemensamma grupper. Det är väl för att ni kanske ändå trots allt inte vill förbjuda läxor och sådant, som andra partier i ert samarbete vill.

Vad gäller ungdomsarbetslöshet är det väl någonting vi har försökt motverka, får man väl säga, med tanke på att vi har varit beredda att just för unga människor sänka skatten på deras arbete så att fler ska ha råd och vilja att anställa unga människor. Vi vet hur viktigt det är att få det första jobbet, samtidigt som det kan vara svårt att få det första jobbet eftersom man är väldigt oerfaren och ny, till exempel om man kommer direkt från gymnasiet.

Jag tycker att det som ska tas fram av Socialdemokraternas anförande här ändå är det du nämnde nu, detta med Fryshuset och ideella insatser. Jag tycker att det är väldigt starkt att man har nått så långt inom socialdemokratins område att man erkänner att det inte är kommunen, staten och det offentliga som ska sköta allt utan att ni ser värdet av en stark ideell sektor.

Jag kan säga att den här kvällen i Sverige, de här timmarna då vi har suttit här, är det tiotusentals, säkert hundratusentals, timmar som har lagts ned av ideellt arbete av föräldrar och andra släktingar för att ge våra barn en meningsfull fritid i en kulturförening, i en idrottsförening eller i en annan förening. Detta är hjältar som man aldrig får glömma bort när man pratar om dessa mycket svåra frågor.

Anf. 221 KERSTIN HAGLÖ (s) replik:

Herr talman! Jag vill först kommentera det sista du sade, Johan Pehrson, att vi äntligen har insett att det finns krafter där ute som är ideella. Vet du om att mitt parti är ett folkrörelseparti? Vet du om att nästan samtliga mina partivänner, tror jag, har jobbat ideellt någon gång? Självt har jag jobbat med barn och ungdomar i 30 år. Kränk inte mitt parti genom att säga att vi äntligen har kommit på detta! Det är ju ni som inte har insett detta. Vi har alltid varit en folkrörelse. Vi har alltid varit en rörelse bland folk, barn och ungdomar, genom alla organisationer vi har haft, både Unga Örnar och annat. Så kränk mig inte genom att säga så!

En annan sak som jag skulle vilja ta upp är det du sade om skolan, skolans värld, kunskaper och att ni har fått ordning och reda.

Du svarade inte på min fråga, Johan Pehrson, om att ni tog bort de riktade statsbidragen. Vi vet att kommunerna står inför stora besparingar framöver. Vi vet vilka det drabbar. Vi vet att det kommer att tas resurser från förskola och skola. Vi vet att vårdnadsbidraget kommer att ta resur-

Unga lagöverträdare

ser från förskola. Och ni ser inte sambandet, att det kommer att drabba våra barn och ungdomar när det blir färre vuxna i skolan. Det har inte med elevunderlaget att göra, utan man får säga upp personal på grund av besparingskrav.

Jag förstår inte resonemanget när Johan Pehrson säger att de äntligen lyckats skapa kunskap och ordning och reda. Det enda jag hört från allianspartierna är att man ska ta av eleverna kepsen och mobiltelefonen, däremot sägs ingenting om skolans innehåll.

Anf. 222 JOHAN PEHRSON (fp) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är väldigt, väldigt bra att man ska se till att eleverna inte pratar i mobiltelefon under lektionerna. Kerstin Haglö kanske tycker att jag är en stockkonservativ gammal gubbe, men jag hävdar att det är ganska goda och fina liberala principer att det är ordning och reda både i skolan och på annat håll.

Kerstin Haglö känner sig kränkt över att jag inte nämnde Unga Örnar – om man säger så. Hon nämnde Unga Örnar och sade att hon hade jobbat med dem. Jag vill bara säga att det finns mängder av föreningar i vårt land. Jag kan ta min hemstad Örebro som exempel. Där har det varit en lång diskussion om vilket arbete den så kallade väntjänsten får göra tillsammans med Röda Korset, hur mycket arbete de får utföra utan att fackförbund som står Socialdemokraterna nära säger att det är arbetsuppgifter som någon annan ska utföra.

Jag är emellertid glad att det finns fler som mycket länge jobbat för den ideella sektorns utveckling och att inte allt som gäller ansvar och samhällsbyggnad behöver ligga på det kommunala. Kerstin Haglö talar dock lite grann emot sig själv, för hon kommer tillbaka och säger att det mesta ändå ska skötas av det kommunala.

Slutligen vill jag beträffande skolan säga att vi infört nya och andra något mer fokuserade, riktade, statsbidrag. Vi har fokuserat på läsa, räkna, skriva och på Läraryftet för att ge lärarna den kompetens som är viktig för att de ska känna glädje och lust i sitt uppdrag. Jag tillhör dem som verkligen ser de behov som finns i våra kommuner.

Jag tillhör också dem som vet att vi har en statsbudget som i jämförelse med många andra europeiska länder i denna mycket tuffa kris är så pass stark att den kan tåla ytterligare satsningar. Hur de kommer att se ut, om de kommer och när de kommer, hoppas jag att alla förstår att regeringen kommer att återkomma till och att jag inte kan presentera dem här.

Anf. 223 INGER DAVIDSON (kd):

Herr talman! Nu tror väl alla att jag ska ägna hela mitt anförande åt familjens roll. Det ska jag också göra, det vill säga jag ska inleda och avsluta med det. Huvuddelen av mitt anförande tänkte jag dock ägna åt det som vi är här för att åtgärda, nämligen lagstiftningen och hur vi vill förändra för ungdomar som hamnat på glid eller hamnat snett i tillvaron.

Jag är väldigt övertygad, och därför börjar jag med att säga att en trygg hemmiljö, en skola som fungerar bra, stöttande vuxna i hela samhället ger trygga barn. Trygga barn är inte alltid Guds bästa barn, det händer saker med dem också, men det är sällan trygga barn blir vanekriminella. Därför är basen så väldigt viktig att satsa på.

Förr i tiden talade man mycket om social kontroll. Den kan naturligtvis vara på gott och ont, men i Sverige tycker jag att vi tagit oss från ett dike till ett annat. Från att den sociala kontrollen var väldigt hård finns det i dag nästan ingenting. Rädslan för att vara obekvämt, att lägga sig i, gör att alltför många hellre väljer att blunda och titta bort när någonting händer. Just det faktum att ingen vuxen reagerar är en tydlig signal som gör att det som borde ha stannat vid ett enskilt brott i stället leder vidare, in i svårare kriminalitet, precis som Johan Linander var inne på tidigare. Det är förödande när vuxna passerar och ser någonting som är på gång utan att försöka göra någonting åt det.

Om vi ska lyckas vända den olyckliga trenden att många ungdomar i dag fastnar i kriminalitet behöver hela samhället mobiliseras. Jag tycker att alla som tagit upp det har rätt i det. Det räcker inte med lagstiftning och myndigheter. Hela samhället måste vara med. Det gäller föräldrar, lärare, fritidsledare, kanske mor- och farföräldrar samt den ideella sektorn, där Fryshuset är jätteviktigt; jag har själv i flera år suttit i dess styrelse och varit med om att utveckla verksamheten. Allt det behövs, men rättsväsendet behövs också. Eftersom vi i denna församling är lagstiftare är det vår uppgift att tala om hur vi vill förändra rättsväsendet.

Att brott som begås av ungdomar utreds är viktigt, inte minst för den som har utsatts för brottet. Att bli rånad på sin mobil eller klocka och samtidigt kanske bli nedslagen och misshandlad och sedan uppleva att ingenting egentligen händer, livet går bara vidare, ingen tar hand om den som gjorde mig illa, blir en extra stor påfrestning för brottsoffret. Det händer att unga brottsoffer själva blir förövare just av den anledningen. De blir så fruktansvärt besvikna över att ingen i samhället reagerar och gör någonting att de tar saken i egna händer.

Det är också jätteviktigt att ingripandet sker snabbt så att sambandet mellan brott och straff eller den åtgärd som vidtas blir tydligt för den unge. De glömmet nämligen snabbt. Det går för lång tid i dag. Offer, förövare, vittnen har glömt vad som hände när det passerat ett år innan något händer och man kanske kommer till en rättegång. Under tiden kan man till och med hinna begå nya brott.

Det finns det som kallas för skyndsamhetskrav, detta krångliga ord, som innebär att om en person som är under 18 år delgivits misstanke ska förundersökningen avslutas och åtalsfrågan beslutas om inom sex veckor. Men hur ser det ut i verkligheten? Det förekommer knappast. Det finns undantag, men i dag är det väldigt ovanligt. Alltför ofta överlämnas fortfarande ärendena som berör ungdomar som begått brott till de sociala myndigheterna i stället för att utredas av polis.

Det är en stor besparing av mänskligt lidande och en samhällsekonomisk vinst om företrädare för rättsväsendet faktiskt kan gripa in på ett tidigt stadium och göra det på ett bra sätt, genom att bemöta ungdomarna på det sätt som de vill bli bemötta, nämligen med respekt men också med tydlighet om vad som gäller och vilka konsekvenser det får om man begår ett brott.

Kristdemokraterna arbetar för att vi ska införa särskilda ungdomsdomstolar för unga som gjort sig skyldiga till brott. Tanken är att handläggningen ska gå snabbt och det hela hanteras av speciellt utbildade personer inom hela rättsväsendedelen vilka kan bemöta ungdomarna på rätt sätt.

Nu går utvecklingen trots allt åt rätt håll, tycker vi. Det finns särskilda ungdomsåklagare. De ska finnas vid varenda åklagarkammare.

Det bildas stödcentrum för unga gärningsmän där socialtjänst, polis och åklagare samarbetar. Sådana finns på flera håll. Det här är steg i rätt riktning.

Någon nämnde Skärholmen tidigare, och där gör man så att om en ung person under 18 år har begått ett brott träffar poliser föräldrarna inom 24 timmar. Inom 24 timmar ses de, och inom fem dagar har de överläggningar tillsammans med socialtjänsten. Sedan det samarbetet infördes har de ungdomarna inte återfallit i brott, de har inte kommit tillbaka. Det utvecklas åt rätt håll, och det är väldigt positivt.

När en ung person väl har dömts för ett brott måste samhället försöka göra allt för att hon eller han inte ska återfalla. I dag är det jättedålig statistik på ungdomar som hamnar inom Statens institutionsstyrelse, visserligen en liten men en viktig grupp som vi har ansvar för. 75 procent av dem återfaller i brott när de har lämnat institutionen.

Här måste uppföljningen bli bättre, och vi är inne på i regeringen att Statens institutionsstyrelse ska få ansvaret också för eftervården så att det kommer att se likadant ut i kommunerna. Det ska inte bero på i vilken kommun man bor i om den här eftervården fungerar och om man får en kontaktperson som verkligen följer en, som reagerar om någonting inte går som det ska. Det ska se likadant ut hela vägen.

Alkohol- och drogmisbruk ökar tyvärr, som flera har varit inne på, och går längre ned i åldrarna. Där visar forskningen så tydligt att ju tidigare man börjar desto större är risken att man fastnar i drogmisbruket. Då är självklart det drogförebyggande arbetet, där föräldrarna medverkar och dras in, det absolut bästa.

Men det finns föräldrar som varken orkar eller kan bry sig trots att de kanske upptäcker att barnet sysslar med droger. Därför måste vi få möjlighet att drogtesta barn under 15 år, som Barnbrottsutredningen föreslår, när det kan misstänkas att det lilla barnet, som är 13 år, har börjat använda droger. Vi måste plocka undan det här barnet från den verklighet som han eller hon befinner sig i. Det finns många i dag som är grava missbrukare och som hade önskat att någon hade sett dem och reagerat när de var 12–13 år och tog sina första droger. De uttrycker det väldigt tydligt. Ni har säkert träffat sådana personer, precis som jag har gjort. Jag hoppas att det här förslaget kommer att genomföras under den här mandatperioden.

Myndigheternas arbete är viktigt, lagstiftningen håller på att förstärkas och förbättras på flera områden som vi har gått igenom i det här betänkandet. Men jag återkommer till att det är det förebyggande arbetet, det är föräldrarna, det är den ideella sektorn och det är inte minst skolan, förskolan och de trygga uppväxtförhållandena som är den bästa vaccinationen mot all brottslighet.

Med det yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 19 mars.)

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för propositionerna 2008/09:163 *En sammanhållen klimat- och energipolitik – Energi* och 2008/09:165 *En långsiktigt hållbar organisation för de allmänna förvaltningsdomstolarna i första instans*, som denna dag hänvisats till utskott, skulle förlängas till *onsdagen den 8 april*.

24 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 18 mars

2008/09:748 Storbritannien, Nederländerna och kat

av *Ameer Sachet* (s)
till statsrådet Maria Larsson (kd)

2008/09:749 Dawit Isaak

av *Ameer Sachet* (s)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2008/09:750 Svenska EU-initiativ för romerna

av *Ameer Sachet* (s)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2008/09:751 Madagaskar

av *Ameer Sachet* (s)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2008/09:752 Kokaodling och Bolivia

av *Ameer Sachet* (s)
till statsrådet Maria Larsson (kd)

2008/09:753 Kvarvarande skatteparadis i Europa

av *Hans Olsson* (s)
till finansminister Anders Borg (m)

2008/09:754 Storbritanniens ansvar för skatteparadiset Gibraltar

av *Hans Olsson* (s)
till finansminister Anders Borg (m)

2008/09:755 Frankrikes ansvar för skatteparadiset Monaco

av *Hans Olsson* (s)
till finansminister Anders Borg (m)

2008/09:756 Utvisningshotade jezidier

av *Peter Hultqvist* (s)
till statsrådet Tobias Billström (m)

2008/09:757 Ekonomiskt stöd till kommuner och landsting

av *Britta Rådström* (s)
till statsrådet Mats Odell (kd)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 24 mars.

25 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 18 mars

2008/09:711 Nedprioriteringen av FN:s jämställdhetsarbete
av *Carina Hägg* (s)

till integrations- och jämställdhetsminister Nyamko Sabuni (fp)

2008/09:712 Kassaregister

av *Krister Örnfjäder* (s)

till näringsminister Maud Olofsson (c)

2008/09:714 Deltider på Posten AB

av *Josefin Brink* (v)

till näringsminister Maud Olofsson (c)

2008/09:717 Svensk vindkraft

av *Ameer Sachet* (s)

till näringsminister Maud Olofsson (c)

2008/09:718 Barn som har skulder för vård

av *Anne Marie Brodén* (m)

till socialminister Göran Hägglund (kd)

2008/09:720 Outnyttjade undsättningslån

av *Ulf Holm* (mp)

till näringsminister Maud Olofsson (c)

2008/09:721 Fordonsstöd och bonussystem

av *Ulf Holm* (mp)

till näringsminister Maud Olofsson (c)

2008/09:724 Kap Verde och svensk Afrikastrategi

av *Birgitta Eriksson* (s)

till utrikesminister Carl Bildt (m)

2008/09:725 Villkoren för gemensamt ägande i vindkraftsanläggningar

av *Staffan Appelros* (m)

till näringsminister Maud Olofsson (c)

2008/09:726 Dyrare dieselskatt

av *Christer Engelhardt* (s)

till finansminister Anders Borg (m)

2008/09:727 Macken och glesbygden

av *Britta Rådström* (s)

till näringsminister Maud Olofsson (c)

2008/09:728 Heliga stolens inställning till våldtagna barn som gör abort

av *Birgitta Ohlsson* (fp)

till utrikesminister Carl Bildt (m)

2008/09:729 Handläggningen av koncessionsansökningar för nya elledningar

av *Allan Widman* (fp)

till näringsminister Maud Olofsson (c)

2008/09:731 Ärvdabalkens bestämmelser om boutredningsman

av *Kjell Eldensjö* (kd)

till justitieminister Beatrice Ask (m)

2008/09:732 Skuldsättning av barn för vårdavgifter

av *Fredrik Lundh* (s)

till socialminister Göran Hägglund (kd)

2008/09:733 Uttagsbeskattning på el från vindkraftskooperativ

av *Marie Engström* (v)

till finansminister Anders Borg (m)

2008/09:734 Jakt på skarv

av *Peter Jeppsson* (s)

till jordbruksminister Eskil Erlandsson (c)

2008/09:735 Jakt på säl

av *Peter Jeppsson* (s)

till jordbruksminister Eskil Erlandsson (c)

2008/09:736 Tumlare i södra Östersjön

av *Peter Jeppsson* (s)

till jordbruksminister Eskil Erlandsson (c)

2008/09:737 Ändrade a-kasseregler

av *Luciano Astudillo* (s)

till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

Prot. 2008/09:86

18 mars

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 24 mars.

26 § Kammaren åtskildes kl. 22.31.

Förhandlingarna leddes

av förste vice talmannen från sammanträdets början till och med 12 § anf. 31 (delvis),

av andre vice talmannen därefter till och med 14 § anf. 62 (delvis),

av tredje vice talmannen därefter till och med anf. 88 (delvis),

av förste vice talmannen därefter till och med 15 § anf. 100 (delvis),

av andre vice talmannen därefter till och med 18 § anf. 128 (delvis),

av förste vice talmannen därefter till och med 19 § anf. 170 (delvis),

av tredje vice talmannen därefter till och med 22 § anf. 202 (delvis) och

av förste vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

ULF CHRISTOFFERSSON

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Meddelande om information från regeringen.....	1
3 § Meddelande om aktuell debatt	1
4 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	2
5 § Hänvisning av ärenden till utskott	3
6 § Förnyad bordläggning.....	3
7 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 12 mars	4
NU15 Ändringar i lagen om elcertifikat – tilldelningsprinciper och förhandsbesked.....	4
NU17 Europeiska energinät	5
MJU17 Grönbok om hanteringen av bioavfall i Europeiska unionen.....	5
8 § Public service-frågor	5
Kulturutskottets betänkande 2008/09:KrU2	5
(Beslut fattades under 16 §.)	5
9 § Kulturmiljövård och museer	6
Kulturutskottets betänkande 2008/09:KrU3	6
(Beslut fattades under 16 §.)	6
10 § Spel- och lotterifrågor	6
Kulturutskottets betänkande 2008/09:KrU4	6
(Beslut fattades under 16 §.)	6
11 § Vissa kulturpolitiska frågor.....	6
Kulturutskottets betänkande 2008/09:KrU5	6
Anf. 1 SIV HOLMA (v).....	6
Anf. 2 ANNE LUDVIGSSON (s).....	9
Anf. 3 ESABELLE DINGIZIAN (mp)	10
Anf. 4 OLOF LAVESSON (m).....	11
Anf. 5 ANNE LUDVIGSSON (s) replik.....	13
Anf. 6 OLOF LAVESSON (m) replik	14
Anf. 7 ANNE LUDVIGSSON (s) replik.....	14
Anf. 8 OLOF LAVESSON (m) replik	15
Anf. 9 SIV HOLMA (v) replik.....	16
Anf. 10 OLOF LAVESSON (m) replik	16
Anf. 11 SIV HOLMA (v) replik.....	17
Anf. 12 OLOF LAVESSON (m) replik	17
Anf. 13 ESABELLE DINGIZIAN (mp) replik	18
Anf. 14 OLOF LAVESSON (m) replik	18
Anf. 15 ESABELLE DINGIZIAN (mp) replik	19
Anf. 16 OLOF LAVESSON (m) replik	19
Anf. 17 SOLVEIG TERNSTRÖM (c).....	20
Anf. 18 CECILIA WIKSTRÖM i Uppsala (fp)	21
Anf. 19 DAN KIHLESTRÖM (kd)	22
(Beslut fattades under 16 §.)	23
12 § Ungdomspolitik och trossamfundsfrågor	23
Kulturutskottets betänkande 2008/09:KrU6	23

Anf. 20 LEIF PETTERSSON (s)	23
Anf. 21 MEHMET KAPLAN (mp).....	25
Anf. 22 CECILIA MAGNUSSON (m)	26
Anf. 23 LEIF PETTERSSON (s) replik	27
Anf. 24 CECILIA MAGNUSSON (m) replik	27
Anf. 25 LEIF PETTERSSON (s) replik	28
Anf. 26 CECILIA MAGNUSSON (m) replik	28
Anf. 27 ANDERS ÅKESSON (c)	29
Anf. 28 DAN KIHLESTRÖM (kd)	30
Anf. 29 LEIF PETTERSSON (s) replik	31
Anf. 30 DAN KIHLESTRÖM (kd) replik	31
Anf. 31 LEIF PETTERSSON (s) replik	32
Anf. 32 DAN KIHLESTRÖM (kd) replik	32
(Beslut fattades under 16 §.).....	33
13 § Äldre frågor.....	33
Socialutskottets betänkande 2008/09:SoU8	33
Anf. 33 TOBIAS KRANTZ (fp)	33
Anf. 34 CATHARINA BRÅKENHJELM (s)	33
Anf. 35 EVA OLOFSSON (v)	35
Anf. 36 THOMAS NIHLÉN (mp)	38
Anf. 37 KENNETH JOHANSSON (c)	41
Anf. 38 CATHARINA BRÅKENHJELM (s) replik	42
Anf. 39 KENNETH JOHANSSON (c) replik	43
Anf. 40 CATHARINA BRÅKENHJELM (s) replik	43
Anf. 41 KENNETH JOHANSSON (c) replik	44
Anf. 42 EVA OLOFSSON (v) replik	44
Anf. 43 KENNETH JOHANSSON (c) replik	45
Anf. 44 EVA OLOFSSON (v) replik	45
Anf. 45 KENNETH JOHANSSON (c) replik	46
Anf. 46 MARGARETA B KJELLIN (m)	46
Anf. 47 EVA OLOFSSON (v) replik	48
Anf. 48 MARGARETA B KJELLIN (m) replik	49
Anf. 49 EVA OLOFSSON (v) replik	49
Anf. 50 MARGARETA B KJELLIN (m) replik	50
Anf. 51 CATHARINA BRÅKENHJELM (s) replik	51
Anf. 52 MARGARETA B KJELLIN (m) replik	51
Anf. 53 CATHARINA BRÅKENHJELM (s) replik	52
Anf. 54 MARGARETA B KJELLIN (m) replik	52
Anf. 55 BARBRO WESTERHOLM (fp).....	53
Anf. 56 EVA OLOFSSON (v) replik	55
Anf. 57 BARBRO WESTERHOLM (fp) replik	55
Anf. 58 EVA OLOFSSON (v) replik	56
Anf. 59 BARBRO WESTERHOLM (fp) replik	56
Anf. 60 CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd)	56
(Beslut fattades under 16 §.).....	58
14 § Handikappfrågor	58
Socialutskottets betänkande 2008/09:SoU15	58
Anf. 61 MARIA KORNEVIK JAKOBSSON (c)	58

Anf. 62 LARS U GRANBERG (s)	59
Anf. 63 ELINA LINNA (v).....	61
Anf. 64 THOMAS NIHLÉN (mp)	63
Anf. 65 MARIANNE KIERKEMANN (m).....	65
Anf. 66 LARS U GRANBERG (s) replik	66
Anf. 67 MARIANNE KIERKEMANN (m) replik	67
Anf. 68 LARS U GRANBERG (s) replik	67
Anf. 69 MARIANNE KIERKEMANN (m) replik	68
Anf. 70 ELINA LINNA (v) replik	68
Anf. 71 MARIANNE KIERKEMANN (m) replik	68
Anf. 72 ELINA LINNA (v) replik	68
Anf. 73 MARIANNE KIERKEMANN (m) replik	69
Anf. 74 GUNNEL WALLIN (c).....	69
Anf. 75 LARS U GRANBERG (s) replik	71
Anf. 76 GUNNEL WALLIN (c) replik.....	71
Anf. 77 LARS U GRANBERG (s) replik	72
Anf. 78 GUNNEL WALLIN (c) replik.....	72
Anf. 79 TOBIAS KRANTZ (fp).....	72
Anf. 80 LARS U GRANBERG (s) replik	75
Anf. 81 TOBIAS KRANTZ (fp) replik.....	75
Anf. 82 LARS U GRANBERG (s) replik	76
Anf. 83 TOBIAS KRANTZ (fp) replik.....	77
Anf. 84 ELINA LINNA (v) replik	77
Anf. 85 TOBIAS KRANTZ (fp) replik.....	78
Anf. 86 ELINA LINNA (v) replik	78
Anf. 87 TOBIAS KRANTZ (fp) replik.....	78
Anf. 88 CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd)	79
(Beslut fattades under 16 §.)	80
15 § Kommunala frågor	81
Finansutskottets betänkande 2008/09:FiU22	81
Anf. 89 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (m).....	81
Anf. 90 SONIA KARLSSON (s).....	81
Anf. 91 ULLA ANDERSSON (v)	83
Anf. 92 ANNA LILLIEHÖÖK (m)	85
Anf. 93 ULLA ANDERSSON (v) replik	87
Anf. 94 ANNA LILLIEHÖÖK (m) replik	88
Anf. 95 ULLA ANDERSSON (v) replik	88
Anf. 96 ANNA LILLIEHÖÖK (m) replik	89
Anf. 97 SONIA KARLSSON (s) replik	89
Anf. 98 ANNA LILLIEHÖÖK (m) replik	90
Anf. 99 SONIA KARLSSON (s) replik	90
Anf. 100 ANNA LILLIEHÖÖK (m) replik	91
Anf. 101 JÖRGEN JOHANSSON (c).....	91
Anf. 102 SONIA KARLSSON (s) replik.....	93
Anf. 103 JÖRGEN JOHANSSON (c) replik	94
Anf. 104 SONIA KARLSSON (s) replik.....	94
Anf. 105 JÖRGEN JOHANSSON (c) replik	95
Anf. 106 ULLA ANDERSSON (v) replik	96

Anf. 107 JÖRGEN JOHANSSON (c) replik.....	96
Anf. 108 ULLA ANDERSSON (v) replik	97
Anf. 109 JÖRGEN JOHANSSON (c) replik.....	97
Anf. 110 EMMA HENRIKSSON (kd).....	98
Anf. 111 SONIA KARLSSON (s) replik	99
Anf. 112 EMMA HENRIKSSON (kd) replik	100
Anf. 113 SONIA KARLSSON (s) replik	101
Anf. 114 EMMA HENRIKSSON (kd) replik	101
Anf. 115 ULLA ANDERSSON (v) replik	102
Anf. 116 EMMA HENRIKSSON (kd) replik	103
Anf. 117 ULLA ANDERSSON (v) replik	103
Anf. 118 EMMA HENRIKSSON (kd) replik	104
Anf. 119 GUNNAR ANDRÉN (fp)	104
(forts. 17 §).....	105
Ajournering.....	105
Återupptagna förhandlingar	105
16 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	105
KrU2 Public service-frågor	105
KrU3 Kulturmiljövård och museer.....	105
KrU4 Spel- och lotterifrågor.....	105
KrU5 Vissa kulturpolitiska frågor	106
KrU6 Ungdomspolitik och trossamfundsfrågor	107
SoU8 Äldre frågor	108
SoU15 Handikappfrågor.....	109
17 § (forts. från 15 §) Kommunala frågor (forts. FiU22).....	109
Anf. 120 ULLA ANDERSSON (v) replik	109
Anf. 121 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik	110
Anf. 122 ULLA ANDERSSON (v) replik	111
Anf. 123 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik	111
(Beslut skulle fattas den 19 mars.).....	112
18 § Allmänna motioner om inkomstskatter	112
Skatteutskottets betänkande 2008/09:SkU25	112
Anf. 124 BRITTA RÅDSTRÖM (s)	112
Anf. 125 MARIE ENGSTRÖM (v).....	114
Anf. 126 HELENA LEANDER (mp).....	115
Anf. 127 FREDRIK SCHULTE (m)	117
Anf. 128 BRITTA RÅDSTRÖM (s) replik.....	120
Anf. 129 FREDRIK SCHULTE (m) replik	120
Anf. 130 BRITTA RÅDSTRÖM (s) replik.....	121
Anf. 131 FREDRIK SCHULTE (m) replik	121
Anf. 132 HELENA LEANDER (mp) replik	122
Anf. 133 FREDRIK SCHULTE (m) replik	123
Anf. 134 HELENA LEANDER (mp) replik	123
Anf. 135 FREDRIK SCHULTE (m) replik	124
Anf. 136 MARIE ENGSTRÖM (v) replik	124
Anf. 137 FREDRIK SCHULTE (m) replik.....	125
Anf. 138 MARIE ENGSTRÖM (v) replik	125

Anf. 139 FREDRIK SCHULTE (m) replik.....	126
Anf. 140 JÖRGEN JOHANSSON (c).....	126
Anf. 141 BRITTA RÅDSTRÖM (s) replik.....	129
Anf. 142 JÖRGEN JOHANSSON (c) replik.....	129
Anf. 143 BRITTA RÅDSTRÖM (s) replik.....	130
Anf. 144 JÖRGEN JOHANSSON (c) replik.....	130
Anf. 145 HELENA LEANDER (mp) replik.....	131
Anf. 146 JÖRGEN JOHANSSON (c) replik.....	131
Anf. 147 HELENA LEANDER (mp) replik.....	131
Anf. 148 JÖRGEN JOHANSSON (c) replik.....	131
Anf. 149 GUNNAR ANDRÉN (fp).....	132
Anf. 150 LENNART SACRÉDEUS (kd).....	132
Anf. 151 MARIE ENGSTRÖM (v) replik.....	134
Anf. 152 LENNART SACRÉDEUS (kd) replik.....	135
Anf. 153 MARIE ENGSTRÖM (v) replik.....	135
Anf. 154 LENNART SACRÉDEUS (kd) replik.....	136
(Beslut skulle fattas den 19 mars.).....	136
19 § Allmänna motioner om punktskatter, tullfrågor och införsel.....	136
Skatteutskottets betänkande 2008/09:SkU26.....	136
Anf. 155 FÖRSTE VICE TALMANNEN.....	136
Anf. 156 CHRISTIN HAGBERG (s).....	136
Anf. 157 MARIE ENGSTRÖM (v).....	138
Anf. 158 HELENA LEANDER (mp).....	139
Anf. 159 LENA ASPLUND (m).....	142
Anf. 160 HELENA LEANDER (mp) replik.....	143
Anf. 161 LENA ASPLUND (m) replik.....	144
Anf. 162 HELENA LEANDER (mp) replik.....	145
Anf. 163 LENA ASPLUND (m) replik.....	145
Anf. 164 JÖRGEN JOHANSSON (c).....	146
Anf. 165 CHRISTIN HAGBERG (s) replik.....	147
Anf. 166 JÖRGEN JOHANSSON (c) replik.....	148
Anf. 167 CHRISTIN HAGBERG (s) replik.....	148
Anf. 168 JÖRGEN JOHANSSON (c) replik.....	149
Anf. 169 HELENA LEANDER (mp) replik.....	149
Anf. 170 JÖRGEN JOHANSSON (c) replik.....	149
Anf. 171 HELENA LEANDER (mp) replik.....	150
Anf. 172 JÖRGEN JOHANSSON (c) replik.....	150
Anf. 173 GUNNAR ANDRÉN (fp).....	150
Anf. 174 HELENA LEANDER (mp) replik.....	152
Anf. 175 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik.....	153
Anf. 176 HELENA LEANDER (mp) replik.....	153
Anf. 177 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik.....	154
Anf. 178 CHRISTIN HAGBERG (s) replik.....	154
Anf. 179 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik.....	155
Anf. 180 LENNART SACRÉDEUS (kd).....	155
Anf. 181 CHRISTIN HAGBERG (s) replik.....	157
Anf. 182 LENNART SACRÉDEUS (kd) replik.....	158

Anf. 183	CHRISTIN HAGBERG (s) replik	159
Anf. 184	LENNART SACRÉDEUS (kd) replik	159
Anf. 185	ÅKE SANDSTRÖM (c)	160
	(Beslut skulle fattas den 19 mars.)	160
20 §	Särskild utlänningskontroll	160
	Justitieutskottets betänkande 2008/09:JuU14	160
	(Beslut skulle fattas den 19 mars.)	160
21 §	Hemlig teleavlyssning m.m. under år 2007	160
	Justitieutskottets betänkande 2008/09:JuU15	160
Anf. 186	MARYAM YAZDANFAR (s)	160
Anf. 187	LENA OLSSON (v)	161
Anf. 188	MEHMET KAPLAN (mp)	162
Anf. 189	ULRIKA KARLSSON i Uppsala (m)	165
Anf. 190	JOHAN LINANDER (c)	168
Anf. 191	MEHMET KAPLAN (mp) replik	169
Anf. 192	JOHAN LINANDER (c) replik	169
Anf. 193	MEHMET KAPLAN (mp) replik	170
Anf. 194	JOHAN LINANDER (c) replik	170
Anf. 195	OTTO VON ARNOLD (kd)	171
Anf. 196	MEHMET KAPLAN (mp) replik	172
Anf. 197	OTTO VON ARNOLD (kd) replik	172
Anf. 198	MEHMET KAPLAN (mp) replik	172
Anf. 199	OTTO VON ARNOLD (kd) replik	173
Anf. 200	JOHAN PEHRSON (fp)	173
	(Beslut skulle fattas den 19 mars.)	174
22 §	Unga lagöverträdare	174
	Justitieutskottets betänkande 2008/09:JuU19	174
Anf. 201	KERSTIN HAGLÖ (s)	174
Anf. 202	LENA OLSSON (v)	178
Anf. 203	MEHMET KAPLAN (mp)	180
Anf. 204	HELENA BOUVENG (m)	181
Anf. 205	KERSTIN HAGLÖ (s) replik	184
Anf. 206	HELENA BOUVENG (m) replik	185
Anf. 207	KERSTIN HAGLÖ (s) replik	185
Anf. 208	HELENA BOUVENG (m) replik	186
Anf. 209	LENA OLSSON (v) replik	186
Anf. 210	HELENA BOUVENG (m) replik	186
Anf. 211	LENA OLSSON (v) replik	187
Anf. 212	HELENA BOUVENG (m) replik	187
Anf. 213	JOHAN LINANDER (c)	188
Anf. 214	KERSTIN HAGLÖ (s) replik	190
Anf. 215	JOHAN LINANDER (c) replik	190
Anf. 216	KERSTIN HAGLÖ (s) replik	191
Anf. 217	JOHAN LINANDER (c) replik	191
Anf. 218	JOHAN PEHRSON (fp)	192
Anf. 219	KERSTIN HAGLÖ (s) replik	195
Anf. 220	JOHAN PEHRSON (fp) replik	196
Anf. 221	KERSTIN HAGLÖ (s) replik	196

Prot. 2008/09:86
18 mars

Anf. 222 JOHAN PEHRSON (fp) replik	197
Anf. 223 INGER DAVIDSON (kd)	197
(Beslut skulle fattas den 19 mars.)	199
23 § Beslut om förlängd motionstid	200
24 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	200
25 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	201
26 § Kammaren åtskildes kl. 22.31.	202

Tryck: Elanders, Vällingby 2009